

Biblioteka Jagiellońska.

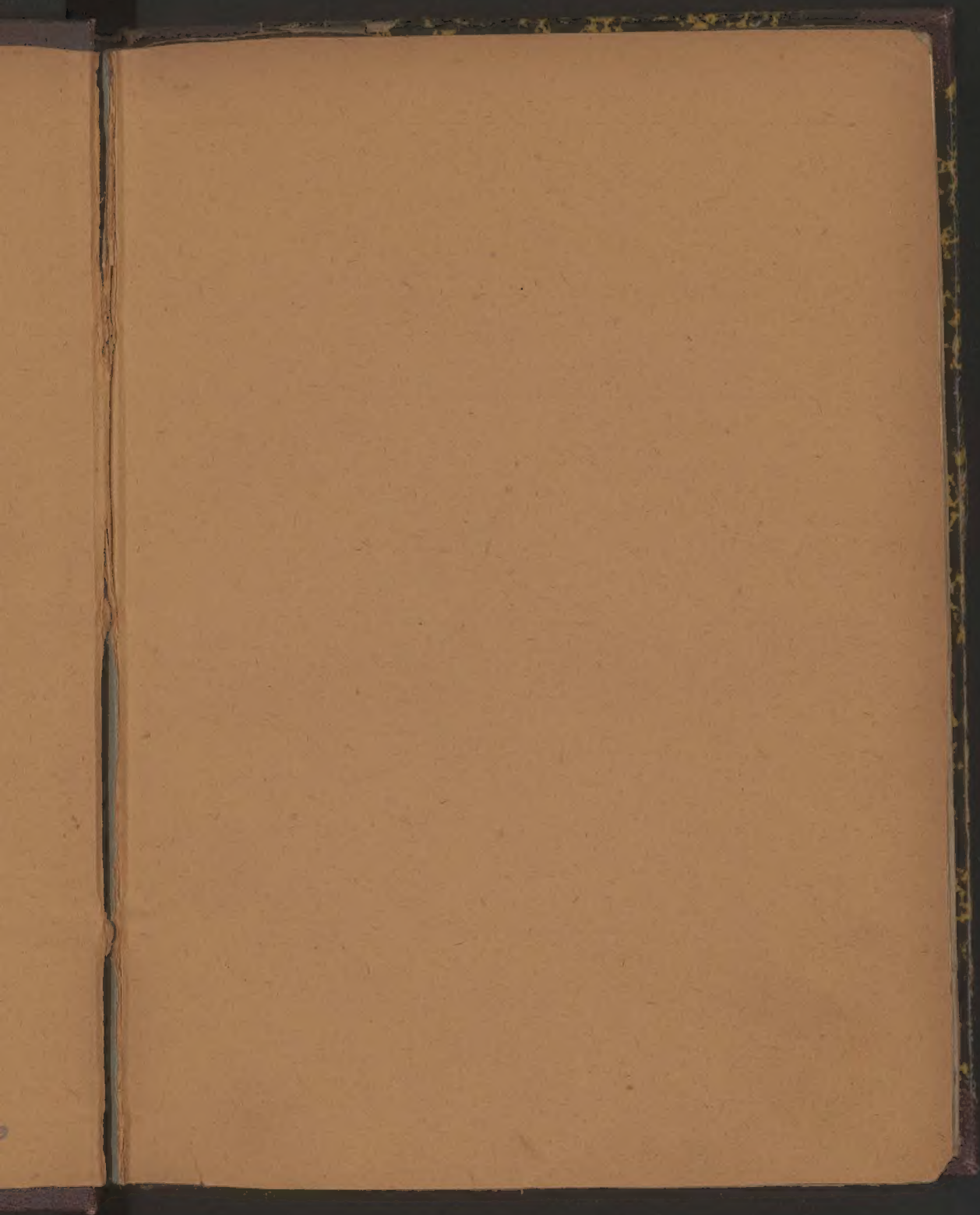

249

Jnc. II

J. 18. 70 b

Enc. Qu. 249.

Bibl. Jag.

Quadragesimale diuī con-
 tritatoris Pauli vān docto-
 ris sacre theologie in ecclesia
 collegiata pataviēsi Nota-
 bile et magistrale De preser-
 uatione hominis a peccato
 per eundem ibidem ad popu-
 lum predicatum.

1648

BIBLIOTHECA
UNIV. & MUSEI
CAROLINENSIS

Bibl. Jag.

Incipit registrum super

xix. sermones sequentes in tractatulo de preseruatōe
hominis a peccato. Primo terminorū scōm materias
practicas et alias magis necessarias p ordinem alpha
beti: distinguendo in quemlibet sermonē per litteras
alphabeti ut premissum est: ita ut numerus positus
ostendat sermonem in quo materia quōd queritur in
uenitur et lra alphabeti vna vel plures locum eiusdē
sermonis vel plurium si plures numeri ponunt. Nam
sepe de vna materia tractatur in diuersis sermonibus
Et quantum ad hoc ponitur numerus diuersorum ser
monum et lrarum alphabeti ut patebit.

A

Adulatores ser. vii.

D

Anime rationalis dignitas ser. i.

E

Anima impūgnatur per sensus exteriores ser. v.

A

Arrius hereticus fere totum mundum infecit iij.

S

Astucie dyaboli multiplices ser. xij.

E

D. E. p totum

Auditum debemus custodire ppter tria ser. vii.

A

Audiendo q̄s peccat multipliciter ser. vii.

B. E. p to:

B

Balnearum vsus quando sit illicitus ser. x.

MS

Boni ppositi fractio dat occasionē dyabolo ad tem
prandum ser. xvi.

I

Boni debent gaudere de hoc q̄ ipsi vexantur et mali
florent ser. xvij.

A

C

Cantū audire cū sit peccatum ser. vii.

E. S. S. B. J.

a. u

Karitas ser. xvij. **B**

Laro qualiter temptat ser. xj. **D. S. G. H. J.**

Logitationum triplex distinctio ser. ij. **A. B. C.**

Logitationes tripliciter sunt inutiles ser. ij. **E. D.**

Logitationes culpabiles sunt quadruplices ser. ij. **E.**

Logitationes malas quod debemus excludere. f. ij. **G.**

Confessio peccatorum valet contra temptationes f. xvij. **A.**

Consideratio seriosa sumptus preseruatur a peccato. j. **E. S.**

Cor hominis quid sit ser. vj. **G.**

Cruce christi ser. xvij. **E.**

Cura temporalium rerum dat dyabolo occasionem ad
temptandum ser. xvj. **G.**

Curiositas sensuum est periculosa ser. xvj. **A.**

Custodia oculorum et aliorum sensuum f. v. **A. B. P.**

Defensio siue pugna in temptatione est utilis f. j. **G.**

Demonium meridianum ser. xij. **H.**

Detractores ser. vij. **E.**

Dyabolus quomodo temptat ser. xj. **E.**

Dyaboli malicia noscitur ex quatuor f. xij. **A. B. C. D.**

Dyabolus fortius temptat bonos ser. xij. **E.**

Dyabolus est similis monstrum mirabili ser. xij. **D.**

Dyabolus dicitur leo et draco ser. xij. **A.**

Dyabolus procurat lites et dissensiones ser. xij. **H.**

Dyabolus apparuit in specie christi: beate virginis an
gelorum et sanctorum ser. xij. **S.**

Dyabolus quomodo decipit hominem in ymagina
tione ser. xv. **B. C. D.**

Dyabolus quomodo temptat memoriam hominis.

Ser. xv

E. J.

Diabolus temptat hominem in intellectu ser. xv. f. G.
Diabolus temptat bonos ex pluribus causis ser. xvij

L. M.

Dignitas humane nature ser. vij. G Ser. j. L

Discutere seipsum est summe necessarium ser. j. f. G

Divitie sunt spernende ser. xvij. M

Doctrina bona ser. xix f

Dormientes circa verbum dei ser. xix

E

Eloquentia aduocatorum est eis et alijs periculosa.

Ser. xvj

D

Eucharistiam sumere valet contra temptationes ser. xvij. B

f

Fetorem inferni cauere debemus Ser. viij: L

Fides multum iuuat in temptatione Ser. xvij. B

G

Gula multipliciter committitur Ser. ix A. B per totum

Gula multis modis contingit Ser. ix. G. H. p. totum

Gustu peccamus grauiter Ser. ix A. B.

Gustus hominis est retro in lingua Ser. ix L

Gustu committuntur septem peccata mortalia Ser. ix.

D. E. f. G.

Gustu peccare quibus modis contingat f. ix. G. H. J. K.

Gustum qua regula debet homo regere Ser. ix. M.

M

Hominis natura persternitur valde per duo ser. viij. M.

Hominis dignitas quanta sit ser. j. L. Ser. xvij. G

Homo temptat deum quadrupliciter ser. xj. K. L.

a iij

Honestas habetur ex silentio ser. iij.

E. S.

Humilitas vincit dyabolum ser. xvij.

O. ser. xvij.

D. E. S.

I

Agnis iehenne homini est cogitandus contra tempta-
tiones ser. xvij.

D

Implicatio nimia terrenarum rerum dat occasionem
temptandi a dyabolo ser. xvij.

S

Impudicus oculus nolitur ex quinq; ser. v.

W:

Iustabilitas homini mala ser. xvi

W

Iudicium particulare et vniuersale vtile est homini co-
gitare ser. xvij.

D

Iusticia hominis non debet eum seducere vt de ea pre-
sumat se esse iustum ser. xvij.

E

L

Labor contra temptationes ser. xvij

W

Lectorum mollicies ser. x

L

Lingua peccare et custodire necessarium est s. 3. A. J

Lingua est custodienda ppter quatuor ser. 3.

W

Lingue peccata sunt cauenda ser. iij.

L. D. E. S. S

Ser. iij.

A

S

Lingua quare data sit homini ser. iij.

L. W.

Ludus puellarum et adolescentum quando sit illicitus ser. x.

D

Luxuria comparatur pici ser. x

E

Luxuria demones leniat ser. x.

S

Luxuria vincitur maxime per fugam ser. xvij

W

D

Malicia dyaboli ser. xij.

A. B. E. D. per totum

Meritum ex temptatione ser. xvij.

S

Mors intrat per vitium ser. vi. A. B. c.

Mors boni cogitanda cu pira teptandoes ser. xvij. L.

Mulierum fortitudo et dignitas ser. xix. DD

Mulierum malicia et periculum ibidem

Mundus quomodo temptat ser. xj. B. L.

Nobilitas aie siue hois et anima ser. j. L. f. xvij. S

Occasiones temptationum sunt multiplices ser. xvj.

A. B. per totum

Oculi est vitandum ser. xvj. B

Oculi sunt bene custodiendi ne peccatum per eos in
animam intret ser. v. B. L. per totum

Oculi sunt predatores et raptores ser. v. L

Oculus impudicus quis sit ser. v. B

Oculi figere in aliena psona quid sit ser. vi. B. L. D.

Odor spiritalis et celestis ser. viij. L. D

Odores fortes quomodo offendunt ser. viij. IK

Olfactui debemus custodire ppri quoz. viij. B. L. D

Olfactu quis incurrit septē peccata mortalia f. viij. L

Olfactu siue odore qñ hō peccet mor. f. viij. S. G. B

Olfactus ubi sit et quid sit et quare in anteriori parte ce
rebrī ser. viij. J. IK

Oratio multum valet contra temptatiōes ser. xvij. IK.

Osculum multiplex ser. x. B. J

Passio cristi valet cogitata pira teptatiōes f. xvij. D

Pix comparatur luxurie ser. x. L

Peccati vilitas ser. j. D. Ser. xvij. S.

Peccata lingue sunt multa ser. iiii. A. B.

Peccata ex visu ser. v. A. B. per totū Ser. vj. A. B.
per totum ⁊ signanter E. F.

Peccatum primorum parentum habuit initium ex
visu ser. v. D.

Preservare se a peccatis est summa scientia ser. j. A.

Preservare hominem a peccato: quatuor sunt neces
saria ser. j. B. C. D. ⁊ c.

Presumptio periculosa est multipliciter ser. xvj. D.
R.

Reges quomodo illuduntur per vinum ⁊ mulieres
Ser. xix. D.

Remedia p̄tra temptationes ser. xvij. A. B. per totū.

Resistendum est temptationibus viriliter ser. xvij. D.
S.

Sacra scriptura utilis est contra temptationes
Ser. xvij. D.

Sensus exteriores dicuntur fenestre mortis ser. vj. A.

Sensus exteriores qualiter sint ordinati ser. viij. A.

Silentiū observandū est multiplici rōe ser. iiii. C. D.

Somnolentia siue pigritia dat occasionem dyabolo:
Ser. xvi. F.

Spes iuvat in temptatione ser. xvij. B.
T.

Tactus graviter vulnerat ⁊ inflāmat f. x. A. B. ⁊ c.

Tactus quid sit ⁊ quantum necessarius ser. x. B.

Tactu mors intrat in animam ser. x. E.

Tactus aliene mulieris multa mala facit ser. x. D.

Tactus aliene mulieris qñ est peccatū mortale ser. x. G.

Tactus quinq; modus ē inordinatus f. x. **IK. L. p. totū**
 Temptatio quadruplex ser. xj. **A. IK. f. xij. A. B. per**
 Temptationis remedium ser. xij. **L. E. S. B**
 Temptatio dyaboli gravis & aperta quadruplex ser.
 xij. **B. L. per totum**
 Temptationis dyaboli occulte quatuor gradus ser.
 xv. per totum
 Temptatio multa bona facit ser. xvij. **B. per totum;**
 Temptatus non debet desperare ser. xvij. **M**
 Timor nocturnus ser. xij. **B**
 Timor vtilis quadruplex ser. xvij. **L. D. E**
 Turpitudine peccati ser. xvij. **S**

Clara gloria ser. xvj. **L**
 Verbum dei est diligenter audiendum ppter quatuor
 ser. j. **B. J. K. ser. xix. per totum**
 Verbum dei audientes cristus diligit ser. xix **A**
 Verbum dei confert audientibus multiplicem fructū
 Ser. xix **B. per totum**
 Verbum dei pascit & sustentat ser. xix. **B**
 Verbum potat & inebriat ser. xix. **L**
 Verbum dei rigat & fecundat ser. j. **D**
 Verbum dei sanat & viuificat ser. xix **E**
 Verbum dei seruat a morte spiritali & naturali. xix **I**
 Verbum penetrat & dirat ser. xix **B**
 Verbum dei incendit; illuminat & mollificat f. xix **B**
 Verbum dei confortat & dulcorat ser. xix **J**
 Verbum dei erudit & informat ser. xix **K**
 Verbum dei armat & pugnat ser. xix **L**

Verbum dei mundificat ser. xix. **W**
Verbum dei impetrat gratiam et gloriam f. xix. **D: W**
Verecundia peccatorum est bona ser. xvij. **S**
Veritas est fortis et venerabilis ser. xix. **MS**
Vinum quam nocivum sit ser. xix. **W**
Virus diligenter est custodiendus ser. v. **B. L. p**
totum Ser. vj. **S.**

Virus incautus est occasio ad septem peccata mortalia ser. vj. **B. L. per totum**

X
Xp̄s diligit eos qui libenter audiunt verbum dei ser. xix. **A**

Sequitur registrum exemplorum.

A
Antonij temptatio ser. xvij. **J**
Aitune dyaboli ser. xij. **D. E. S. B. J. Ser. xvj.**
B. D. E. S. B.

Auditum offenditur deus ser. vij. **A. E. S. B. J.**
Auditus quō debet custodiri ser. vij. **A. E. S. p. totū.**

C
Cato qualiter temptat hominem ser. xj. **S. B. B.**
Cogitationes quid faciunt ser. ij. **B. L. D. E. f. xvij. L**
Contestatio ser. xvij. **A**

Corporis afflictio ser. xvij. **W**
Cruciatu contra infideles ser. xix. **J. L.**

D
Demones vincuntur ieiunio et oratione ser. xvij. **L**
De castro lumpsus vultus est homini ser. j. **S.**

Diuitie contemnuntur ser. xvij. B. J.

Dormientes circa verbum dei ser. xix

Gustu peccat homo ser. ix.

Humilitas ser. xvij.

Labor ad vincendum temptationes ser. xvij.

Lingua custodienda ser. iij. B. D. E. S

Luxuria vincitur ser. xvij. B. J.

Mors cogitanda contra temptationes ser. xvij.

Odium quam malum sit ser. xvij

Odor spiritualis ser. viij.

Olfactu qualiter peccatur ser. viij.

Oratio quanti laboris sit ser. xj

Passio cristi memoranda contra temptationes. Ser. xvij.

Rigor discipline Ser. xvij

Silentium seruare bonum est Ser. iij.

Tactu qualiter homo peccat ser. x.

Temptationem vincere Ser. i.

Temptatio mundi Ser. xj.

Temptatio carnis Ser. xj.

S. L. B.

Temptatio dyaboli ser. xij. **DEFGH**. Ser.

xij. **B**. **D**. Ser. xiiij. **DEFGHJ**.

Temptatio dyaboli astutissima ser. xv **BDEFG**

GH. Ser. xij. **DE**. **z**.

Temptatio multa bona facit ser. xvij. **DEFGKQ**

A

Vana gloria ser. xvj. **L**

Verbum dei multiplicem fructum facit ser. xix. **B**. **D**

F. **H**. **J**. **L**. **N**. **O**.

Verbum dei dormiendo audientes ser. xix. **D**

Verbum dei valet ad pugnam contra infideles Ser.

xvi. **L**. **N**.

Veritas in omnibus rebus est fortior et dignior Ser.

xix. **L**. **N**.

Virus est bene custodiendus ser. xv. **B**. **E**. **D**. **F**.

G. Ser. vj. **A**

pl
co
eti

8

sci
au
at
eff
fui
ler
qu
ver
ser
de
fua
am
aco
rep
neg
po
po

Sermo

Primus

Sermones wann de
preseruatiōe hominis
a peccato. Thema
Misere anime tue
placens deo et contine
congrega cor tuū in san-
ctitate eius Ecclesia. xxx.

Ultimum studi-
um summa scie-
tia ē illa qua qd
scit se preserua-
re a peccatis A

Nam per hoc homo agno-
scit quid facere vel omittere
aut q̄ iter deo placere debe-
at: quomodo ei potest illi de-
esse gratia diuina qui studiū
suum ad hoc confert vt pre-
seruetur a peccatis. certe ne
quaquā. illo cū modo iuxta
verbum the matis homo mi-
seretur anime sue et placebit
deo et p consequens aniam
suam saluat: ymo non solum
animā sed et corpis salutem
acquirat Unde Crisostomus i li. de
repa. lapsi dicit. Si animam
negligim⁹ nec corp⁹ saluare
possum⁹. nō cū anima p cor-
porē sed corpus p animā sal-

uum est: qui ergo qd primū
est negligit et inferius est ex-
colit vtrūq; corrūpit qui ve-
ro ordinē seruat et qd primū
est colit etiam si negligat qd
scdm est: per primi salutē sal-
uabit et secundū. ac si dicere
vellet finaliter. qui diligen-
ti am siue studium suū adhibet
corpi suo negligendo ea que
sūt anie ille perdit finaliter
vtrūq; scz corpus et animā:
qui vero diligentia suā con-
uertit ad ea que sūt ad anie
salutem etiam si corp⁹ negli-
gat vtrūq; saluabit finaliter
scz aīaz et corpus. Ideo sapi-
ens non dixit misere cor-
poris tui: sed misere anime
tue rē. quia in misericordia
anime includitur misericor-
dia corpori debita.

Misere anime tue
placens deo rē. vbi supra

Circa hec vba thematis
cogitant aliq̄ dicere que va-
leant ad preseruatiōz hoīs a
peccato B Nam illa est
summa anime misericordia.
Sūt autē quorū vt dicit An-
tecius in spc. morali li. iij.
par. j. dis. j. que non modicū
suffragant ad preseruandz

Sermo

Primus

hōiem a pctō: q̄ si hō iugiter
h̄ret p̄ oculis nūquā assenti-
ret pctis: sed toto conatu su-
geret pctm̄ vt venenū morti-
ferū. **B** Et sunt hec qua-

tuor infra notata ex q̄bus si-
naliter depēdebit tractatul⁹
iste in sermonibus sub scrip-
tis collectus

Ratōnalis aīe dignitas siue p̄ditō generosa
Quatuor vtilia Eiusdē rōnal' aīe discussio siue circūspectio
ad p̄fndō a pec In pugna defensio sūpti⁹ vtiuola. seriosa
Sūmī verbī inuentio studiosa.

Primū igit multū valēs
ad p̄suadēdū hōiez a pctō est
rōnalis aīe dignitas z p̄ditō
generosa. Na si q̄s diligēter
inspiceret aīe dignitatē q̄n-
cūq; de pctō tēptaret nulla-
tenus pctō assentiret. Nec
aut aīe dignitas principalit̄
p̄sistit in trib⁹. **L** P̄mo
qz hāc de⁹ sup̄ alias creatu-
ras nobilē fecit et cū maiori
deliberatōe creauit: q̄si deli-
berādū dicēs. Faciam⁹ hō-
minē ad ymaginē et similitudi-
nem n̄fam. Gen. i. Ecce ad
ymaginē z similitudinē n̄fāz di-
cit. i. p̄ris filij z spūscti non
dicit ad ymaginē angloz. ca-
dem v̄tute. i. iusticia origina-
li siue naturali ornauit v̄sum
ratōnis z arbitriū libertatis
dedit vt ad quid vellet volū-
tatez sn̄ puertere posset: de-
dit z illi fastigiū inferiorū: in

tellect⁹ cacumen z discernē-
di facultatē: legis naturalis z
scripte sciam: spūs sancti gra-
tiam: z angeloz societatem.
Secūdo qz beatissima trini-
tas aīam sibi elegit in habi-
taculū. Pater in filiā: filius
in spōsam: z spūs sanctus sibi
eam p̄secranit in templū: vt
patz in mltis locis ve. z no-
testa. De primo Johan.
i. Dedit eis potestatem fili-
os dei fieri his q̄ credunt in
nomine eius. De secūdo qz
inter xpm̄ hōiem z quālibet
aīam fidelē est q̄dāz matri-
moniū spūale: scdm̄ illud ad
Ep̄hes. v. Sacm̄ hoc mag-
num est. Dico aut in xpo et
eccēia. De tercio dicit apl⁹
i. ad Cor. 3. Templū dei estis
vos z spūs dei bitat in vob:
habitat aut specialiter deus
per grām in homie. fm̄ aīaz

nō h
p. cl
vt p
pa.
dei i
passi
cuāg
it: sc
sacra
ostēd
i nū
guin
lit p
delec
ppu
rit: p
rem
ctun
ab e
dei r
os p
lit: e
roz
sūt.
los a
beat
Ecc
de⁹
spūs
ipsa
tatie
expr
ret a

Sermo

Primus

nō sū corpus: licet vbiq; sit
p essentia: p sentia: z potētia
vt patet p ingm dist. xxxvij
pū. Tercio qā paia fili⁹
dei in mundū venit: carnem
passibile z mortale assūpsit.
euāgelica documēta pposu-
it: scitatis exempla prebuit
sacra instituit mirabilia opa
ostēdit: p eius redemptione
i numerā mala sustinuit: san-
guinem suū subit: mortē pru-
lit p hac liberāda ad iferos
descēdit: p illi⁹ spe pfortāda
ppria virtute a morte surre-
xit: p hac docēda z ad amo-
rem suū inflāmāda spūm san-
ctum misit p hac reuocāda
ab errorib⁹ z ad veritatē fi-
dei reducēda discipulos su-
os p vniuersum orbem disp-
sit: eosq; in numeris tormē-
torū z mortis generib⁹ expo-
suit. Pro hac exaltanda ec-
clesia ascēdit z regnum eterne
beatitudinis ei preparauit.
Ecce quanta ppter animaz
de⁹ pater: deus fili⁹: z deus
spū sanctus fecit: qntē ergo
ipsa est nobilitatis et digni-
tatis: quis potest ad plenum
exprimerē. Nec si q̄s attēde-
ret nō vtiq; ipam vilipende-

ret nec p vilissimo peti pmer-
cio eam: venale dyabolo tra-
deret: nec vllō mō leoni vi-
lissimo turpissimo et crude-
lissimo eam pstitueret. Hō
hāc anie dignitatē p̄sideras.
Bern. in medita. suis dicit.
Tot⁹ si q̄dez mūdus ad vni⁹
anie precii estimari non po-
test p quā xpī sanguis effu-
sus est z q̄ nō nisi xpī sangui-
ne redēmi potuit. **C**ōtra si
q̄s diligēter attēde-
ret vilitatē peti: q̄ vilē z mi-
serā qm fedā z fetidā: qm de-
formē z abhorrabilem deo z
āgelis ei⁹ ictis reddat aiām
peccatricē: quot z qnta ma-
la pueniāt anie p pctm: nul-
lo mō z nulla rōne peccaret.
Nā pctm aiaz puat oib⁹ bo-
nis suis meritorijs vite etne
imo omni merito christi dñi
z totius militantis ecclesie:
saltem peccati mortale. Quā
peccatum mortale corrum-
pit naturā anie qntus ad bo-
num: maclāt eam: obligat eā
eternis penis: maxime ei in-
fert dāna. Nam si pctm non
esset nihil esse posset qd bo-
mini obesset ymmo si pctm
nō esset singla homi pdesse-

Sermo

Primus

siue prospera siue aduersa tñ d
malicia pcti mortalis intēdo
deo auxiliāte facere vñū vel
plures sermōes: futuris tpi
bus. Nec itaqz de primo vi
delicet dignitate ronalis aie
qd valet ad pfuandū hoicm
a pctō. **D**eus quot sunt
ymo qñ innumeri q corpus
suūz z res tpales siue vilem
glām mōi longe nobiliozem
estimat q aiām suā tam dig
nam. **U**nde p corpē sepe et
tpalibus grauissima sustinet
tormenta z p vili gloria vbi
pro aia vix sustinere possent
vt ad modicū tpus se retra
beret a voluptate z glā ter
rena Si in particulari illos e
numurare vellem⁹ qñ ē q sō
lum singlos hoim stat⁹ enu
merare possit sic errantium
taceo de singlis psonis: po
nam⁹ in exēplū nobiles z cli
ēntes q et eo solo ne dicat
q fuerit dñō ifideles z ab
hoiabilia ppetrāt mala z gra
ues sustinet penas sepe cor
poris zc. **I**hō tr ang⁹ i quo
dā smōe. Quid est qd vells
hfe malum: dices mibi nihil
emū: nō: nō vxo: nō filiū: n
pñā nō suū: nō ancillā: nō m

nicā postremo n caligā: z tu
vis hfe vitā malā rogo te p
pōe aiaz tuā calige tñe **E**
Scōm qd mltū v3 ad p suā
dū hoiez a pctō ē seriosa sui
ipsi⁹ circūspectō: si enim hō
semetipm sine dissilatiōe di
ligēter discuteret et oēs sue
aie latebras oēs sensus suos
tā iteriores qm extiores so
licite vilitatz nūquā peccarz
Qualit at hoc fieri deat: do
cet bea. berñ. ad fides de mō
te dei dices. **A**dane pterite
noctis fac a te metipō exac
tōem z vcture diei tu tibi in
dicito canōz **A**lpe. i. serō p
terite diei rōz erige z supue
niēns noctis tibi fac iditōez
z p⁹ pauca subiūgit vt si qd
fuit intmiffuz: si qd neglectū
si qd impfectū: suo loco: suo
mō: suo tpe: nō māeat ipuni
tuz vñ icōpēlatū: quāvis aut
sic: quotidie seipm circūspicē
z discutere sit valde vtile: sa
lubre z pfulendū cuiuslibz fide
li: imo qui hec faceret spare
bz z firmis de dō: hōq non
pmitat eū mala morte itire
siue in peccatis mortalibus
vitaz finire: quin etiam si nō
si confessus de cederet p sola

Sermo

Primus

contritionem suae peccatorum
 suorum detestationem deus sibi
 omnia peccata dimittere et lat
 tamen non est preceptum ut quis
 libet quotidie hoc faciat sibi
 pena mortalis peccati: sed nul
 lus a tali discussione se bene
 poterit excusare die dominica et
 in maioribus festiuitatibus. *Ex*
 hoc precepto sabbata sancti
 fices: quia ex tali obligatur
 tunc deum diligere super omnia.
 Et dicit Scotus dist. xxxvij.
 xxxij. sen. quod autem diligere
 valeat peccator mortalis sine
 discussione tali sui ipsius. non
 bene intelligo. *S* Ex hoc patet
 quod summe necessarium est homini
 discutere seipsum pro tempore ad sen
 sum premissum. unde cum
 tota vita hominis sit temptatio
 secundum illud Job vij. Diligencia
 est vita hominis super terram
 Alia ista habet temptatio est
 et expedit omnia ut homo le
 custodiat et defendat iuxta pre
 missa verba Bernardi. sicut pa
 tet in sequentibus sermonibus.
 Rursus quia non solum ab ex
 trinseco. id est a temptatione ho
 stili generatur in nobis pecca
 tum: imo etiam a nobis ipsis
 id est a corruptione nostra intri

seca et nos ipsi frequenter da
 mus hostibus occasionem tem
 ptandi ideo summe necessa
 ria est nobis circumspecta nostra
 custodia. *Exemplum.* Sicut
 enim quando abbates decani priores
 res in monasteriis omni die
 circueunt perscrutantur et visi
 tant omnes officinas et omnia
 latibula ne fiat in eis aliquid
 inordinatum: vel ne lateat ali
 quid inhonestum tamen diu regu
 laris disciplina seruatur: quando
 vero prelati negligunt vel con
 temnunt discutere vel corri
 gere tunc perit regularis ob
 seruancia discipuli et reli. honestas.
 Simili modo si magister puer
 orum in scholis aut parentes
 negligunt corrigere excessus
 et defectus discipulorum et filio
 rum tunc in eis crescunt peccata.
 Nam facilitas venie prebet in
 centiuum delinquendi. Sic etiam
 est in anima quod quando semetipsam
 discit perscrutare et visitare omnia
 latibula cordis sui et omnes sen
 sus suos et si quod inordinatum in
 uenerit statim corrigit: tunc
 ordinata sunt omnia. nec potest
 sibi latere vel manere aliquid
 inhonestum. Ideo dicit in ps.
 xvij. Anima mea in manibus

Sermo

Primus

incis sp̄ et legem tuā nō sum oblitus: q̄si diceret ppheta si hō diligenter discutit animā suae conscienciā suā: tunc nō obliuiscetur legē dei: et sic nō peccabit: si vero peccatū admissum iuenerit: illud ibi manere vel morari non p̄mittet. Debet ergo homo diligēter inspicere ne sit in ei⁹ corde aliqua mala cogitatio: aut in lingua iordinata locutio: aut in sensib⁹ viciosa delectatio. hec ei faciēdo seriose seipm̄ discutit et circūspicit: et p̄ cōsequens a peccato seruabit. vt s. Attamē de custodia cordis, oris: et sensuū posterius in alijs sermonibus patebit.

S Tercium qd̄ multū valet ad p̄seruandum hoīem a peccato est suūpius defensio virtuosa: q̄a dyabol⁹ multipliciter nos impugnāt: ideo necessariū est qd̄ hō resistat fortiter: et viriliter se defēdat qd̄ non potest facere nisi habeat arma virtutū: p̄pter qd̄ dicit Aplūs ad ephe. vj. Inuite vos armaturam dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. Ita sunt utiqz arma fortissima dicente bo-

hecio. j. de p̄lo. phic. Talia tibi contuleram⁹ arma: q̄ nisi prior abieciisses inuicta te firmitate tuerentur. Qui huiusmodi arma portat diuina virtute p̄tegitur cui principalit̄ inmittitur: qz ipse i deo est et deus in eo. Non est ergo mirum: si fortiter pugnat et viriliter opatur q̄ diuina v̄tute pugnat et opat: sicut fecerūt sancti p̄res in deserto Antho-nius et alij. Talem utiqz qm̄ diu stat cum deo et in deo nō potest dyabolus vincere nec audet inuadere: sicut nec lupus ouem qm̄ diu stat iuxta pastorem. An nō est qui audeat homini nocere vel cum ledere v̄l tangere q̄ diu stat iuxta regem. Ita puer dū videt qd̄ aliquis velit eum verberare cito currit ad matrem et se sub alis ei⁹ custodit. Ita qm̄dū vult homo stare cum deo non potest eum dyabolus impugnare: Scdm̄ illud. j. jobānis. iij. Omnis q̄ manet in deo nō peccat. Sic ergo patet qd̄ virtutes sunt arma n̄ra: quibus pugnam⁹ cōtra diabolum et cū vincimus. Pugnamus em̄ p̄ fidem et

re ere
linqu
Et q
poten
dum
Sicu
venit
beran
tie est
pugn
nulla
cere v
dinen
sis. 3
alias
tas et
mus
sequ
tum

Uer
scipie

nam
liter
to fr
pien
no
uer
cui⁹
Ec
est

Sermo

Primus

re et cōcedo q̄ deus non vere
linquit in se sperātes finalit̄
Et q̄ dyabolus nullā habet
potentiam ad nos temptan-
dum nisi deus sibi permittat
Sicut. b. Anthoni⁹ dū multi
venirent demones et cū ver-
berarent dixit si alicui⁹ pote-
tie essetis sufficeret vnus ad
pugnandū p̄ra me: sed quia
nulla vobis est facultas vin-
cere me conamini p̄ multitu-
dinem: qđ tñ facere nō pote-
stis. Ita p̄ spem et caritatē z
alias virtutes morales acq̄si-
tas z infusas pugnare possu-
mus de. quib⁹ latius dicaz in
sequētib⁹ Quartū qđ mul-
tum valet ad p̄seruandū ho-

Verbū dei su-
scipiendū

Primo p̄pter eius exi-
miam dignitatē quia origina-
liter deriuatur a verbo icrea-
to fm̄ illud Ecclē. i. Sons sa-
pientie verbū dei in excelsis
Attende cū quanta re-
uerentia auditur verbum ali-
cui⁹ principis: Sicut dicitur
Ecclē. xiiij. Dives locut⁹
est et omnes tacuerūt: vcr

minez a peccato ē diuini ver-
bi intentio studiosa Multū
em̄ efficax est dei verbū: qđ
siue sit cogitatū interius siue
plātū exterius: siue celeriter
inspiratum: dū modo reuerē-
ter est susceptum: memoriter
obsuatū z fideliter opi mā-
cipatum p̄seruat hoiez effica-
citer a p̄cto. Hoc exp̄us di-
cebat ps̄: In corde meo ab-
scondi elsquia tua vt nō pec-
cem tibi ps̄. i. j⁹. Pro quo ē
notandū q̄ verbū dei dilige-
ter est audiendū: deuote susci-
piendū: z memoriter retinē-
dum: sollicitē custodiendū et
fideliter exequendū. Et hoc
multiplici ratiōe sic p̄z infra

Propter ei⁹ eximiam dignitatē qz originalit̄
Propter ei⁹ p̄ciositatē deriuat a verbo
Propter eius sanctitates increato.

Propter eius multiplicem vtilitatem.

bum illius vsqz ad nubes per-
ducent Quanto magis quā-
do nobis loquitur deus: ver-
bum eius debemus reueren-
ter audire. retinere in cūlli-
ter: z inuolabiliter observa-
re. ideo commendat Ap̄osto-
lus Thessalo. aliquos. i. Ad
Thess. ij. dicens. Sias agi-
mus deo sine intermissione:

Sermo

Primus

qm̄ cui⁹ accepissetis a nobis
verbū auditus dei accepistis
illud non vt verbū hoīm: sed
sicut vere est vbu⁹ dei q̄ opat̄
in vobis. Scdo ppter eius
p̄ciositatē. attende qm̄ sollici
te custodiāt thesaur⁹: z quā
to p̄ciosior tanto vigilantius
custodit. Verbu⁹ autē dei est
thesaurus infinitus: quo qui
vsi sunt participes facti sunt
amicicie dei. Pro quo ē ad
uertendū exemplū familiare
Qui em̄ thesaurū tpalez dñi
sui custodiunt: si illo vtuntur
aut ex illo amicos acquirunt
fures sūt z infideles dño suo
z dñm suum damnificāt: nec
illo pnt vti vlt amicos sibi ac
quirere sine dñi sui damno.
Nō sic autē est de isto thesau
ro verbi dei: quia quāto plus
thesauro isto vsus fueris qn̄
to in plures eum disp̄scis z
amicos inde acquiseris tan
to maiorem dei amiciciaz ob
tinebis. Nec mirū quia infi
nitus est ille thesau r⁹ hoīm
nibus non deo. i. ad vtilitatē
nō dei sed hoīmū taz ipius
cui conseruand⁹ cōmittitur.
qn̄ illoz hoīmū quibus cō
municat ibi **¶** Nota q

religiosi libenter thesauros
magnoz hoīmū in deposi
tum recipiunt: scientes quia
vbi est thesaurus tuus ibi est
z cor tuuz. **Mathei vj.** Ita
nos thesaurū sapiēcie dei li
beni custodire debem⁹ vt c⁹
z multoz amiciciaz acquiramus.
Tercio ppter eius
sanctitatem. Nota si sudorē
qui fluxit de corpore xp̄i vel
lacrīmam de oculo vel stillā
sanguinis de quocūqz mem
bro possemus habere cū ma
gna reuerencia haberemus:
quanto magis verbum qd̄ de
cordis ei⁹ intimis emanauit
En ps. Eructauit cor meū
verbum bonū zc. **ps. xliij.**
Nōc inquam verbum de dei
corpore pductum: p legē. p
phetas z apostolos nob̄ mis
sum imo p ipm̄ dei filiū: ver
bum scz carnem factū: nobis
audibiles. v̄sibilem. verbalē
ppinatum: vt saltim verbum
eius cōteninere nō possem⁹
fm̄ illud **ps.** **Abisit** verbum
suum z sanauit eos. **Agitur** a
quocūqz pferatur verbu⁹ dei
non est attendendū a quo: s;
cui⁹. **En Mathe. x.** **Nō** vos
estis qui loquimini sed sp̄s.

patris
bis
triplicem
numera
dei faci
piencie
omnia l
sez sapia
nestas p
pterea d
vba. j. q.
bum dei
pus xp̄i
est qui v
audit. q
corp⁹ xp̄i
mittit. **¶**
clarabāt
verbi dei
quor vti
hoīmē
surgēdum
est in pec
cet aime
eius dē an
discussio
z verbi d
Nōc igitur
quis mise
cens deo.
gnetur pa
Omni
tuum: qm̄

Sermo

Secundus

patris vñ qui loquitur in vo-
bis Quarto ppter ei⁹ mul-
tiplicem vtilitatem. Sane in-
numera sūt bona qui verbus
dei facit in aima. Unde Sa-
piencie vij. Venerunt mibi
omnia bona pariter cuz illa.
scz sapia. innumerabilis bo-
nestas p manus illius zc. p-
pterea di. Augu. Et habetur
vba. j. q. j. Interrogo. q. ver-
bum dei nō minus est q. cor-
pus xpi z q. non minus reus
est qui verbū dei negligēter
audit. q. qui sua negligēcia
corp⁹ xpi i terram cadere p-
mittit. In sequentib⁹ tñ de-
clarabatur plures vtilitates
verbi dei. Sic ergo habetis
q. tuor vtilia ad preseruandū
homine a peccato vel ad re-
surgēdum a peccatis: si quis
est in peccato mortali: videli-
cet aime rationalis dignitas
eiusdē anime suūpus diligēs
discussio impugna defensio.
z verbi dei diligens attentio
Hec igitur attendendo vere
quis miseret anime sue pla-
cens deo. qd nobis pfare di-
gnetur pater fi. z spiritū sctū.
Omni custodiā serua cor-
tuum: qm ex ipso vita proce-

dit. Prouer. xliij.

Sermo Secundus

Uā necesse sit ho-
mini bñ custodire
cor suū ne ex ipso
mors. anie procedat bene te-
statur dñs in euāgelio dicēs
Mathei xij. Ex corde ex-
cunt cogitationes male fur-
ta homicidia adulteria zc.
Et sapiens dicit. Peruerse
cogitationes separant a deo
Sapie. j. Ideo nunc postq̄m
in genere dixi de his qui pre-
seruant hominum a peccato
videlicet de dignitate ratio-
nalis aie de suūpi⁹ discussiōe
in temptatiōe defensione z
diligenti verbi dei auditione
z meditatiōe Cogitavi i par-
ticulari. pseq ea qd⁹ hō se p-
seruare vel resurgere a pctis
possit. Et qz sicut cor est pñ-
cipium vite naturalis ita est
et principium vite vl mortis
moralis Ideo primum de cu-
stodiā cordis cogitavi nunc
sermonem facere tangendo
multiplicia genera cogitatio-
num cordis nociua a quibus
se hō in corde custodire debz
ne pgrebiantur vsqz ad con-
sensum verum vel interp̄ra-

Sermo

Secundus

tiū peccati mortalis iuxta
verba thematis Omī custo
dia serua cor tuū. Ex quo
omne peccatū in voluntate
peccat ex inordinata cogita
tione tanquā ex radice: quia
nihil volitū nisi cognitū vo
luntas em de se est ceca et nō
fertur in incognitū. sed in id
potius qđ per rationes est di

Cogitationum alie sunt

*Cogitationes viles et fru
ctuose sunt: qñ ex voluntate
et pposito homo versatur in
eis in honorem dei: et ad vti
litatē aie sue vel proximi sui.
De cogitationib⁹ que sunt
ad honore dei dicit .j. Re. ij.
Deus scientiarū dñus et ipi
preparant cogitationes tales
sunt cogitationes quib⁹ hō
cogitat dei beneficia sibi et
alijs impensa: siue cogitatio
nes quib⁹ modis homo pos
sit deo fuisse et placere. *Eni
m.* *Eni temp⁹* in quo
de deo nō cogitas hoc te pu
ta perdidisse. De cogita
tionib⁹ aut que sunt ad vti
litatem anime dicitur. *Isaie
xxxvij. recogitabo tibi om**

ciatū aut cogitatū. ideo ne
cesse est scire qualiter homo
custodire debeat cor suū: ne
ex cogitatioe perducatur in
peccatum. Ad cuius euiden
tiam est. *Notādū qđ tria sūt
genera cogitationū fm vin
cenciū in speculo morali li.
iij. para. j. di. ij. vt patebit in
fra*

Utiles et fructuose.

Volubiles et ociose

Culpabiles et viciose.

nes annos meos in amaritu
dine anime mee: tales sunt co
gitationes quib⁹ homo cogi
tat de peccatis suis quibus
deū offendit ad detestandū
et confitendū ea. Sed cogi
tationes que sunt ad vtilita
tem primum: sūt tales quibus
homo cogitat qualiter pri
mo consulat vt bona faciat
aut mala deuinet vel quibus
homo consulit primo. ad re
leuandū euz i damnis corpo
ris aut rerū temporalū et
sicut de his dicitur prouerbi
orū vij. Ego sapientia habito
in consilio eruditus inter sum
cogitationibus. *B* Ex
his patet quomō cogitationes
viles fructuose et bone sunt

In tri
cet ad
aie su
dicere
male
virili
etiam
ymme
male
les: q
cas fr
eis re
cas cu
delect
oppo
nocet
lesies
And
non c
la sed
rutis.
predi
En i
senex
cogita
dit A
viven
opera
qñ di
tunc
vero
mori
sunt:

Sermo

Secundus

In triplici differentia videlicet ad honorem dei. utilitate sue aut proximi sui. Sed diceretis sunt ne cogitationes male etiam quicquid fructuose. quoniam viriliter et cito eis resistitur etiam quicquid male sunt. Immo non possunt esse a deo male et enormes sive horribiles: quin sint homini haberi eas fructuose et utiles si statim eis resistit. id est si non acceptat eas cuius beneplacito vel non delectat in eis. sed statim se opponit et detestat eas neque nocet etiam si contumaces aut mulieres in una hora redirent. Unde Gregorius. Cogitatio cui non consentitur non est mala sed materia exercende virtutis. De his plura dicam cum predicauero de temptatione. **¶** *¶* In vitiis patrum. Quidam senex cuidam interroganti de cogitationibus malis respondit. Mortuos ne timeas. sed viuentes fuge. id est consensu vel opere peccatum non opere: quasi diceret Cogitationes quamcumque male sine consensu vero vel interpretatiuo sunt mortue ideo nocere non possunt: quidam etiam frater senem

interrogauit quid faceret contra diuersas cogitationes: cui senex non pugna contra omnes sed contra illas qui caput est earum. Unde contra immundas cogitationes nihil a deo valet sicut eas spiritualibus patribus reuelare in quarum reuelatione hostis confusus fugit ut scabies quoniam eius scabies nudatur. **¶** Secundo sunt cogitationes inutiles et infructuose et ociose. Et hoc tripliciter. Primo quoniam dyabolus ingerit cordi assidue malas cogitationes tunc sunt sine fructu. Quodque intendunt demones quoniam sunt sine consensu ne placeant et tunc necessario habet euasione et deficere ut ventus et fumus. Unde in vitiis patrum. Dixit abbas pastor Cogitationes sunt ut securis que nihil operatur nisi aliquis ei manum porrigat: sed remanet ociosa. Item dixit quidam sicut vestes incluse in capla exterminantur et putrefiunt si fuerint ibi longo tempore sic cogitationes in cordibus nostris inficiunt nos nisi eiecerimus eas. Secundo sunt ociose que sunt vane et volatiles ut ventus. vbi in

Sermo

Secundus

vitalispa. Interrogauit frater
quod faceret quia multe cogita-
tiones in anima sua venie-
bant et pinclitari sibi videba-
tur in eis et duxit eum senex
sub aere dicens. **E**xpande
manum ad ventum et appre-
hende qui cum diceret se non
posse ventum retinere. **R**es.
Sic non potes cogitationes
prohibere ne veniant sed tuum
in eis resistere. **B**er-
cio sunt ociose quia non sunt de
his qui ad deum pertinent. **V**n-
Ber. ubi s. Omne tempus
et c. **A**n in collationibus patrum
dixit quidam. **A**dus hois
est ut mola quam incursus aqua
rum voluit et quiescere non si-
nit: sed necessario ipsius est
voluere et reuoluere quicquid
ei ministratur siue frumentum
siue lolium: ita mens circum-
acta temptationibus habet vo-
luere et reuoluere siue bonas
siue malas cogitationes qui
ministrantur ei. **A**nde Job
xxix. Cogitationes mee va-
rie succedunt sibi: et mens mea
in diuersa rapitur. Sed di-
ceret quis quid utile est extra-
tales cogitationes. **R**espondet
Aunc. ubi s. quod stabilitas lo-

ci multa valet contra istas co-
gitationes. **A**n in vitalispatrum
dixit quidam frater senex. Co-
gitationes me mutant et tri-
buunt. **R**espondit senex. **I**n cella
tua sede quemadmodum enim si
asina alligata sit et pullus eius
gestiat et currat huc siue illuc
et quocumque venerit semper ad ma-
trem suam reuertitur. Ita erunt
cogitationes eius qui propter
deum in cella residet. nam si ad
modicum mutant reuertuntur
tamen ad eum. Sic etiam qui audit
vanitates mundi: cogitans re-
spicere per fenestram et videre
si intus manent cogitationes
minus nocent. **E** Quarta
sunt cogitationes culpabi-
les et viciose et illarum sunt qua-
tuor genera. **A**lie enim sunt cu-
riosae: alie libidinosae et moro-
se: alie plenus perniciosa: alie
in defensione culpe magis mali-
ciosae et cetera. **P**rima ergo generum
vicioforum cogitationum est cu-
riositas. **E**st autem curiosa cogi-
tatio quando studet homo quod sciat
et cognoscat homo ea quae non
pertinent ad salutem: licet directe
talia non repugnent saluti: vel
quando homo nimis se implicat
circa vana ut philosophi de quibus

ait philosophus. **E**-
rationibus
insipientis
dicitur pu-
erorum ius-
tiorum
xxx. dicitur
roborant
plicat in
recto iud-
gis vtilis
quoniam sunt li-
bera. quoniam homi-
nis cogita-
eisdem. **E**-
bus patrum
nex. **A**n-
le que cu-
contemplat
ueri delecta-
Item in vi-
senex que-
nisi suarum
passiones
tra te sunt
imaginati-
ram ibi fa-
eicis viril-
terite cog-
atio ludu-
di. **I**erem-
licia cor tu-
quod m-

Sermo

Secundus

ait p̄s. Euanuerunt in cogitationib⁹ suis: et obscuratū ē insipiens cor eorū. Contra dicit puer. xij. Cogitationes iustorū iudicia et consilia impiorum fraudulenta. Et ibidē xxx. dicit Cogitationes p̄cilijs roborant: qd̄ sit qñ hō se implicat in cogitationib⁹ q̄ sunt recto iudicio et consilio magis vtilis. Secundū gen⁹ qñ sunt libidinosi et morosi. i. qñ homo delectat in malis cogitationib⁹ et morat in eisdem. Unde in collationibus patrum dicit quidam senex. Anima est admodū q̄ se que cum descendit de alto contemplationis insidet cadaueri delectationis carnalis. Item i vita spat̄. Quidam senex querēti causam passionū suarū dixit Infestat te passionēs q̄ vasa earum intra te sunt: scz cogitationes et imaginatiōes carnales. moram ibi faciendo. qñ eas no eicis viriliter et velociter: p̄terite cogitationes dum in animo ludunt et illudnt. Idco d̄ Jeremie. iij. Laua a malicia cor tuum iherusalem et qñ quo morabunt in te cogi

tationes noxie. Nunc legitur in vita spat̄. Quidam frater venit ad quēdā senē dicēs. Ora p̄ me quia a spū fornicatiōis sollicitor: et orauit senex p̄ eo. Item venit idē petens. Et senex idē fecit. Cū aut̄ iterū veniēs idē diceret rogauit senex deū vt ostēderet sibi causas quare non exaudiret: qui vidit spiritū fornicationis iuxta fratrem illū sedentē et quasi ludentē cum eo. Angel⁹ aut̄ bon⁹ missus est in adiutoriū ei⁹: similiter et indignabat̄ aduersus illū q̄ non p̄sternebat se deo sed potius delectabat in cogitationib⁹ suis. Annūciat⁹ qz senex fratri qui viderat moruē q̄ obsisteret cogitationib⁹ suis malis et audiuit frater senē: et inuenit requiem. Item ait quidā senex sic apponitur amaritudo vberi vt puer seperet ab eo: ita delectationi cogitationis apponēda est amaritudo cruciat⁹ eterni. Ex illis patz q̄ homo caute se custodire debet ne dum de peccato cogitat ad dolendū immitat ei dyabolus delectationē carnales

Sermo

Secundus

ut delectetur in eo de quo do-
lere et flere volebat. Unde
Sopbia. iij. Diluculo plur-
gentes corruerunt omnes
cogitationes suas. **T**er-
cium genus cogitationum vicio-
sarum dicunt cogitationes pni-
ciose que pueniunt usque ad sen-
sum mortalis peccati tunc ei
sunt sicut fetus vipperae qui
corrodendo matrem suam occi-
dunt et ventrem de quo nascun-
tur dilacerant et dirumpunt.
Sic enim vippera a fetibus suis
intra se positus lacerat et
occidit: ita nos cogitationes
nostre in cordibus nostris ori-
te: et in ventre memorie nu-
trite per sensum occidunt. Ido
dicit Jeremie ubi est. Usque
quo morabunt in te cogitati-
ones noxie. Et Daniele. xiiij.
Senes pleni iniqua cogita-
tione etc. Quartum genus quod
sunt cogitationes magis pni-
ciose. quam scilicet peccatum in corde te-
gitur. occultatur. excusatur. et de-
fendit. quod est gravissimum ge-
nus peccati. De talibus cogitati-
onibus dicit Sapia. j. Peruer-
se cogitationes separant a deo.
Magna utique puerilitas est
velle deo occultare quod ip-

sum latere non potest. Unde
Job xliij. dixit. Job domine.
Scio quod omnia potes. et nulla
te latet cogitatio: maior etiam
puerilitas est. velle excusare
et defendere quod accusari et co-
denari debet. Ido dicit Isa-
ia. lvi. Derelinquat impius vias
suas: et vir iniquus cogitationes
suas et revertatur ad dominum et
miserebitur eius. Et sequitur.
Non enim cogitationes mee
cogitationes vestre: neque vie
mee vie vestre dicit dominus. Sic
ergo habetis ex premisis tri-
plex cogitationes: videlicet
vtilis et fructuosas volubi-
les et viciosas et culpabiles
et viciosas et distinctionem
earundem et persequens quomodo
homo debeat custodire cor
suum in talibus cogitationi-
bus ne usque ad sensum pec-
cati mortalis perveniant.
Dubitat quibus mor-
tis debemus repugnare dyabo-
lo qui communiter est au-
ctor malarum cogitationum etc.
Ad hoc respondet wilhelmus pa-
risiensis in li. d. vir. tract. vij.
ca. De temptatione etc. quod con-
venientissimus modus repu-
gnandi serpenti infernali est

contritio
admodum
Loquens
liere qui
sic. Ipa
Serpens
ris mem
homo co
pntitione
intelligi
initium ten
cordis an
tritio cap
valet ad
pntitionem
multum
dam de d
enim ad
toris est
deicere h
ere. Man
laqueos
Anthoni
totum m
is dyabo
dixisset q
lire: audi
humilita
rie totan
Scdo
est conte
pio repta
scdm illu

Unde
domio.
et nulla
rior etiā
excusare
ari et co
cit. Isa.
pius vias
itantes
dum et
equit.
mes mec
neq; vie
dñs. Sic
nullis tri
videlicet
volubis
pabiles
ctionem
res quo
ddire cor
gitationi
sum pec
niant.
ous mo
are dya
er est an
tionū et
delm⁹ pa
tract. vij.
et. q. cō
is repu
tual est

contritio capitis ei⁹. quem
admodū docet dñs Gen. iij.
Loquēs ad serpentē de mu
liere qui figuraz tenet eccles
sic. Ipa conteret caput tuū
Serpens enī caput pre cete
ris membris custodit: ideo
homo conari debet ad eius
p̄ritōnez. Caput v̄ro eius
intelligi potest vel supbia v̄l
initū temptatōis v̄l p̄ctm
cordis antequā exierit. Cō
tritio capitis supbie multuz
valet ad repugnandū ei: hac
p̄ritōem facit hūilitas: que
multuz valet ad triumphan
dum de dyabolo. Humilitas
enī ad modum astuti lucta
toris est: qui dum vi det se
deicere hostem facit corru
ere. Nam ipsa euadit omnes
laqueos dyaboli. sicut btñs
Anthonius vidit in spiritu
totum munduz plenū laque
is dyaboli: et dum suspirans
dixisset quis hos poterit trā
sire: audiuit vocem dicentē.
humilitas sola gloriā victo
rie totam deo tribuit.

Secūdo caput temptatōis
est conterendū: quia princi
pio tēptatōis est resistendū
scdm illud Docte. Princi

pijs obsta sero medicina pa
ratur. Et in ps. Beat⁹ qui
tenebit et allidet paruulos
suos ad petra: dyabolus cū
quasi paruulus est in princi
pio temptationis et tunc fas
cilius potest occidi et c.

Tercio caput serpentis
conterendū est: quia pecca
tum destruendum est anteq
uā extra per locutionē vel
operationez processerit. Si
cogitatio cor intrat cito pu
gnandum est contra eam: et
specialiter orando. vñ Gre
gorius. Quanto grauiori tu
multu cogitationū carnaliuz
premiur tanto orationi de
bemus insistere ardentius.
Ad hec valent exempla sup
dicta de hac materia plura
dixi in sermonibus sup epi
stolis. sermo. lviij. circa lite
ras k. l. m. n. o. p. Rogemus
ergo deum quatenus nobis
det hic gratiam custodiendi
cor nostrum: vt sic corde pu
ro bene custodito: valeam⁹
eum sicuti est contemplari
in perpetuum Amen.

De custodia lingue sue
oris. Sermo Tercius
Adors et vita in manib⁹

Sermo

Tercius

lingue. puerbioꝝ. xviii.

Præcedit sermōe
audistis de custo-
dia cordis: et de di-
uersitate cogitatio-
nis bonarū
et malarū: qualiter etiam illis
sit repugnandū. Nūc psequē-
ter post custodiā cordis vidē-
dum est de custodia lingue.
Non enim potest cor bñ cu-
stodiri nisi in lingua etiā in cu-
stodia habeat. Ita enim est
pñe puerbium. in quo cor re-
pletur in eodē os suphabun-
dari videtur. vulgariter. 2ves
das hercz vol ist des geet d
mund fiber. Sūne ergo ne-
cessariū est custodire linguā
ex qua mors et vita pcedit.
ipsa neqꝫ lingua inflāmat ro-
tam natiuitatis nre. Jacob.
3. i. inflāmat omnia opano-
stra qui dicunt esse rota pro-
pter ipsoꝝ volubilitatē. Nā
licet in rota id est principii
et finis sit in actibus nostris
qñ homo credit finire tūc in-
cipit ideo necessaria valdē est
nobis custodia lingue.

Adors et vita in manibꝫ
lingue.

Circa hec principalit vi-
denda sunt duo ad presens.

Primo qm necessarium est
difficile sit lingua cōpescere
Secdo qm diligēter sunt ca-
uenda peccata lingue Tercio
circa hec exēpla et doctrinas
Et signāter quare de⁹ homi-
ni dedit linguam. A Cir-
ca primū Notandū sic Ain-
cen. in spe. mo. li. 3. p. j. dis. 3.
qꝫ bene necessariū est linguā
cōpescere et custodire qꝫ iux-
ta thēa mors et vita rē. vñ
mo scdm aplm Jacob. 3. lin-
gua dicit iquis vniuersē ini-
quitatis. Et hoc ideo scdm
glosam: qꝫ vniuersa facinora
aut pmittuntur aut disponū-
tur per linguam sicut vicia
peccata: vnde fornicationes
et adulteria disponuntur per
eam: fm periuriarū falsa testi-
monia pmittunt p eam aut
defendunt mala p eam. Et
subdit aplus Jacob⁹ vbi s.
Lingua pstruit in mēbris: no-
stris qñ maculat totū corp⁹
et inflāmat rotū natiuitatis
nre inflāmata a iebenna: id est
suggeritiōem dyaboli. Nam
scdm glosam Iebenna dy-
bolus est: quia ppter ipm est
facta. Ex quo patet. qꝫ sicut
ieebenna semp ardet sic dy-
-

bolus v
sub terr
menta f
hac pen
flāmain
minibꝫ:
appetit
ad effec
vt dicit
predicto
Secdo in
minis q
bilis est
potest q
valde fe
apostoli
omnis m
crum et
animali
ta sunt a
guam au
domare
iungit. A
malū: et
fero. qꝫ
sint tang
nissima
familias
fuisse: qu
na egred
nonam
tygriden
ctū in in

rium et
pescere
unt ca
Tercio
ocinas
9 homi
Eir
c. Ain
j. dis. 3.
lignaz
e qz iu
ec. vii
b. 3. lin
erle ini
o scdm
acina
isponu
ut vicia
ationes
tur per
lla testi
cam aut
am. Et
9 vbi s.
bris: no
n corp9
iuitatis
na: id est
i. Nam
na dya
ipm est
qz sicut
sic dya

Br. J.

bolus vbiqz sit in aere vel
sub terra semp fert secū tor
menta flammaz suaruz. Et
hac pena dyabolus q̄ motus
flāmam viciōrū suggerit ho
minib9: et suggesta p linguaz
apperit: et p cetera membra
ad effectum pducere cogit.
vt dicit Aug9. de ancona sup
predicto verbo apostoli.
Scdo inferitur qz lingua ho
minis quodāmodo in doma
bilis est: imo minus domari
potest quaz bestie siluestres
valde feroces patz illud per
apostolū vbi supra dicentem
omnis natura bestiaz volu
crum et serpentū et ceterorū
animaliū domatur et domi
ta sunt a natura humana: lin
guam autē nullus hominum
domare potest: causam sub
iungit. Est enim inquietum
malū: et plena veneno morti
fero. qz aut sic bestie domite
sint tangit Glosa dicens ima
nissimā aspidem legi a p̄e
familias in egipto domitam
fuisse: qui cottidie de cauer
na egrediens de mēsa sua an
nonam accipiebat: legi etiā
tygridem mansuetū fuisse fa
ctū in india: et de india dehis

natū anastase principi. Ita
etiā videmus leones ferocis
simos domari: similiter aqui
las: nisos accipitres: sed lin
guā malā nemo domare po
test ideo sapiēs. Eccl. xxviii
post multa mala q̄ ex lingua
pugnare testat dices Attend
de ne labaris in lingua et ca
das in p̄spectu inimicorū in
dianū tibi: et sit calus tu9 in
sanabilis in mortē. **B**
Sup quo verbo dī. Ain. in
spe. mo. li. 3. pa. 1. de custodia
lingue: qz quorū sunt in vbi
istis p̄sideranda. **P**rimū qz
lingua lubrica est et in lubri
co p̄stituto et ideo multū ini
mica: qz p eam facilius et fre
quentius cadimus p̄pterea
maior diligētia requiritur cir
ca custodiā eius Et ideo di
cit attende scz p̄pter lubrici
tatem lingue. Scdm qz ad
uersarij nostri multū ifestāt
nos de peccatis lingue: quia
vbi castrū inueni9 debili9 ibi
fortius impugnat: frequētius
enim tēptamur de pctō lin
gue qm de alijs: ideo vigilā
cius et fortius est obliuendū
Terciū qz non facilius est
calus lingue sed et difficulter
b

Sermo

Tercius

resurgit: facilliter enī hō de-
trahit: sed valde difficulte sa-
mam restituit: ideo dicitur vbi s.
et sit casus tuus insanabilis.

Quartū est ppter peccatū
lingue gravitate: qz videlicet
sūt ad mortē vicē q culpe est
mors prima et in mortē iebē-
ne q est mors scda. Ex illis
ergo inferit q in peccato lin-
gue facilliter labimur et fre-
quenter: et ad hoc fortius in-
pugnamur: et cū maiori diffi-
cultate resurgimus: ac p hoc
in mortē panā et scdā iuci-
dum: ppter q lingua est sval
de diligenter custodienda.

Exemplū illius habem⁹ in
vitalpatz qd narrat Vincē.
vbi s: Legit enim ibidem q
cuidā de senibus sanctis per
spī sanctum revelatū est: q
cum fratres pvenissent et lo-
querentur de his que perti-
nebant ad edificatōem. vide-
bat sanctos angelos iū eos
stantes et letantes: delecta-
bantur enim in eloquio dei
et levabant manus suas qua-
si deo gratias agentes. Cū
aut de secularibus loquerē-
tur vel de incontinentibus ad
salutem: statim angeli indig-

nantes longius recedebant
et demones in specie porco-
rum accedebāt et delectabā-
tur in volupitatibus: et pleni
fetoibus polluebāt eos. Cū
autem postmodū loquerent
de edificatōe: itez vniebāt
angeli ut prius. agentes et
mouentes: manus levabant
eos a sordibus. Sanct⁹ aut
senex ibat p monasteria p
multū fletum et ululatu: mo-
uens fratres et dicens. Cave-
te fratres a multiloquio et
ociosis sermonib⁹ et servate
linguā per quā malus interi-
tus anie generat. et p quam
deo et scis angelis odibiles
sum⁹: qda enim inutilia infir-
mam faciūt mentē et euacu-
ant aniam nostrā. Quis du-
bitat quin angeli sic sint pre-
sentes et letent: dū pater aut
mater instruit liberos aut fa-
miliā qliter orare aut dō ser-
uire debeāt: vel an sciant ex-
aminent: vel q sint dei prece-
pta: aut pctā mortalia: aut q
liter pferri debeāt. Ecce uer-
so demones letant dū pntes
delectant in vit upijs puero-
rum aut verbis vanis et scur-
libus sicut inveniuntur q de

lectar
puer
aut se
de pu
stodit
Circ
q p
et dili
tria v
iuriol
nicio
tiplic
pctā
sa et
qz de
homi
band
omib
fecit
et se
ei fac
et am
exult
ange
ad bo
gelis
aplin
pge

Po

Sermo

Tercius

lectantur in malis puerbijs
pueroz. querentes qd dixit
aut fecit ille aut illa zc. Pec
de pma pte q difficile sit cu
frodire linguam zc. **E**
Circa scdm est aduertendū
q pctā lingue sunt studiose
z diligenter cauenda ppter
tria videlicet qz deo sunt ini
uriola. Scdo ipsi loquēti p
niciola. z tercio pimo mul
tipliciter dānola. Primo
pctā lingue sunt deo iniurio
la z ptra ei⁹ ordinatōem: pty
qz de⁹ dedit ppter seipsum
homini lingua vtz ad se lau
dandū z sibi grās agendū p
omibus bonis et bñficijs q
fecit: et quotidie nobis facit
z se facturū pmisit. vt hoies
ei sacrificēt sacrificiū laudis
z annuncient opera eius in
exultatōe. Hoc est ei officiū
angeloz. Et ideo quantum
ad hoc picipamus cum an
gelis scis in hoc exilio **Uñ**
aplis. j. ad **Cor. ij.** dicit. Si
linguis hoim loquar z ange

lorum. caritatez aut non ha
beam nihil sum zc. **Ubi** di
cit **Vincenti⁹**. Linguis ho
minum loquit: peccata p
pria confitendo humiliter z
orando. Laudando vero de
um linguis loquit z angelo
rum. Et ideo **Iaco.** vbi su
pra dicit q in lingua benedi
cimus deum z tamē pipam
male dicimus homines. s. q.
ad similitudinē dei facti sūt:
z per psequens maledicim⁹
deū: quia qui maledicit crea
turam maledicit z creatorez
qui fecit illam vt dicit **Aug.**
de anconā super eodem ver
bo. **B** Ex hoc infertur
q valde grauitē peccant et
nequiter ingrati sunt: q ver
ba blasphemie vel alia hui⁹
modi pferant contra deum
quia lingua est data homini
ad deum laudandum. Sc
cundo cauenda sunt sollicitē
peccata lingue: quia ipsi lo
quenti sunt pernicioia et ei
faciūt mltā mala vt pty ista.

Pctā lingue

Omnē bonum mortificant et inficiunt
Pecca multiplicant
Personam reddunt odibilem
Personam reddunt damnablem

b ij

Sermo

Tercius

Primo ergo peccatū lin-
gue omne bonū mortificat.
corrūpit et inficit sicut morbi
cum venenū infusum in vas
vini vel balsami. Unde Jaco-
bus vbi s. dicit. Lingua pti-
tuitur in membris nris qui
maculat totū corpus. Et se-
quit. Est enim inquietū ma-
lum plena veneno mortife-
ro: quāliter aut omne bonū qd
est in boie maculat et corrū-
pit dicit Jacob. i. Si qs putat
se esse religiosū nō refrenās
linguā suā sed seducēs cor su-
um hui⁹ vana ē religio. Ex-
emplū demoniali de q loqui-
tur Grego. iij. dyalogoz. q
post mortē suā cū esset sepul-
ta in ecclesia visa est ardere
a capite vsqz ad renes: sed a
lumbis et deorsuz remāebat
intacta cui⁹ causaz assignat.
Gre. qz cū esset casta et reli-
giosa in alijs in lingua tamē
erat viciosa. Secūdo lingua
pectā multiplicat vñ facit bo-
minē multipliciter viciosuz et
de pctō corrūcere i pctm. vñ
puer. xxvj. Os lubricū epat
ruinas Et ibidē. xxv. Sicut
vrbs patēs et absqz muroz
ambitu: sic homo q non pōt

in loquēdo cohibere spiritū
suū. An in vitalpatz legit.
q cum quidaz senex iret ad
beatum Anthoniū inuenit
quosdam alios frēs q ibant
ad eum qui in nauī et in via
multa loquebant: et de diuer-
sis scripturis et de ope manu-
um: et ille senex tacebat. Eū
autē puēissent ad sanctum
Anthoium ait seni Bonos
fratres habuisti socios itine-
rum: cui ait. Boni sunt sed
habitatio eoz non habet ia-
nuam qui vult intrat in eoz
stabulū et soluit iumentū: fa-
cit enim lingua boiem sicut
domū sine hostio. archā sine
sera: ciuitatē sine rectore: na-
uem sine gubernatore. equū
sine freno. vas sine opculo.

E Tercio lingua facit
boiez odibile: nec mirū quia
omne grāz effundit et abicit
An Eccl. ij. Sapiēs in ver-
bis seipsum amabilem facit
gratie antē fatuoz effundē-
tur. Et infra acharis: id est
sine gratia: quali fabula vas
na in ore disciplinatoz assi-
dua erit: qd scz nec ipē repu-
ratur. nec fides eius sermo-
nibus adhibet. immo verba

eius fabu-
lud fabu-
econtra
gua cucu-
in bono
Unde L
lubrico
is optim
cuacuan
biliter v
linguosi
et omni
cut igitu
igne cel
loz repl
tur: et sp
linguis
sis: repl
da: et spi
cuan tur
tales lin
succense
rimoz
rixas et
tumelia
iuria pr
dinunc
omniuz
illis infi
reddie h
bilem v
de Ec
bilis in

Sermo

Tercius

eius fabulosa videntur et velud fabula deridentur. Sed econtra dicitur *Ecclesi. vi.* Lingua eucharis. id est gratiosa in bono homine abundabit. Unde Bernardus ait Lingua in lubrico posita lata et tenuis optimum instrumentum ad euacuandum cor. Unde sensibilibiter videmus quod homines linguosi sunt aridi in deuoti et omni bono spirituali vacui. si cut igitur linguas igneis scilicet igne celesti mentes apostolorum replete solidantur: exiccantur: et spirituali repleantur: sic linguis igne mali generis succensis: replentur: exiccantur: corda: et spiritus sancti gratia euacuatur. O deus quot sunt tales lingue igne dyabolico succense que delectantur per rimorum famam denigrare rixas et iurgia concitare: contumelias blasphemias et per iuria proferre: quod nouit bas binumerare: certe deus qui omnium corda nouit. Ex illis infertur quod lingua mala reddit hominem valde odibilem vel odiosum alijs. unde de *Ecclesi. ix.* dicitur. Terribilis in ciuitate sua vir lin-

guosus et temerarius in verbo suo odibilis erit. Et iterum ibidem. *ii.* Est tacens qui inuenitur sapiens: et est odibilis qui procax est ad loquendum. Et. *xxv.* capitulo dicitur. Mulier linguata hominem quod cito grauissima scilicet ad sustinendum recta sicut ascensus arenosus in pedibus deserti. Exemplum Nec est ergo causa quare multi habent exosas uxores suas et male tractant quia malas habent linguas. Et hoc refert Vincetius ubi supra. Exemplum de quadam iuencula qui dum a vetula requireret quid facere posset Unde pacem viri sui habere posset et amorem et unde erat quod eam tam male tractaret. Vetula respondit ut iret post venatores dicens quod lepores quos infectur canes doceret eam quod pacem et amorem viri sui haberet si interrogaret eos: ipsa autem hec facies cum videret lepores fugientes nec de verbis eius curantes reuersa ad vetulam querebat se illam. Cui vetula in veritate lepus optime te docuit: et si

Sermo

Tercius

non vbo tñ exēplo: sicut em̃
lepus nō rebellādo nec de v
bis curando: sed fugiendo z
canes declinando euadebat
ita z tu potes. Sic ergo p̃tz
q̃ lingua mala reddit hoicm
odiosum non solū homibus
sed etiā deo z angelis cī⁹ vt
p̃tz s. in exēplo circa l̃f̃az.

S Quarto lingua red
dit hoicm dānabilez sicut p̃tz
Luc. xvj. De diuile epuloe
qui p̃pter loquacitatē suam
damnatus est z eterne pene
supplicio cruciat. vt di. Gre

go. Nec vnā aq̃ guttā potuit
ipetrare. Et ideo singlī dā
natis dī Apocal. xvj. **A**dā
ducauerūt linguas suas p̃o
lorib⁹ z blasmauerūt den̄ ce
li: q̃ per queq̃s peccat p̃ hec
torquet Sapie. ij. Ideo qui
p̃ linguas suas peccauerunt
in linguis precipue cruciant^r

S Tercio p̃cipalit̃ ca
uenda sunt pctā lingue quia
primo sūt multipl̃r dānosa.
z hoc p̃t declarari ex mltis
causis infra signatis q̃z lingua
multa mala facit primo.

Proximum succendit z per hoc. seminat in
familias discordias z rancores.

Inquinat. emittendo immūdiā z fetorem:

Seducit z educit in errorem

Pungit z vulnerat ymmo mortem generat

Primo lingua primum
succendit z puocat ad iracū
diam z furozē. s̃m illud Job
xlj. Alitus eius prunas arde
re facit et flāma de ore eius
egredit^r ad modū vebemoth
sive dyaboli. Similiter Ja
co. 3. dicit. Lingua n̄ra ignis
est inflammata a iehēna zē.
Et Eccle. xxviii. dicit Lin
gua testificans adducit mor

tez. si susilaucriis quasi ignis
ardebit: z si expueris sup̃ il
lam extinguetur. De hoc tā
git Vincen. in spe. vbi supra
multa exempla. Et inter ce
tera dicit. Exemplū. Cum
mulier cum quadam vicina
sua litigaret et illa esset im
placabilis altera expōdit pal
lium suum dicens sicut audi
uerat in sermonibus, Dñā

ista ve
bi valo
ciosum
ciosi ad
quibus
soluent
nam m
ticiatis
hoc pa
citur p
sponsio
sermo
Quins
in vita
macha
ret z q
pceder
cerdoti
grande
mauit
ille ind
verber
animē
idem sa
rens ob
rio qui
Saluen
qui ad
nisi in
lutares
vidi te
quo cu
tua salu

tā potule
inglir dā
y. Adā
uas pōo
it den ce
cat p hēc
Ideo qui
cauerunt
cruciant
cipalit ca
gue quis
dānosa.
Ier mltis
qz ligua
ximo.

eminat in
fetozem:

generat

asi ignis
is sup il
De hoc tā
vbi supra
inter ce
lū. Cum
n vicina
esset im
pādit pal
ient audi
s. Bñā

Ista vestra vituperia sunt mi
hi valde necessaria quasi pre
ciosum aurum: et lapides pre
ciosi ad mea debita peccata
quibus multum obligor per
soluenda: et ad coronas eter
nam mihi fabricandam pro
ficiatis ergo satis de his in
hoc pallio. Et ideo bene di
citur proverbio: xv. Re
sponsio mollis frangit iram
sermo durus suscitatur furores
Quins exemplum habem⁹
in vitaspatriuz. Dum abbas
macharius montes ascende
ret et quidam discipul⁹ eum
pcederet deo: nam cuidā sa
cerdoti ydolorum currenti et
grande lignum portanti cla
mauit quo curris demon At
ille indignatus tantum eum
verberauit qz eum quasi ex
animē reliquit. Item tandē
idem sacerdos ydoloruz cur
rens obiauit beato macha
rio qui eum salutauit dicens
Salueris laborator salueris
qui admirans ait: quid inue
nisti in me boni vt ita me sa
lutares. Cui macharius: qd
vidi te laborantē ignorans
quo curreres: at ille: et ego
tua salutatione ppunct⁹ ser

uum magni dei te esse pigno
sco: et dixit ei quomodo pro
verbis ptumeliosis alteri in
tulerau vbera. Et tenens pe
des ei⁹ rogauit vt eum mos
nachum faceret: qd asserbat
qz aliter eum non dimitterz.
Tunc aliū fratrem qz vulnera
tus ambulare nō poterat ad
ecclesiā manibus detulerūt.
Fides autē videntes illuz esse
conuersum admirati sunt et
multi ex paganis ppter illū
sacerdotē suum ad fidem cō
uersi sunt. Ideo dicebat ma
chari⁹. sermo dur⁹ et malus
etiam bonos puerit: hūilis
et bonus malos conuertit in
bonum et c. Ex quo pter qūo
p linguam succedente semis
nantur discordie: rixae: ranco
res et infamie. sicut pter ad ex
pientiam multi alioz sermo
nibus malis pcurati se vindi
cantes infamāt. et qñz nō so
luz ad vba ptumeliosa sed et
vbera pueniunt. Scdo lin
gua inquinat emittēdo imū
diciam et fetore. qd fit dupl'r
videlicet vel p verba ptumeli
osa vel p vba imunda. Per
vba ptumeliosa quia lingiofi
et ptumeliosi filies sunt pñci
bilij

Sermo

Quartus

mala pungit et vulnerat et tãdem mortẽ generat. *An pã.* Bêtes eoz arma et sagitte et lingua eoz. ù gladius acut⁹. Et *Iere. ix.* Sagitta vulnẽrans: et lingua eoz dolum locuta est. Quot autẽ lingua eoz mortem generat patet. quia primo suã postea multoz aliorũ: non vni⁹ tantum sed qnqz. decẽ. viginti. centũ mille rẽ. Scdm illũ *Iob. xx.* Occidit eũ lingua vipperẽ. Et *Eccl. xxviii.* Multi ceciderũt in ore gladij. sed nõ sic qñ qui interierũt p linguaz suã. btũs qui tectus est a lingua nequã et qui in iracundiã illius non transiit: et vincit

illis illi⁹ non est ligat⁹. Et scẽquit mors illi⁹ mors nequissima. Ex illis ergo ptz qñta mala et dũna lingua mala facit inter primos: nec satis est in iam expressis malis. i. mo nõ est hõ viuens in terra qui ad plenũ narrare possit maliciã lingue male rẽ. Hec de scdo. ¶ Tercio principaliter dubitat ex quo tot mala eueniunt ex lingua quare tũc deus dedit hominibus linguas rẽ. Ad hoc respondet Vincenti⁹ in speculo vbi supra: qd deus dedit nobis linguas propter plura vt infra.

Deus dedit nobis linguas

Propter seipsum videlicet ad se laudandum et sibi gratias agendum

Ad conceptus nostros inuicem exprimendos et ad corpus sustinendum.

Ad primorum salutem procurandum

Ad consecrandum sua misteria et ecclesiastica sacramenta.

¶ Primo ergo deus dedit nobis linguas propter seipsum ad se laudandum et sibi gratias agendum de omnibus nobis hominis collatis

vt patet supra circa literam. *L.* Secundo deus dedit nobis linguas ad cõceptus nostros inuicem exprimendos et ad corpus alendum et

Sermo

Tercius

sustendandū scdm duo ope-
ra nature ad qui nobis ē da-
ta: gustum videlicet et loque-
lam. et qđ adhuc est maius et
melius dedit eam nobis ad
veniam impetrandā in pfe-
sione: et ad grām et meritum
pmerendā in oratione. *Un-*
Isa. xlv. *Adhuc curabitur*
omne genu et p̄stabit omnis
lingua. sicut latius de hoc ha-
betur de p̄fessione et orōue.

Tercio deus dedit nobis
linguā ad primorū salutē p̄-
curandū: docendo: monēdo.
p̄sulendo: corripiedo: arguē-
do: p̄sulendo: et huiusmodi. *Fin-*
illud Isai. l. *dn̄s dedit mihi*
linguā eruditā. i. ad primorū
eruditōem: ideo sequit̄. Ut
sciam sustentare eum qui la-
plus est verbo. Et Eccl̄. vi.
Lingua eucharis i bono ho-
mine abundabit: qđ sc̄z p̄ ei
grām sciat et possit primos
a malo retrahere et ad bonū
attrahere. Talis fuit lingua
petri et pauli et aliorū apo-
loz: qui cū essent pauci: hūi-
les et abiecti: totum mundū
modico tpe ad fidē xp̄i dei
grām p̄uerterūt. Talis etia;
fuit lingua beati Augu. hic

ronimi. Ambrosij. gregori:
et aliorū doctoꝝ sanctoꝝ et p̄-
dicatoꝝ qui ad fidē xp̄i mul-
tas animas adduxerūt: fide-
les vero ad salutē eternā in-
struēdo monendo exhortan-
do et huiusmodi in fide et mo-
ribus attraxerunt: quia vide-
licet eorum lingua erat san-
cti spiritus instrumentū quo
loquebatur in eis: et eos mo-
nebat. sicut dicit *Psal.* *Lin-*
gua mea calamus scribe ve-
lociter scribentis id est spiri-
tus sancti qui velociter et in-
stanti scribit legem et man-
data et omnia ad salutem ne-
cessariam in cordibus audi-
torum. Unde in linguis ig-
neis descendit spiritus san-
ctus in apostolos et alios di-
scipulos. ut ignea verba lo-
quendo infidelium mentes
per errorem excecatas illu-
minarent. obduratas per pe-
nitentiam emollirent et p̄-
gras ad bene operandum.
fortius excitarent: et frigi-
das ad amorem diuinum ve-
hementius inflammarent.
Contra Huius Rocaian. et
aliorum hereticorum et pseu-
do apostolorū sine predico

rum ling
uct mali
fernali
ad ment
das et at
extingu
rta pre
dominus
linguas
misteria
menta.
tur crea
bum de
ficantur
me: spiri
tur diuin
gratia in
conferun
gantur:
us et effi
corpus
uertunt
rfti. xxx
aationis
et miseri
solum p
ymmo e
quia non
mentoz
dispensa
expremi
quare de
linguas.

Sermo

Tercius

gregorij.
toz & p
pi mul
ut: fide
ernā in
hortan
dez mo
ia vide
rat san
itū quo
eos mo
sal. Lii
ribe ve
est spiri
er et in
z man
item ne
s audi
guis ig
tuffan
alios di
erba lo
mentes
as illu
per pe
et p
ndum.
t frigi
num ve
rent
ezan. z
z pleu
dicato

rum linguas mouit. et mo
uet malignus spiritus qui in
fernali igne eas inflamat
ad mentes fidelium excecā
das et ad diuinum amorem
extinguendum et cetera iux
ta premissa. Quarto
dominus deus debet nobis
linguas ad consecrandū sua
mysteria et ecclesiastica sacra
menta. quibus sanctifican
tur creature visibiles p ver
bum dei et orationem: viuifi
cantur et consecrantur ani
me: spirituales morbi curan
tur diuina offensa remittit.
gratia infunditur: remedia
conferuntur. demones effu
gantur: et q maius mirabili
us et efficacius est. in christi
corpus creature visibiles cō
uertuntur. Unde Ecclesi
asti. xxxvj. Si est lingua cu
sationis. est et mitigationis
et misericordie. In istis non
solum pares sumus angelis
ymnio etiam excellim⁹ eos
quia non eis contulit sacra
mentorum suorum mysteria
dispensanda. Sic ergo patet
expremissis quattuor cause
quare deus debet hominib⁹
linguas. Non utiqz ociosas:

non ad malum siue nocum et
tum sui aut aliorum: non ad
dyabolo per eas seruicendū
sed ad deum laudandū. et
sibi gratias agendū: ad cō
ceptus nostros in verbis ex
primendos et ad corpus su
stentandū: ad proximorū
salutem procurandā: et ad
diuina mysteria et ecclesiasti
ca sacramenta consecrandā

¶ Ex omnibus er
go premissis in hoc sermo
ne attendat vnusquisqz quā
ta sit ingratitudo: quāta ini
quitas. Et quantum flagi
cium membrum tam nobi
le: tantis dotatum preroga
tiuis: priuilegijs ad ornatum
inquinare sordibus peccato
rum. et illud qd est instrumē
tum dei tam dignis et diui
nis officijs deputatum: fa
cere membrum dyaboli.

Sic ergo patet quantum sit
cauendū viciū lingue. et
omnino detestandum. quia
est deo iniuriosum. ipsi lo
quenti multipliciter pernici
osum siue nocuum et prox
mo damnosum. Dicamus
ergo cotidie cum propheta
in deuota oratione. Done

Sermo

Quartus

domine custodiam ori meo
et ostium circumstantie labijs
meis. Non declines cor me-
um in vba malicie ad excu-
sandas excusationes in pec-
catis ps. i. lxj. Et iterum dixi
custodiam vias meas vt nō
delinquam in lingua mea.
Volui ori meo custodiā cū
consisteret peccator aduer-
sum me. ps. xxxviii. vt sic in
lingua custodiri hui⁹ deum
laudemus et ei gratias aga-
mus vt tandem in eternita-
te eum cum omnib⁹ san-ctis
incessanter sanctum et lauda-
bilem predicemus. dicentes
cū omnibus sanctis. Sanctus
sanctus sanctus dominus deus
qui viuit et regnat in secula
seculorum Amen.

Adors et vita in mani-
bus lingue. prouerbiorū
xviii.

Sermo Quartus

Ad precedentem ser-
mone audistis qm
necessarium et dis-
cile sit linguam compesce-
re. quā diligēter peccata lin-

gue sint cauēda. et quare om-
nipotens deus nobis debe-
rit linguas ex quibus tanta
mala eueniunt. Nunc conse-
quenter videndū erit de pec-
catis lingue i genere ea enu-
merando et de silentio quaz
vtile sit homini ex pluribus
causis.

Adors et vita in mani-
bus lingue.

Primo videndū est quot
et que sint peccata lingue. Sci-
cūdo de silentio ppter quid
ipsum silentium sit amandū.

A Circa primū est no-
tandū q tam mltā sunt pec-
cata lingue q vix valeat enu-
merari. qd bene ostēdit apo-
stolus Jacob⁹. iij. dicēs ca.
Lingua nostra ignis est vni-
uerse iniquitatis. Abi dicit.
Glosa: per hanc omnia faci-
nora: aut procurantur vt ad-
ulteria latrocinia et huiusmo-
di: aut perpetrant vt periur-
ia: falsa testimonia. menda-
cia et similia. aut defendunt.
sicut facit quilibet impius q
facinus qd cōmisit defendit
Et ideo in genere cogitavi
notare peccata lingue inse-
rui.

Peccata
gue ex
dia

Peccata
ex inui-

Peccata
gue ex

Peccata
gue ex
dia et g

Peccata
gue ex
Peccata

Sermo

Quartus

Peccata lin
gue ex super
bia

Iactancia
Yronia. dum q̄s v̄bis altā laudat: t̄ tñ p̄ ea il
lum intendit diffamare: vt dicēdo tu es valde
micors: p̄ hoc intelligēdo cū cē auar̄ z p̄cum
Simulata confessio
P̄ctoꝝ defēlio Hec procedunt ex super
Contentio bia vel inani gloria
Impugnatio veritatis agnita
Retractio
Suffragatio

Peccata lin
gue ex inuidia

Perisio
Adinuatō Hec p̄cernunt inuidiam
Pratum consilium
Secreti reuelatio
Blasphemia
Conuicium seu contumelia
Litigium

Peccata lin
gue ex ira

Clamor Hec respiciunt iram
Maledictio
Improperium
Misericordiarum seminatio

Peccata li
gue ex acci
dia z gula

Abulatio
Adulatio
Saniloquiū Hec p̄tinet ab accidia z gula
Scurilitas
Indiscreta promissio
In discreta comminatio

Peccata lin
gue ex aua.

Lacurnitas
Adendacium
Periurium Sub auaricia
Falsum testimoniū

Peccata lingue sub luxuria Turpiloquiū Sub luxuria

Sermo

Quartus

Sic ergo patet quod ex omni-
bus vicijs capitalib⁹ oriunt⁹
peccata lingue ad sensum di-
ctum. Cum autē lingua scdm
philosophū cōgruat in duo
opera. videlicet gustum et lo-
quelam. sequit⁹ quod omnia pec-
cata supra memorata perti-
neant ad linguā. Quantum
autē ad primū eius officium
scz loquelam preter peccata
enumerata sunt adhuc alia
peccata videlicet pertinacia
et heresis seminatio etc. sed
quantū ad scdm eius officiū

videlicet gustum preter pre-
missa sunt castrimargia et eb-
ricitas. de quib⁹ in alio loco
dicendum erit. Nec de pri-
mo in genere sunt dicta quia
tum ad peccata lingue enar-
rata: Circa scdm aduertē-
dū sicut peccata lingue sūt
sollicite cauenda sic et silen-
cium diligenter est seruans-
dum saltem regulariter mul-
tiplici ratōe vt patet ex vin-
centio. in speculo morali. li-
bro tercijs para. j. distinctio-
ne. iij.

Silēcium est
obscurū insti-
plici ratōe

Exemplaris informatio a deo et hominibus
Regularis institutio ordinis. Nec vi. in spe mo.
Amor puritatis et decor honestatis. li. 3.
Prodest ad deuotionem. p. j.
Est signum sapientie et patientie.
Dat hic requiem et pacem tandem et brauiū
eternum.

Et Primū ergo propter
quod amari debet silentiū est
exemplaris instructio a deo
et sanctis eius deus enim su-
let nostra dissimulando pec-
cata et ad penitentia et exor-
tando et tamen apertissime
omnia videt et angeli eius si-
cut patet postea ser. xviij. E.

sed postea loquit⁹ in iudicio
disceptādo et unicuiqz secū-
dum opera sua reddendo: se-
cundū illud Isa. xxiiij. Tas-
cui semper filiū. paciens su-
si parturiens loquar: p hoc
ostendens nobis quod est tem-
pus tacendi et est tempus lo-
quendi. sicut dicitur Eccle-
siastes. 3. Item christus ante

pila tur
non ap-
enim d-
audis c-
cunt te-
dit ei q-
stet. ex-
autem
audieb-
appetit
liij. Si-
ducenti
suum.
go rar-
veba lo-

Ex
vitalis
thom: a
discere
ore suo
isse. E
pra scri-
te: qui
one et
facieba-
dam va-
batem
ret abb-
et quod
men po-
ceptus
tus. et
cuiet et

Sermo

Quartus

pilatum stetit sicut mutus et non aperierit os suum cum enim diceret ei pilatus: non audis quanta aduer:us se dicunt testimonia non respondit ei ad ullum verbum. *Ad thei. xxvj.* And in ps. Ego autem tanquam surdus non audiebam et sicut mutus non aperiebam os suum. Et *Ysa. liij.* Sicut ovis ad occisionem ducetur et non aperiet os suum. Similiter beata virgo rarissime et paucissima verba legitur esse locuta.

Exemplum illi habemus in vitaspatum de abbate agathon: qui ut taciturnitatem disceret dicitur lapidem in ore suo per triennium tenuisse. Et Vincentius ubi supra scribit de quodam milite: qui volens intrare religionem et attendens mala que faciebat lingua militis quamdam vasallum suum ad abbatem iniungens ei ut diceret abbati voluntatem suam. et quod esset mutus. paratus tamen per omnia obedire. receptus ergo credebatur mutus. et cum multum profecisset coepit cum abbas se-

cum ad quendam militem in extremis laborantem. quem videns in exitu miserabiliter a demonibus pertrahi. fleuit multum. Redcuntibus illis. occurrit quidam miles promittens abbati quod expeditis factis suis quam citius religionem intraret. qui quando prederet eos viam per quendam pontem temptas cecidit et submersus est: cuius animam vidit dictus miles in monachi specie in celum ab angelis deferri. Et cum risisset. adiuravit cum. dictus abas in virtute lancee obediencie. quod si posset loqui diceret ei quare sic fecisset qui ait male fecisti contra propositum meum me faciens loqui. Qui omnia verba narrauit. Cum autem abbas coram eo se prosterneret. et ille cum repulisset rogauit cum ut in aliquo ipsius includeret ubi suum propositum seruaret. *B.*

Secundum est regulis ordinis institutio videlicet *S. Benedicti Augusti. Dominicus. Franciscus.* quasi custodem religionis.

Sermo

Quartus

silentium ppo:uerūt in clau-
stro oratorio :toritorio .et
alijs officinis. Unde Iſaie.
xxxj. dicit. Eultus inſicie ſi-
lentium Et Iſere. viij. Con-
uenite ⁊ ingrediamur ciuita-
tem munitaz. et ſileamus ibi
q: domin⁹ noſter ſilere nos
fecit :et potum dedit nobis
aquā ſellis: vnus enim aliū
debet ad ſilentium puocare.
Sicut enim homo i ingreſſu
religionis poſuit pedes ſuos
in ymo obediētie :vt non ſit
ei licitum pedem extra pone-
re: vt exeat ſine licentia pla-
ti: ita nec lingua debet exire
ſine licentia plati: quā in ma-
nu eius poſuit ſicut alia mē-
bra. Nam clauis oris eſt licē-
cia plati: ſera vero ſiue clau-
ſura eſt ſilentii fures aut vi-
dent eſſe qui faciunt contra
clauem: nec accipiunt eam a
prelato: qui clauēs dom⁹ ha-
bere debet: tradere et reſer-
uare. Ido d: puer. xxiij. Ne
trāſgrediatis ſimios ātiquos
ſez loci vel tempis: quos po-
ſuerunt patres tui. Item nō
aduertunt qm p:ioſum the-
ſaur⁹ p:inent in ſe qui veruz
ſilentii habent E. Ter.

cium eſt amor puritatis ⁊ de-
cor honeſtatis. Unde ad pu-
ritatem ſernandā ⁊ honeſta-
tem multū valet ſilentii⁹ p-
pter qd ait pſ. xxxvij. Dixi
custodiā vias meas vt nō de-
linquā in lingua mea. Et ite-
rum pſ. j. lxj. Pone domie
custodiam ori meo ⁊c. Ecce
xxij. Quis dabit ori meo cu-
ſtodiam: ⁊ ſup labia mea ſig-
nacuſ⁹ certum vt non cada-
m in iſtis ⁊ lingua mea perde-
me. Ideo dicit Gregorius
Adens ſine clauſura ſilētiū
vndiq: patet ſa culis inimici
exemplū illius habem⁹ vni-
taſpatz. Cum beat⁹ Arſen-
us adhuc eſſet in palacio ro-
gauit dominuz dicens. Do-
mine dirige me ad ſalutem.
Et vox ad eum. Fuge homi-
nes et ſaluaberis. Et cū ad
huc in ſolitudine oraret: vox
facta eſt itez ad eum. Fuge.
tace: quieſce Nec enim ſun-
t radices non peccādi. Unde
Ambro. dicit. Alliga ſimonē
tuum ne laſciuiat: ⁊ multilo-
quio peccata ſibi colligat lu-
tum enim colligit anim⁹ ver-
bis exundās. Et Ain. vbi d-
dicit. Plures vidi peccaſſe

antis et de
de ad pu
honesti
ntuz p
ij. Dixi
vt nō de
a. Et ite
e domie
et. Ecce
nico cu
mea sig
on cada
a perde
gorius
ra silēti
s ininici
em⁹ vint
9 Arsen
lacio ro
s. Do
salutem
ge homi
Et cū ad
aret: vox
m. fuge.
im sum
i. Unde
a fmonē
multilo
lligat lu
im⁹ ver
in. vbi ā
peccasse

loquendo et paucos tacendo
et sunt verba Ambrosii. et gre.
Rebire non valet ad cogni
tionez sui mens que multilo
quio est corrupta: sed a secre
to intime considerationis se
excludit: quia in fonte impu
ro intuentis facies non vide
tur. Ex illo patet in quāto
periculo sint homines sine si
lentio: sunt enim sicut equitan
tes equum rabidum sine fre
no. in domo succensa sunt si
ne obstaculo in via in qua est
fouea abyssalis sine operculo
sunt vt castrum sine clausura
vibs sine porta. archa sine se
ra: nauis sine anchora vinea
sine sepe: et messis sine custo
de. Unde in vitaspaz dicit
abbas Sison Triginta anni
sunt q non deprecor dñm p
peccato: sed orans dico. Do
mine iesu xpe protege me a
lingua mea: et vsqz nunc per
singulos dies corruo p ipam
et delinquo. Sic bene hone
stas hominis comprobatur ex
silentio. Nam leuitas mentiū
perpenditur ex leuitate ver
borum et ex nequicia huius
modi: fm illud Math. xxvj
Loquela mea manifestum se

facit. Ideo dicit Gregorius
Præui sicut in mēte sunt le
ues ita et in locutione sunt p
cipites: quia quod leuis con
scientia concipit: leuior pro
tinus lingua prodit. Ideo ta
lis sermo ostēditur talis ani
mus cōprobat. S. Quār
to silētiū pdest ad deuotio
nem. Unde Grego. Mens
more aque circūclusa ad su
periora colligitur quia id re
petit vñ descēdit et relaxata
deperdit et se per inferiora i
utiliter dispergit vnde rebir
re ad sui cognitionem nō suff
ficiet: qui exterius per multi
loquium se spargit: et sic vim
intime considerationis amie
tit. In signū illius dicunt na
turales q aqua tantum po
test ascendere quantū descē
dit per aqueductum: et p eu
bitum vltra. Quinto silen
cium est signum sapientie et
patientie. Unde Gene. Si
lentium hominis stulti pro sa
pientia est hoc vtiqz esset no
tandum. Ideo dicitur puer.
xviij. Stult⁹ si tacuerit sapiēs
reputabitur. Et zenocrates
phūs cum inter multos tace
ret interrogatus cur hoc fa

Sextus

Quintus

ceret. Respondit: quia me locutus
esse penitus tacuisse vo-
qua. Et Socrates inter ali-
os philosophos tacens inter-
rogat: vtrum hec faceret ex
iopia an ex stulticia: ait. Ne-
mo stultus tacere potest. Et
Theophrastus philosophus ru-
sticus ta-
centi in iuino dixit. Ex do-
ctis hoc solus habes quod taces
Item Zeno philosophus cuidam lo-
quenti ait. Si te auribus no-
stris audires taceres. Ecce
quod silentium: est signum sapien-
tie. Ita etiam est signum pa-
cientie. Unde Crissus coram
pylato et herode tacuit in si-
gnum patientie. Item cola-
phis celsus: conspuus: illusus:
flagellatus: coronatus: cruci-
fixus: semper tacuit: sic Ysaye
lv. de eo dicitur ut s. Exem-
plum illius habemus in vitali-
patrum Unde abbas pastor
quesivit ab abbate nestorio.
Unde tantum acquisierit vir-
tutem: ut quando abbas ei ali-
quid iniungeret in monaste-
rio ipse non loqueretur: qui
ait adiuratus: quando intraui
monasterium dixi. Tu et ali-
nus vinum estote: ut sic asinus
verberatur et non loquitur: i

iuriam patitur et non respon-
det: sic et tu in illud per-
mentum factus sum et
Sexto et ultimo silentium dat
hic requiem et pacem: et tandem
brauium eternum. Unde in
vitali patrum quidam interro-
gavit fratrem senem: usque quo
seruandum est silentium: qui
respondit usque quo interroga-
ris. In omni loco si tacitus
fueris requiem habebis Et
iterum frater interrogavit se-
nem Si habito cum alijs et
video rem in conueniente m-
tunc vis ut loquar. Dixit se-
nex Si sunt aliqui maiores
seu coetanei taces magis re-
quiem habebis in hoc etiam
quod minorem te facis securum
te reddis: i autem coartat te
spiritus tuus: comouet eum hu-
militer et. Ecce quante et
litis est silentium seruare.
Ideo hic studeamus habere
silentium ut per hoc mereamur
obtinere iubilum eternum.
Amen.

De quinque sensibus

Judices et magistros consti-
tues in omnibus portis tuis
scilicet sensuum. Deutero. xvj.

Sermo

Quintus

Sermo Quintus

In precedentibus sermonibus audi uistis de custodia cordis et lingue quomodo homo custodire debet cor suum et linguam preseruare: ne incidat in laqueum dyaboli: et signanter de custodia lingue audistis quanta mala et peccata nobis eueniunt ex lingua ymmo de omni genere peccatorum aliqua: et quare deus linguas nobis dederit: et quod uti- le sit habere silentium. Nunc consequenter videndum est de custodia quinque sensuum: que per utilis est homini et necessaria. Ita ut homo in portis sensuum suorum constituat iudices et magistros id est attende vigilet et sensus suos custodiat: ne mors intret per illos. Ut dicit Jeremias: et de illis videndum erit per ordinem in aliquot finibus.

Iudices et magistros constitues etc. ubi supra.

Primo in genere pauca dicentur de sensibus: et consequenter incipiendum erit

de sensu visus. **A** Est ergo notandum secundum Vincen- tiu[m] spe. mora. li. 3. para. 1. dist. 7. quod per sensus exteriores ciuitas anime grauiter valde impug- gnatur: intrant enim per illos in animam male cogitationes delectationes. desideria car- nalia: et sensus etc. et per vi- sum: auditum: olfactum: gustum et tactum. Et ideo diligenter sunt custodiendi. Sicut enim ciuitas cepta eternam beati- tudinem: et perpetuam inferna- lem. Simodo impugnatur circa portas sensuum suorum videlicet cet per carnem. mundum et de- monem: alias aliquando obsedit. totum robur exercitus et pote- tia circa portas ponit: quibus fractis ciuitas cito capit: et e- contra ciues obsessi totum ro- bur constituunt circa portas: sic- que circa portas sensuum exte- riorum debet fortiter pugnare et custodes in eis constituere. id est vigilare meditatio dei prima si hoc fecerit faciliter expugnatur per dictos tres in- imicos. Nunc ergo de singulis sensibus videndum erit quod liter sint custodiendi. Et in hoc sermone de sensu visus.

Sermo

Quintus

B De Custodia
oculorum:

Mota q̄ sic visus inter alios
sensus prior est in situ ⁊ ordi
ne in capite: ita in anime no
cumento obtinet principatū
Hoc est q̄ inter omnes sen
sus exteriores nullus tātum
nocet homini ⁊ est sibi occa

sio ad peccatum: sicut sensus
visus. Et ideo valde diligen
ter est vigilandū circa custo
diam oculorū. Ad hoc autem
principaliter nos debet qua
rior mouere vt patebit p̄ or
dinem: ⁊ ponit Vincencius
in speculo mora .li. 3. pa. 1. di.
quinta.

Ad custodiam visus siue oculorū debent mouere. iiii.
Multiplex sollicitudo nature circa visum custodiendum
Consideratio iacture siue nocementorum per visum
Interna speculatio a qua retrahit animam visus.
Eterna retributio: qua priuat visus si non custoditur

Primo ergo ad custo
diam oculorū debet nos mo
uere sollicitudo nature q̄ tot
operimenta posuit circa oculo
s: dicunt em̄ naturales phi
loso. q̄ natura virtutē visuā
operuit septem panniculis:
quarū altera deficiēte necces
se est vim visibilem deperire
Secundo ex hoc q̄ de⁹ fecit
naturam oculi nobis maxie
necessariā ⁊ maxime passi
bilem ab extrinseco tangēte.
Et ideo naturale est homini
q̄ manus vel quodcūq; aliū
membriū qd̄ potest ante oculo
s ponat p̄ custodia eorum
eleuone cōtrarij. Tercio ex

hoc q̄ natura visum inter al
ios sensus posuit in summo
capitis nostri tanquā capita
neum principem ⁊ superiorē
ducem: per qd̄ etiā significa
tur q̄ visum figere debemus
in cristo capite nostro scdm̄
illud ps̄. xliiij. Oculi mei sp̄
ad dñm. Et q̄ naturam diui
nam in celo contemplari de
bemus. vt ad eam semp̄ diri
gamus oculos interiores in
tentionum affectionū nraz.
vt faciebat **B. Martinus.**
qui oculis ⁊ manibus erat in
celum semp̄ intentus: leuādo
videlicet oculos et manus ad
celum: quia per hoc homo p̄

Sermo

Quintus

uocatur ad deuotionem. Et beatus Stephanus: qui intēdens in celum vidit gloriam dei Actuum vij. Ex his omnibus patet q natura nos docet vt oculos diligenter custodiamus: ne mors per eos tanqm per fenestras intret in animā nostram. Jeremie. ix. Adors videlicet peccatorū que est pessima in ps. xxxiiij. Datet consequēter quomodo oculos nostros leuare debemus ad celū ad contemplan dum celestia. Sicut fecit beatus iohannes euangelista q per aquilam designatur de quo legitur q cum reuersus esset de exilio de pathmos insula in asia: et inueniret multas hereses pululasse conuocauit populū: et dixit orationem et missam. Et missa celebrata sub diuino extens oculos sursum elenans irreflexos in solem euangelium illud. In principio erat verbum de p misit: in quo hereses pullulatas confutauit. Et bene dicitur aquila. Unde legit in naturalibus q aquila volēs ex periri pullos suos q sint generosi vt degeneres conuer

tit eos versus solem: et eos q soli intuentur: irruerbat oculis tanquam generosos fouit et nutrit: illos autē qui oculos ad terram reflectunt: tanquā degeneres et indignos abijcit. Sic dñs de illos degeneres reputat qui mentis oculos in cum non figunt: sed affectiones et cogitationes in terrenis ponunt. Prouer. xviij. Oculi sapientis in capite eius oculi stultorum in finibus terre. Secundo principaliter ad custodiam oculorum debet nos mouere magnitudo iacture sue no documentorū ex oculis. Unde oculi nostri sunt tanquam raptores. fures. proditores: et turpitudinis. cōsiliatores: et porte siue fenestre mortis. Raptores sunt scdm illud Tremorum. 3. Oculi meus depredatus est animā meam in cunctis filiabus vrbis mee. Capiunt enim furantur et depredantur animā aliquid quando non aduertentem et captiuam detinent: in rebus exterioribus q illicite amia concupiscit. Unde Iudith. xv. Sandalia eius rapuerunt

Sermo

Quintus

oculos eius: et pulcritudo eius captiuam fecit animam eius id est Holoferni qui captus erat i decore Judith. Unde philosophus quidam. Cum mulieres aspicimus vtinam linccos oculos haberemus. Lincx est animal ita acute videns vt eius vis visura sicut dicitur septem penetrat parietes quasi diceret philosophus: vtinam sicut aspicimus exteriorem pulcritudinem videremus mulierem interio- rem fedtatem et cordis pra- uitatem. Unde versus. Semi- na pulcra foris manet intus plena fetoris. Vbi est Nota- dum qd in mulieribus non so- lum cum aspiciunt sed cum aspiciunt potentes sunt ocu- li animas capere: scdm illud Job quarto. In oculis suis quasi hamo capiet eu. **B**

Exemplum illius refert Vincencius in speculo mo- ra. li. iij. para. j. dis. v. vbi su- pra. Euz rex anglie Richar- dus intrasset in quadam ab- baciam monialium: vidit ibi

quandam sanctimonialē vir- ginem cuius pulcritudine ca- ptus mandauit abbatisse qd eam sibi mitteret quod si nō faceret ipse abbatiam destrū- eret et eam violenter aufer- ret: qd audiens monialis pre- dicta: quesivit quid ei in ipsa plus placuisset: audiensqz qd oculi eius cum illa queaue- rant: volens de cetero peri- culo oculorum carere: eruit sibi oculos: et ponens eos in vase misit dicto Regi man- dans ei qd faceret se optato qui ex hoc confusus eam in pace dimisit. Unde sanctus Gregorius super illud Ge- nesis tercio. Vidit mulier li- gnum: dicit deprimendi sunt oculi a lasciuia sue volupta- tis: qui quasi quidam raptos- res ad culpaz velocissimi sūt. Omnis enim corruptio tam- anie qm corporis ab eis sum- pfit exordium. Primum namqz peccatum et prima cor- ruptio carnis ortum habuit ab oculis: fm illud: Genesis tercio. Videns mulier lignū

Sermo

Quintus

q̄ esset pulchrum: dicitur enī
ibi q̄ qm cito gustauerūt fru
ctum prohibitum aperti sūt
oculi eorum: id est riuī cōcu
piscenciarū et corruptele car
nis. Unde sanctus Augusti
nus in Regula. Nec dicatis
vos animos habere pudicos
Si oculos habeatis impudi
cos Et Hugu de sancto Vi
ctore. Et si corpus ab immū
da violatione non tangitur.
ipsa tamen immunda viola
tio: visu affectu. delectatiōe:
cogitatione. perpetrāt. Vi
sus ei inordinatus parit ma
lam cogitationem. cogitatio
delectationem. Delectatio
consensum. Consensus vero
operationem. Operatio ve
ro consuetudinem. Consue
tudo necessitate: et ita pau
latim: corrumpitur anima vt
iam dicat se non posse a pec
cato abstinere et cetera

E Oculi etiam sunt p
ditores secreta anime: exte
rius nunciantes Ideo dicit
sanctus Augustinus impudi
cus oculus impudici cordis

est nuncius. Oculi enim in
teriora secreta cordis: et eius
turpitudinem reuelant tam
demonibus qm hominibus.
quia ex fructu cognoscit ar
bor: et ex riuuli qualitate fon
tis qualitas iudicatur. Recte
sicut illa que sūt in domo vi
dentur per hostia vel fenes
tras: et ignis in domo p̄cipi
tur per fumum exterius exe
untem et cetera

Tercio ad custodiam oculorū
nos mouere debz inter
na speculatio: quia quāto oculū
exterior circa exteriora
vagatur: tantomagis ab inte
riori speculatione oculus in
terior obscuratur. Unde de
Balaam propheta: dicitur
Numeri vicesimo q̄rto Vir
cuius obscuratus est oculus
qui visionem omnipotentis
dei intuitus est qui cecidit et
aperiebantur oculi eius Itē
de sancto apostolo Paulo
dicitur Actuum nono. q̄ euz
excecaretur exterius illumi
nabatur interius **Ad**
hoc facit exemplum b̄d̄m̄

Sermo

Quintus

De cuius intellectus profun-
ditate multa dicuntur in hy-
storia Ecclesiastica: qui cum
esset cecus tam magni & alti
intellectus factus est ut per-
fectus videretur esse in omni
facultate. Hic primus expo-
sitor sacre scripture legit qui
vidit in spiritu per reuelatio-
nem montes Juliani apostas-
te. Cum aut beatus Antho-
nius vissitasset alexandriam
propier hereticos arrianos.
contra eos predicando: & se-
deret iuxta biduum: quasiuit
ab eo si dolerz de hoc qd oculo-
rum materialium lumine p-
uaretur qui ait qd de hoc nō
debebat dolere s; poti⁹ gau-
dere: qz musce & pulices cor-
porales oculos habebant: et
vilissima queq; animalia ista
videbant: nec hoc esset ma-
gnam sed pro eo maxime de-
bebat gaudere: quia deus ei
dederat oculos angeloz: nō
corporales que impediunt p-
fectam anime & puritatem &
acumen intellectus per san-
ctissima rerum exteriorum:
que imitantur in aia. Ideo
dicit Seneca. Intelligentiū
est partes innocentie esse ce-

citatem: hinc em oculi abul-
teria monstrant: hinc incestū
hinc alia que homines cōcu-
piscant: ppter huiusmodi im-
pedimenta quidam philoso-
phi legunt sibi oculos cru-
se. **S** Quarto nos mo-
uere debet eterna retributō
que est dei visio. Augustinus
visio est tota merces: fm illō
Iohannis xviij. hec est vita
eterna ut cognoscant te vep-
dum: & qm misisti iesum cri-
stum Et Ysaie xxxiij. Regē
suum in decore suo videbit.
Et ibidem lx. Tunc videbis
& afflues: & mirabitur & dila-
tabitur cor tuum. Hanc autē
visionem cōsecuntur qui hic
oculos suos custodiunt. **E**nī
in vitaspaz legitur: qd cum
mater abbatis pastoris & ali-
orum fratrum suorum vellet
eos videre: nec possz: cū irēt
ad ecclesiaz: obrulit se eis. ipi
aut ad cellam suam retroce-
dentes hostiam ei in faciem
clauserunt: tunc pastor inquit
fuit vtrum eas vellet videre
in presenti vel in futuro. Cum
illa quereretur si abstineret hic
ab eorum visioe videret eos
in futuro. Respondit abbas.

si pot
re vt
debie
dens
gis v
re vt
tra qu
los su
suppl
carev
quis
pient
dicita
pedib
bias
& stri
em o
micro
flet⁹
nem
ppte
demo
rum.
xxvij
que
in vi
gitur
mon
& vi
nem
& do
pug
gelo

Sermo

Quintus

si potes equanimiter sustine
re ut hic nos non videas: vi
debis nos illic: tunc illa gau
dens recessit: dicens qd ma
gis vellet eos hinc non vide
re ut videret eos illic. Con
tra qui male custodiunt oculos
suos sustinebunt eternum
supplicium: et eterna visione
carebunt quia per que peccat
quis per hec et torquet. Sa
pientie. xj. et Matthei. xxi.
dicitur. Ligatis manibus et
pedibus mittite eos in tene
bras exteriores ibi erit fletus
et stridor dentium. Affligent
enim oculi damnatorum ardore.
merore. terrore. ardore inde
fletus merore propter privationem
luminis eterni. terrore.
propter visionem horribilium
demonum et aliorum damnato
rum. Ideo dicitur Beato.
xxviii. Terreberis propter ea
que videbis oculis tuis. An
in vita marie de oygines le
gitur: qd cum quedam mulier
moreretur reuelatum fuit ei
et vidit maximam multitudi
nem demonum occurrentem
et dolentem eam accipere et
pugnantes contra bonos an
gelos pro qua dicta maria is

petrauit ut a demonibus li
beraretur et in purgatorio tor
queretur. Et ostendit ei orationem
ti. beatus petrus quomodo in
purgatorio dicta mulier tor
quebatur transiens ab aquis
nium ad colorem nimum.
Job xxiii. Propter hoc qd
nimis ardens fuerat in mun
di vanitatibus conspicietis.
et. **P**ro tertia par
te sermonis. Substat ex
quo supra dictum est qd impu
dicus oculus impudici cordis
est nuncius. Penses quid tamen
potest cognosci impudicus
oculus. Nam aliqui a natiui
tate habent claros oculos et
letos: qui tamen sunt pudici
Ad hoc respondetur in me
tem doctorum: qd hoc nosci
potest ex pluribus. Primo.
ex hoc si a proposito delectatur
vel audet respicere verum
da in se vel in alijs sine ratio
nabili causa. Sicut Eham qd
respexit verenda patris sui
et risit. Genes ix. Et in hoc
ipse tripliciter peccauit
Primo quia virilia patris
curiose respexit. Secun
do quia eadem non cooperuit.
Tercio quia derisionem

Sermo

Quintus

patris alijs nunciavit. Secūdo dicitur oculus impudicus qui non refugit curiose aspiciere quando simul cōveniūt siue coeūt quicūq; animalia. Unde dicit Aristoteles q; natura refugit aspectum hominum in coitu: sicut et quilibz animalia sepe solent irritari concupiscentia: sicut sepe visum est. Tercio dicit oculus impudicus qui deliberate respicit presentationes actuum carnalium. Luz bruta istud fugiunt palam facere: catti et. Nam ex aspectu talium impudicorū: sicut quidā fornicatores faciunt cū ymaginibus monachorum sic et concubinarijs: et pictores in ymaginibz turpibus. Et quicūq; in ludis scurrilibz circa festum pasce: per representationes medicorū: et sue uxoris et sic de alijs. Ideo in libro confessionum Augustin⁹ hoc deplangit de se et socijs suis adolescentibus: dicens veniebamus etiam ad spectaculū et turpissimis oblectabamur. Hac etiam occasione iudei lapsi sunt in ydolatriam. ij.

Abachabe. v. Idem est scilicet haymonem de mulieribus: quod docet filias suas ire ad cororeas dissolutas et publicas. Nam in choreis multipliciter mors intrat per oculos. Quarto dicitur oculus impudicus: qui curiose considerat aliene mulieris spem: contra quod dicitur Eccle. xxv. Ne respicias in mulieris speciem: et non concupiscas mulierem in specie: scilicet aliena: quia propter speciem mulieris multi reprobi facti sunt Ecclesi. ix. Quinto oculus dicitur impudicus: qui impudicos nutus exercet et habet sicut ille apostata: de quo dicitur puerbi. vj. q; annuit oculis: tales enim nutus multum prouocant ad malum: sicut ibidem subditur. Non concupiscat pulcritudinem eius: scilicet mulieris cor tuum ne capiat nutibus illius. Ideo dicitur Ecclesi. xxvj. Fornicatio mulieris in extolencia oculorum: et in palpebris illius agnoscitur: qui videlicet nutus sunt luxuriosi. Et Ysaie tercio dicitur pro eo quod eleuate sunt filie syon.

et amb
to: et n
et plau
et ceter
uabit
rum sy
earum
cetera
est ex
sit hab
depun
stros a
et elem
ut per
facie i
superb
in secu

exteri
loru: c
fariū s
multu

Sermo

Sextus

et ambulauerunt collo exten-
to: et nutibus oculorum ibant.
et plaudabant et ambulabant
et cetera. Sequitur. Decal-
uabit dominus verticez filia-
rum syon: et dominus crinez
earum nudabit in die illa et
cetera. Ecce iam satis clarum
est ex premissis: quoniam necesse
sit habere custodiam oculorum
deprimamur ergo oculos nos-
tros a terrenis voluptatibus
et clememur eos ad superna
ut per hoc mereamur clara
facie intueri et videre ipsam
superbenedictam trinitatem
in secula seculorum Amen.

*Adors ascendit per fe-
nestras vestras Jeremias
mie. ix.*

Sermo Sextus

*In precedenti ser-
mone audistis de
custodia sensuum
exteriorum. Et signatim oculo-
rum: quomodo valde neces-
sarium sit custodire oculos ex
multis causis: ne per eos mor-*

*intret in animam: quis etiam
dicatur impudicus oculus: et
unde valeat cognosci. Nunc
iterum videndum est de hoc
sensu visus quomodo sit oc-
casio septem peccatorum mor-
talium: et quando figere visum
in mulierem sit mortale vel
veniale: quod iterum utile erit
scire: ne mors in animam in-
tret per visum. Pro gratia.
Aue maria.*

*Adors ascendit per fenestras
vestras ubi supra.*

*Primo videndum erit quo-
modo visus sit occasio septem
peccatorum mortalium. Secundo
quando visum figere
in alienam mulierem vel visum
sit peccatum mortale
Tercio quibus modis pec-
catum committitur per visum
et de cautelis circa visum ha-
bendis. A Circa pri-
mum est notandum secundum bea-
tum Ambrosium in sermone
ne tercio de sancto Eusebio
quod bene sensus exteriores*

Secundo

dicuntur fenestre animarum per quas mors intrat &c. qz quando aperimus oculos videndo mulierem ad concupiscendum eaz: mors intrat. qñ aperimus auditum ad audiendum mala & iniqua: mors intrat. Et sic per omnes sensus mors intrat in animaz: dum modo aperiuntur ad illicita concupiscenda. Et signater per visum plus qm per alios sensus: quia homo audacius videt ea que non licet sibi audire vel tangere: vt occurrentes sibi pulcras facies. Etia quia alij sensus possunt hñc impedimēta circa illicita vbi non sic visus. vt comedere loqui tangere cum lasciuia & sic de alijs. Ideo in vitaspa. legimus quendam sanctum dixisse animā esse quasi os: quem si dyabolus inuenerit apertum per custodiaz quinz qz sensuum: ipse sup seminat zizaniam: etiam si homo non aduertit &c. **S**ecundo Notandum qz incautus visus est occasio oim septem capitulum viciorum. Primo est occasio superbie. Exemphi patet dñicol vxore David

Sextus

que respiciens per fenestras cum vidisset dauid ludentem & humiliantem se añ archaz despexit eum in corde suo dicens qz gloriosus fuit hodie rex israhel. discooperiens se ante ancillas seruoꝝ suozum & nudatus est quasi vnus de scurris. ij. Reg. vj. Despexit enim euz in corde suo ex elatione tanquā indignus esset suo cōingio. Ideo isti micol non est natus filius vsqz ad diem mortis sue vt patet ibi dem. Ita etiam dicit Bern de lucifero qz videns idest intelligens filium dei equalem patri. voluit etiam assimilari deo patri & dixit in corde suo ascenda in celum. scilicet trinitatis & supra astra celi exaltabo solius meum: & ero similis altissimo Ysaie. xliij. Sic ergo patz qz visus dupliciter est homini occasio superbie. Primo dum videt eum quez despexit in corde suo: se reputando meliorem aut digniorem: & hoc dum vidz alios superbos & per eoz supbiam trahitur ad similia. Secundo incautus visus trahit ad auariciam: Quod lucius

dyabol
tem
oia
indu
thet
res
ad c
ad f
ad f
que
fuis
visu
fm i
ciez
Ex
dilu
Set
vide
Lb
runt
mal
tum
mae
ob e
est a
mur
& ph
gis
Sic
fili
ret
cor
can

Sermo

Sextus

dyabolus duxit xpm in montem excelsum: et ostendit ei oia regna mundi vt sic xpm induceret ad auariciā. **Matth.** iiii. Ita multi videntes res alienas ex hoc puocant ad concupiscenciā eorū: alij ad furtum: alij ad rapinā: alij ad fraudem qua alter alterū querit supplantare in rebus suis. **L.** Tercio incautus visus inflāmat ad libidinem. fm illud **Eccle.** ix. ppter speciez mulieris multi perierūt. Ex hac em causa factum est diluuiū **Ge.** vi. Unde filij Seth qui dicebātur filij dei vidētes filias hominū: id est **Lham** pulcras esse receperunt eas in vxores: et tanta mala secuta sunt vt deus totum mundū preter octo animas deleteret. Sic etiam sara ob eius pulcritudinez rapta est ab egipcijis et sublata i domum pharaōis: ppter quod et pharao flagellat⁹ erat plagis maxima a deo. **Gen.** xij. Sic etiam ppter visum dina filia Jacob egressa vt videret mulieres regionis illius corrupta fuit a Sichem duz eam vidit pulcrā et sic post

ea sichem cum tota ciuitate sua per filios iacob interfecit⁹. **Gen.** xxxiij. Simile patet in **Dauid.** ij. **Reg.** xj. qui respiciens de solarario domus sue **Bersabee** se lauantem concupiuit eam et tulit sibi eam: ex quo tandez secutum est homicidiū **Urie** viri sui. Idem patet de **scrib⁹**: q exatserunt per visum in concupiscencia **Susanne.** **Dan.** xlij. **B.** Quarto visus puocat ad iram multipliciter dum sepe quis videt ea quibus displicet vel mulierez loquentē cum alio viro vel familiā negligentem: vel alīquem alium se deridentē et c. fm illud **Math.** xvij. vidētes conferui eius que fiebāt. contristati sunt valde et narauerunt dño suo et c. **E.** Quinto visus irritat ad gulam dum quis videt cibū vel potum delectabiles ita fecit **Eua.** **Gen.** ij. qua dum vidit lignum esse pulcrum et delectabile ad vescendum ex inductione diaboli recepit de fructu prohibito. Ex quo docemur q periculosum est velle videre ea que sunt prohibita

Sermo

Sextus

gustari vel tangi quia non licet intueri sed morose: quod non licet concupiscere. Sexto visus incitat ad inuidiam de illo possunt dari exempla etiam sine numero: dum quis videt prosperitatem proximi sui quem odit. Ita dyabolus videns nos proficere per bona opera inuidit nobis etc. Septimo, ex visu venit accidia: dum quis videt intemperiam carnis: et ob hoc negligit divina officia aut verbum dei. Ideo dicitur Eccle. xj. Qui considerat nubes nunquam metet. Ex quibus omnibus patet quod omne genus peccati per oculos generatur. Ideo bene dicit saluator. Mathei vj. Si oculus tuus non fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Et idem Augustinus dicit in regula. Oculi vestri etsi iaciantur in alia: quas feminarum in nulla tamen figantur nec dicatis vos habere animos pudicos si oculos habeatis impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius: sicut patet in precedenti sermone. **N**ec ergo pericula et similia

nos custodire debent ab incauto aspectu hec de primo. Secundo videndum est quid sit peccatus et quale. figere visum in alienam mulierem vel virum. **B** Pro quo est notandum quod oculos figere in alienam personam potest dici tripliciter. Uno modo cum non ex concupiscencia morose respicit: sed quasi iudicans de figura vel pulcritudine mulieris aut viri: vel ad sciendum que sit illa vel alia persona. Ita faciebant illi de quibus Iudith decimo. Erat in oculis eorum stupor: quia admirabant pulcritudinem eius. Et sequitur postea. xj. ca. Dicebat alter ad alterum. Non est talis mulier super terram in aspectu et pulcritudine etc. Ecce quomodo morose aspererunt illas cuius pulcritudinem omnibus feminis preferebant. Unde et apostolus pro coniugio. Holofernis eam reputabant. Secundo quando persona respicitur morose propter concupiscenciam incitandum. Ita dicit Mathei. v. Si quis viderit mulierem

herem
mecha
suo. T
lus in
actual
dinata
nem p
diu an
ris luc
ex visu
fuit lib
pit ea
senes
fannar
cupisc
sum.
ultimi
delibe
nam e
pecca
mus n
deatur
quo t
valde
pecca
gustin
quidm
Ocul
aliqu
in ear
tur p
datis

Sermon

Sextus

lierem ad concupiscendū. eā
mechatus est eam in corde
suo. Tercio dicitur hgi oculo
lus in personā cum videtur
actuali concupiscencia inor
dinata scienter ad turpitudi
nem perficiendā. Sic Amō
diu ante oppressionem sorō
ris sue Themar vidit eam et
ex visu eiusdem inflammatus
fuit libidine et. et sic cor u
pit eam. ij. Regum. xiiij. Ita
senes fixerūt oculos in Su
fannam dicentes sibi. In cō
cupiscencia tua multis diebus
sumus. Bani. xiiij. Et isti duo
ultimi modi figendi oculum
delibetate in alienū vel alie
nam extra matrimonium est
peccatum mortale. Sed pri
mus modus licet in se nō vi
deatur esse mortalis sicut alij
duo tamen quia est occasio
valde propinqua ad mortale
peccatum. Ideo etiam Au
gustinus dicit hunc esse fugi
endum. Dicit enim in regula
Oculi vestri etsi iaciantur i
aliquam seminarum in nulla
tū earum figantur. Et sequi
tur Neque enim quando proce
ditis: feminas videre probi

bemini: sed appetere vel ab
ipsis appeti velle criminofus
est: non enim solo faciei aspec
tu sed affectu quoque et aspe
ctu appetit: et appetitur con
cupiscencia seminarum. q. d.
non visionem simplicem sed
fixiones oculorum prohibeo
qui est criminofus aspectus
dum videlicet accedit affec
tus illicitus tacitus vel expref
sus. Nam affectus appetit fe
minam mediante aspectu si
cut quis secat ligna mediāte
securi Secundo est notandū
quod oculorum defixio contin
git propter tres causas.

Primo quia homo sibi hoc
non reputat esse illicitum
Secundo quia non reputat
se videri ab alio Tercio
quia non reputat se videri a
deo. Et ideo Augustinus in
regula dicit primo quod non po
test esse impudicitia in oculo
quin prius fuerit in aīa. Se
cundo quod ex huiusmodi impu
dicitia sequitur ammissio ca
stitatis. Tercio quia deus vi
det. Verumtamen credo si
fixe quis videt mulierem:

Sermo

Sextus

ut eam postea noscat ex causa rationabili ut propter pinguis sibi reddendum vel pecuniam non peccat in isto aspectu fixo. Ex his ergo patet secundum quando fixus aspectus siue figere oculum in alienam personam sit peccatum mortale. Nam oculum figere in aliquam rem: est eam per visum diligenter attendere. **B**abitatur circa dicta: quis est ordo peccandi per visum. Ad hoc Respondit Gregorius in morali. quod est similis processus sicut in peccato primorum parentum factum credimus. Ubi primo serpens loquitur mulieri. Secundo mulier cogitat de hoc: videndo fructum prohibitum esse delectabilem. Tercio concupiscit. Quarto consensit comedere. Quinto comedit. Sexto viro suo dedit. Ita in proposito serpens dicitur primo alloqui mulierem: quando exterius aliquid obicit per sensationem vel per fantasiam interius delectabile cogitat et reuoluit: et si inde concipit delectationem tunc dicitur mulier comedere de pomis prohibitis: et quando si-

nitur in ea delectatio tunc sensualitas porrigit rationi et sic mulier viro dat comedere. Et si tunc voluntas consentit vere vel interpretatiue tunc vir comedit. Augustinus tamen ponit alium modum de portione superiori et inferiori: ita ut per serpentem intelligatur sensualitas: et per mulierem portio rationis inferior: et per virum portio superior. Et illis eliciuntur quatuor. Primum si delectatio ex visu concepta mox respuitur: nullum est peccatum si saltem primum negligentia culpabilis non precessit. **E** Secundum si ista delectatio ex visu non statim respuitur: sed in ea animus sine tamen consensu in opere nepharium aliquo modo delectatur: tunc est peccatum veniale: quod per orationem dominicam delectatur: ut ibidem dicit Augustinus. Tercium si placet deliberate cogitatio ista delectatione non videtur esse sine peccato: non tamen peccatum est consummatum: dummodo non est consensus in persecutione iniquitatis. Quartum quando ad visionem delectabilis est illi

citius
delecta
etiam
si affit
rem pr
tunc etia
mortal
elici se
deduci
visum.
tio solu
isto gra
serpen
dus qu
sola in
quo m
cipit.
modi d
corpus
quedam
cium c
manu
fructu.
centia
fractio
plicatio
dit cibu
est dum
pretati
phoc
rari ali
ordina
pellere

citus consensus: non solū in delectatione cogitatio: sed etiam in executione operis si affit facultas: saltem circa rem prohibita et illicita. Et tūc etiam expresse est peccatum mortale. Ex iam dictis patet elici septē gradus quibus homo deducitur ad peccandum per visum. Primus est cogitatio solum apprehensiva et in isto gradu mulier audit verba serpentis. Secundus gradus quo persequitur delectatio sola in appetitu sensitivo in quo mulier concupiscentiam concipit. Tercio quando huiusmodi delectatio redundat in corpus: vel eam concomitatur quedam naturalis alteratio per cium corporis: et tūc mulier manū mittit ad tangendum fructū. Quartus est propter concupiscentiam et persecutio hec est et fractio ab arbore et ad os applicatio: in quo mulier percipit cibum vetitū. Quintus est dum sequitur consensus inter pretatius in mente rationali per hoc quod voluntarie sunt mortari aliquas delectationem in ordinatam: quam antea vir repellere potuit et debuit. et in

isto viro de fructu offert ut recipiat. Sextus est expressus consensus quando vir oblatum recipit. Septimus est istius consensus in ope executio: et in isto vir perimit. Ultimi tres gradus sunt periculosi et per mortalibus reputantur communiter. de ultimis duobus non est dubium: sed de quinto aliqui volunt non esse mortale: cautius tamen est ut mortale profiteari et penitere. Ex illis patet quod non omnis visio delectabilium et delectatio persequens est peccatum: licet frequenter homo in his peccet. et quod pauci sciunt aut volunt talibus tempestive resistere et per viribus expellere. patet persequenter quoniam in multa pericula homo ducitur per visum ex dictis et c.

Sed diceret quis quod sunt cautelle per quas homo visum suum potest custodire ne sit ibi occasio ad peccatum. Respondet quod tres sunt tales. Prima et precipua est clausio oculorum vel eorum depressio in occursum ornatum peronatum. Ita petiuit David in psal. Averte oculos meos ne videant vanitatem. Et Job. xxxj

Sermo

sextus

peptigi sedus cū oculis meis
vt nec cogitare qdē d' v'gine
Scda vt cogitationes hau-
stas dilite'ter excludat a me-
te per p'f'ocrationem turpitu-
dinis huius actus z nocumē-
ti: z per p'sideratiōem passi-
onis xpi: p' deuotam oratiōem
ad deum: z p' signum crucis
p' hec enim paruuli id est co-
gitationes prae in corde al-
liunt ad petram scz christū
z fidem eius: z talis beatus
est. sm illud ps. lviij. Beatus
qui tenebit z allidet par. su.
ad pe. Tercia est occupatio
cordis in sc'is cogitationi-
bus: in dei preceptis z gau-
dijs celestib' z iehenne sup-
plicij. sm illud Eccl. 3. Pre-
cepit tibi deus cogita semp.
Unde cor hominis est qua-
si molēdinum qd molit ei il-
lud quod ministratur z cum
molit vnum nō potest aliud
molire. et ideo cum bonum
bladium sanctarum cogitati-
onum molit: non recipit ma-
las sibi a dyabolo vel aliis
de immittas. hec ergo dicta
sunt de sensu visus que vtiqz
necesse est custodire. ppter
tot mala q' vt audistis ex eo

oriuntur. Rogemus ergo de-
um vt gratiam nobis donet
sic custodiendi oculos n'ros
z visum nostrum quatenus
eternam z claram dei visio-
nem per hoc attingere me-
reamur Amen.

Adors ascendit per fene-
stras vestras Jeremie. ix X
Sermo septimus

In precedentibus
audistis quam ne-
cessariam sit habe-
re visum in diligenti custo-
dia ne mors intret per illud
in animam. Nunc consequē-
ter videndum est de auditu.
Nam sicut per visum mors
intrat in animam ita simili-
ter per auditū qui inter qn-
qz sensus exteriores habet
locum propter qd z necessa-
rium est cuilibet vt diligen-
ter custodiat auditum suum
ne p' enim mors intret in ani-
mam tanquā per fenestras
iuxta thema.

Adors ascendit per fene-
stras vestras ec.

Primo videndum est que
nos mouere debet ad custo-
diendum auditum. Scdo
quomodo mors per auditū

intrat
ne au-
bitan-
tera.
notan

Ad cu-
dy mo-

men-
andiu-
illud.
moni-
mode-
as su-
hoc e-
muer-
ueam-
truqz:
turber-
bus se-
cunde-
seruus-
cat eu-
eua-
niser-
porco-
non r-
sunt d-
res q-
per a-

Intrat: et quid cauere debemus
ne audiamus. Tercio du-
bitandū circa premissa et ce-
tera. **A** Circa primum
notandū qd tria sunt princis

paliter que nos mouere de-
bent ad custodiendū auditū
que inter alia recitat **A**ma-
centius in speculo morali. li-
bro. 3. par. 1. dis. 7.

Ad custodiendū auditū
qd mouere fa videlz qd

mens p auditum sepe affligitur
per auditū qd dyaboli su⁹ efficit.
per auditum mens polluitur

Primo dā p auditū sepe
mens affligit: cum videlicet
audiunt ea que displicet fm
illud. **Eccs. vij.** Functis ser-
monib⁹ qui dicunt ne acco-
modes cor tuū ne forte audi-
as suū maledicentē tibi. In
hoc em cautior ē vulpes ho-
mine: qz vt dī cludit se in fo-
neam cum timet audire toni-
truū: et ne illud audiat et con-
turber obturat aures pedis-
bus suis quantū pōt. **Se-**
cundo qz p auditū sepe quis
seruus dyaboli efficit vt du-
cat eum quo vult. ne possit
euadere recte sicut facit car-
nisex de porcis per canes: qd
porcos tenent per aures dū
non recte incedunt. Canes
sunt detractores vel locuto-
res qui tenent audiētes eos
per aurem dum libenter au-

diut mala de primis et sic p
hoc ducunt a carnificib⁹ in
fernalib⁹ ad mortem inse-
ni. Sicut aut in re. le. hab. i
Exodi. xxi. qui volebat pos-
sidere hominem seruum per-
forabat ei aurem et tunc ex-
quo habebat aurem perfora-
tam erat ei seruus in perpe-
tuum. sic qd diu homo habet
aurem perforatā ad recipiē-
dum mala verba tam diu est
seruus dyaboli. Tercio qz
per auditū mens siue anima
multipliciter polluit. patet il-
lud quia per hoc mordax: de-
tractor et rixosus efficitur.
quia fit imitatorū eoz quoz
rum est discipulus per auditi-
um. Ideo dicitur **Ecclesia-**
stici. xxvii. Sepi aures tuas
spinis. et noli audire linguā
nequam. Et ori tuo facito
d ij

Sermo

vij

ostia et seras auribus tuis.
Exemplū habet q̄ draco p
hunc modū occidit elephan
tem: rostrū suū in aure fī
gendo ⁊ sanguinem absor
bendo: ⁊ cauda pedes ei⁹ li
gando: sic dyabolus cum ho
mines audiūt verba mala ⁊

psuasionē dyaboli p̄sunt ⁊
psentunt ⁊c. **W** Circa
scdm principaliter est notan
dū q̄ mors sex modis intrat
p̄ fenestras aurium nostrarū.
sub quibus modis etiā alii
comprehenduntur vti patet
infra.

audiendo libenter fabulas cātilenas histori
as fictas ⁊ similia
audiendo libenter turpia ad luxuriam ⁊ alia
mala prouocantia

Adors intrat
p̄ aures sex
supliciter

audiendo libenter verba detractoum.
audiendo libenter verba adulatorum
audiendo libenter cātus ⁊ instrumenta mu
sica ad lasciniā prouocantia
audiendo libenter blasphemias ⁊ verba liti
giola.

Primo mors intrat p̄ aures li
beter audiēdo fabulas. cāti
lenas. historias fictas ⁊ filia
inutilia. **Uñ** Amb. sup beati
imaculati. **Nō** mediocre pi
culū est cum hēas tanta elo
quia dei ⁊ opa que fecit i ge
nesi: fecit in exodo. ⁊c: ⁊ i
leuitico: in nūeris. in deuto
nomio. in Josue. Iudicum.
Regū. in Esdre. in Euange.
in Actib⁹ aploz. Illis p̄ter
missis loq̄ris que seculi sunt
quasi diceret tot sunt histo
rie ⁊ tam delectabiles in ve

teri ⁊ no. testa. q̄ vix possūt
reperiri que magis delecta
rent: saltem scdm rationem.
quomodo ergo talibus pre
termissis homo sine pecca
to se cōuertere potest ad au
diendas nugas ⁊ fabulas et
historias inutiles tales autē
historias biblic quilibet ca
pat rationis addiscere pōt.
audiendo cum diligētis ver
bum dei: sed quia tale delect
abiliter non audif. ideo et
historie iste ignorantur ⁊c.
Uñ bene dicit p̄. **Quan**

ta audiuius et cognouimus
ea: et patres uostri annu-
auerunt nobis. **E** Secundo
mors intrat et. audiē-
do libenter turpia vel luxu-
riosa: aut ad alia mala puo-
cantia. contra quos dicit Am-
brōsius in libro de officiis. Non
solum ipsi quid in decori lo-
qui: sed nec aurem quidē pre-
bere debemus huiusmodi di-
ctis. Sic Ioseph ne in con-
grua sue verecundie audiret
a domia sua. relicta veste su-
git. Gen. xxxix. Un primus
pater noster cecidit quia vo-
cem uxoris sue suadetis sibi
pmedere fructum vetitū au-
diuit. Gen. 3. Ideo dominus
sibi dixit ibidem. Quia audi-
sti voces uxoris tue plus quam
me: et pmedisti de ligno ex
quo preceperam tibi ne con-
mederes: maledicta terra in
opere tuo. Propterea be-
ne ait apostolus. 1. ad Corin. xv.
Corrumpunt bonos mores
colloquia praua. Tales enim
similes sunt porcis. qui aures
in luto immergunt: et non ab-
luunt: unde mulce in eis mo-
rantur ex quarum defecatione
generantur vermes: qui intrā-

tes cerebri comedunt illud
et occidunt tandem porcum
ita per verba immunda in-
trant demones per aures et
occidunt animā. Ex tali enim
auditu multa mala conueniunt
audientibus. Aufferitur enim
ab eis deuotio quia auditis
occupati homo ruit homo in similia
peccata. Nam secundum Gregorium
dialo. Præua verba audi-
ta paulatim descendunt in pe-
ctora: et tandem quasi vinum p-
ceptorum attingunt. imo con-
tingit quod sepe talia verba ra-
ra et turpia veniunt homini in
memoria: cum occupari de-
bet deuotioni maxime in su-
scipiendis sacramentis et ce-
tera. Tercio mors intrat
et cetera. audiendo libenter
verba detractorum contra
quos dicit proverbio. xxiii.
Cum detractoribus ne con-
secaris quoniam repente con-
surgit perditio eorum. tales
enim detractores et audien-
tes eos sunt deo odibiles ad
Romanos. primo. Ideo di-
cit Bernardus super cantica.
Non veniat anima mea
in consilium detrahentium.
quoniam deus odit eos nec
o iiij

mirā: cum precipue hoc vi-
cium caritatem que deus est
ceteris acius impugnare et
persequi cognoscat. Et hoc
sic potestis cognoscere. Nam
omnis qui detrahit primum
se ipsius prodit a caritate va-
cuum. deinde quid aliud de-
trahendo intendit nisi ut is
cui detrahit veniat in odium
et contemptus hijs apud quos
detractionem fecit igitur ca-
ritatem in omnibus qui au-
diunt linguam maliloquam
sive maledictionem. quantum
in se est necat penitus et ex-
tinguit scilicet ipse detrahens
An enim est qui loquitur
vnum verbum. et tamen illud
vnum verbum in momento
multitudinis audientium dum
inscit aures animas inter-
ficat. Ecce quomodo per de-
tractiones mors ascendit per
fenestras aurium detracto-
rum et auditorum. Ideo dicit
Bernhardus libro secundo
de consideratione ad euge-
nium. Propterea detrahens aut
detrahentem audire quod ho-
rum damnabilis sit. non fa-
cile dixerim. Et Sapientie
primo dicitur a detractione

parte lingue: quoniam ser-
mo obscurus in vacuum non
ibit. Et Gregorius dicit. Non
minus peccat auditor quam
detractor: quia si deerit au-
ditor et deerit detractor. Et
hoc verum est si audienti pla-
cet detractio in malum pro-
ximi etc. **B** Quar-
to mors intrat per aures. li-
benter audio adulatores
quod est valde periculosum.
Sicut illud psal. liiij. Adoliti
sunt sermones eius super ole-
um: et ipsi sunt iacula: bene vi-
cuntur iacula: quia faciunt ho-
mines in peccatis perseverare.
Nam delectat hominem
facere illud in quo non solum
non inuenitur reprehensor
sed etiam auditor laudatur.
Ideo dicit Augustinus super
illo psalmo. Deus in adiutorium
meum intende et cetera. Plus nocet lingua ip-
sius adulatores quam manus
ipsius persecutoris. Cer-
tissime hoc verum est: quia
si adulatores in curijs prin-
cipum et aliorum dominorum
non essent: magis illi iustici-
am facerent: non dilationes
in gravamen pauperum pro-

tenderet: nō sic paupes gra-
uantes: non sic vanitatibus
et multis leuitatib⁹ se imisce-
rent: nec sic verbū dei et diui-
num cultum abborreret: sed
qz adulatores eorū fore scitā
laudent et approbāt: et null⁹
alius est qui talis arguat: ideo
in suis peccatis perseverant
Et ergo homo euadat tale
maluz adulatozū: p̄sideret de-
fect⁹ suos multiplices: infir-
mitatē suam: ignorantia suā:
et mortē suam. et sic ostendit
se non libēter audire adula-
tiones. Ideo dicit Seneca.
Si retinens es adulatōes de-
uita. sitqz tam triste laudari
a turpibus. quā vt lauderis
obturpia. Similis enim est
adulator cuidaz serpenti qui
facie blandit et cauda pūgit.

E Quinto mors
intrat audiēdo libēter cant⁹
et instrumenta musica ad la-
sciuiam puocantia. per ista
enim valde emollit animus
et precipue per cant⁹ mulie-
rum Unde Eccl. ix. Ne au-
dias salratricē: ne percas in
efficacia illi⁹. Et Job. xxj.
Tenent tympanum et citha-
ram. et gaudent ad sonitum

organi. Et sequit. Ducunt
in bonis dies suos et in puni-
cto ad infernū descendunt.
Unde refert Vincenti⁹ de
vlixē qz cum iret per mare p
loca vbi consueuerant audi-
ri cant⁹ syrenoz: que pingū-
tur et describuntur a poetis
piscēs ex parte inferiori. Et
mulieres ex parte superiori
canentes cum cytharis et ti-
bys. Ille sapiens dicit obtu-
rasse aures suas pice ne attra-
ctus cantus earum dulcedi-
ne precipitaret se in mari. qd
vtiqz multi faciunt allecti su-
auitate musicorū et muliebrū
um cantuum se precipitates
in periculum luxurie et ama-
ritudinem inferni. Aurēs au-
tem pice sibi obturat. qz cogi-
tat quā turpe. tenax fetidū.
et combustibile in inferno
sit peccatum luxurie. Ideo
dicit Jeronimus in prolo-
go super Iosue. Nos ad
patriam festinantes syrenas
rum mortiferos cantus de-
benitis furda aure transire.
Non sicut ille de quo dici-
tur qz suauitate cantus attra-
ctus ductus est ad suspensi-
um vt ait Vincenti⁹ in spe.

Exemplū habemus de alexandro qui cum iuuenis delectaret in huiusmodi. videns hec aliquando antignus eius nutricius cum cytharificantem timens ne per hoc emolliretur animus eius et vigor cucurrit et fregit cytharam eius dicens. Etate tua de cetero regnate decet non cytharizare. **S**exto et ultimo mors intrat per auditū: audiendo blasphemias et verba litigiosa: quibus ignis conscientie incendit. **And** Eccl. xxvij. Vir iracundus suscitāt lites: et post certamē festinanter succendit ignem. **Et** puerbior. xxvj. Homo iracundus suscitāt rixas. Laueant ergo sibi audientes talia ne porcis aurium apertis ignis intret in domum conscientie et inflāmet eam draco flāmuomus. Laueant et sibi illi qui libenter audiunt maledictiōes sicut exprimētes morbu caducum sub millenario numero. qđ verbum omnis pia mens et omne fidele cor merito abhorreret. et trepidaret cum audiret: qđ hoc est summa pena homi-

nis in hac vita. ex qua omni hora sibi hēt timere de morte sine penitentia et sacramētis: nec est cautus si in genere vel aqua cadat: ideo qui libet talium potius deberet sustinere se esse leprosum ubi talia non timeret. Ecce quā detestabile est talia optare. aut optantez audire. Ita de multis malis iuramentis et blasphemijs: que homo dum audit merito deberet terrefieri. **fm** illud Ecclesiastici vi. celumoseptio. Loquela multum iurans horripilationez capitis statuet: et irreuerentia ipsius obturatio aurum. **Unde** dicit Magister Jacobus quē allegat Vincētiū qđ dum quidam iudeus luderet cū christiano in alea Judens audiens blasphemias de deo qđ christianus eum mebat duabus manibus aures suas obturās. relicta pecunia sua fugit. **S**

Ex omnibus illis patet qđ multipliciter mors intrat in animaz per auditum. ymo sicut declaratum est in precedenti sermone de visu qđ sit occasio septem peccā-

tor
do
dit
in
ad
pm
spe
et
ter
do
de
qua
ant
thel
tate
uita
se
ide
it
pate
can
aliq
cete
sicut
alij
si au
pro
tem
cidic
uni
bet.

torum mortalium: ita suo modo exemplificari potest de auditu.

Primo cadit q̄s in superbiāz si libenter audit adulatorēs et alios facta sua p̄mendantes: sicut roboam sp̄mens consiliū sennui. et audiens consiliū iuuenūm tercij Regū. xij.

Secūdo cadit in avariciāz audiēs de magno lucro: vel rebus quas possit acquirere: sicut antiochus audiens magnū thesaurum in quadam ciuitate in perfida Querebat ei uitatem capere et eam dolo se predari: sed non potuit. et ideo pre tristitia mortu⁹ fuit. Primi Machabeor. vj.

Tercio in luxuriāz ut patet ex premiis audiēdo cantus aut verba lasciuia.

Quarto in iram audiēdo aliquē de se male dixisse et cetera. Quinto in gulam sicut Adam p̄ Euā et sic de alijs.

Sexto in inuidiā si audit sui correptionem v̄l proximi quē odit prosperitatem et c.

Septimo in acidiā si auditur loqui de diuinis in quibus tediū habet. s̄m illud psal. Noluit in

telligere vt bene agerz. Sic videmus q̄ multi omittunt audire sermones: quia in ipsi audiant reprehensionem peccatorum suorum: et potius audirent sibi placentia. ideo bene de eis verificatur illud. p̄. ij. Aures habent et non audient. Et illud Isaie tricesimo. Populus ad iracundiā prouocatus est. filij mendaces. filij nolentes audire legem dei: qui dicunt v̄ detibus id est prophetis nolite videre. scilicet ea que nobis displicet vel que nos terrent. Et sequitur. Loquimini nobis placentia. et videte nobis errores scilicet faciendos. S; audi quid se. Propterea dicit hic sanctus israel. id est deus. Pro eo qd̄ repulistis verbum hoc: et sperastis in calumniāz et tumultum. p̄pterea erit vobis iniquitas sicut interruptio cadens quoniam subito dum non speratur veniet. contritio eius et cōminuetur sicut lagena figuli et cetera. Ita heli sacerdos bene audiuit v̄nūc. sa mala que faciebāt filij sui: dormiēdo cum māt

liis et cetera. Et tamen quia tepide eos arguebat si ut debuit creditur a doctoribus cum filiis suis damnatus. Et tamen non legitur de eo aliud peccatum. sicut de hoc habetur. Primi Regum tercio. utinam talia aduerteret parentes: utinam et domini et domine familie sue: utinam illa attenderet omnes potestatem in alios habentes etc. Ecce sic iam patet iter quo modo mors multipliciter intrat paures. Nec de secundo. **D**ubitat circa premissa an homo semper peccet audiendo cantus et instrumenta musicalia. Ad hoc respondet secundum bonamuenturam quod cantilene possunt fieri tripliciter. Uno modo propter internam deuotionem pro uocandis sic ecclesia statuit cantus cantores et cantatrices: scilicet moniales. Ita Salomon dicit in persona ecclesie sic. Feci mihi quoque cantores et cantatrices. glo. Bede. Illi veri cantores et cantatrices sunt qui psallunt voce psallunt mente. Et in psalmo. Preueniunt principes coniuncti

psallentibus in medio iuuentularum tympanistarum etc. Principes scilicet ecclesie qui sunt in medio iuuentularum. Cassiodorus ad Iulianum de sanctis feminis hec accipitur: que ab apostolis foris laudandi deum sumserunt. quartum prima fuit regina celi. que magnificat deo cecinit. Nec ergo intentio audire cantus et instrumenta musica non est peccatum: sed meritum secundum illud psalmum. lxx. Laudate dominum in sonitu tube et cetera. quasi diceret. secundum Glo. Tuba precepit deo ut regi. psalterium canat ei. ut deo quod a summo reddit sonum: cithara cum reliquis instrumentis canat sibi ut spiritus sanctus quod ab ymo sonat. Idem dicendum est si cantus fieret in ecclesia ad honorem festiuitatis etc. Alio modo potest fieri cantus vel sonus musicalium causa lasciuie et in terne voluptatis: inordinate et illicite dilectionis vel vane glorie: vel ad irritandum. et hoc de liberate. Et hoc modo est peccatum luxurie vel ei admixtum: precipue si tur

pla vel turpiter decantatur. Ita loquitur Grego. Cum blanda vox queritur sobria: vita deseritur. Et Augustinus in libro cōf. sōm dicit. Quando plus me delectat cantus quāz illud qđ cantat grauitur me peccasse confiteor. Tercio cantus potest fieri propter quandam curiositatem et vanitatem. et sic iterum est reprehensibilis. ut si fiat nimius subtilis vocum exaltatio et fractio. Unde in legenda sancti Sebastiani videtur ubi dicit. Putas ne illum inter christicolā numerandum qui mensuram negligit. Comam comit: saporē querit et vocem frangit. Unde fractio vocū est signum fractionis animi quia vanitas ista omnia facit. ¶ Ex istis patet quomodo incautum est audire cantum dissolutum. maxime mulierum. Primo quia naturaliter inane gaudium excitat sicut cantus naturaliter delectat. ut patet per Aristotelem in suis problematibus particula nona Et de pueris mox natis. quia

gaudent de cantu. Trito enim modis consolantur pueri. vel dum mamilla ad os ponitur: vel per cantum: vel per motum. Sic ergo mulier naturaliter delectat

Secundo quia talis cantus dissolutus mentem virilem vulnerat et emollit quia ut dicit Ildorus ethimologiarum. Cantus serpentis volucres et bestias eo se trahit. Illum in odium. illum in inuidiam. sicut patet de multis catilenis. Per quas aliqui vituperantur. Alii deridentur.

Tercio cantus immutat virilem animum et ad se trahit. Sicut exemplificat Ildorus undecimo ethimologiarum de syrenibus. De quibus dicitur qđ faciūt nautas dormire dulcedie sui cantus et post nauigantes interficiunt. quarū pericula euasit vlixes ut supra. Et dicit Ildorus. Syrenes scđm veritate sunt meretrices que deducebāt suo cantu ad egestatē et fingunt in mari. quia luxur ventrem circuit et ex humore nascit. Et fingunt

Sermo

viiij

Volatiles: quia mētes aman-
tium velociter percurrunt.
funguntur etiam habere vn-
gulas gallinarum: quia sic in-
fatuati omnia sua dispergūt
sicut gallina dispergit grana

Quarto canēs inane
gaudium prouocat. Unde
Quidius in primo de arte
amandi vult q̄ mens est le-
tissima. aptior est ad capien-
dum: et patet ad experiēti-
am. Et ex hoc communiter
cantores et cantatrices sunt
instabiles et malorum morū
At Elyandus ostendit de
Merone: qui sic diligebat cā-
tum q̄ nec veniēte graui ter-
remotu cessabat a pomis et
olfacientibus fructibus ne
perderet vocem: et sepe su-
pra pectus posuit laminam
plumbeam. Ecce dominem
vocis blandissime et vite pes-
sime. Sic ergo patet quo
modo mors intrat per audi-
tum. Ideo dicit Isidorus in
sinonimis. Nulla impudici-
cia sermonū aures tuas sur-
repat. vanus sermo cito pol-
luit mentem: et facile agitur
quod libenter auditur. Ro-
gemus ergo deum et nobis

gratiam tribuat in presenti
sic custodiēdi aures nostras
ab omnib⁹ vanis et nociuis
ut tandem celestes cantus
cum sanctis omnibus mere-
amur audire imperpetuum.
Amen.

Mors ascendit per
fenestras vestras Je-
remie nono.
Sermo Octauus

In precedentibus
sermonibus audi-
stis quomō mors
intrat in animam per visum
et auditum tanquā per prin-
cipaliores sensus. Et signa-
ter de auditu proxime: quo-
modo mors intrat per eum
et quam incautum est audire
detractiones et ea que ad li-
bidinem inflammant.

A Nunc cōsequē-
ter videndum est de olfactu
qui sequitur visum et auditū

Unde sicut dicit Hugo
de sancto victore q̄ deus ex
sua mirabili prouidentia or-
dinauit quinqz sensus exteri-
ores in hominē: et vn⁹ alteri
defuisset. Alijs enī positus

Sermo

Octauus

In supremo mira agilitate p
ceteris pcipit:z quali quida
speculator precuctis emine
tiores locum obtinet:vt que
ceteris sensibns supuentura
sunt ante periculum preuide
re possit:z celum suam bere
ditatez possit respicere:post
hec auditus z loco z nobili
tate secundus est. z deinde ol
factus. Gustus aut qa nihil
sentire potest nisi illud qd ta
git:merito vcre tardior cete
ris sensibus quasi in ymo re
sident. Tactus aut specialem
sedem non habet:z ideo vl
timus est qz cunctis coopat
sib9 An z in digitis pollet
z sine tactu null9 sensum esse
pot. Et licet hec sint mirabi
lia dei:tamen nisi custodiant

erunt fenestre mortis Un sic
p visum z auditu mors intrat
ita z p olfactu iuxta thema.

Adors alcedit per fen
estras zc. vbi s.

Primo videndu est qre
olfactu custodire debemus.
Secdo quo mors intrat p ol
factu. Tercio dubitatio mo
uebit. B Circa primu e
notandu q diligenter debe
m9 custodire olfactu ab odo
rib9 varijs z pcipue ab illis
q alliciunt ad pctm:vt illoz
qui portat res odoribiles vl
conspungunt se. vel vestes aut
lectisternia vt p hoc alliciāt
alios ad libidinem. Et hoc
propter quatuor que tangit
Vincentius in spe.mo.li.3.
par.j.dil.v.

Ne animabus nostris noceamus vel anima
bus proximorum nostrorum

Olfactu de
bem9 custodi
re ppi qtuor

At fetores inferni caueamus

At odorem spiritualem dei z beatorum me
lius sentiamus.

At odorem paradisi siue celestem pcipiam9

Primo custodire demus
olfactu ne aiab9 nostris aut
proximoz nostrorum nocea
mus siue damna inferamus
quomodo enim magis bo

mo nocere potest hic anime
rationali qua vt sit sibi cau
sa vel occasio ad pctm mor
tale eo q peccatum morta
le sepat a deo z inducit mor

tem perpetuam. hoc autem sit per odoramentorum variorum delectationem. Unde Berni. loquens ad milites templi. de primo parente dicit peccatum precessit. ut sequeretur mors quod si homo carnis esset non gustasset mortem. Et sequitur. Non potuit anima diuisa a deo nisi peccando: nec corpus ab ipsa anima nisi moriendo. Et quod hoc fiat occasione sumpta ex odoribus: patet ex verbis meretricis per uerbo. vij. dicentis. Aspersi cubile meum mirra et aloë et cynamomo etc. Et sequitur. Et tunc vecors iuuenis sequitur eam quasi bos ductus ad victimam. et nescit stultus. quia de periculo anime eius agitur. Et Isaias. xlvj. Vixisti te regio vngento et multiplicasti pigmenta tua etc. Contra beata maria magdalena cum precioso vngento quod parauerat ad vngendum se vixit pedes domini. Similiter et per lagia meretricis que venerat ad episcoporum consilium ad animas venandas etc. Et Secundo olfactum custodire debemus ut fetorem inferni car-

ueamus. de quo Isa. 3. Erunt per suavi odorem fetores et per crispanti crine caluitia. Dicit enim beatus Basilius quod anima fetida de elementis in inferno congregabuntur: que in peris. nomine sulphuris describuntur quod est maxime fetidus et ignis nutritivum. Et ideo ibi erit fetor pessimus etiam a corporibus damnatorum que in isto eterno igne assabunt. sine fine eternaliter. Et hoc iuste. secundum illud Sapient. xj. per quem quis peccat per hec et torquetur. Qui ergo hic per suauitatem preciosorum odorum vixerunt contra deum: istos deo preponentes et plus amantes et appreciantes iuste in fetidissimo sterquilino punient. Hec confidens beatus Augustinus ut in vitas patrum legitur. Cum mittebat aquam in peluim et lauabat manus non sinebat hanc aquam effundi etiam iam fetentem: sed aliam superfundit donec cella fetore repleretur. Et hoc ut dicebat sustinebat libenter pro odoribus preciosis quibus in seculo usus erat ad vitandum fetorem inferni. Utinam hec

Sermo

Sextauus

saperent et intelligerēt et sua nouissima prouiderent: amatores carnalium deliciarum Isti etiam qui coram deo et scitis et peccare si erubescūt et tamē sua peccata corā confessore dei vicario confiteri erubescunt. dyabolo persuadente et collum eorum claudente: et sic in grauiora peccata precipitante. Atinam cogitarent qualem odorem habuit nobilissim⁹ puer ihesus in sua natiuitate qui natus est in stabulo vbi erant stercorea iumentorum bouis et asini. O deus vbi est nostra supbia quid facit. Ecce rex regū est in stabulo et tu in ornato palacio Tercio olfactum custodire debem⁹ vt odorem spiritualem sanctorum hic in via melius sentiamus. An̄ sicut dicit Gregorius Sustato spiritu desipit ois caro: ita qui carnalibus verbis adheret his nauseant spiritualia. Ideo dicit Bernardus. Domine qui non sentit odorem tuum aut mortuus est aut fetidus. Et Salomon in in persona ecclesie sponse dicit. Lantico

rum primo. Trabe me post te. cum emus in odorem vngentorum tuorum. Unde et Johannes Euangelista domino sibi apparenti dixit. Odo tuus domine concupiscētiās generat in me. Exemplum etiam habemus de beata dorothea que Theophilo scribe rotas misit.

Item de morte beati Hieronimi qui apparuit beato Augustino et disparens suauissimum odorem multis diebus in eius cella reliquit vt dixi de gaudijs beatorum. de quinqz sensibus. **B**

Quarto olfactum custodire debemus vt odorem celestis patrie percipere mereamur. Unde canit ecclesia. Odo suauissimus corpora sanctorum. vbi sunt cythare et phyale plene oleramentorum que sunt orationes sanctorum Apocalip. v. De hoc odore celestis patrie plura dixi in tractatulo de gaudijs beatorū que habebunt in quinqz sensibus. qualiter redolebunt corpora beatorum et cetera.

Ex illis inferi q̄ bon⁹ odor hic in via deo placēs est bona voluntas siue intētio nra fm̄ illud apostoli secūda ad Corin. ij. Christi bon⁹ odor sumus deo in his qui salui fiunt. Ac si diceret bon⁹ odor sumus qui bonam famam ⁊ totius trinitatis gloriā predicamus placēdo deo patri ⁊c. Sic ergo patet ex quib⁹ causis olfactū nostrum diligenter custodire debeamus ne mors p̄ eum intret in animas nostras. Hec de primo.

E Circa scōm notandū q̄ mors septem peccatorum mortaliū intrat p̄ olfactum. Primo ex olfactu sequitur supbia: quia qui odorib⁹ bonis nimis sunt delicati: alios defectuosos in suo corpe cōtemnūt: sicut diues epulo lazarum. Luc. xvj. Tales etiā p̄muniter de se presumūt et se verbis ⁊ factis iactant in aggregatione hominum ⁊ in conuiuijs vltra debitū odoriferis vtendo: sicut fecit asuerus preparando grande quiniū in orto deliciarū volens cōuiuas suos delectari in visu: vane ex varijs colo-

ribus: ⁊ in olfactu ex vanitate arborū ⁊ herbarū ⁊c. Et in libro Hester. j. Scōdo p̄ olfactum intrat auaricia: patet quia sicut odorifera multum diligunt ⁊ preciosa estimantur: ita de facili ab his qui eis libenter delectant in iuste p̄cupiscunt: et q̄nq; ea vī vī dolo auferūt: ecce auaricia. Unde prima auaricia auarici a matre nostra Eva non a iū intr flores in orto paradisi p̄petrata est Gen. 3. Tercio luxuria in quantum aliqui talibus odoriferis vtuntur ad prouocandū alias personas ad libidinem. Unde Sapie. ij. Dixerunt impij apud se non recte cogitantes. Venite fruamur bonis que sunt: ⁊ vtamur creatura tanquā iniuuentute celeriter. Vino precioso ⁊ vngentis nos impleam⁹: ⁊ nō pretereant nos flos campi: coronemus nos rosas antequā marcescant: nullum pratū sit quod non pertranscat luxuria nostra. Quis sufficiēter enumerare potest pctā estiuo tempe in ortis p̄petrata. ibi gula: ibi luxuria: ibi vba

Sermo

Ortans

impudica et ioca dissoluta. Et
audi quid postea sequitur. Sa-
pientie. V. Nos insensati vitam
illorum: id est iustorum estimamus
insaniam et finem eo-
rum siue honore. Ecce quomodo
modo nunc computati sunt
inter iustos et inter sanctos
fors illorum est. Et sequitur
ergo errauimus a via verita-
tis lassati sumus in via iniqui-
tatis et perditionis: quid nobis
proluit superbia aut quod
diuitiarum copia contulit nobis
transierunt omnia tanquam
umbra et tanquam nauis que
pertransit fluctuantem aquam
cuius cum preterierit non est
vestigium inuenire etc. Hec
patet supra de mala muliere
Puer. vii. In orto etiam Su-
fama casta ad luxuriam sol-
licitatur Danielis xiiij
Quarto ex olfactu sequitur
ira et sepe grauis videtur pa-
ter de historia Naboth et A-
chab. Nam achab petens vi-
neam naboth ad faciendum
sibi ortum odoriferum graui-
ter iratus cum eam sibi dare
noluit: et tandem procurator
uxore Jezabel naboth occi-

sus fuit tercij Regum xxi
Quinto ex olfactu sequitur gu-
la ut patet in cibis bene con-
ditis per quos multi attracti
frangunt ieiunium: et quanto
quod multo plus comedunt quam
sit necesse: quod bene signifi-
cat Salomō. Eccle. ij. dicens
Feci mihi ortos et pomeria
etc. Et Aristoteles. 3. ethico-
rum dicit quod qui esuriunt gau-
dent ciborum odoribus etc.
Sexto inuidia intrat per ol-
factum sicut patet ex prece-
denti historia achab. Nam
Jezabel uxor eius volens per-
frui odoribus cum viro suo:
et non potens disposuit contra
Naboth falsum testimoniū
ex inuidia: ob quod naboth
innocenter lapidatus est: ita
sepe aliqui alijs inuident quod
non sic perfruuntur delecta-
tionibus odorum. Septimo
per olfactum intrat accidia
et tedium in cultu dei: per de-
lectationes inordinatas odo-
rum nimis allicientium. Tūc
sicut graue est delectabiles
odores relinquere ita per eos
contigit accidiam incurrere
sicut faciunt isti qui transun-
tes ad ortos negligunt diuina

Secundo

Octauus

z verbum dei. **Audem** enim ad experientiam quod inter flores homines sunt somnolenti: z cicius obdormiunt z tardius euigilant. Ecce sic patet quomodo mors intrat per olfactum. **Hec de secundo.** **S**

Subitatur an illa septem peccata mortalia sint in olfactu exteriori: ut quomodo alias mors dicitur intrare per olfactum. **R**espondetur quod nullum peccatum mortale est subiective z principaliter siue formaliter in aliquo sensu exteriori: quia omne peccatum secundum Augustinum in de li. arb. est voluntarium: z ideo est in voluntate subiective: sed actus sensuum nostrorum habemus aliqui contra voluntatem nostram: quod sicut non est in potestate nostra secundum Aristoteli. qui bus visis tangamur: ita neque est in potestate nostra quod odorres semper percipiamus: naris bus existentibus apertis. Sic ergo ingreditur mors per sensus exteriores. non quod in ipsis sit mors formaliter sed occasionaliter. **E**x illis inferitur quod mors que ascendit per olfactum z alios sensus exterio-

res est realiter in voluntate siue in ipsis desideriis illicitis sed cum odoratus siue olfactus aut alter sensus exterior mouetur ad nutum voluntatis siue cordis: videlicet quando illicitum desiderium prece- dit exteriorem visionem vel olfactionem. **V**erbi gratia. **E**t si quis delectatur in illis illicite: z vadit ut videat vel olfaciat ista: tunc mors prece- dit in anima: si vero preter tale desiderium quis rem aliquam videat: audiat vel olfaciat zc. **E**t in tali re sensata delectatur illicite cum complacencia voluptatis: tunc mors sequitur in voluntate sensatione exteriori. sicut hec tangit. **G**rego. ij. mor. **I**te clamat propheta ps. xxi. **A**uerte oculos meos ne videant vanitatem. **I**ta similiter oremus. **A**uerte olfactum ne odoret vanitatem z sic de alijs. **S**
Et illis inferitur quod non solum quis peccat odorando presentia sed etiam quicquid respectu preteritorum z futurorum quis potest grauitate peccare delectando in preteritis per recordationem talium vel desiderando futura.

Sermo

Octauus

Secundo di. q. moderata delectatio in odoribus: ubi et q. oportet: vel ubi et q. decens et vtile est. non est peccatum: patet q. talis delectatio naturalis est: et ex his q. a natura insunt nec laudamur nec vituperamur. ij. et bi. Deus ei specia liter inter oia aialia debet homini vt delectari possit i odoribus non enim in odoribus leporum canes delectant: s. in cibatione: neq. leo bonis voce vel odore delectat sed comestione: sed qm ppe est per vocem sentit et gaudet. Patet ergo q. bruta in solis odoribus fm se nihil delectantur: s. ho si hoc facit fm dictamen recte ratiois no peccat. Nam sensus olfactus sic et alij datus est homini p salute corporis pseruanda. **¶** An fm medicos duo maxime pferunt naturam scz dolor qui tactu: et fetor: qui sentitur olfactu. Et e converso bonus odor adiuuat naturam moderate tñ habitus in vsu. Ideo Aug. in li. confessio. di. de illecebris odor non satago verbis euz assunt: non requiro cum absunt: semp tñ carere paratus

An patet q. licet vultures excedunt boies in odoratu tñ in odoribus fm se non delectantur: sic neq. fetores nau seant. An philo. dicunt vtut re vultures a trecentis leucis ad loca belloz et cadaveribus fetidibus insident. Ita et Arist. comentator auerrois sup fm de anima dicit q. tigrides veniunt per odorez ad loca prelij qd accidit in terra grecoz aut quingentis miliaribus. Cum ergo soli hoies inter alia in odoribus delectentur vt supra patet. Rogemus deum vt sua misericordia nos respiciat custodiendo ne in huiusmodi delectationibus excedamus: quatenus per hoc fetorem inferni non incidamus. s. odore oim beatoz eterna liter sentiamus et. **¶** Bis ceret q. in quo consistit olfactus et qd est. Rñdet fm Auic. q. olfactus siue odoratus est in anteriori pre cerebri in duabus cavernulis siue cellulis: q. similes sunt duobus capitibus mamillarum et tangunt ille cellule foramina narium et ex attractioe aeris se claudunt et apiunt in quibus est sensus

Sermon

Octauus

olfactus: ad quē fumosa eua-
poratio veniens ipsum inu-
tat per species odoris multi-
plicatas ad ipsum et causan-
tes sensationes odoriferi. quā-
cū aer odoriferus vel fumus
ab odoriferis resolutus per se
intrat istas cavernulas tunc
olfactus potius impeditur si-
cut patet de istis qui in forti-
bus odoribus dormiunt: et ta-
dem ipsos non apprehendūt
sicut de comedentibus alē.
Nam primo facilliter depre-
henditur ab alijs sed postquā
etiam comedunt amplius ei-
us odorem non sentiunt quia tunc
in olfactu sensibile ponitur
super suum sensum et per cō-
sequens non facit sensationē
ut vult Aristoteles. ij. de aia

R Secundo dicendū
quod natura ideo ordinavit or-
ganum olfactus in anteriori
parte cerebri versus forami-
narium ut odores faciāt
superfluitas capitis descen-
dere: sicut hoc agit Ambro-
sius in exameron. Etiam ideo
ut odor nō cito trāseat: sed diu-
tius hercat naribus: et sic ce-
rebrum recreet. Unde sequi-
tur quod diutius manet sensatio

olfactus quā visus vel auditus
gustus aut tactus: quia quā sta-
tim sensibile visus. auditus gu-
stus vel tactus amittitur.
tunc statim cessat exterior cor-
poris sensatio: sed statim quod quis in mo-
mento vel valde breuiter re-
cipiat odorem qui per totum
diem spirat in naribus. Et il-
lo patet quod fortes odores mul-
tum offendent: quia multum
fluxum a cerebro causant pri-
cipue a capitibus repletis reu-
mate: et per consequens multas
infirmittates corporis prouo-
cant: videlicet dolorem capi-
tis spasmodum dolorem brachio-
rum et sic de alijs. Hinc est quod
dormientes inter fortes odo-
res citoniorum pomorum vel
aliorum fructuum incipiunt
dolere capita. similiter oculi
et aures: quia excessiui odo-
res cerebrum calefaciunt et
humefaciunt excessiue per su-
mositates suas. ut Aristoteles. j.
de sensu et sensato

Adors ascendit per fene-
stras vestras Jeremic. ix

Sermo Nonus.

De precedentibus
sermonibus audi-
tis: quomodo maior

Sermo

Nonus

Intrat per visum auditum et
olfactum: et quoniam necessarium
sit custodire dictos sensus:
ne per eas detur occasio ad
peccatum mortale: sicut et hoc
audistis exemplificari per se-
ptem vicia capitalia. Nunc
communiter videndum est de
gustu: quomodo per illum mors
intrat in animam: per gustum
enim plures inficiuntur et in-
cidunt in laqueum dyaboli. quod
de hoc nullam siue modicam
formant conscientiam: cum tamen
multipliciter mors per illum
intrat in animam iuxta thema
Pro gratia Aue maria.

Mors ascendit per se-
nestras vestras etc. ubi supra

Primo videndum est.
quomodo cuilibet sit timen-
dum ne per gustum peccet etc.

Secundo quomodo mors per
gustum intrat in animam.

Tercio quomodo quis possit
scire per gustum se peccare et
quantum etc. **A** **L**ir-
ca primum est Notandum si-
ne beatum Bernardum in suo
apophthegico loquente de de-
liciis monachorum. quod tam
grosse mors per nostrum gu-
stum frequenter ascendit quod

cuilibet homini merito est ti-
mendum ne per gustum deum
offendat: siue sit spiritualis
siue religiosus siue secularis
Unde commemorans anti-
qua tempora in quibus ho-
mines diligentius vacabant
spiritualibus epulis quibus
anime pascuntur quam in vni-
versis congregabantur pro quibus
christus mortuus est a deo quod
obliti cibo totum diem siue
cibo transierunt corporali. et
subiungit nobis autem con-
uenientibus in vnum: ut ver-
bis apostoli utar: iam non est
dominica cenarum manduca-
re: nemo enim est qui panem
celestem verbi dei et precep-
torum eius requirat. nemo. qui
illum tribuat: vel de scriptu-
ris vel de salute agit animarum
sed nuge risus et verba profe-
runtur inter prandendum:
quantum fauces dapibus: tan-
tum aures pascuntur rumoribus:
quibus tota litera incit
et modum nescimus in come-
dendo fercula ferculis appo-
nuntur. Tanta arte cocorum
fercula preparantur: ut non
sufficiant quandoque duo vel
tria de aurata: quandoque nec

Sermon

Nonus

sufficiunt quinq; vel sex preciosa et delicata parata. ymmo dato qd venter nauseat. in desiderium et voluptas accenditur intantum vt venter nauseam habente oculi non facientur. **B** Ex quo inferitur: qd per gustum ho in plura peccata precipitat: ymmo facilius qm per alios sensus exterius: patet quia p gustu; homo perdit frenum ratiois et intellectus: vt docet experientia. Unde sapiens dicit. Nullum potest esse secretu; vbi ebrietas dñat. Prover. xxxj. Et Ieronimus contra Iovinianu; dicit Si quis estimat abundantia cibo; et potum se perfrui posse et vacare sapiē. hoc ē in delicijs versari vicijs quoq; deliciarum non teneri seipm decipit. cuz em ab his pcul remoti sepe capiamur nature illecebris et cogamur ea cupere quoniam copiam non habemus: quanto magis retribus voluptatuz circūdati si nos liberos esse arbitramur decipimur. **B**o. beatus. ij. de psolati. philosophie dicit. Natura paucis mi

nimisq; cōtenta est. **S**ecundo patet per gustu; nos multipliciter peccare: quia circa hunc sensum homo frequenter decipitur: vt suspicetur si bi necessarium esse quod est voluptuosum et preter necessitatem. Unde Gregori; iij. in morali. voluptas sub necessitate sic se palliat vt vix eam perfectus quisq; discernat. et quia se simul miscet tanto gula secretius in peccatu; rapit quanto sub honesto nomine necessitatis expiende se cōtegit. Nec tñ ratio recta et vinctio spiritus sancti facit temperatos homines cognoscere vt patebit. **L** Secundo notandum qd im naturales philosophos gustus est in posteriori parte lingue in qua ē quedā parua linguula versus arteream sub qua nervus est expansus in qua et p quaz anima gustat et percipit sapores: qd autem gustus sit in posteriori parte lingue patet in his quibus lingue prelcinduntur plus qm p medicatē quā per hoc gustum non amittunt. Et gustus in lingua non fit sine humido. **E**x quo patet

Sermo

Nomus

tet fm q lingue naturaliter congruunt duo officia scilicet gustare et loqui fm Aristote. secundo de anima Ubi etiam dicitur q licet homo odoratus peiorem habeat multis animis malibus tamen nullum in animis mal excedit hominem in gustando

Ex quo secundo patet q sensus gustus est praeue latitudinis Ideo dicit sanctus Bernardus. Voluptas gutturis que hodie tantum estimatur vix duorum digitorum continet latitudinem: et tamen tot et tanta sibi vult parari Pec de prima parte etc.

D Circa secundum Notandum q sicut per alios sensus ascendunt septem peccata mortalia in animas nostras ita et per sensum gustus. Primo ex inordinato gustu quitur superbia pluribus modis videlicet ex eo presumptuose operando sicut satis patet de Amon qui post bether convivium ad quod solus vocatus erat cum rege veniens ad domum suam lectus: et contra mardocheum pro eo q sibi non assurrexerat neq genua

flectebat indignas: exposuit amicis suis et uxori sue filiorum numerum et magnitudinem divitiarum suarum: et quanta gloria super omnes principes rex Asuerus eum exaltasset: et quod regina bether nullum alium praeter regem et eum ad convivium vocasset ut patet bether quito. Ecce superbia Amon ex gustu sine gula: sed quid tandem sequitur certe ipse Amon suspensus erat in patibulo quod parauerat mardocheo ibidem vij. Similiter filij eius interficiebantur ibidem viij. Quis etiam valet sufficienter expinere superbiam convivantium in magnis convivijs in nuptijs: et alijs conventiculis: ubi alter a alteri conatur preferri in loco splendidius appareret in vestitu: alios diiudicant superbos et ipsi forte sunt superbiores: et sic de alijs: sicut docet quotidianiana experientia. Nunc ex superbia illa persona non comedit ut dicatur continens et abstinens: et forte diu ante se replevit. Nunc superbia in vanam dispositio

Sermo

Nonus

dispositionem cibarij: volentes apparere vt pmedentur. Nunc in diuisione partium in assaturis: in propositione et alter alterum considerat: et sic nunquam est finis superbie in mensa. Nunc gloriatur de bona cibi preparatione: ille vero gloriatur de honore sibi in mensa in loco impenso.

E Secundo ex inordinato appetitu gustus sequitur auaricia. Unde epularum delectatione auaricie fomenta sunt. Unde Primus dicit propter breuem gule voluptatem: terre lustrant et maria: et ut multum vinum: preciosus cibus pertransseat fauces totius vite tempus impendimus. Et iterum dicit Grauis est gustus noster extractor: qui in omnibus elementis vult habere dominium: et de omnibus exigit tributum: multi thauri paucorum iugerum simplici fenoscuntur: vna silua pluribus elephantibus sufficit: vnum mare sufficit piscibus et aqua: terra quadrupedibus: ventri autem non sufficit vnum elementum cum suis animalibus. sed vult habere volucres celi et pisces

maris et bestias terre. et Innocencius papa dicit: gustosis non sufficiunt fructus arborum: grana leguminum: radices herbarum: pisces maris bestie terre: volucres celi: sed querunt pigmenta: compant aromata: nutriunt altitia: capiunt obesa: que studiose diuersis ministris coquantur: vnus excoxiat: alter secat: tertius coquit. quartus assat: alius frigit. alius condit alius celat: alius substantiam in actionem conuertit. unde transit saturitas in famem: et fastidium in appetitum. et Quis enim hominum enumeraret quanta sint studia: sercula gustui placencia preparare: nec est finis illorum: sed vnus altero melior: alter altero rarior et c.

Tercio ex inordinato gustu sequitur luxuria: satis hoc apertum est in Doloferne cuius cor concussum est. erat enim ardens in concupiscentia eius: et ex hoc iocundus factus est ad iudith: bibitque vinum multum nimis: quantum nunquam biberat in vita sua. vt patet Iudith xij. Immoderata enim concupiscentia priuauit

Sermo

Nonus

cum ratioe in parte: ut mensuram potus valde excederz. Unde puer. xx. dicitur Luxuriosa res vinum: et tumultuosa ebrietas: quicumqz his delectatur non erit sapiens. Satis hoc patet in sodomitis de quibz dicitur Ezechiel. xvi. Nec fuit iniquitas sodomie sororis tue superbia: saturitas panis et abundantia et ocium ipsius et filiarum eius et manum egeno et pauperi non porrigebant Et iterum Jeremie. v. Saturavi eos et mechati sunt: et in domo me retriis luxuriabuntur. Ideo dicit Jeronimus contra Iovinianum. Plus carnum et potus vini ventrisqz saturitas seminarum libidinis est. Sic ergo per quinque sensus quasi per quinque portas vicioz ad animam est introitus: et sic anima capitur et pregruat. Hac ratione multi philosophi frequentias urbium et amenitates locorum: et quinque sensuum illecebras relinquerunt. ne per luxum et abundantiam copiarum anime fortitudo mollesceret. inutile quippe est crebro videre per que

aliquando caprus sis: et eorum te periculo committere quibus difficulter careas. Et conclusit sensus noster vilis cogitat illud quod videt: odor autem et gustus attrahit. Unde quosdam philosophos legimus si bi oculos eruisse ne per illorum visum a contemplatione philosophie auerterent. Et in quadam epistola dicit In glutes facile luxuriam provocat. Unde et venter et genitalia sibiipis sunt vicina etc. Quarto ex immoderato gustu sequitur ira. Unde in psalms: adhuc esce erant in ore ipsorum et ira dei ascendit super eos Et puerbiis xxiiij. Cui ve cui patri ve. cui rix: cui fovee: cui sine causa vulnera cui suffossio oculorum none his qui morantur in vino et student calicibus expotandis Et Ecclesi. xxxi. Vinum multum potatum irritatione et iram et ruinas multas facit. Quinto ex hoc irritatur gula ut patet supra in prima preterea Unde Jeronimus contra Iovinianum. Ex saporis delectatione ventris inflatio concupiscitur: morbi quoque ex satur.

Sermo

Nonus

tate nimia concitantur: multi quoque impacientiam gule vomitu remediāt: et sic quod turpiter ingererunt turpius egerunt. Ita ex nimia delectatione quas quesiuit Esau in cibo in lentibus gulosus factus est. propter quod et primogenita vendidit Gen. xxv. iste Esau ut dicit haymo fuit gulosus quia utile pro mutili vendidit: scilicet primogenita sua et honorem sacerdotalem: a principio enim omnis primogeniti erant sacerdotes ut notat ad hebr. xij. Sexto ex inordinato gustu sequitur inuidia contra proximum: cuius autem detractio nem fame. Ideo dicitur per uerbum. xxiiij. Noli esse in concubinijs eorum qui carnes ad vendendum conferunt: quia vacantes potibus et dantes symbola consumuntur. Qui exemplum habemus in Abal qui pueris dauid petentibus subuentionem in victu ex inuidia nihil dare voluit: dicens super he. Quis est dauid et quis est iste filius ysai. hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos dabo ego carnes et panes his quos nescio: que pre-

parauit conforibus meis oculis ut patet primi Regum xxv.

Septimo inordinatum gustum sequitur accidia patet. in diuite epulone Lu. xvj. Qui splendide epulans neglexit pauperi lazaro subuenire. An gula facit homines indispositos ad diuina: ad orationem ad meditationem etc. Unde autem peccatum gule adam non erat prius ad malum sicut postea. Unde Ecclesi. xxxvij. Noli audire esse in omni epulatione et non te effundas super omnem escam in multis enim escis erit infirmitas et apoplexia: et propter crapulas multi perierunt Et Exo. xxij. dicit. Lepit populus comedere et bibere et surrexerunt ludere: id est ydolatrare: ecce accidia. Sic ergo patet quomodo per septem vicia capitalia mors intrat in animam per gustum hec de secundum. **S** Dubitatur quomodo quis possit noscere si per gustum mors intrat in animam Rūdetur: quod hoc sciri potest si bene considerat quibus modis quis errare potest circa cibum et potum. An tripliciter potest committi error circa cibum et po-

tum.
cuius
mo
bit
ym
mita
qz
cib
ne
in
pot
pon
En
nis
fili
P
xill
licat
guis
lestio
q
delic
cem
corpe
roz
actu
Et
mo
stin
finim
nis
qu
bo lu

Sermo

Nonus

nam. Primo ex pte vefcens
cuius. Et hoc dupliciter. Pri
mo qñ aliquis comedit vl' bi
bit non indigēs cibo vl' potu
ymmo cū nausea extra infir
mitatē: qd non notāter dico
qz ethici z infirmi sunt aliqñ
cibandi etiā pter appetitum
ne deficiat virtus naturalis
in toto. Secūdo si in cibo vl'
potu sola delectatio vel cor
poris impingatio queritur
En multē temptatōes car
nis surgunt. Ideo refert ba
silius in suis ammonitiōib⁹
Pythagoram de seruo suo di
xisse quē intellexit cibos de
licatos querere vt fieret pin
guis: hic inquit nō cessat mo
lestiorē sibi carcerē fouere
q cū nutrit seruū suū nimis
delicate sentiet cum cōtuma
cem. Prover. xxix. ita est de
corpe. ¶ Secūdo⁹ er
ror in comedendo est ex pte
actus comedendi vel bibēdi
Et hoc quintupliciter. Pri
mo si quis nimis auide vl' se
stinanter comedit. Secūdo
si nimis excessiue sine ratio
nis regula delectat. sicut sūt
illi qui sentiunt se satis de ci
bo sumisse z ppter solaz de

lectatiōz adhuc pl⁹ recipiūt
vel forte qz ex inuidia nō fa
uent alijs vt reliquias come
dant. Tercio si in tpe vel lo
co vbi nō decet: sicut illi qui
comēdebant in sepulcris pa
rentū suoz in anniuersarijs
corū quasi aie egressē de cor
poribus requirant carnales
cibos: qui error a paganis or
tus est. Ita similiter illi pec
cant qui in die festo mane cō
medunt sine causa vel in die
ieiunij pueniunt tempus: vel
qui i loco sacratio sine neces
sitate comēdunt: sicut aliqñ
mulieres faciunt in ecclesia.
quas bene reprehendit apo
stolus. j. ad Corin. xj. dicens
Laudo vos: in hoc non laus
do zc. Quarto si comedit vl'
bibit nimis diu p plures ho
ras p qd z digestio impedit.
z tēpus in alijs se occupādo
perditur: sic faciūt qui ab ho
ra nona vsqz ad duodecimaz
comēdūt z qñqz vsqz ad pri
mam: nisi forte hoc raro fice
ret vt ex rationabili causa et
pp̃i hospites vel alias. Qui
to quādo actus comedendi
vl' bibendi absqz necessitate
in die naturali nimisum fre
quētur sicut bestie que cō

Sermo

Nonus

medunt omni hora. Nam si
cut crudus cib⁹ crudo supra
ponitur ⁊ mltē infirmitates
generantur. Vera em̄ dige/
stio i omnib⁹ ociosis ⁊ quie/
tis octo horas requirit scōm
medicos: dico absq; neces-
sitate ppter fabros: ligonistas
⁊ ceteros grauiter laboran-
tes. Tercio potest error
fieri in comedendo ⁊ biben-
do ex parte rerum que cōme-
duntur ⁊ bibuntur. Et hoc
etiā fieri potest pluribus mo-
dis. Primo si pl⁹ accipitur
de cibo vel potu q̄ natura sū
mentis requirit et ē excessus
in quantitate ex quo plurius
infirmantur corpora. Se-
cundo si in qualitate vt si vti-
tur victu sibi non congruēti
aut corrupto vel nocuo. aut
nimis calido vel frigido for-
maliter vel virtualiter. Vir-
tualiter sicut ē calor vini aut
piperis ⁊ ceteta vt si febrici-
tans bibit forte vinum sine
limpha. Non em̄ differt sta-
tum aut post moram etiā lon-
gam homines vel seipsum in-
terficere quantum ad reatu
homicidij: sicut fit per gulas
quia talis eque est homicida

sicut qui statim interficit. sig-
nanter si voluntarie: licz vn⁹
altero grauius peccet.
Tercio si quis veltur cibo
sue conditioni aut statui i p-
portionatos: vt si pueris dat
vinum qd prohibet Auicē-
na dicens qd pueris dare vi-
num ē addere ligna igni aut
si grosse carnes aut cibos ad
ultoz solidus eis datur. vl si
infirm⁹ huiusmodi recipiat.

Quarto ex tpe vt si tem-
pore ieiunij lactancia sine di-
spensatione cōmeduntur: sic
errauit prima mater nostra
Eua: que si ad tempus absti-
nuisset deus sibi licenciā ad
cōmedendum istum fructum
dedisset fm doctores: qz iste
fructus etiam creatus est p-
pter hominem. Quinto
quando simul sumuntur cibi
quorum vnus impedit dige-
stionem alterius: sicut fit de
piscibus ⁊ carnibus simul sū-
ptis: saltem si fit frequenter.
nisi forte pisces per species
temporarentur et ceteta.

¶ Sed diceret quis an-
quilibet sequendo predictos
errores in gustu peccet mor-
taliter: Rndet q nō. Mā ali-

quam
liter
mone
cit qu
vel po
cessu
uerit
betur
quam
potel
morte

¶
dum
de m
q p
in cib
inord
exclu
finem
appe
tanq
hoc t
ret c
para
cept
ctati
non
tra t
suan
i pa
Se
stoli
beb

Sermon

Monus

quando solum peccat venia
liter. Unde Augustinus in ser
mone de igne purgatorio vi
dit quotiens aliquis in cibo
vel potu plus accipit quam ne
cessitas est: adminuta peccata non
uerit pertinere. Ex quo ha
betur quod concupia gustus ali
quando est veniale peccatum:
potest tamen esse occasio ad
mortale propter inordinatioem.

R. Pro quo est scien
dum secundum sanctum Thome in qua
de malo concupiscencie. quod xliij
quod concupiscencia delectationis
in cibo potest fieri dupliciter
inordinata. Uno modo sic quod
excludit ordinem debitum ad
finem ultimum quoniam scilicet homo
appetit talem delectationem
tanquam finem ultimum. Et
hoc tunc quoniam homo sic adhe
ret cibo vel potui quod facit vel
paratus est facere contra pre
cepta dei ne huiusmodi dele
ctatione carcat vel dummodo
non curat si sit preter vel con
tra dei preceptum: et persequitur
suam delectationem sic Eva
in paradiso Genes. iiij. Et esau.
Genes. xxv. que ex hoc apo
stolus vocat prophanium. Ad
hebre. xij. Jocum si quis feria

sexta tenetur ieiunare ex con
suetudine probabili vel prece
ptum sacramentis aut ex voto
et sine rationabili causa dum
videtur socios delectabiliter com
medere violat ieiunium ne si
mili delectatione privetur.
Alio modo potest esse dele
ctatio inordinata circa cibum
ita quod homo nimis concupi
scit delectari in cibo: sic tamen quod
nequaquam vult aut proponit
facere contra precepta dei im
mo si sciret quod esset contra deum
abstineret et tunc est peccatum
veniale ex autoritate Augu
stini allegata. **L.** Et
quodlibet illorum potest contin
gere quintupliciter secundum Gre
gorium in moralibus. Et Glosa super
illo Genes. xxv. da michi de
cocione hac ruffa quia opi
do lassatus sum dicente. Sci
endum quod nos viciu gule quod
que nobis temptat: quas ta
men species gule alij vocant
circumstantias. Unde versus.
Pretere perere laute nimis ar
denter studiose. Prima spe
cies indigentie tempora pre
uenit scilicet quando ante debitum
tempus et horam debitam sine
rationabili causa: ex sola in

Sermo

Nonus

ordinata ꝑcupiscentia ciborum aut potuum cibus aut potus sumit. Et exemplificat Gregorius de Jonatha filio Saul qui nesciens comedit nimis mane contra adiurationem et mandatum ꝑfis sui ob quod israel fugit de pugna contra aduersarios deo permittente. Primi Reg. xiiij. Quid ergo erit de illis qui festiuis diebus mane vel statim postquam surgunt vix audita missa vel forte vix mediate missa audita ex sola consuetudine currunt ad tabernaculum et cultum diuinum in toto negligunt. Iuxta illud Ysido. quinto de qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam et potandum usque ad vespeream. Secunda species si quis ꝑpter delectationem sine necessitate ꝑcurauit si cibaria suum statum excedentia. Exemplum de epulatione Luce. xvi. Super quo Grego. Omne sollerter intendendum est quia celebrari conuiuia siue culpa vix possunt. Nam pene semper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectiois delectationem resolvitur cor ad inane

gaudium relaxatur: ꝑ quibus epulo damnatus est. Tercio si homo ꝑparat sibi cibos etiam suum statum non excedentes sed nimis laute et ꝑciose ꝑpter solam delectationem. Ita peccauerunt iudei exeuntes de egipto qui despecta manna petierunt sibi dari carnes. Ideo iuste carnibus datis adhuc elcisi existantibus in ore ipsorum venit ira dei super eos: et occidit eis multa milia ut patet Numeri xj. Et ideo locus iste vocatus est sepulchra ꝑcupiscentie ut patet ibidem. Quarta species si quis cibum ex sola delectatione vel potu nimis ardenter sumit: sicut de elau qui ꝑpter lentis pulmentum vendidit primogenita parui pendens etiam ꝑ eam vendidit. Senec. xvj. Quinta si ex sola delectatione cibus ꝑparatur nimis studiose plusquam statim persone exigit aut tempus aut locus requirit: sicut exemplificat Gregorius de filiis Iherusalem: qui partem suam erudam vel abstulerunt offerentibus ut delicatius ꝑpararent. prima Reg. ij. Est

tamen
quinq
per su
ter qu
causa
mede
alias
bule
tem s
potest
tale i
dum
nimia
studia
prece
eius
impe
modi
ta de
cus
vel ꝑ
delect
ue no
poni
pecca
ubi su
bitati
gustu
et vol
bet be
dend
Abba
gustu

Sermo

Morus

tamen aduertendum qd iste
quinqz species gule non sem
per sūt peccata mortalia. pa
tet quia si fieret ex rationali
causa qd quis nimis mane cō
mederet: vt causa iuneris vlt
alias tempore pestis: aut ne
bule ne aer cum lebat Si au
tem fiat ex sola delectatione
potest esse veniale vel mor
tale iuxta dicta Ita intelligē
dum est delicta prouisione:
nimia sumpcione: ardenti. et
studiosa preparatione: citra
preceptum dei et preceptorū
eius: precipue dū homo non
impeditur notabiliter p huius
modi ab asueto studio et soli
ta deuotione vel oratione se
cus si scient aliquem cibum
vel potum sumeret propter
delectationem per quas gra
uē nocumentum inferret cor
pori suo. Talis enī grauitur
peccaret sū sanctum Tho.
vbi supra **Ad** **Qu**
bitatur osequenter ex quo i
gustu simul currūt necessitas
et voluptas quam regulaz de
bet homo seruare in conime
dendo et bibendo ne peccet.
Ad hoc respondetur sū Au
gustinum in de consuetu vir

tutum et viciozum qd sic eger
ad medicinam: sic ad consue
mendas dapes debet quisqz
accedere: nequaquā istis vo
luptatem appetēs sed neces
sitati succurrens: que verba
dicit alexander de Hales in
secunda parte sua intelligen
da: quia cū in nobis fiat cō
tinua deperditio ad hoc cib
sumitur vt fiat restauratio: et
sicut eger cū timore accipit
medicinā: nec ibi appetit vo
luptatem: sic etiam se debet
homo habere ad cibum. Et
hoc vult Augustinus. Tamē
quo ad id quod est accipere
vltra necessitatem non est si
mile: quia non est ita deter
minatuz per se quid sit ad ne
cessitatem nutrimenti sicut i
medicina habetur scriptu. m
ponds. Verbi gratia aliquis
qui non vult comedere nisi
semel in die: sine pēto cōme
dit vna vice tū qsi bis qme
deret: qm medietas cibi siue
cib⁹ vna vice sumpt⁹ manet i
die noie iunabli: nō sufficeret
ad vnam totam diem. Et in
hoc non peccat dūmō nō im
pedit ab opibus maxime sp
ritualib⁹ vt illi qui se iniungit

Sermo

Decimus

tant: Beatus tñ Tho. i que
stio. de malo pcupiscentie di
cit: q regula ratiois in come
dendo z bibendo hec est: vt
homo sic sumat cibum scdm
qđ conuenit sustentatiōi na
ture z boni habitudini hois
p̄cipue ad spūalia z ad cōuer
sationem honestam corz cuz
quibus viuit: vt dicit Aristo.
iiij. ethico. qñ ergo fm hāc re
gulam quis sumit cibum: tñc
sumit fm necessitatē quando
vero vltra hoc excedit tunc
transcendit regulam ratiois
Et hoc fit dupliciter p̄cipue
qñ sit ad satifactionem vo
luptatis quia qñqz multū re
ceditur a necessitate z illud
potest defacili percipi i hoc
q per illud grauatur corpus
sensibiliter qñ autem parum
receditur istud est impercep
tibile z parum hz de ratione
peccati gule. Et sic loquitur
Grego. iij. mora: cui⁹ verba
supraposita sunt Ex his om
nibus patet q cuz multa cau
tela gustus noster custodien
dus ē qz vt dicit magn⁹ Ba
silius in suis ammonitionib⁹
nisi quis ipsius ventris volu
ptates domet sibi seruire. ve

luti peccora compellet z i lu
to voluptatis submerget di
cit tñ q tantū corpori indul
gendum est vt philosophie
ministerium possit prestare.
Sic ergo nos custodiamus
gustum nrm vt hic gustare
possimus suauitates spiritua
lem in deuotione z tandem
suauitatem realem in eterna
retributione Amen.

Adors ascendit p fenestras
vras Jeremie. ix.

Sermo Decimus.

¶ In precedenti ser
mone audistis la
tius quō cōtingit
hominem peccare p gustum
z qm multipliciter p gustuz
mors intrat in animam qua
do etiam per gustum siue gu
lam hō peccat mortaliter. si
ue venialiter z sic de alijs
¶ Nunc consequenter vi
dendum est de quinto sensu
exteriori scz de tactu p quem
homo grauiter vulneratur z
vehementer accenditur pro
pter q qñlibz debet diliger
z sollicitē custodire ser sz ta
ctus ne mors per eum intret
in animam quia cū sit vilior
vehementioris est impissiois

Et id
stis ai
violen
Pro
nestra
¶
sit tac
Scdo
per ta
omni
sit pe
do z
¶
dum
de san
cialen
corpe
quia
sensu
sarius
tactu
est ne
¶
in ne
eius
obie
z Al
ba d
virtu
tem
henc
dura

Sermo

x

Et ideo si est illicitus sit hostis aime potētiōr forciōr et violēciōr ad nocendum.

Pro gratia Ave maria.

Adors ascendit per fenestras vestras ubi ē.

Primo videndū est quid sit tactus et ubi in corpore. Scōdo quomodo mors intrat per tactū. Tercio vtrum omnis tactus aliene mlieris sit peccatū mortale vlt quādo et quando non.

Circa primū. Est morandū quāuis vt vult. Hugo de sancto victore Tact⁹ specialem sedem non habet in corpore. Et tōo vltimus est quia tamen in cunctis opat sensibus ideo plus est necessarius nullus em̄ sensus sine tactu esse potest. Secūdo est notandū qd Tactus finit Aluicēnam Est vis ordinata in nervis totius corporis et eius carnibus ad tangendū obiectum extrinsecū. Unde et Algazell exponēdo illa vba dicit. Sensus tactus est virtus diffusa per omnē cutem et carnez per quā apprehenditur calor. frigus. humi dus. et siccitas. Et sic dicēte

philosophi Tactus est quidam nervus tanquā retbe p totum corpus expansis per quem homo sentit mediate carne media delectabilia et nociua fm tactuz et maxime viget interius in pulpis digitorum circa pectoralia et cor et pudenda vt patet ex nōtatis scōdo de anima. Et consequēter est dicendū. Tercio quāuis sensus tactus sit minus nobilis quam Visus auditus et olfactus per quos nutrimenta et alia pueniētia a longe cognoscunt et similiter eis discōveniētia et p tactum solum de prope apprehendit pueniētia et lesiū tamen sensus tactus ceteris est subtilior et alij sūt obtusiores vt dicit Aristo. in de naturis animalū. Quarto dicendū est qd simpliciter Sensus tactus est magis necessarius visu auditu et olfactu qz sine istis potest homo viuere sed non sine tactu hinc est qd grauius temptatur homo circa delectationes tact⁹ qm circa delectationes aliorum sensuū quia delectationes secundum tactum sunt magis

Sermo

r

vehementes et homo prior est
ad plequendum eas et ad pec-
candum per ipsum et vicia eius
sunt magis piculosa. Ex quo
inferre quod temperantia sobrie-
tas continentia sunt tanto am-
plius hominibus amande quia
per has virtutes homo con-
fodit a peccatis tactus. Hec
breuiter de prima parte ser-
monis. **E** Circa se-
cundum est Notandum quod sicut
in alijs sensibus declaratum
est ita et in sensu tactus potest
ostendi quod per ipsum mors se-
ptem capitalium peccatorum
intrat. Primo enim per ta-
ctum inordinatum intrat su-
perbia. An per tactum ho-
mo aliquando confodit ultra
vires suas et presumit se fa-
cere aliquid quod non potest fi-
cut patet de illis qui modicus
expeririunt luctando vel in ba-
stuludio aut bellis corpalem
suam fortitudinem taliter glo-
riabatur se goliath victurum da-
uid quem spreuit quia iuue-
nis et parvus erat dicens mihi
quid ego canis sum quod venis
ad me cum baculo. i. Regum.
xvii. Videat illi qui sepe glo-
riantur de peccatis preteritis

de sua fortitudine de sua lux-
uria sic aliqui gloriantur de
potentia carnalium peccato-
rum quomodo potentes sunt
in luxuria: et tamen in his vi-
tra talem tactantiam menciuntur.
et sic de alijs peccatis et
scandalis. Secundo per
tactum illicitum intrat auaritia:
hoc satis patet in illis.
qui alienas res contrectant:
quoniam facile sunt auari ut fure-
tur easdem. sicut patet de Ju-
da traditore. De quo dicitur
Iohannis. xij. Sur erat et lo-
culos habens: et portabat ea
quod mittebant. Super quo dicit
Augustinus super Iohannem.
Non tunc perijt iudas quia
do a iudeis recepit pecuniam
ut dominum traderet: iam fur
erat: dominus peritus seque-
batur: non corde sed corpo-
re. Et per hoc voluit dominus
nobis significare ut malos
tolleamus: ne corpus chris-
ti. i. ecclesia diuidamus. In
est quod dum tractant aliene pra-
etium sicut faciunt testamenta-
rij et alij habentes res alienas
tunc difficulter expendunt si-
cut decet et si expendunt tamen
non tam cito Ita etiam videmus

Sermo

Decimus

q̄ multi spoliant furant̄ ⁊ in
iuste temporalia acquirunt. vt
suis vxoribus siue ꝑcubinīs
laute prouideant.

Tercio ꝑ tactum intrat lu
curia. Ideo dicit̄. j. ad Ro
rinthe. vij. Bonū est mulie
rem non tangere. Et puer.
vj. Qui ingredit̄ ad vxorem
ꝑximi sui immundus erit cū
tetigerit eam. Et ibidē. Nū
quid homo potest absconde
re ignem id est ꝑcupiscentiā
meretricis confabulando ei
in sinu suo. id ē in corde suo.
vt non vestimenta sua arde
ant: aut nunquid potest ho
mo ambulare super prunas
vt non comburant̄ plantę ei
us: sic qui ingredit̄ scz opere
vel consensu. ad mulierē ꝑ
ximi sui non erit mūdus cuz
tetigerit eam scz impudice.
Q̄m multi ad has prunas
accedunt ⁊ sic cum petro se
calefaciūt ⁊ sicut petr⁹ chrī
stum negauit verbo ita ipsi
ope. Idem ꝑꝑ de loth q̄ ex
solo tactu. hoc est nec ꝑ visu
nec ꝑ auditū: nec ꝑ intelle
ctum motus: duas suas fili
as cognouit ⁊ impregnauit.
qui tamē de nulla carz sensu.

nec quādo accubuit: nec qñ
do illa surrexit Gen. xix.

Quarto ex inordinato ta
ctu sequit̄ ira: vel in eo q̄ tā
gitur: vel in eo qui tangit il
licite: sicut satis patet de ca
sto Ioseph quē domina sua
apprehendit ⁊ tetigit sollici
tando cum ad actum illicitū
Cum autē ei non ꝑsentiret
ad iram mota: sanctum Ios
eph mēdaciter accusauit de
incontinentia. Gen. xxxix.
Ita se ꝑpter tactum vnius
meretricis non soluz ira sed
⁊ homicidiuz sequitur: dum
alter zelotipia ad talem liga
tus est: non vult q̄ ipsa cum
alia loquat̄ non tangatur ne
qz amplectē ⁊ c. sicut postea
idez ꝑꝑ de inuidia. Quito ex
illicito tactu sequit̄ gula: sic
ꝑꝑ de eua. Gen. 3. De omni
ligno ꝑadis vescimur: de fru
ctu vō ligni qd ē i medio ꝑa
disi ꝑcepit nob̄ dñs ne ꝑme
derem⁹ ⁊ ne tāgerem⁹ illud
ne forte moriamur ⁊ tñ sedu
cta ꝑsuasiōe spētis: fructū ve
titiū tetigit ⁊ gulose ꝑmedit.
Ex quo docemur q̄ non sp
cibus qui gustui apparet de
lectabilis ē nob̄ salubris sed
f ij

Sermo

Decimus

plurimuz uociu⁹ z mortalis
Quot sunt hodie qui vino se
inebriant sponte vel calidis
z preciosis cibis se grauant
vt illicitis tactibus deservi
re possint. Sexto ex illi
cito tactu sequitur inuidia z
odium: sicut hoc patet de ze
lotipis ydentibus suas vx
ores ab alienis illicite tangi
que tandē ita crescit vt sepe
sequant homicidia z latro
cinia: hoc etiā satis patet in
ter solutos qui aliquādo pro
pter tactū vel amplexū pub
lice meretricis se mutuo oc
cidunt. Patz hoc etiam de
Amon primogenito dauid q
postq̄ vi oppressit Thamar
sororem suā eam exosam ha
buit odio magno nimis z re
pulis eam a se: et ppter hoc
postea occisus fuit a fratre
suo absolon vt patz scđi Re
gum. 13. Septimo ex illi
cito tactu sequit accidia id est
tedium z tristitia ad bonum
z pronitas ad malum ad cō
sequendam peruersa Unde
Ecclesiastici. 13. Qui tangit
picez coinquinabitur ab eā.
Hac ratione dyabolo pro
curante homines diebus se

stius imundis tactibus plus
vacant: diu dormiunt z se ab
sentāt a cultu diuino: vt pos
sint suam libidinem alijs ab
sentibus perficere. Ita fecit
domina Ioseph que alijs i
templo ydolorum existenti
bus domi manebat similans
se in firmam vt sic cum Ios
eph sola posset melius libi
dine vacare. Gen. tricesimo
nono vt dicunt docto. ibidē
Sic etiam Salomon per ta
ctum mulierū seductus ydo
lis templa fecit z cultuz dei
minuit. iij. Regū vndecimo.
immo tactus proprie vxoris
facit quem indeuotum z tar
dum ad bonum. Ideo moy
ses pcepit filiis israhel Ex
odi. xix. dicens ne a propin
quetis vxoribus vestris vs
qz nā diem terciū quando
videlicet precepta erant dan
da a deo.

B Ex omnibus
illis inferitur qd illicitus tas
tus multa mala facit z mul
pliciter est nociuus sed vt de
alijs taceam videndum est
que mala inducat tactus ali
ene mulieris et precipue in
sex rē.

Tact
mulie
ra ma

P
lieris
gladi
go lib
Imp
bus a
scz tel
videl
cos a
collo
vuln

cōta
cōfig
adul
est p
crep
tact
palli
Ber
quo
eti
ado
thay
mul

Sermo

L

Tacet aliene
mulieris plu
ra mala facit

Penetrat mentem hominis quasi gladius
Vrit et inflamat corp⁹ vt ignis
Maculat castum corpus vt pix etiam vsq³
ad motionem genitalium
Concupiscenciam carnales valde fortificat
et augmentat.
Forte et castu animu q^{si} malleus emollit
Demones letificat

Primo tactus aliene mu
lieris penetrat mentes quasi
gladius. Nam vt dicit Du
go libro .j. de claustro anime
Impudicitia tribus generi
bus armor⁹ hoiem aggredit^r
scz telis: hasta: et gladio: telis
videlicet oculor⁹ per impudi
cos aspectus: hasta blande
collocationis: qua distantes
vulnerat similiter p scripta.

Tercio gladio, carnalis
cōtactus Gladius enim quo
cōfigitur animus est mollis
adulter tacet⁹ cui resistendu
est per mundiciam corporis
exēplo Ioseph qui adulter
tactam respuit dum fimbriā
pallij sui rupit. Inde narrat
Jeronimus in vitaspatrium
quod etiam in legenda san
cti Cipriani legit^r de quodā
adolescente christiano qⁱ car
thagine a paganis profide.
multa tormenta sustinuit: que

dum viriliter vicisset tandem
ligatis omnib⁹ membris in
fioribus positus est nudus in
lecto optime strato in quo
dum meretrix speciosa eius
membra attrectaret in eo sti
mulum carnis excitauit: quē
sentiens p^oessor christi non
habens se defendere linguā
propriam dentibus scdit et
sanguinem in faciē eius ex
puit: et sic euasit: et post mar
tirium subiit. Secūdo ta
ctus mulieris aliene vrit et
inflamat corpus sicut ignis
patet ex pcedenti si em col
loquium illicitū accendit ius
xta illud Ecclesiast. ix. collo
quium mulieris quasi ignis
exardescit multo magis ta
ctus qui est carni immedia
tus maxime igni ideo olim
sancti ab istis et maxime cu
stodierunt. Nam in vitaspa
trium legit^r q^{uod} quidā ppriam

Sermo

r

matrē se visitantē reducens
 ⁊ p flumen portans manus
 pallio inuoluit ne eam nude
 tangeret ⁊ cū quesitus esset
 cur faceret. Rndit q̄ carnes
 mulieris erāt ignis ⁊ man⁹
 tangentis stipula vel stappa
 ideo timebā cum te tangerē
 veniret mihi in memoriā de
 alijs mulierib⁹ turpis cogi/
 tatus. Hoc etiā satis patet
 de beato Leone papa q̄ dū
 in die pasce missam celebra/
 ret ⁊ post orationes fideles
 cōmunicaret ⁊ quedam ma/
 trona manum eius osculata
 esset vehemēter ex hoc tem/
 ptatus manū se scandalizan/
 tem amputauit. Et quia diu
 ex hoc celebrare non potuit
 populus murmurauit et ad
 ipsius pces beata virgo sibi
 manus restituit. sicut habet
 inter miracula beate v̄ginis

E Tercio tact⁹ mulie/
 ris maculat castū corp⁹ etiā
 vsq; ad motionem genitaliū
 Vñ Ecclē. 13. Qui tāgit pi/
 cem cōtaminabit ab ea sic
 enim pix incēdit sic tact⁹ ex/
 dictis et sic pix est nigra ita
 illicitus tact⁹ denigrat famā
 si enī frequētia mulieris

infiāmat multo plus illicitus
 ptactus puer. vj. q̄ ingredit̃
 ad vxorē pximi sui non erit
 mūdus cū tetigerit eam. Et
 sicut pix fetet ita luxuria qm
 sequit̃ fetor et imundicia vt
 dicit Lotarius de vili. pbit/
 onis hūane. Item sicut pix
 obstruit foramen ne aqua in/
 tret ita huiusmodi cōtactus
 obstruit ne aliq̄ monitio sciā
 ad resiliendū itret nec aliud
 cogitare salubre pmitit. vñ
 Hiero. ptra Iouinia. Amor
 meretricis in faciabilis est
 qui extinctus reaccendit et
 post copiā reuersus inopiā
 patit̃ animūq; virilem effe/
 minat. Et excepta passione
 quā sibi sustinet nō sinit ali/
 ud cogitare. Nec Alicen. in
 specu. mo. lib. 3. par. j. di. v. in
 fi. Ex illo ptz quantum
 tactus illicit⁹ signant̃ mulie/
 rum cauēdus est psonis spī/
 ritualibus ⁊ signant̃ mistris
 dñi q̄ hnt tractare ⁊ dispen/
 sare diuina: ideo talib⁹ dicit̃
 p̄ Isaiā. ca. liij. Recedite re/
 cedite exite inde pollutū nō
 lite tangere exite de medio
 eius scz male mulieris ⁊ se q̄
 tur mūdāmini qui fertis vā

Sermo

Decimus

sa dñi. Debent enim abuertere sacerdotes cum quāta reuerētia et mundicia debet accedere et tangere sanctum sanctorum. Si enim dominus iratus contra ozam percussit cum morte. j. philipē. ij. eo qd tetigit archam ne caderet qui tamen erat sacerdos et ea nocte uxorem cognovit quantum tunc de sacerdote in digne tangere corpus xpi cum archa solum fuerit figura corporis christi. Hec beatus ostendit nobis dominus qui post suam resurrectionē dixit marie magdalene noli me tangere que tamen erat sanctissima. Quantum se custodiuit Sanctus Valentinus patronus noster cuius corpus hic nobiscum reconditum. Data habemus ne pollueret animā suā p tactum macerando corpus suū ieiunijs vigilijs laborib9 in potando assidue dei verbuz in diligenti cura aiaz fidei plāzando et plantatā augmentādo et corroborādo. vñ et plurib9 hic chouscavit miraculis merito reprehēdēdi sunt qd venerant scōs ignotos et

forte nō scōs sed fictos cuius tanti scī corpus hic apud se habeant reconditum. §

Quarto tact9 illicit9 pccat9 pscentiā carnalē valde fortificat sicut em̄ nimia familiaritas mulieris sine cōtactu vix esse pōt sine pccō saltē respectu aliene nisi de9 specialiter pseruet hoīem a fortiori in p̄tactu. Ideo dicit Gen. ij. qd dum Abimelech rex palestinoz tulisset uxorem Abrahę sarā putās eam esse soror est abrahę dixit ei deus. Scio qd simplici corde hec feceris idō custodiui te ne peccares in me et non dimisi vt tāgeres eā. Ideo dicit Hiero. Semina ē fusc9 tenacissimuz ad aīas illaqandas. Et sicut fuscus. i. bitumē nō capit aīe nisi tangat ita in p̄posito

Quinto illicit9 tactus fortē animū q̄si gladi9 emoluit et deiecit in p̄tione ferreas em̄ mentes libido domat sicut Hiero. ad nepocianū. Et Aug. in soliloquijs dicit. Nihil sentio qd magis viri ē animum deiciat qm blādimēta mulieris corpm qd ille contactus sine quo vxor hēri non

Sermo

Decimus

potest Exemplū habemus. Judith. xj. z xv. de holofcr. sic z Judith. Item o Samlone Judicu. xvj. Qui tactu uxoris sue sic fascinat⁹ erat. vt latētes philisteos sibi insidiātes nō apprehēderet a qbus tandē cecar⁹ est. Nec si bi acciderunt p tactum dum dormiret in sinu dalide. Sec⁹ xto. illicit⁹ tactus demones letificat sic scribit Grego. 3. dyalo. de Andrea Episcopo fundane ciuitatis q dyabo. ad hoc pduxit vt quēdā sanctimoniale deuotā manu tāgeret a tergo siue in posteri ora sic hic demō reuultit nos cte rome in tēplo ydoloꝝ cōuenientibus mltis demonib⁹ z suo supiori mala q fecerūt recitantibus in plēnia iudei eadem nocte ibi manentis z signo crucis se muniēt. Ita legit in bisto. de purgatorio scī patricij. dū quidā plebanus in mltā abstīnētia vixisset: z suā ecclesiā in dei timore rexisset: demōes p hoc cōquerētes. dixit vn⁹ ex demonib⁹. adhuc infra. xv. annos ipm supabo: circuit em cimiteriū omni die cū septē psal

mis z letania :ego pcurabo infantē smellaz sibi expont quā educabit z tandē p eam cadet: quodā ergo die cū sic orando mane incederet : inuenit infantē feminā incunabulis: quā educari fecit et in filiā adoptauit atqz lras docuit: vt tandē in monasterio sanctimonialiū staret : et sic deo virginē psecraret: tandē veniens ad annos pubertatis: cepit sua pulcritudine inflāmari z eam amplexari: z de turpitudine sollicitare. q consentiente sacerdos cepit boiere z in crastinū differre eadem nocte in loco purgatorij demones conueniētes multuz letati sunt : sed mane sacerdos genitalia sibi amputauit z sic euasit z vginēz deo psecrauit. Sic ergo piz quomō mors fm septē pctā mortalia intrat p tactuz. Et que mala faciat illicitus tactus. hec de secūda parte

S Dubitat pro tertia parte smonis. Vtrū omnis tact⁹ alienę mulieris sit peccatum mortale. Responderetur q non quilibet tangens vel amplexans alienam mu

Sermo

Decimus

fiere peccat: qz hoc fieri po-
test aliquando ex mero gau-
dio spirituali: vel ppter ne-
cessitatē vt portetur infirm⁹
vel sustentet: vel ppter con-
suetudinem patrie: et absqz
omni libidine. sicut fit in his
partibus tactus manū vel
ppter aliaz rationabile cau-
sam. Non est amplexus tm
se dicit peccatum mortale vt
vult sanctus Thomas. scda
scde. q. xv. iij. Et suo modo
si mater amplexatur filium.
pater filium: vel p sanguine⁹
suam propinquā p sanguine⁹
am sed videant tales ne ta-
ctus habeant impudicos in
osculis vberibus z cetera

Secundo dicendum est
qz tactus z amplexus dum fi-
unt propter veneream z lu-
ruiosam delectationem de-
liberatē respectu aliene: tūc
est peccat⁹ mortale qz aspe-
ctus libidinosus est peccatū
mortale. Math. quinto Si
quis viderit mulierem z ce-

Osculū pce-
dit ex quibz
causis

ex adulatōe qz peccat ex ambitōe prelatōnis
osculum simulatorium ex invidia
osculum procedens ex avaricia
osculum impudicum ex libidine.
osculum ex fraterna caritate.

tera. Ergo a fortiori tactus:
z hoc est qd dicit Lypuan⁹
de virginitate ad pompeyū.
Vt ipse concubitus: ipse
amplexus: ipsa confabulatio
z osculatio quantum debet
cons z criminis confiteretur.
sicut z duoz coniacentium
turpis z scda dormitatio. si-
cut ergo ex malo sine aliqo
potest fieri peccatum morta-
le ita ex mala causa: sicut q
dat elemosinaz alicui vt eum
decipiat ad heresim ita in p-
posito. Idem vult glosa sup
isto ad Ephes. quinto. For-
nicatio z omnis imundicia
nō nominet in vobis sicut de-
cet sanctos: aut turpido z ce-
tera. Glosa vt in osculis et
amplexibus: quia tales non
habent hereditatem in re-
gno christi. Sed
diceret quis an omne oscu-
lum sit peccatum. Respon-
detur qz generaliter osculū
fieri potest ex quinqz causis
vt patet.

Sermo

x

Primo pcedit aliquādo osculū ex adulatione que fit ex ambitōne prelacionis ita sentiebat absolon stans mane in porta venientes ad domū patris sui ad iudiciū introgabat vñ essent et de causa quā cum audisset ait videtur mihi sermones tui boni et iusti sed non est qui te audiatur institutus a rege et extēdebat manus ad salutantes et apprehendēs osculabatur eos vt ptz. xxj. Reg. xv. An et postea se fecit ostium regē et expulit patres suum de regno vt patet ibidem. Scdm est osculū simulatoriū quod procedit ex inuidia aliene felicitatis. sicut Joab amason osculatus est dicens. Salne mi frater et tenuit manu destra mentus amase qñ osculans eum et sic transfixit gladium in latus eius et effudit intestina eius ex inuidia: dixerat enim dauid vt faceret eum magistrū militum pro Joab vt ptz scōi Reg. ij. 26. Terciū osculū pcedit ex cupiditate et auaricia sic in das osculatus est epm. Mat. xxvj. In quo facto vt vult

Amb. sup lu. non docuit nos xps simulatorēs facere pccatis sed potius in hoc ostendit qd ipse neqz proditor suum refugit et vt plus ad se alliceret proditores cum neqz sibi officia amoris negaret. Quarto osculū est impudicū quod fit ex libidine de liberata carnalis voluptatis sicut ista stulta mulier puer. vij. dicit decorē iuuenem et fatuū de osculasse: quē sic suis sermonibus irritauit: vt eam sequeretur quasi bos ductus ad victimā. Et ista quatuor oscula frequēter sūt peccata mor. alia: sdeo reprobēduntur in scripturis sanctis vbi supra. Unde puerbi. v. Sauius distillās labia meretricis et sequit nouissima autem eius amara quasi absinthium. Quintū est osculū qd fit ex fraternā caritate vel cōsuetudine patrie. sic in certis terris clerici et layci in missa quando cantatur agnus dei se osculantur. Et hoc osculū non est peccatū sed meritū: sicut est vere cristiane dilectionis signum. ¶ Sed di. ex quo ita est

Sermo

x

quare christus in euangelio
Mathei. v. dixit. Qui vide
ret mulierem ad prupiscen
dum eam meebatus est eam
in corde suo et non dixit qui
tetigerit vel osculari fuerit.
Respondet qd christus dñs
posuit et prohibuit ibi princi
palem pñitorem luxurie et
in hoc etiam alias phibuit
que psecuntur illam scilicet
impudicum colloquium ta
ctus et oscula que utiqz ma
gis inflammat quā solus vi
sus et sic maiora sunt peccat
a qui ergo prohibuit qd mi
nus est a fortiori prohibuit
maius. Actuum apostolo.
ad Ephes. quinto expresse

Tactus quinqz
vijs est inordi
nata,

Per molliciem vestium
Per molliciem lectorum
Per vsum vngentorum siue aquarū sub
tiliū aut distillatarum
Per suauitatem balnearum.
Per suauitatem carnalis contactus.

Primo ergo potest
homo inordinate delectari
secundum tactum per molli
ciem vestium. in qua diues
epulo excesit et sic eternam
damnationem meruit. Lu

prohibuit illa dices turpita
do nec nominetur in vobis.
Glosa. In osculis in ample
xibus et in preceptis de
calogi dixit deus. Nō meeb
aberis in quo sub adulterio
viri omnis fornicatio et lu
xuria extra matrimoniū p
bibetur tanquam in princi
paliori vt pater ex dictis sus
cipit. R. Dubitatur
ad hoc quibus modis fit pro
cessus dñi mors intrat in ani
mam per sensum tactus Re
spondetur qd hoc fit quinqz
vijs in generali. scdm quod
quinqz modis homo potest
inordinate delectari per ta
ctum suum vt patet infra,

et sedecimo.

Ex quo patet qd qui
nimis delicatis vestibus so
uet corpus suum prouocans
do sibi delectationes tactus
illicitas per eandem peccat.

Sermo

x

et insipienter agit: sicut q̄ de
licate nutrit seruū suū facit
eum p̄tumacē. Et nō minus
imō plus insipienter agunt q̄
excogitāt in vestib⁹ vanita-
tes sup̄fluas et turpes figu-
ras ad vicia inclinātes: puer
se passionātes et illicite dele-
ctātes in vtroq; sexu: q̄z in-
uentor dyabol⁹ fuit p̄tra for-
maz hūane honestatis: sic et
quotidie inuenit nouas fartu-
ras et figuras: q̄b⁹ mōstruo-
se se induit hoies: q̄bus et ei
us tēptatōibus libēter p̄sen-
tiūt: vult em̄ dyabolus inter
hoies h̄re imagines suas: sic
videt h̄re decum in religiosis
hoibus et hūilibus. Cū dya-
bol⁹ vult h̄re pedē rostratū.
q̄d non pot̄ facere nisi p̄ cal-
ceos rostratos quez tū deus
fecit et vult esse obrusus: dya-
bol⁹ vult h̄re ventrē strictū.
de⁹ laxum: dyabol⁹ vult h̄re
in mlierib⁹ caput magnū d̄s
vero ad corp⁹ p̄porcionatū
dyabol⁹ vult h̄re in capite et
pectore ornāmēta ad sup̄biā
Deus dicit. *Discite a me*
quia mitis suz et humilis cor-
de. *Mathei vndecimo.* Et
sic de alijs. Patet ergo ex

habitu vestium: qui sint: qui
deferāt signa siue vestes dei
sz qui d̄aboli. *2. Scda*
via p̄ quā mors intrat in ani-
mam per tactum: est p̄ molli-
ciem lectorz. Unde Amos.
xvj. *Ne q̄ dormitis in lectis*
eburneis et lasciuitis in stra-
tis vestris. A mollib⁹ enim
stramentis caro citius tem-
pratur. patet illud q̄z per ea
caro citius calefit: et facta in
flammatione corporis. ipsuz
sentit stimulum etiam con-
tra voluntatem suam. Ideo
sine necessitate homo nō de-
bet nimis mollia lecti stera-
nā querere. Sed considera-
re debet qualem lectum ha-
bebit in morte sua: scilicet se-
retum. et sepulcrum in quo
a vermibus comedetur. Eccl̄
clesiastici decimo. Cum mo-
ritur homo hereditabit ser-
pentes bestias et vermes.

Debet etiam considerare
qualiter pro istis meretur le-
ctum infernale. fm̄ illud.
Isaie decimoquartō. *Ubi*
dicit p̄pheta d̄ lucifero. De-
tracra ē ad iferos sup̄biā tua.
ecidit cabauer tui: subter te
seruet tinea: et vermes erūt.

Sermo

Decimus

operimentum tuum. In horum figuram cum ysposeth dormiuisset super stratus suum in meridie. rechab et barnea fratres interfecerunt eum et ablato capite eius fugierunt. Secundi Regum. xiiij.

Tercia via per quam mors secundum tactum intrat in animam est per visum preciosorum et delectabilium vnguentorum et aquarum. Ita Salomon fertur sibi fecisse vnguentarias et focarias. Eccles. scdo. Et hoc dicit vanitatez

De hoc narrat exemplum Petrus damiani de quadam ducissa venetorum que ita delicata fuit: vt non nisi in aqua de rose se laueret: quas delicias que dum diu experta esset: tandem deus percussit eam in corpore vt totum corpus eius putresceret: intantum qd nulla famularum eius posset in loco vbi iacebat aliquod sibi obsequium impendere pfectore gratissimo: nec secum poterant stare. In quibus putrefactis omnibus sic defuncta est

Ex quo patet qd tales vel similes delitie sine aliqua ne-

cessitate applicate displicent deo: et ducunt ad grauia peccata.

Quarta via est per suauitatem balneorum: quamuis enim moderatus vsus balnearum: precipue tempore calido et in terris calidis sit licitus. Unde et ipsum balneum admittit. Beatus Augustinus fratribus suis in regula sua propter sudores abstergendos: et apertionem pororum: per quos poros mali humores creantur grauantur corpus et caput: tamen nimius vsus inducit plura peccata: scilicet ebrietatem post nimiam exiccationem. somnolentiam. accidiam. petulantiam carnis. loquacitatem et stultiloquium sicut plures experti sunt in balneis naturalibus scilicet termis et in artificialibus.

Quinta via est per suauitatem carnis contactus vel quancumque partium corporis. vt manuum aurium et sic de alijs. que per frictionem aliquando nimiam causant delectationem vel membrorum genitalium motum. Unde grauis surgit aliqua

Sermo

x

delectatio & teptatio car
is: per quā homines etiam
in matrimonio ex
sistentes committūt peccata
contra naturam in se vel in
alijs personis quas impudi
ce tangunt: quod bene senti
ens sapiens. Ecclesiastici. ix
dixit. Euz aliena muliere ne
sed eas omnino a fortiori ne
quis eam tangat suadendū
est: qā sicut lascine sepe sen
tiunt graues temptationes
ex mutuo. *ol* quio vī sēsi
one ita a fortiori ex tactu vī
Ecclesi. xxvj. Qui tenet eas
quasi qui tenet scorpionem.

O Ex quibus pa
tet quomodo incaut⁹ est lu
bus iste puellarū viris ado
lescentibus qui vocat ludus
regis in quo positus pro re
ge mandat adolescentib⁹ vt
se mutuo amplexent vel de
oculentur patet ex dictis sa
tis quoniam ex istis surgūt
prauē voluptates & seque
nter sollicitatiōes vulgariter
ansuchung ad turpitudines
et consensus. Et aliquando
turpes acūs & infanie pesti
mer. Ex quo secūdo pa
tet q parantes non sine peri

culo permittūt filios & filias
suas ad publica spectacula
accedere vt ad choreas i pu
blicis plateis vel in alijs lo
cis adolescentulis mixtis cū
puellis inter quos & manū
& corporum sepe sequit con
tactus ex quibus tanōē sepe
veniūt mala vt supra. Simi
liter ad currendum post pi
lam. *id* differenter cum omni
bus alienis & cognatis resis
duum intelligūt qui se in ta
libus senserunt fractos & si
gnanter aufert deuotio er
ga deum in die festo in quo
deus specialiter est laudan
dus. Sed forte dicerent plu
res quid ergo facere possu
mus in die festo: ecce hoc
nos docuerūt patres nostri
adolescentes possunt curre
re miliciam: ymmo post ves
peras currere inter se post
pilas: aut alias moderate se
exercere saltando: lucranoo
sagittādo cum lapidib⁹: aut
lapidis proijcere globos per
circulū proijcere: non ex cu
piditate sed causa solacij: sic
& puelle inter se possunt lu
dere lapillos proijciendo: vt
ad pilam pro digestionē vel

verbo dei nouiter audito ut
de preceptis conferre et sic
de alijs. Rogemus ergo de-
um ut sua misericordia nos
custodiat et dirigat ne mors
per fenestras sensuum nostrorum
ascendat in animas nostras
quin potius vita hic per gra-
tiam et in futuro per gloriam
Amen.

De Temptatione.

Induite vos armatura di-
vi ut possitis stare aduersus in-
sidias dyaboli Ad Ephe. vi.

Sermo undecimus

Expectatis his que
concernunt custo-
diam cordis et quin-
que sensuum per plures sermo-
nes Restat consequenter vi-
dere. Quomodo homo vi-
tiositer se possit tueri et de-
fendere contra varias insi-
dias dyaboli. Unde dyabo-
lus eos qui sic ut premissus
est se diligenter custodiunt
magis impugnat et ideo ne-
cessse est habere arma dei ad
resistendum sibi Juxta ver-
ba thematis. Et ex hoc co-
gitauit necessarium esse ut plu-
res faciam sermones de tem-

ptatione.

Induite vos armaturam
dei ut supra.

Primo videndum erit
de temptatione quadruplici

Secundo specialiter de
temptatione carnis quibus
videlicet modis caro nos te-
ptet. Tercio quibus mo-
dis homines dicantur tenu-
ptare deum ut patet.

A Circa primum est no-
tandum quod quadruplex est te-
ptatio in genere. ut tangit
Vincentius in speculo mor-
tali libro tercio par. primo.
distincti. vi. videlicet dei. mu-
di. carnis. et dyaboli. quod tem-
ptat nos deus. temptat nos
mundus. temptat nos caro.
et temptat nos dyabolus. ut
patebit in procello.

Primo deus temptat
nos ut probeat et approbet et
ut qualis sit homo libere
pateat et deur alijs in ex-
plum. Sic deus temptauit
abraham in exemplum abes-
dientie. Genes. xii. et ultimo
tercio. Temptauit et eum ab-
raam et ait illi. Tolle filium
tuum unigenitum quem diligis

Sermo

xi

Isaac etc. Sic scdo etiam deus temptat hominem alia in exemplum patientie. Ita temptavit Job et Thobiam Job prius nando temporalibus liberis: prius vulneribus et ulceribus in corpore et Thobiam cecitate. Et hoc deus illis evenire permisit ut posteris ex hoc daretur exemplum patientie.

Tercio deus temptat sanctos martires in exemplum fidelitatis et constantie secundum illud Sapientie. 3. deus temptavit illos et invenit eos dignos se.

Quarto deus temptat in exemplum timoris secundum illud Exodus. 22. Ut enim probaret vos venit deus et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis sic deus nos temptat cum sepe demedio nostri hominem subito occidit ac cum tonitruis fulmina grandines terremotus etc. permittit.

Quinto temptat deus ut nota fiant quod homo in animo habeat. Ita temptavit deus filios israel. xl. annis indebito secundum illud deuteronomio. viij. adduxit te dominus deus tuus. xl. annis per desertum ut affligeret atque temptaret te ut nota fierent quod

in tuo animo versabantur utque custodires mandata illius an non. Sic etiam deus temptat homines in exemplum amoris secundum illud deuteronomio. xliij. Temoptat vos deus ut patam fiat utque diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Unde sepe homo magna de se presumit dicens priusquam talia facerem cencies morerer vel potius relinquerem omnia sed cum venit temptatio maiora mala facit Exemplum patet in multis qui propter modicum lucrum temporale pertrahunt mandato ecclesie neque curant eius censuras emendando et vendendo hereticis et eorum fautoribus et sic incurruntaqueum dyaboli in periculum animarum suarum credo si aliquis talibus ante annos plures dixisset forte respondisset. Absit quod talia faciam nunc vero temptavit eos deus ut quales et quam firmi sint agnoscant Exemplum etiam patuit in crucis signatis quorum plures primo fortes erant mox cupientes perfide etc. tandem cum modica temptatio superuenit alij signum crucis occultaverunt.

Sermo

Undecimus

alii deposuerunt: alii se cruce
signatos esse negauerunt: alii
iuramento hoc affirmauerunt.
Ecce quid aliud isti fecerunt:
quoniam plures alii sepe timore
mortis se christianos negaue
runt. Videant ergo qualiter
deus illos temptauit ut non
tanta de se presumant sic et
deus temptauit petrum qui ter
christi negauit cum tamen se secus
in carcerem et in mortem ire
paulo ante affirmauit. *Ad*
theci. xxvj. Ad *Marci. xiiij.*
B Secundo temptat mu
dus ab extrinseco per modum
obiectionis scilicet cum res mundane
videlicet diuitie: honores: po
tentia civilis: et quicumque in
mundo concupiscibilia obiciunt
animo hominis et cor eius alli
ciunt ad peccandum et ad inor
dinate talia volendum aut per
sequendum propter quod dicitur.
Sapientie. xiiij. Creature dei in
odium facte sunt et in tempta
tionem anime hominum et in
muscipulam pedibus insipientium.
Hoc non est intelligen
dum quod deus odio habeat crea
turas sed in se quia nichil odit
eorum quod fecit. Vidit enim deus
cuncta quod fecerat et erant val

de bona. *Genes. j.* Sed tan
tum vult dicere. Sapienter ubi
scilicet quod per abusum hominum crea
ture que sancte et ordinate fue
runt ad honorem dei et ad per
fectum hominum conuerse sunt
in odium ut deus propter illas
odio habeatur et homines de
cipiantur: et peribantur: pos
sumus exemplificare de diuiti
is quod facte et ordinate sunt ad
hominum sustentationem et pro
visionem necessariam. Sed illis
homines sic vtuntur et tanto
amore eis afficiunt ut deum
propter eas odiant et eius man
data contemnunt. Ita hono
res mundi ordinati sunt ut ser
uetur debita subiectio simili
ter potentia civilis: sed talia
nunc per abusum trahuntur
ad superbiam et despectum in
feriorum et tyrannidem in proxi
mos etc. Sic ergo creature
dei per abusum hominum sunt
facte muscipule quibus capiuntur
anime. Quot homines
capti sunt hijs muscipulis. alii
per auariciam alii per luxuriam
ut debet visa berisabeec. alii per
superbiam quorum omnium in
finitus est numerus. **E**
Unde super omnes res con

Sermo

cupiscibiles q̄s ostendit mū-
dus protenduntur laquei vt
homines in eis capiantur.

Laquei isti sūt ea per que
homines in amorem tempo-
ralium alliciunt siue earū pul-
critudine siue dulcedine aut
voluptate Et huiusmodi ho-
mines capiuntur cum his fru-
untur quibus poti⁹ deberēt
vti id est cum sua tpalia pro-
pter se amant que deberz re-
ferri in deum. Ideo beatus
Anthonius raptus in extasi
vidit mundi plenum laqueis
et clamauit. Quis euadet
dñe laqueos hos Et respon-
sum est ei q̄ humilitas euade-
ret eos id est paupertas spi-
ritus que mundana contem-
nit Ab his reb⁹ siue laqueis
nemo capitur nisi qui eas ca-
pit siue in ordinate tangit p-
abulum: recte sic nec piscis
bamo: nec auis laqueo: nec
fera pedica nisi eam tangat:
An Job xviij Inmisit i re-
the pedes suos et in maculis
eius ambulabat Et sequitur
Abscondita est in terra pedi-
ca ei⁹ id est grossior tempta-
tio et decipulo ei⁹ super semi-
sam id est subtilior temptatō
q̄ grossiores id est seculares
mundus capit grossiorib⁹ cu-

Undecimus

piditatibus: religiosos vero
et clericos qui sunt i semitas
consilioz temptationib⁹ sub-
tilioribus capit: sed heu sepe
contrariū videt vt videlicet
religiosi et clerici grossi⁹ vin-
cantur q̄ layci Sup hoc ver-
bo dicit Grego. xiiij. mora.
Qui pedes i recte mittit nō
dum voluerit ejicit: sic qui in
peccatis se deiecit non mor-
vt voluerit surgit Et psequē-
ter sup hoc verbo Abscondi-
ta est in terra pedica eius di-
cit. In terra pedica abscon-
ditur cum culpa sub terrenis
commodis occultat: inimic⁹
quippe insidians ostēdit hu-
mane menti in terreno lucro
quid appetat: et occultat pec-
cati laqueū: vt eius animum
stringat quatinus videat qd
ē cupiscere valeat et nequa-
qm videat in quo culpe laqo
pedem ponat Nec Grego.
O qm verum est hoc cōmu-
niter in emptione et venditi-
one vbi solū oculus est ad lu-
crum et nequa q̄ an sit licit⁹
vel illicit⁹ Et sequit in Job
Andiqz terre bunt eū formi-
dines et inuoluent pedes ei⁹
q̄si diceret. Abiqz homo ha-
bet timere ne peccatis inuol-
uatur ex amore terrenorum

ro id
fm i
qz te
sua s
inde
rit p
mer
reun
bon
nica
Ab
mife
in m
diso
tifer
vel
suas
da s
Nec

S
ro t
misa
snat
q̄ su
om
salu
qs
ex h
cōm

Sermo

Tercio temptat ea
ro id est carnalis concupiscētia
fm illud Iaco. i. Unusquis
qz temptatur a concupiscencia
sua abstractus et illectus: de
inde concupiscencia cū cōcepe
rit parit peccatū. Nec est illa
meretrix habens poculū au
reum in manu sua plenū ab
ominatione et immundicia for
nicationis eius. Apoco. xvij
Ubi Notandū qd caro ē eua
misera qui virum id est spm
in mortem inducit et a para
diso excludit: dum petiū mor
tisere suasionis cōsentiendo
vel nō corrigēdo accipit fm
suasionem q non est acceptā
da sed corrigenda. Gene. iiij.
Nec est mulier egipciaca : q

Timore humano aduersa nimis timendo

Nimium blanda et suauia huc delectabilia amando

In penitentia vel tribulatioe ad ipaciā et murmur p

Per ptumaciā qñ qd nimis delicate nutrit uocādo

Primo ergo temptat ea
ro timore humano aduersa ni
mis timendo et horrendo qz
suadet vt hō tali tiore faciat
q sunt cōtra salutē aīe vel ea
omittat q necessaria sūt ad
salutē ne aduersa incurrat vt
qd timet cruciatus corpis et
ex hoc omittit penitere vl
cōmēdit in die ieiunij pcepti

Undecimus

ioseph. i. spm ad p̄sensum illi
citum cogere cupit q non est
audiēda s; relicto pallio car
nalis et secularis cōuersatio
nis fugienda. Nec est deniqz
ancilla hostiaria q habet eu
stodiam sensuū que fecit pes
trum id est spm negare xpm
Matth. xxvj. **E** Quar
to temptat dyabol⁹ e⁹ totū
studium exercitiū et conat⁹ ē
hoies temptare ppter quod
antonomastice dicit tempta
tor Mat. iij. Et accedēs tē
ptator dixit ei si filius dei es
Nec breuiter de q̄ruplici tē
ptatioe p prima pte. Pro
scōda pte smonis est notandū
qd quatuor mōis tēptat caro scz
Caro temptat q̄duplicit.

Caro temptat q̄duplicit.

vel forte timore mortis fides
negat: vel aliqd morale con
mittit et c. p̄tra hoc hō debet
sibi opponere supplicia infer
ni l' aliq̄ grauiora sibi immit
tere vt libenter sustineat mē
tus dura. Exemplum illius
refert Aīn. vbi ē. Fuit qdā
frater minor qui cūz tempta
retur in hyeme ppter frigua

Sermo

Undecimus

ab ordine recedere surrexit nocte et habitu relicto nudus se piceit in magnum cumulum niuis voluntas se ibi. Cum autem caro diu afflictata fuisset quod fuit ipse. Omnia caro accipe retis vos in edo et amplius viam tantum tunicam patienter. Cum autem carnalis voluptas diu postea respondisset quod sic resumpto habitu rediit et de illa temptatione postea in pasce remansit.

Secundo temptat caro ex eo quod nimis amat blanda luauia et delectabilia sibi ut per ea suadeat spiritui quatinus se proieciat in foueam peccati ut eua quod pomum vetitum viro suo porrexit qui huiusmodi suasionem sequendo peccauit. Ubi notat Aincé in specu. mora. ubi dicitur: quod ille qui voluptates carnales sequitur simul est viris quem volens rusticus capere ponit ut dicitur vas mellis super ramum gracilem et superiores arboris a quo dimittit distillare per grabatorem aliquid de melle facies ad pedem arboris foueam in qua cum visus mel de ramo in ramentum insequitur dum ap-

petit plenius inueniri in foueam cadens capitur sic qui vult sequi carnis voluptatem cadit in foueam peccati et sic capitur a dyabolo et occiditur. Refert aliud Aincé. Exemplum. Cum quidam puer traderetur cuidam seni in lecto iacenti ut abigeret ab eo muscas et datum fuisset sibi lac ad comedendum accipit quatuor scutellas easque linens lacte posuit super quatuor cornos lecti: ut muscas infestantes et ibi concurrentes caperet et occideret: quod flabello non poterat: ut sic eas cepit. Sic dyabolus homines in mundo capit per voluptatem carnis quos non potest capere vel occidere cum flabello alterius temptationis quatuor scutelle possunt vocari gula luxuria mollicies vestium et ocium siue requies corporis.

Tercio temptat caro dum oppressa vel afflictata penitentia vel tribulatione ad murmur et impatientiam spiritum provocare laborat et contra reclamatur. Sic Iudicum xvi. Aicens Sampson afflictionem valde assensit ei et

Sermo

Undecimus

revelavit ei secretū suū cum
audiret eam cōtra eum mur-
murantem qui fecit cum dor-
mire in gremio suo et toron-
dit eum et tradidit eum phil-
liscis illudendum et excecans
dum Sic Thamar magis
murmuravit d. eo q. abiecta
fuit ab Amon q. de eo q. fuit
corrupta per eū. ij. Regum
xiiij. De hoc refert Vincē.
in specu. vbi supra Exemplū
dicens. Dum quidam Lo-
thoring⁹ iret ad forum emi-
t quendam anguillam in sicco
afflictam in quo posuerat eā
volens eā recreare misit in
aquam et stringens eam ne
evaderet dixit Sitis bibe et
illa subito resumpta viscosi-
tate in aqua ab eius manib⁹
est elapsa Sic caro afflictā p
penitentia⁹ dum homo ei ni-
mis compatitur dum indeli-
cias immergitur cito in pec-
catum labitur. Refert etia⁹
Vincenci⁹ vbi supra de hoc
vnam fabulaz q. cum homo
iret per desertum invenit ser-
pentem frigore afflictam ia-
centem quasi mortuum q. dū
ei compateret in sinu suo il-
lum fouit et serpēs calefact⁹.

circumvoluit eum resumptis
viribus et illum intoxicavit q.
cum serpentem argueret de
ingratitude: Respondit. tu
scis q. mea natura est q. nō
noceo nisi calefactus sed eū
non calco neq. venenum ef-
fundere habeo non inculpel
si fm naturam meam feci. s.
tibi imputa qui me calefeci-
sti et fouisti Ita imputet sibi
ipsi spiritus siue ratio si car-
nem calefacit et sonet nimitū
vt trahat in peccatum. ¶

Quarto caro temptat per
contumaciam q. nimis im-
pinguatur et delicate nutrit.
Im illd. puerbio⁹ xxix. Qui
delicate nutrit a puericia ser-
uum suum: postea eū sentiet
contumacem Sic fuit de mē
phiboseth et seruo suo sybe
qui contempsit eum: et impa-
diuit eum ne dauid regem se-
queret: et sic eo procurante
amisit hereditatem suam sic
legitur. scđi Regū. xvj. et xix:
Sic lepus si nimis compa-
titur asino suo subtrahendo
ori suo panem et pascēdo asi-
num tandem asinus impin-
guatus contemnit osium suū
et precipitans eū in lūm.

Sermo

Undecimus

fugit ab eo Sic etiā caro spiri-
ritum. sic agar videns se pre-
gnatā contempsit dñam suā
Gen. xvi. Refert exemplum
Vince. vbi s. Quidaz diues
impinguabat arietē quendā
ita q̄ ppinguedine in omnes
inuitantes cum cornibus im-
pingeret. Cum aut dñus ei⁹
semel dormiret ad ignem: vi-
dens aries frequēter cum ca-
put inclinare et deprimere
credidit q̄ cum inuitaret ad
trudendū. Sic facit caro spi-
ritui negligenti ⁊ cui nimis
impinguati hec breuiter de se-
cunda pte. **R.** Subitat
psequenter circa terciāz par-
tem Ex quo dictuz est supra
q̄ deus temptat hoies qua-
drupliciter: quibus tamē mo-
dis homo temptat deū. Re-
spōdetur q̄ temptantes deū
sunt in quintuplici differen-
cia: aliqui enī temptant dei
clementiam qui videlicet ne-
gligenter orāt sine deuotio-
ne sicut si homo temptat si-
quis dormiat an non. Tales
sunt illi qui penitenciāz sibi
iniunctam aut horas vel ora-
tiones consueta perfoliunt
⁊ seipsos orando non consi-

derant neq; quid orant attē-
dunt ac si deus non nosceret
eorū corda siue attentionez s;
solum attenderet ad formāz
siue vocem verborū. Ideo di-
citur Eccle. xviij. Ante ora-
tionem prepara animā tuā:
⁊ noli esse quasi homo q̄ tēp-
tat deum Ex quo inferitur
q̄ cuilibet inuigilandū est ne
se in oratione conuertat ad
cogitationes incidentes ora-
tioni impertinentes vñ sum-
mo conatu dyabol⁹ hoiem
orantē conatur impedire qñ
q; etiā immitendo hōi cogi-
tationes extraneas q̄ sibi vi-
deret valde necessē: cogitat
enī sepe homo in oratiōe cū
sibi cogitatio aliqua oratiōi
impertinēs aduenerit si nūc
pmittis hanc cogitationē ab-
ire postea tibi non veniet in
memoriam cum tñ sit tibi ne-
cessarium hanc vel hāc rem
aduertere: ac si deus deuote
⁊ attente orantes non vellet
suuare in cogitādis ⁊ dirigē-
dis rebus necessarijs ecce q̄
lis temptatio dyaboli in ora-
tione **L.** Illius exemplū
habemus in vita patrū. An-
te abbas Agathon cum res

Sermo

Undecimus

quiritetur que esset maior
virtus in vita hominum mai
orem laborem habens: Res
spondit Ego ita suspicor q
non sit maior virtus quam
orare deum quia quociens
cumq; homo voluerit orare
festinant demones inimici
impedire cum scientes quia
non aliunde sic confunditur
eorum virtus sicut p orationez
quotcunq; em bonum opus
elexerit homo et in eo p m
serit requiem possidebit: ora
re aut vsq; ad ultimam vitam
impedire nituntur demones
et ideo resistere illis labor est
fortis et. Secundi sunt q
temptant dei patientiam sue
misericordiam qui videlicet diu
perseuerant in peccatis scdm
illud ps Temptauerunt et re
probauerunt deus excessum et
testimonia eius non custodie
runt. Tales em sibi ipsis sta
tuunt tempus penitendi co
gitantes ego futuris tempo
ribus volo penitere et non ad
uertunt q neq; hodie ad ple
num sunt securi de vita actu
j. Non est vrm nosse tempora
vel momenta q pater posuit

in sua potestate: vtnq; tales
saperent et intelligeret ac no
uissima prouiderent. Scuto
xxiiij. vtnam videlicet sape
rent preterita: intelligerent
presencia: et prouiderent futura:
vtna saperent peccatorum co
missionem: bonorum omissionem
nem. et tps perditionem: vti
nam intelligerent paucitatem
saluandorum: multitudinem
damnandorum: et difficultatem
resurgentium: et vtnam
prouiderent mortis periculum:
extremum iudicium: et eter
num supplicium. Tercij
sunt qui temptant dei iustitiam
in puniendo peccatores
qui videlicet orant vindictam
in illud Luce nono Domi
ne vis dicamus vt ignis de
scendat de celo et consumat
illos. Hoc dixerunt discipuli
contra illos qui volebant re
cipere eos missos a iesu sed
saluator tunc increpauit di
cens. Nescitis cuius spiritus
estis filius hominis non ve
nit animas perdere sed salua
re Ita multi qm statim quis
eis non ad nutum singula fa
cit vlt i modico offendit orat

Sermo

Duodecimus

deum vt vindicet eos in eis
et. Quartus sunt qui tem-
perant dei potenciam vt sunt
temerarij i periculis qualca
sunt qui tempore infirmitatis
amissiois rerum et in pericu-
lis magis currunt ad incerta
teices vel supsticiosas perso-
nas: ac si deus tales non pos-
set iuuare Ideo iudith San-
cta mulier increpando sacer-
dotes qui statuerunt qd nisi
deus eos liberet et auxilium
prestaret infra dicens. Dies
tradere vellent ciuitatem as-
sirijs dixit illi. Qui estis vos
qui temptatis dñm non est
iste sermo: qui misericordiaz
puocet sed potius qui iram
excitet et furorem accendat:
Iudith viij. Et sequitur.
posuistis vos temp⁹ misera-
tionis dñi et in arbitrio vro
diem constituistis et.
Quinti sunt qui temptat dei
sapienciam qui videlicet expo-
nunt se ad docendum: siue p-
dicandum. sine studio et pme-
ditatione sñm illud ps. Tem-
ptauerunt deum in cordibus
suis vt peterent escas anima-
bus suis caro et dyabolus: qd
bus etiam inobis homo tem-

ptat deum. Dicimus ergo
deū vt nobis arma fidei con-
ferat: quibus stare possumus
fortiter aduersus insidias ini-
micoꝝ nostꝝ carnis: mundi:
et demonis: ne deficiamus i
temptatioe qd nobis presta-
re dignetur dñs noster Je-
sus cristus in secula benedi-
ctus Amen.

Sobrii estote et vigilate:
quia aduersarius vester dy-
abolus tanqm leo rugiens cir-
cuit querens quem deuoret.
prima Petri quinto.

Sermo Duodecimus

In precedenti ser-
mone audistis i ge-
nere de quadrupli-
ci temptatione vi-
delicet dei carnis: mundi: et
dyaboli: et specialiter plura
de temptatione dei carnis et
mundi. Nunc consequenter
videndum est de temptatione
demonis que est fortissima.
Ideo apostolus Petr⁹ raz-
tione fortitudinis sue et mul-
tiplicis fraudis in temptatioe
comparat cum leoni. de hac
temptatione videnda sunt plu-
ra p ordinem. Primo de ei⁹
malicia et crudelitate et de di-

Sermo

Quod enim?

neris modis temptationum eius. Secundo de his q dant occasionem ad huiusmodi temptationem. Tercio de remedijs contra temptationes huiusmodi. Quarto de utilitate temptationum. Et plequi intendo per plures sermones hanc materiam. In hoc vero sermone aliqua dicam adiuuante deo de primo puncto vide licet de malicia et crudelitate demonis. Pro gra Aue.

Sobrii estote et vigilate: quia aduersarij v. r. c.

Primo videndum est de malicia demonis in se. Secundo de eius astucia et quibus modis per astutiam decipit homines etc. Circa primum est Notandum: q malicia dyaboli s. m. Augustinum de ancona super verbo thematis: potest nosci ex q mor: videlicet q dyabolus hostis noster antiquus habet contra nos inimiciciam in pacificabilem: maliciaz incogitabilem. virtutem inuincibilem. et motum inquietabilem. Et hec omnia tanguntur in verbis thematis. Primo inimicicia impacificabilis tangit:

cum dicit aduersarij noster: Nam aduersarij p. p. r. i. t. a. s. est nocere et p. a. c. e. z. c. u. m. a. l. i. o. n. o. habere sic hostis noster nunquam vult habere pacem: robi scum s. m. illud scda ad Cori. vj. Que concencio xpi ad be lial id est non potest esse pax inter verum xpianum et demonem. Secundo in verbis thematis tangitur malicia incogitabilis dyaboli in hoc q dicitur dyabolus. Nam dyabolus idem est q decipiens vel deorsum impellens eo q ipse semper nititur nos decipere et precipitare. Ideo dicitur in vulgari. i. i. c. u. s. e. l. d. e. r. in der tyeff d. s. u. n. d. e. n. d. i. c. h. m. e. s. e. b. e. n. v. e. l. l. e. Unde si aliquis bona nobis psuadet illa tamen dicenda sunt mala quia non facit illud nisi intentione fallendi. Bene ergo malicia dyaboli dicitur incogitabilis siue ineffabilis quia tanta est q non est contentus in quantum cunq magno malo: reru corporis et anime: quousqz animam deiiciat secum ad profundum inferni: non enim est contentus si aufert hominis temporalia nec contentus si corpori adducit vul

Sermo

Duodecimus

nera: ymmo nec contentus quod animam deiecit in peccatum mortale sed quod diu homo non cessat vel hominem in mortali conservare ne peniteat: vel ad maius mortale perducere ut desperet. Et sic finaliter aliud non querit quam ut homo secundum eternaliter damnetur et dei visionem careat. Exemplum habemus in Iob cui abstulit divitias postea liberos suos tandem corpus suum gravi ulcere castigavit nec dum erat contentus: voluit enim habere animam eius sed non potuit: quia dominus sibi dixit. Ecce in manu tua est veritamen animarum illius serva Iob. ij. considera quia non permisit deus dyabolo: ut noceret anime potuisset gravius temptasse et malicia eius fortius in eum extendisse: sed deus non permisit. Tercio in verbis thematis notatur virtus dyaboli invincibilis cum dicitur Leo rugiens: quia sicut leo est fortissimus animalium et ad nullum pavet occursum: sic non est potestas super terram qui potestati dyaboli possit compari: unde dicitur Iob xij. Est in dei auxilio

valde vincibilis per fidei firmitatem: quia sancti per fidem vicerunt regna. Ad hebreos. xj. ymo licet sit de se invincibilis tamen nisi percutiatur a deo neque musce nocere possit. Quare in verbis thematis notatur dyaboli motus inquietabilis cum dicitur Circuit querens quem devoret. Nam sicut impij id est raptores semper in circuitu ambulat sic ipse semper circuit ut possit devorare. Contra inimiciciam ergo in pacificabilem debemus resistere per sobrietatem secundum illud. Ecclesiasticus. xxxj. Sanitas est corporis et anime sobrius potus quia dum homo est sobrius dyabolus non habet auxilium a carne ad hominem vincendum vel sicut ipse vult nobis nocere: sic per sobrietatem curemus nos posse. Contra maliciam incogitabilem resistere debemus per orationis continuationem. non enim hoc genus demoniorum eijcitur nisi per ieiunium et orationem. Mat. xvij. Contra invincibilem dyaboli virtutem debemus per fidei firmitatem resistere quia sicut dictum est sancti per fidem etc. ad hebreos. xj. Supertra-

ei firmi
r fidem
debere. xi
ncibilis
eo neqz
Quar
s notat
etabilis
querens
m sicut
scmp in
pe sem
deuora
a ergo i
us rest
in illud.
itas est
us pot
ori dya
m a car
dum vt
nocere:
m9 nob
cia inco
emus p
non em
eiicitur
tionem
ra inui
te debe
refistere
cti p fi
S3 ptra

Sermo

Quoddecim?

motu inquietabilez resistere
debem9 p munem caritate:
qz frater qui inuat a fratre q
si ciuitas firma prouer. xviij.
Sic ergo patet malicia dya
boli z qliter illi fistere debe
mus Secdo Notandū ē fm
Vin. in spe. mo. li. 3. para. j. d
vi. De temptatōe q dyabo
lus sūme timendus est ne ho
minē deiiciat in peccatū pro
pter conditiones subsequen
tes: qz est intellectu subtilissi

mus: malicia astutissim9: ex
perientia longissimi tps vsi
tatiss9: audacia pccatissim9:
discursu velocissim9: z infati
gabilis ad nocendū: insacia
bilis ad pndū: implacabi
lis ad placandū: horribilis ad
meditandū: intollerabilis ad
sustinendū: inuisibilis ad in
tuendū: z sic de alijs cōditio
nibus malis infra dicendis.
hec de primo

Dya bol9 est	Subtilissim9 in intellectu	Insaciabilis ad pndū
	Astutissimus in malicia	Implacabilis ad placandū
	Experientia tps vsitatissim9	Horribilis ad meditandū
	Audacia procacissimus	Intollerabilis ad sustinendū
	Discursu velocissim9 z i	Inuisibilis ad intuendū
	fatigabilis ad nocendū	

Circa secundum est
Notandum q dyabolus cuz
sit astutissimus habet diuer
sas artes ad temptandū siue
diuersa artificia: per que ho
mines tanqm venator aut pi
scator capit: trahit. decipit: z
inuoluit. Unde leo papa in
quodam sermone. Non desi

nit hostis antiquus decēptis
onum laqueos vbiqz preten
dere: et vt quomō fidem cre
dentium corrumpat insilare:
hinc est q diuersis artib9 ho
mines inuadit vt cos capiat
vt patebit infra z tangit vil
helmus vbi lupra sententias
liter.

Sermo Duodecimus

Astucia dyabo. temp.

cupiditatis gule

Et complexionum noticiam: quia nouit cui adbibeat estus
Omnes et in omni genere temptationis omni tēpe et loco si
permittatur a domino temptando

Procaciter frequenter et assidue temptat ut musca q̄ repul
Crudelitate: q̄ crudelitas ei⁹ est insatiabilis. Ita redijs
Omnia bona quantum pot est persequitur et extinguit

Prima ars astucie logos: decretistas. legistas.
dyaboli: quia habet noticiā p̄blicos. barones. milites: p̄
plexionum hominū et ideo positos: mercatores et ceteros
noscit: cui adhibere debeat Et p̄sequitur cepit singulorū
est⁹ cupiditatis: cui gule ille mores et gest⁹: v̄ba et officia
cebras ingerat: cui apponat representare vsq; ad domicel
incitamentum luxurie: cui in las q̄ sunt i chamberis dñi
fundat virus inuidie. Nouit rum: blandiendo: adulando:
quem merore concuciat: quē et molliter alloquēdo. Ideo
fallat gaudio: quem memiat legit in vital. q̄ abbas cuidā
quē ad minoratione seducat. fratri dicēti sibi: frater quidā
omniū discunt p̄suetudines: reuersus est ad seculū. rñdit:
ventilat causas: scrutat affe non mireris frater hoc: s; de
ctus: et inquit causas nocē hoc mireris: si quis euaderē
di vbi quēq; viderit studiosi poterit de ore et laq̄is inimi
us occupari et sic de alijs. ci **E** Scōa astucia diabo
Exemplū refert **U**in. vbi s li: q̄ tēptat generaliter om̄s
Cū religiosus quidā co. re et omi genere temptationis.
pius esset a demone: alius q̄ omi tpe. et oi loco: si a dño p
dam interrogauit demonem minat. **U**n di. **B**ern. **M**ul
adiurando quō vocaret. lus est locus securus. **A**nde
Respondit q̄ milleartifex voca temptat omni tempore et lo
retur: quia mille artes habe co: quia nulli parit festiuita
bat homines seducendi. Et ut ti: ynnio magis tempe sacro
scias ait q̄ verum dico Ego q̄ alio tempore: neq; parit
sum q̄ decipio magnos theo loco: q̄a magis in loco sacro

Sermo

Duodecimus

dum homines orant: etiā au-
diendo missas: qrit cos auer-
tere a deo qm in alio loco.
Nulli etiā parcit etati: digni-
tati: statui: sexui: aut sanctita-
ti: quia nec xpo peperit: sed
triplici genere temptationis
ipm temptavit. *Abath. iij.*
Et Luc. iij. vñ illud apli ad
Heb. iij. Temptatū aut per
omnia: bene ergo verificatur
de eo illud *Abacuck. i.* Totū
in *Wamo* subleuauit: traxit il-
lud in *sagena* sua: et cōgrega-
uit in *reibe* suum. Sed licet
dyabolus generaliter omnes
temptet: n̄ libenci⁹ et studio
suis temptat maiores et san-
ctiores et de eoz deiectione
amplius gloriā. Exemplum
illius habemus in *vitalis* patre
Dixit quēdā senex q cum
esset puer fili⁹ sacerdotis ydo-
lorum in eoz templum intra-
uit cum patre suo vbi vidit d̄
nocte excitatus: princeps de-
monioꝝ i solio sedente et ci⁹
exercitum assistentes ei: quē
vñ adueniens adorauit. Re-
quisitus vnde venisset et qd̄
egisset: dixitq in illa pulcra
vbi fuerat multas guerras cō-
citauerat et multa sanguinis

effusionem percurauit requisi-
tus in quāto tps spacio hoc
egisset. Rñdit in .3. dieb⁹ quo
dicto multū flagellari iussus
est. p⁹ hunc venit alius et idē
faciēs dixit q multas naues
in mari submersit: ducentos
hoies occiderat in spacio se-
cundo dieꝝ: et similiter iussus
est flagellari Tercius aut ve-
niens et similiter faciēs dix-
it se fuisse in nuptijs vbi in
spacio duodecim dieꝝ multa
pelia concitauerat: et multos
cum sponso occiderit. et simi-
liter iussus est flagellari. Ve-
nit quartus qui cū adorasset
cum requisitus de factis suis
Rñdit se venire de *heremo*
vbi p xl. annos monachū tē-
ptauerat et vix tandē fecerit
q in vñz fornicatiōz cecide-
rit: hic p ceteris honorat et
corona regia in cathedra ei
imponitur et ab alijs honora-
tur: dicentibus oibus q ma-
ximum quid fecisset. ¶
Tercia assucia q̄a paciter
frequēter et assidue temptat
vt mulca que semel repulsa
rediit semp: et sicut canis im-
pudicus per vnam portā ex-
pulsus rediit per alias. Tem

Sermon

Quodertum

prat ergo frequenē et assidue
Uñ Grego. assidua tempta
 tione temptat ut saltē tedio
 vincat Et in ps. Circūde
 runt me sic apes que sunt im
 pbilissime. Et qñqz dyabolus
 in hac malicia temptandi p
 seuerat diutissime: sicut patz
 de heremita quez temptauit
 xl. annis quousqz eum vicit.
Primo p vanam gloriam:
 postea p redium in oratione
 Tandē per luxuriā. vnde cō
 tinue postq repellitur rebit.
 sicut musca licet qñqz pauset
 Exemplū illius habemus in
 vitaspaz q quidā heremita
 ductus ab angelo in quendā
 locum vbi erat congregatio
 monachoz vidit omnes offi
 cinas plenas maxima multi
 tudine demonioz volitantū
 ad modum muscar. Venies
 aut ad ciuitatem vbi erat so
 rum ibi vñum solū demonez
 repperit satis ociosum super
 portas ciuitatis et heremite
 miranti et causam istoz que
 renti Rñpit angelus quia in
 ciuitate omnes voluntatē dya
 boli faciebant et ideo vñ ibi
 sufficebat. In abbacia vero
 quia omis monachi turpiter

expellebāt demones et rebel
 les eis erant ideo ibi multi
 erāt et monachos acriter im
 pugnabant qñ em castrū su
 um quis tenet pacifice et pos
 sidet ad voluntatē suam suffi
 cit vnus castellan⁹ qui castz
 custodiat sed qñ habet insidi
 as inimicoz tunc possidet il
 lud cū multitudine armatoz
 donec subiugauerit inimicos
 suos. **S** Quarta astu
 cia dyaboli: qz dyabolus cru
 delissimus est: cuius crudeli
 tas est insaciabilis. Et ideo
 temptat crudeliter: quia fm
 Bern. est insaciabilis homi
 cida. Apparet aut crudelitas
 dyaboli ex mltis. **Primo** qz
 bonis inuidet et persequitur
 eos quantū potest: taz per se
 sicut primos parētes. et Job
 qm per suos sic filios issabel
 p pharōnē. per philisteos. p
 moabitas: amōreos. Nabu
 chodonosor: et alios multos
 Innocentes pueros per he
 rodem. **Primitiua** ecclesiaz
 per Heronem et alios tyran
 nos. **Hic** est draco ille rafful
 et magnus: qui volebat deuo
 rare masculinū mulieris qm
 cito cum peperisset Apoc.

Sermon

Undecimus

xlj. Secundo hinc apparz
eius crudelitas: quia de con
uersione peccatorum valde
dolet: bonos et oia bona qua
tum potest impedit videlicet
orationem: bonum ppositu:
ieiunium: elemosinam etc.
Exemplum habemus de bea
to Francisco qui semel demo
num penas horribiles susti
nebat: qui manu ad manum
cum illo durissime et fligentes
nitebantur ipsum ab oratio
nis studio per turbare. Itz
de beato Martino qui cum
ordinatus iret ad patriam ad
conuertendu parentes suos
apparuit ei dyabolus dicens
q aduersaretur ei in omnib9
factis suis: qui respondit dñs
mibi adiutor: nō timebo: Itē
in vita patrū legitur in vita
beati Anthonij q vocat9 vt
videret: rapin9 vidit demone
horribilem et terribile habentem
caput vsqz ad nubes: et
quosdam volare vsqz ad ce
lum nitentes quantum pote
rat impediabat: quosdam ma
nibus retrahabat: quosdam
ad terram manibus collide
bat: quosdam autē nō poterat:

sed supuolabat. Itz de quo
dam nouicio ascendente per
scalam: et sequente sanctum
Benedictum qui videret i quo
libet gradu scale duos demo
nes: alij eum retrahabant: et
alij in eum impungebant: alij
eum suffocabant: quin tamē
cum beati Benedicti adiutorio
eualit. ¶ Quinta
astucia dyaboli q solū ex ma
lignitate bonos impedit: sed
etiam in quantum potest oia
bona psequitur et extinguit.
Unde comparatur eius tem
ptatio Aquiloni de quo Ec
clesi. xliij. In conspectu eius
comouebuntur montes Vox
tonitruī eius verberabit ter
ram. Tempestas aquilonis et
congregatio spūs Et sequit
ibidem exuret desertū et exti
guet viride sicut ignem. Hic
est ventus vehemens a regio
ne deserti opprimens omnes
liberos Job vt job habet. j
Hij sunt madianite et amale
chite: qui intrantes terram
israhel nihil ad vitam perti
nens ibi reliquerunt Josue
sexto capitulo Ecce quomō
dyabolus bonis hominibus in

Sermo

Duodecim⁹

festus est. Exemplum illius habemus in vita patrum. An abbas moyses ita im pbe tēptatus fuit q̄ in cella sua stare non potuit p̄ temptatione carnis et fugit ad abbate ysidorū: qui facta oratione dixit ei q̄ ascenderet in superi ora celle sue et respiceret ad occidentē quo facto vidit infinitaz multitudinē demonū furencium et fremencium ad prelium et ignea tela respiciens contra ipsum. Et dixit ei abbas ysidor⁹ noli timere quia plures nobiscum sūt q̄ cum illis. Respice ad orientē qui respiciens vidit infinitaz multitudinem angeloz et dei gloriosum exercitū similiter sup̄ lunē solis splendentē q̄ visione confortatos ad cella suam redijt. ¶ Ecce habetis q̄ et si demones sunt multi fortiter temptantes tñ angeli dei sunt plures fortissime si facinus qd̄ in nobis ē nos adiuuantes ne vincamur. ¶ Expremissis habemus q̄ dyabolus fortius et acrius temptat illos qui eius voluntatē fugiunt quia sicut dicit Gre. Illos dyabol⁹ temptare ne-

gligit quos q̄eto iure se possidere sentit. Sicut qñ aliq̄s tenet q̄ in carcere suo cōpeditum sufficit vnus ei qui eū custodiāt et sepe videat s̄ cā fugiens euadit tunc post eū mittit multitudinē magnam dicens persequimini et comprehendite eum. An Aug⁹. Cotidianis discimus experientis illos qui conuerti deliberāt acrius temptari a cōcupiscencia carnis et eos grauius in operib⁹ luti et lateris et platearum premi qui egiptum egredi et pharaonē fugere molliuntur: Ideo dicitur Eccles. ij. Sili accedēs ad seruitutē statim iusticia et timore et prepara animā tuā ad temptatiōz quasi diceret: Accessit quia valde insidiatur bonis. Exemplū patz s. s. Exemplum etiam illi⁹ habemus de beato Benedicte Et de beato Francisco quem in cōuersionis sue principio pater retrahere nittēbatur. Item de beata Clara cuius parētes in multitudine congregati violenter eaz retrahere et ad domum patris reducere conabatur et sic de

multis alijs. Sic ergo habetis multiplicem demonis maliciam et astutiam quibus nititur homines deicere in laqueum mortalis peti et magis eos quam meliores et sanctiores sunt. Simus ergo iuxta doctrinam apostoli Petri in vobis theomatis sobrii et vigilemus ne aduersarius noster dyabolus deuoret nos tanquam leo rugiens: quod utique obtinere possumus inuocando auxilium diuinum et faciendo quod in nobis est: quod et prestare nobis dignetur dominus noster ihesus christus in secula benedictus Amen.

Non timebis a timore nocturno a sagitta volante in die a negotio per ambulante in tenebris. ab incursum et demeribiano. ps. lxxx. Sermo. xiiij

In precedenti sermone audistis de malicia demonis in se: quia dyabolus habet contra nos inimicicam in pacificabilem maliciam incogitabilem: virtutem inuincibilem et motum inquietabilem. Ex quibus etiam causis timen-

dos sit dyabolus: quam multiplices habeat astutias in temptando et de his exempla facientia ad propositum etc. Nunc consequenter videndum est de diuersis modis temptandi quibus deicit paruos et magnos doctos et indoctos: bonos et malos. Tales autem modi quousque sint multi: tamen reducuntur ad quatuor modos principales qui tanguntur in verbis prophete in themate descriptis. Pro gratia Ave maria.

Non timebis a timore nocturno etc.

A Circa hec verba theomatis est notandum secundum Bernardum in sermonibus super Eam. et super ps. qui habitat. Et idem describit Eam. in speculo morali. lib. 3. parte. 1. de temptatione. quod licet dyabolus sit mille artifex et omnes artes et astutias quas potest et deus sibi permittit exercet in temptando ut patet ex premissis quia ipse est magister errorum et viciozum ad quorum inductionem studet die ac nocte et diu ita studuit velicet a principio sui casus: nec

Sermo

xij

in quā fatigatur ymo omnes
epparentias soporificas : et
fraudentas in malis mori-
bus in errorib⁹ infictis et de-
ceptorijs miraculis inuenit.
attamen omnes modi reprati-
onum eius reducunt ad qua-

tuor principales de quib⁹ di-
cam deo auxiliante in pſenti
ymone quantum potero. Et
sunt hij quatuor modi nota-
ti in verbis thematis vt sus-
pra qui in glosaz sic enume-
rantur videntur.

Leuis et occulta qui notatur cum dicit. Non
timebis a timore nocturno.

**Temptatio/
num. alia.**

Leuis et apta cū dicit. Al sagitta volante in die
Granis et occulta cum dicitur. A negotio p
ambulante in tene.

Gravis et aperta cum dicitur Ab incurſu et
demonio meridia.

B Prima tempta-
tio dicit leuis et occulta quā
dicitur dyabolus in aliquas visi-
biles similitudines se trāſſi-
garans hominū vel animali-
um: viros sanctos puocat ad
aliquas leuitates vel cum quā ti-
met melioratōem vite aut in
gressum religionis ppter vi-
gilias abstinentias et ceteras
carnis afflictiones non mo-
dicus enim timorem ingerit
horror vite artioris prius in-
suecte maxime hijs qui se nō
sciūt reuelare per orationis
suffragiū et p meditationes
sanctas quā ad huc non ac-
ceperūt vsum. Talis autē ti-
mor aduersus carnē vocat

nocturnus in verbis thema-
tis cum dicit. Non timebis
a timore nocturno id est nō
timebis a temptatōe qui o-
let fieri p timores molestiaz
carnis etc. Exemplū illi⁹
Legit in vita beati Boni-
nici qd ei oranti dyabolus in
specie fratris apparēs puo-
cabat eum ad silentij fracti-
onem quā cū scitās dyabolus
esse pgnoscebat: adiurauit eū
vt diceret de quo fies tepta-
ret in choro Respōdit facio
eos tarde venire in deuote
psallere et cito exire. Inter-
rogat⁹ de quo teptaret eos
in dormitorio dixit facio eos
nimis dormire tarde surges

re et d
nere d
cogita
ad ref
sas sep
quia s
nus co
in dei
delinc
locato
uoluer
lem so
locus
enim f
puenit
deo vi
multis
misce
expec
pitulu
dixit.
ingret
dictio
quia q
locis
ro.
sepe d
munc
ora po
ociosi
ad no
Ereg
verba

re et de diuino officio remanere et interdum inuidas cogitationes habere. ductus ad refectoriū saliens super meas sepius repetēdo dicebat quia sepius quosdā faciebat minus comedere ut deficerent in dei seruicio alios plus ut delinqueret. Ductus ad locustorū linguam crebro reuoluens et confusione mirabilem sonum percipiens ait. Hic locus totus meus est. Eum enim fratres ad loquendum queniunt ipsos temptare studio ut confuse loquantur et multis se verbis inutilibus imisceant et unus alium non expectet denique ductus ad capitulum stans ante hostium dixit. Hunc locum nunquam ingrediar quia locus malitiae dictionis et inferni mihi est quia quicquid possum in alijs locis acquirere hic amittoro. Ex illis habemus quod sepe dyabolus temptat homines de leuibus ut ad grauiora perueniant ut de verbis ociosis ex quibus frequenter ad noxia dilabuntur. Unde Gregorius in modum ociosa verba cauere negligimus et ab una cunilla auget ignis.

noxia peruenimus [et prius aliena loqui libeat et postmodum detractiōibus eorum vitam de quibus loquimur mordcamus. Unde dicitur quis temptari a timore nocturno quando per bonis eternis que non videt formidat presentia aduersa tollerare. Mor enim in scriptura dicit aduersa. Expellit hunc timorem apostolus ad Roma. viij. cum ait. Non sunt indignae passionis huius temporis ad futuram gloriam que reuelabit in nobis tali timore homo temptat cum iudicat se non posse ieiunare mane surgere sermones audire corpus castigare Sed propter hunc timorem descendit veritas ut per insequenti folio. Quandoque autem usque ad asperas contumelias verbum erumpit hinc seminant discordie oriuntur rixae accenduntur facies odiorum et pars tota extinguitur cordium. sepe etiam ex locosis actibus modica occasione suborta perueniunt homines ad verba contumeliosa et a verbis ad verbera et nonnumquam ad gladios et ad mortem quod ad gladios et ad mortem quod

Sermo

xiiij

Ecclesiast. xj. Sic ergo habetis primum modum temptationis dyaboli qui dicit leuis. et occulta qua prophetia inuit. di. **Non tuncbis a timore nocturno.** Et bene dicit timor nocturnus quia nox secundum **Verum.** solus designare aduersa. **Ido** dicitur timor nocturnus. id est timor aduersitatum vel ideo quia per bonis eternis qui non dum videmus formidamus tollerare aduersa. **L**

Contra hanc temptatio non est veritas secundum illud ps. **Scuto** circumdabit te veritas eius. Unde veritas hominem defendit ut non possit ei hec temptatio dominari. Nam ipsa **Veritas** ingerit interioribus oculis hominis et cum cogitare facit plura per quos huiusmodi temptatio vincitur videlicet primo peccata qui fecit contra diuinam maiestatem ex quibus cognoscit iustum esse ut ab illis nunc abstineat in quibus prius male delectando deliquit.

Secundo Veritas ingerit meditationem eternorum suppliciorum qui per sua peccata meruit ut agnoscat quod om

nia que hic patitur sunt quasi delicie in comparatione earundem. **Tercio** ingerit memoriam eternorum preciorum in celo ad qui tendimus et quibus homo peccando meruit priuari de quibus dicit apostolus. **Non** sunt comparationis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis ad **Roma. viij.** **Quarto** Veritas ingerit meditationem eorum qui per nos christus et nostra preluce que si homo considerat merito erubescit non sustinere pro se ipso et propria salute aduersa. si summus dominus pro nobis sustinuit tanta qui tamen ei sumus serui inutiles. **Quinto** Veritas ingerit homini memoriam mortis proprie que est certissima. hora vero incerta ne scit enim homo an hac die vel hac hora spiritus eius ab eo auferretur perducendus ante conspectum iudicis strictissimi recepturus penam condignam pro commissis quod si homo diligenter attenderet qui se in peccatis mortalibus esse cognoscat merito totum

cor
pide
non
ti re
nis
cun
et ap
git i
a sag
sagi
hom
cut e
fama
quia
tur q
nunc
vide
in be
vita
possi
ptat
en p
ra su
Ita
se ma
nam
tiner
et. si
vel v
opla
Et si
facu
scam

Sermo

xiii

cor et corp⁹ eius deberet tre-
piditare sed quia homo hec
non attēdit ideo aduersa pa-
ti refugit et delectatiōes car-
nis non refugit. **B** Se-
cunda temptatio dicit^r leuis
et aperta quā propheta tan-
git in verbis thematis dicens
a sagitta volante in die ubi p
sagittaz intelligit^r vana laus
hominū siue vana gloria. si-
cut enim sagitta volat sic et
fama volare dicitur et in die
quia ex operibus bonis ori-
tur q̄ in scriptura dies et lux
nuncupantur Unde demon
videns hominem pseuerare
in bene in choata laudabili
vita vt eum ab hac auertere
posset temptat illa scda tem-
ptatione vt p hoc non soluz
euz peccare faciat sed et ope-
ra sua sibi faciat instructuosa
Ita quādoq; ieiunātes aut
se macerantes aut elemosi-
nam liberaliter dātes vel cō-
tinentes virgines aut vidue
et c. superbunt de bonis suis
vel vltra quāz optet habent
pplacēt tam in laude hoim.
Et si nō laudant opera sua
faciunt alios scire vt omni-
scant si ex hoc pmedent^r vel

non. **I**oh⁹ dicit dñs **A**bat.
v. Attēdit^r e me iusticiā vřaz
faciatis coram hominib⁹ vt
videamini ab eis sed ad va-
naz gloriā et sequit^r altoquin
mercedem non habebitis
Hac etiam temptatione ses-
pe boni p dyabolū inducun-
tur ad aliqua leuia verba vl
facta quia sicut sagitta volat
in aere ita verbū ex ore ho-
minis statim labitur Et hac
temptatione intelligi potest
illud **Exod.** x. ventus vrens
leuauit locustam et proiecit
in mare: demones enim cō-
parantur vento ppter velos-
citatem sed dicuntur ventus
vrens quia grām deuotiōis
exiccant. Tunc autē ventus
vrens leuat locustas qñ de-
mones de loco ad locum di-
scurrentes ad aliqua leuia v-
ba vl facta excitāt leues mē-
tes sed ad hoc eleuant vt p-
ijciant in mare. i. in amaritu-
dinem infernalē. aliqui enim
demones de velocitate sua
subito prouocant q̄ i remotis
pñibus facta fuisse vident
vt sic in alijs crebit^r eis et vt
sic crebat^r esse reuelatio diui-
na qđ tamen est temptatio

Sermo

riij

dyabolica. **Uñ** di. Vincem.
in spe. mo. vbi s. **D**yabolus
est similis cuidam aiali mon
struoso qd dicit monticora
qd facie habet hominis sibilu
serpentis: corpus leonis: cau
dam scorpionis: velocitatez
autis volantis tres ordines
dentium et carnes humanas
appetit ad edendu. vñ bene
dyabolus caput habet homi
nis et sibilum serpentis qz pri
mo tēpiat rationabilit et sub
tiliter de tribus scz pēpiscē
tia carnis oculoꝝ et superbia
vite isti sunt tres ordines de
tium. Corpus habet leonis.
qz detinet fortiter. Laudam
habz scorpionis: quia in fine
pungit nequiter. Volatum
autis qz discarrit velociter et
ideo etiam dē vbi s. sagitta
volans. hoim carnes appe
tit vt carnales seriat attro
citer. **E**x quo inferē q
dyabolus temptat leniter et
aperite quando visibilit tem
ptat de leuioribus vt ad gra
uiora perducatur. **E**xem
plum legitur in vitaspatrium
Cum quidā fratres venisset
ad beatum Anthoniū vt ab
eo quererēt de quibusdā res

uelationibus sibi factis pre
dixit eis quedam q fecerunt
et acciderāt eis in via. **A**d
stantibus autē illis querē
tibus quomo hoc sciret respo
dit q hoc ei reuelauerant de
mones qui hoc viderunt ve
lociter recurrentes et q hec
q ipsi credebāt esse diuinas
reuelationes erant demonū
deceptiones qui ex hoc bus
miliati et edificati a bto An
thonio recesserunt. **E**

Contra hanc temptatio
nem defendit veritas homi
nem quē quasi scuto circun
dat vñdiz quia inter hac sa
gittam in die volantem huc
ventum erentem et inter ho
minē hecūm lebat. interpo
nit obstaculum scz vt homo
seipsum verē cognoscat et vt
de se in omnibus teneat ver
ritatē ex hoc enim fit q ho
mo non credit verbis vane
laudantium cum nec blandi
tur sibi ipsi falsis adulationi
bus cogitando et credendo
de se bona que nō insunt sed
vt veraciter agnoscat suam
propriam impfectionem p
pria peccata et simplicitia cor
poris et anime mala atqz in

min
sine
ista
min
dud
tam
adu
rian
se ex
aut
ad c
fecer
pecc
cit q
quib
pote
cuiu
Et i
fecti
rabil
aliqu
ne ti
casio
fortu
si gr
nibu
deo
di. ap
q si
si no
rhe.
hom
tent

numera picula in quib⁹ hie
 sine intermissione versatur.
 ista enim veritas ⁊ vera ho
 minis de se estimatio. haud
 dudum humiliat eum vt non
 tam facile moueatur verbis
 adulantium ad inanem glo
 riam. Quomodo enim quis
 se extollere potest vel audet
 aut se alteri pponere si rebit
 ad cor suum cogitādo quid
 fecerit an voluntate vel ope
 peccando qm multa mala fe
 cit q etiaz fateri pudet ⁊ de
 quib⁹ certus est qualiter nō
 potest esse certus de malis
 cuiuscūqz alterius hominis.
 Et ita intelligat de alijs de
 fectibus hominis q innume
 rabiles sunt ymo si in eo sū
 aliqua bona nature: habz be
 ne timere ne ista sibi sint oc
 casio ad peccandum si vero
 fortune idem timere habet.
 si gratie habet de illis ⁊ om
 nibus alijs bonis districtaz
 deo reddere rationem: ideo
 di. aplus qd ē q nō accepisti
 q si accepisti cur gloriaris q
 si non acceperis. j. ad Corin
 the. quarto. Neqz secur⁹ est
 homo de huiusmodi boni re
 tentione ad vnam horaz fin

Alud. j. ad Corinthe. x. Qui
 stat videat ne cadat ⁊c.

¶ Tercia temptatio di
 citur grauis ⁊ occulta ⁊ hec
 significatur p negocium per
 ambulans in tenebris qñdo
 videlicet demon temptat ho
 minez ad altos status hono
 res presidentias diuicias et
 huiusmodi vt si quis non cu
 rat laudem hominum curet
 tamen forte presidentias: diui
 cias Sic ergo dyabolus sub
 specie boni pponit si tu es
 les in tali statu posses multa
 bona facere: excessus corri
 gere: iusticiā facere ⁊ paces.
 Si tu eēs diues posses pau
 peribus subuenire ⁊ multas
 elemosinas facere ⁊c. sz hoc
 facit dyabolus vt cum ad ta
 lia puenit facilius boiem
 deiciat quem alias vincere
 non potest ⁊c. Et sic tandem
 facit vt homo ypocritim q
 rat attingere huiusmodi ⁊c.
 Et fm Gerub. Hoc est fm
 ypocritim que ex ambitione
 talius frequēter descendit q
 ⁊ in tenebris ambulat qz ab
 scondit qd est: ⁊ illud qd nō
 est mentit: ostendēs in se for
 mam pietatis ⁊ fides vni⁹

Sermo

riij

quas non habet: et hoc scdo
 ut possit ad presidetia altos
 status et alia male pcupitali-
 um intuitu peruenire: ab hac
 peste defendit hoiez veritas
 di. illud *Ma. xix* Diues di-
 ficile intrabit in regnū celo-
 rum. Et iterum *Ma. xvj*.
 Quid prodest homini si uni-
 uersum mundū lucret et ani-
 me sue detrimentum paciat
 Et. i. ad *Thy. vj*. Nihil intu-
 limus in hunc mundū hant
 dudum: qz nec auferre quid
 possumus: habentes autem
 alimenta et quibus tegamur
 his pnti sumus Et sequit.
 Nam qui volunt diuites fi-
 eri incidunt in temptatōem.
 et in laqueos dyaboli et in de-
 sideria multa inutilia et noci-
 ua q̄ mergunt homines in in-
 teritum et in pōitiones: ita et
 veritas p̄ra altus status et
 presidetias dicit: potentes
 potenter tormēta patientur
Sap. vj. Et *Job. xj*. Ducūt
 in bonis dies suos et in pun-
 cto ad inferna descendunt. et
 illud quāto gradus altior tā-
 to casus pfundior. *P̄re-*
 missis tribus tēptationibus
 Dyabolus tēptauit christū

Mathei. iij. et luce quarto
 Prima quia suadebat si
 bi eluciente de lapidibus fa-
 cere panes. Scda suade-
 bat vanam gloriā ut se mit-
 teret de orium de pinnaculo
 templi si filius dei esset.

Tercia fuit de ambitōne
 et cupiditate quando omnia
 regna mundi sibi prouisit si
 cadens adoraret eum.

S Quarta est tempta-
 tio piculosa. Et illa dicitur
 grauis et apta q̄ tangit cum
 dicit. ab incu. su et demonio
 meridiano. Hac tēptatione
 dyabol⁹ uisus iustis lepe sua
 det malū sub specie boni. et
 viciū sub specie virtutis sicut
 supbiam ut si q̄s ē eleuatus
 ad dignitates ut status aliq̄
 in quo sibi proponunt causē
 q̄s in veritate nō scit discute-
 re: tūc dyabolus inmittit el
 cogitatum tu es hui⁹ rei ius-
 dex: uerecundū cēt tibi q̄res
 re ab alijs qd iuris esset vel
 ab inferioribus te: qz ex hoc
 diceret te indoctū et insuffi-
 cientē ad statū tuū et. Ita
 et auariciā suadet p̄textu p̄-
 uideēte et misericordie ut pos-
 sit tandē tpe carissime paupe

Sermo

xiiij

Tibus subuocare: cum tñ tali
 tpe adueniente eque care tas
 les vedunt sicut ali: sic etiaz
 suadet nociuam remissione
 sub specie misericordie cru:
 delitate sub specie vl' colore
 iusticie zc. Et hoc facit ad
 modū fraudulētissimi merca
 toris: q' fictilia fragmēta vēs
 dit p' gemis: siue vitru' plas
 pidibus p'ciolis: vitz viride
 p' sinarago: vitz rubenz p'
 rubino: siue carbunculo: cu
 p'um p' auro: stannū pro ar
 gēto z' sic de alijs similibus
 fraudib'. Ita etiā non nun
 quā dyabol' sub spē magni
 boni z' p'fecti suadet homini
 id q' scit sibi fore occasiones
 piculi z' damni siue ruine: vl'
 q' est melioris boni impedi
 tiuuz sicut qñqz suadet facē
 re multa vota q' scit homiez
 non posse implere z' tñ ex
 bo pphete obligatū. Moue
 te z' reddite: z' ita tandē red
 dit timidum: p' plexum: z' de
 speratū. Deberēt ergo vo
 ta fieri cū magna deliberati
 one. Illius dant plura exē
 pla. Bern. sup can. Et will
 helmus in lib. de vir. Adul
 teriēs enim suadet fratri in

discretē assumere singularia
 z' voluntaria ieiunia vt cum
 diuinis obsequijs recdat in
 utilem: sic multoties in festi
 uitatibus suadet vni anticis
 pare vigiliās regulares: et
 conuētas: vt ei postea illu
 dat dormienti. Sic aliquan
 do suadet aliquib' perenni so
 litudinē: qui postea bene sen
 serunt quaz verus sit sermo
 ve homini soli. quoniaz cum
 deciderit: non habet subles
 uantē se. Talis ergo tēptas
 tio dicit demonum meridi
 anuz id est valde graue z' pi
 culosum sicut i meridie dies
 in maiori est vigore. Ad
 custodiēdū se ab illo de
 monio meridiano z' ab eua
 deutiū deceptōnes eius mī
 tum valet ymmo necessaria
 est illustratio spūsancti qui
 est verus magister suggerēs
 omnia quicūqz facere debe
 mus sin illud. Joban. xiiij.
 ipse docebit vos omnē verit
 tatem. Ad hoc etiam mul
 tum valet habere noticiā
 virtutum et fantasticā ac
 fallam earum ymaginē quā
 uis hoc sit difficile scire
 singulis eo q' non nunqua. n

Virtus 2 viciū sic similia sūt
vt vix abinuicem possint dis-
cerni sicut dic. Iero. ad de-
metriadē virgine Et Sene.
dicit qđ Non omne verisimi-
le est verum: multa em̃ falsa
veris assimulant: adeo cōtra
talem temptationē deuote
orandum est vt quotiēs pal-
liata falsitas nītur nos deci-
pere: mox ad perbendū illaz
domin⁹ emittat lucem 2 ve-
ritatez suam in corde vestra
ver⁹ merities qui illuminat
omnem hominem venientes
in hunc mundum iesus chris-
tus in secula benedictus.
Amen.

Vigilate qđ aduersarius
vester dyabolus tanquā leo
rugiēs circuit querēs quem
deuoret. j. Ps. v.

Sermo. xiiij.

In precedenti ser-
mōe audistis qua
duplicez tempta-
tionem demonis quā descri-
bit propheta. in verbis illis.
Non timebis a timore no-
cturno 2c. sicut patet in pre-
missis. Nūc psequēter vidē-
dum est de alijs duob⁹ gra-
uissimis tēptationibus qui-

bus dyabol⁹ seruos dei tem-
ptat ostendēdo illis res: visi-
biles 2 sensu pceptibiles ap-
te 2 occulte. Et ille pnt etiā
reduci ad vltimas duas tem-
ptationes in pcedenti smōe
expressas videlicet ab incur-
su et demonio meridiano et
a negotio pambulāte in tes-
neb. 2c. p grā Ave maria

Vigilate quia aduersari⁹
us vester 2c.

A Circa illa verba the-
matis Notandū sm̃ Augu-
qđ dyabolus dī leo et draco.
leo qđ aperte irascit. Draco
vero qđ occulte insidiat. Un-
ppheta in ps. xxi. Loquens
de iudeis in psona xpī qđ in-
stigatione dyaboli persequē-
bant xpm vsqz ad mortē aie
apperuerūt sup me os suum
sicut leo rapiens 2 rugiens.
Ecce tēptatio grauis aper-
ta. Et de occulta ait ps. dra-
co iste quē formasti ad illu-
dendū ei saltem in sensu litte-
rali. Et de vtraqz dicit Sus-
per aspīdē 2 basiliscum am-
bulabis et conculcabis leo-
nem 2 draconem. Con-
sequenter in speciali de vna
queqz illarum temptationū

Sermo

xiiij

Videndum Est notandum qd
temptatio grauis & patens
est quando dyabolus aperit

te temptat. Et hoc fit quaz
tripliciter. Im. Am. m. pe.
mo. li. 3. par. j. de tep. dist. vj.

Res corpales visibiles & appetibiles ocu
lis ostendendo

Temptatio gra
uis & aperta e
quadruplex

Seipsum transfigurando in diuersas reruz
similitudines

Personas christi angelorum vel sanctos
cum mendaciter representando

Persecutiones, & pugnas sensibiles per
se vel suos atrociter inferendo

Prima ergo temptatio
grauis & aperta est sensualis
qñ dyabolus ostendit oculis
corpalius res visibiles que
possunt animi videtis allice
re ad sui pecciscentiaz sicut
fecit beato Francisco osten
dens ei in via bursaz magnā
quali pecunia multa plenam
quam cum focius eius suade
ret accipi & elemosinas mi
tas dari sanctus prohibuit
sentiens machinamentū dya
boli sed cum sociis non qui
esceret permisit sanctus vt
videret socii manifeste dya
boli fallaciam cum itaqz so
cius bursam leuare exiuit in
de serpens & postmodum ci
to disparuit simile fecit bñ
Antonius sicut legit in vita

eius cum fugi et seculum &
iret ad heremum in via inue
nit discum argenteum : quez
cuz recularer accipere dices
esse in libias dyabolus sum
enauit postea apparuit ei
in ipsa via massa veri auri.
quod velud incendium fuz
git. Similiter cuz dyabolus
qñqz obicit alijs sensibus si
bi delectabilia pot dici talis
temptatio sensualis & apta. vt
sonoros auditui obores olfa
ctui : lapores gustui : suauia &
delectabilia tactui : tunc cū
qñ p portas vrbis attemptat
capere ciuitatem vt abime
lech de quo Iudicum. ix. dñ
qñ ppiquas hostio sine por
te turris ciuitatis tñbes in
qua tñrērat viri & mulieres

se defendentes nitebatur igitur nem supponere id est rerum concupiscentiam ita similis est dyabolus obsidenti ciuitatez qui circuit quomodo inueniat in muro debilius.

Nosce enim ad que homo inclinatur plus. Et sim hoc talia obicit et obicere disponit sensibus exterioribus. ut supra.

Item est similis lupo vel leoni qui circuit ouile ut inueniat aliquam aperituram aut foramen per quod intraret et deuoret iuxta thema.

Vigilate quia aduersarius est. Ubi glossa describit octo genera temptationum dicens

Circuit tanquam hostis obsidens muros clauos: explorat an sit aliquis pars murorum minus stabulis cuius aditu ad interiora penetret. Offert oculis formas illicitas et faciles ad voluptates ut sic ex visu siue per visum destruat castitatem aures per canora siue sonos dulces. ut molliat christianum rigorem: linguam conuicio prouocet manum in iniuriis facere rebus ad cedem instigat: honores terrenos promittit ut

celestes adimat. Et cum latenter non potest fallere: adhibet terrores: in pace subdolo in persecutione violentus contra quam temptationes animus debet esse paratus ad pugnandum. **S**ecundo modo dyabolus impugnat sensus se transfigurando in diuersas rerum similitudines extra: ut eos quos ludificat sub specie mulierum transfigurando se in species mulierum qui dicuntur. vulgari ter facere vel striges vel que de nocte conueniunt et chorreas ducunt vel quando apparet per adiurationes nigromanticorum in diuersas rerum similitudines: vel quando simplicibus ut equites bastiludis agentes vel penates apparentes in forma pueri et per quas transfigurationes multi simplices sunt per demones decepti: donec per predicationis frequentiam fallacie demonis denudarentur: ut Aug. in spe. ubi est. **T**ercio modo dyabolus ludificat et decipit sensus transfigurando se in similitudinem christi angelorum apostolorum et aliorum sanctorum ut sic menciendo

Sermo

xiii

illos incautos seducat fm il
lud scda ad Rom. xj. Ange
lus sathane transfiguratur se in
angelu lucis. Unde in vi
ta beati Aldartini legitur q
dyabolus ei apparuit induit
purpura & corona aurea co
ronatur dicens ei q esset cri
stus qui ad terras descendens
primo sibi voluit apparere.
& adorari ab eo. Cui Aldar
tinus. Respondit hiesus cri
stus non promisit se ventur
in habitu regio & purpura.
Et q nisi ei appareret in ea
forma in qua passus fuerat
deferendo stigmata sue pas
sions cum non reciperet tan
qua christu quo audito dyas
bolus confusus discessit.

Item in vi taspatriu legit
q cum dyabolus appareret
in magna claritate & regio
habitu cuidam patri dicens
se christu & ad hoc venisse.
vt eum adoraret & lucet ma
ximū de hoc reportaret. Re
spondit sanctus: xpm meum
semp adoro sicut ipse scit in
autē quis es qd audiens ipse
euauit scda relinquens ve
stigia. Ita cuidam alteri pa
tri apparuit in simili forma

simila dicens. Et pater claus
it oculos dicens. Fuge. cris
tum nolo hic videre sufficit
michi si eum videre possum
in celo. Et similiter fugit &c

Item in quadam ciui
tate fuit mulier quedam sic
seducta. In cepit enim ali
quando apud se cogitare q
esset digna vt dominus sibi
aliquas daret. visibiles con
solationes. Et cum aliquan
do esset sola i camera d hoc
cogitans visus est ei maxi
mus fulgur in cameram su
am intrare: & cum eo quidaz
rex pulcherrimus constipar
tus multitudine. xij. vel plux
rimorum hominum dicens
ipfi horrenti q non timeret
quia erat iesus christus cum
discipulis suis veniens ad co
solandu ipsaz. Cui cum mul
ta blanda dixisset & multa ei
promississet si in eius amore
pseueraret et ipsa hoc ei sit
facturam pmitteret recessit
promittens q eam sepe visi
taret. Similiter in sequenti
nocte venit ad eam solus sol
licitans eam ad amplexus &
febris commixtionem qua
cōsentiente fecit eam iurare

q non reuelaret alicui fami
liaritatem quam ostendebat
ei plurima sibi promittens.

Tercia nocte iterum ve
nit in speciosa forma z habi
tu post in forma militis: post
clerici: post rustici: post mo
nachi: z postea golarbi. cum
antem videns se deceptu fu
gisset ad confessionem veni
ens ad eam sequenti nocte fe
re insanire videbatur cōmi
nans ei sed nō poterat eam
opprimere vlt extinguere vt
volebat: quotienscūqz autē
peccabat ventraliter grauius
magis ad eam accedebat. et
magis eam terrebat quādo
autem confessus erat et con
munionem recipiebat: quod
erat ei singulare remedium
z solatio: tunc dyabolus a
lōge stabat nec accedere po
terat nec turbare vsqz quo i
aliquo excessisset. Nec tūc
centi in specu. vbi supra.

Item in vita patrū le
gitur q apparuit: cui dā san
cto in specie celestis milicie
qui eum cum magno appa
ratu z pompa conducebant
dicentes postea omnia pfe
cisti restat vt adores me z si

cut helyam suscipias te in ce
lum in curro igneo qui Res
spondit habeo reges mecum
quem cotidie adoro tu non
es ille quo dicto tota illa mi
tudo disparuit.

Item quidā nouicius in
religione multū sollicitus erat
de salute sua de nocte alijs
dormientibus deuote deum
z beatā virginez rogauit q
ei reuelaret de matre sua de
functa in quo statu esset cre
dens q esset dignus q ei de
hoc fieret reuelatō. pro quo
cum semel sic vsqz ad matu
tinum vigilasset apparuit ei
dyabolus in specie beate vir
ginis ostendēs quasi matrez
suā sub pallio suo dicens eaz
eius precibus liberatam.

Item cum scda nocte simili
ter vsqz ad dictam horā vi
gilasset apparuit ei in min
decenti similitudine z ad vlt
timū scda relinquens vesti
gia cum ad turpia prouoca
bat qui ad tantam ex hoc de
uenit vigilantia z capitis de
bilitatem q nisi fuisset ei di
cretorum consilio subuen
tus posuisset in anima z cor
pore periclitari. Suo mo

Sermo

xliij

do dyabolus quādoq; trans-
figuratur in speciem sancto-
rum apostolorum sicut habet in
miraculis beate virginis et
de iuvene quē dyabolus de-
cepit sub specie sancti Jaco-
bi. Item dyabolus quāq; ap-
paret sub specie angelorum
sicut in passione sancte Ju-
liane legitur quod cum ipsa post
multa flagella esset in carce-
re cathena maxima ligata ap-
paruit ei dyabolus in specie
angeli mouens eam ad sacri-
ficandum ydolis ne periret
multas ei suasiones faciens
et dicens quod erat angelus si-
ad hoc a domino destinatus
Cum autē illa turbata geme-
ret facta est secreta vox ad
eam dicens eum esse dyabolū
et quod cum caperet et flagella-
ret donec ei diceret quod esset
qui ab ea a deo dum cathe-
na est flagellatus et pedibus
depressus usque quo diceret
ei veritatē quod esset princeps
demonum qui eos mittebat
ad subuersionem christiano-
rum a quibus cum victi essent
flagellebat eos: dixit etiam
ei quos et quātos triūphos

et a quibus et a quantis pros-
tris habuerat. Ipsa autē il-
lans eum cathena manibus
retro dorsum eduxit eum in
mane secum cum educeret
ad certamen usque ad forum
ubi cum eam argueret de ma-
xima crudelitate dicens cri-
stianos debere esse miseri-
cordes ipsa in maximam la-
trumam eum proiecit. Item
in vita patrum legitur quod de-
mones in specie angelorum
multis annis seduxerūt quē-
dam fratrem multa secreta
ei reuelantes ad ultimū cum
pater suus veniret ad visitā-
dum eum secum ferēs bipen-
nem ad secandum ligna: que
rediens deferret secum pre-
uenit eum de mon dicens quod
dyabolus venturus esset ad
eum transfiguratus in simi-
litudinem patris sui ferens bi-
pennem et eum impugnans
eam et occideret: consuluit er-
go ei ut eum precueret cum
alia bipenne et hoc de eo fa-
ceret quod dyabolus de eo facere
cogitabat quod cum ipse fecisset
patre occiso dyabolus qui fa-
ctus illis consuleret tunc enorme

Sermo

xiiij

suffocauit eum. Item dyabolus apparuit in forma moysi sicut legit in fine tripertite historie: quod quidam dicens se moysen missum ad liberationem iudeorum infinitos se duxit iudeos congregans eos in diuersis locis: et faciens alia qua signa eis apparena duxit eos supra cacumē pre rupis rupis promittens eis quod si eum traduxerant eos per mare rubrum ita duceret eos per mare magnū ad terram promissionis qui cum credidissent et vendidissent omnes possessiones suas et ueniret ad terram ubi dictū est cum uxoribus suis et filiis iussit ut promitterent se sua labi in mare per declinū rupis quod cum fecissent alij a rupibus alij a fluctibus necati sunt. Quidam autem negociatores uenientes et eos neccatos inuenientes ascenderunt ad eos qui nondum collapsi fuerunt nuntiantes eis necem aliorum alij autem requirentes actores feceris non potuerunt eum occidere quia subito euauit. Unde et multi eorum uidentes se a dyabolo deceptos baptisati sunt. Ecce quas multas plicis dyabolus se transformare decipit etc. **S**

Quarto dyabolus quando non potest alliciendo blandiendo promittendo. inuencendo se ducere: nunc per flagella uerbera persecuciones seclusiones: et pugnas apertas per se vel suos perurbare in pugnare conatur: per se quidem sicut apparet de Job per suos uero sicut in principio nascentis ecclesie fecit per eos qui martires occiderunt. ad hoc etiam sepe mouet contentionem et lites inter homines procurans uerbera et guerras inter regna tempestates in mari et submerisiones hominum ut quos non potest occulte temptando vincere possit frangere flagello: sicut tamen meo bene nostris temporibus multos bonos homines et deuotos sic temptando perducit ad impatientiam ad resistenciam in aduersis quandoque nimis debitam uel ad pauperes maiorem habendo tenacitatem dum etiam uel religiosi tamen se de facere pauperibus sunt nimis

rigi
tur
cum
tem
ort
uita
nes
com
tes
dasi
nipo
om
mir
an
run
ipm
fixe
nis
est
de
in
in
ibi
mon
prat
diu
ad
den
uer
qui
gati
tuu
tre

Sermō

xliii

rigidi. Ad hoc facit qđ legi-
tur in vita beati Francisci qđ
cum venisset arecium ciuita-
tem et seditione inter ciues ex-
orta ppiquum immineret ci-
uitatis excidium vidit demo-
nes exultantes et ciues istos
contra se inuicem succendē-
tes. Cum aut vir sanct⁹ mā-
dasset p locum qđ ex pte om-
nipotentis dei et sui demones
om̃s inde recederent subito
miro modo ciues omnes vi-
animitur in pacem consense-
runt. quomodo autē demones
ipm sanctum Franciscum af-
fixerunt vt ipsum ab oratio-
nis studio perturbarent dictu
est supra. **S. xij.** Idē patet
de beato Anthonio qui cum
in conuersionis sue principio
in quodam sepulcro intrass-
et ibi solitariam vitā agens de-
mones cum multipliciter tē-
ptauerunt apparētes ei sub-
diuersorū animalū speciebus
ad vltimum non valentes eū
deuincere durissime flagella-
uerunt cum adeo vt a fratre
qui ministrabat ei ad congre-
gationem fratrum quasi mor-
tuis portaret. Cum aut fra-
tres ad celebrandas ei⁹ ex-

quias inuigilarent: aperiens
oculos et videns vbi erat ro-
gauit vt ad locum priore de-
nuo deferretur vbi cum nec
alijs temptationibus poss-
perari verterunt se in defor-
mes similitudines flagellantes
eum vsqz ad mortem et
cum esset immobilis victi su-
gerunt. Cui crissus apparēs
cum maximo lumine et vires
cius reparans cōfortauit eū
Cui dixit Anthoni⁹ vbi eras
O bone iesu vbi eras cū me
demones sic flagellaret Res-
pondit ei iesus tecum eram
de tuo certamine et tua victo-
ria et demonum confusione
gaudens. Nec omnia ex Vin-
cen. in spe. mora. vbi s. **Idē**

Ex illis patet quātum of-
fendunt sanctos viros et mu-
lieres demones quanta etiā
mala pcurant quot lites dis-
sensiones differentias con-
tentiones et sanguinis effusi-
onem. Quis em̃ enumerare
valet: quot mala fecerūt iam
pluribus annis in ducatu au-
strie in seminandis litibus et
pauperū oppressionibus quot
deniqz mala fecerūt in alijs
locis et terris et hodie in re-

Sermo

xv

gno Bohemie et exteris ter-
ris per bohemos ad malum
pductos timeo quod non sit qui
sufficienter enarrare possit
mala que faciunt in una ciui-
tate: taceo de puincia aut re-
gno. Quot sunt hic demo-
nes incitantes ad lites et con-
tentiones taceo de alijs malis.
Ideo sume necessarium est
nobis ut diuinam imploremus
clementiam et bonitatem qua
tinus nos in tam grauibus tem-
ptationibus custodiri adiuu-
ret et victoriam daret pro laude
et glorie sue quod nobis presta-
re dignetur: ipse dominus Iesus
temptatus a dyabolo in secu-
la benedictus. Amen

Vigilate quia aduersa-
rius vester dyabolus tanquam
leo rugiens circuit querens
quem deuoret. i. i. Pe. v.

Sermo Quindecimus

A precedenti ser-
mone audistis qua-
tum necessarium est
nobis vigilare contra dyabo-
li temptationes: qui tanquam
leo rugiens: circuit ad deuor-
randum nos sicut hoc osten-
sum est ex Aincē. in speculo

moralis per quatuor graues et
apertas dyaboli temptatio-
nes. Nunc amplius videndum
est quod non solum propter ap-
tas dyaboli temptationes no-
bis sit vigilandum: sed etiam pro-
pter occultas et latentes eius
insidias: que bene graues di-
cuntur ut patet ex sequentibus
sub quoduplici gradu huius
modi temptationis. Pro gratia
Ane maria.

Vigilate quia aduersa-
rius vester dyabolus etc. vbi s
A. Circa id est notandum
quod secundum Aincē. in spe. mora.
li. 3. par. j. de temptatione. Tem-
ptatio grauis et latens est: quoniam
demon ex crudelitate sua gra-
uiter temptat et ex astucia sua
vires iniquitatis et laqueos de-
ceptionum mira subtilitate oc-
cultat ut seducat. secundum illud psalmi
In via hac qua ambulabam
absconderunt superbi laqueum
michi. Superbi id est demoni-
nes. Et iterum insidiatur in
occulto quasi leo in spelunca
sua etc. Primum gradus: hoc
autem modo dyabolus primo
temptat quantum ad vim im-
maginativam tripliciter ut pa-
tet infra.

Sermio

Quinderim

Temptatō in vi
ymaginatiua sit
tripliciter.

Imprimendo in vi ymaginatiua diuer-
sas rerum ymages sicut in speculo
Ludificando in diuersas rez spēs trans-
mutādo z interi⁹ se imaginatōi pntado
ludificādo i fantasia p ymagi. somnioz

Primo ergo dyabolus
in vi ymaginatiua imprimi-
t diuersas rerum ymages in
quas se ipse dyabolus trans-
format sicut in speculo impri-
muntur ymages rerum zc
Unde Augu. in libro de di-
uinationib⁹ demonum. De-
mones inquit terrenoz ama-
toribus maleficia suadet mis-
ris z in visibilib⁹ modis per
subtilitatem suam hominum
corpora non secando sed pe-
netrando z se cogitationib⁹
eoz per quedam imaginaria
immiscendo siue vigilancius
siue dormiencium. **B**
Ludificat autē demon hoies
tripliciter s'm v'm ymagina-
tiua z vel fantastica. Primo
vt videantur hominibus res
exteriorēs in aliaz rerū spe-
cies transmutare vel ipsi ho-
mines videantur sibiipsis in
aliam speciem transmutari.
Sicut quidam incantatores
demonum artificio faciunt z

nigromantici p adiuratiōes
demonum. Unde dicitur
q quidam incantator sic ad-
iurabat dicens q ipsi impri-
mebant in fantasia hominuz
q videbatur eis quomō vn⁹
gall⁹ qui filo trahebat festu-
cam trahebat maximam tra-
bem cum magnis funib⁹ Et
cum incantator modicam li-
gaturam feni diuideret i plu-
res particulas videbat aspi-
cientib⁹ q diuideret equum
suū per frustra z cum eis mit-
teret dicta frustra per hospi-
cia eis receptis postea rece-
dente illusione nihil inuenie-
bant nisi modicas ligaturas
feni Ludificabat autē sic
hoies in fantasia eoz impri-
mens ymaginē quis vel alte-
rius aialis vt hō videret sibi
esse illud animal qd impi-
lit. Hec Eincen. in spe. mo. vbi
s: Item in vitaspatriū Le-
gitur ē machario egipcio q
cum quidā homo adamaret

uxorem alterius nec posset
 eam ad illicitum coitum fle-
 ctere fecit per maleficos ut
 mutata videretur in equā q̄
 vir suus capistro ligatam ad-
 duxit ad macharium qui ad-
 ductores et discipulos suos
 arguit de hoc q̄ dyabol⁹ eo-
 rum oculos ludificabat q̄a
 in muliere nullas videbat im-
 mutationē vngens aut̄ eorū
 oculos oleo benedicto vide-
 runt mulierem in priorī et in
 naturali effigie quā habebat
 Idem fere refert beat⁹ Au-
 gustinus in li. de ciui. dei: et d̄
 doct. xp̄ia. **E** Secūdo
 modo dyabolus temptat lu-
 dificando se in diuersas re-
 rum species transmutādo et
 ymaginationi interius se pre-
 sentando. Unde in ipsa tan-
 quam in speculo resultant q̄s
 si diuerse species et diuersi ge-
 nus siue in oratione aut ali-
 habentib⁹ etia⁹ oculos clau-
 sos. Sicut habetur de sancto
 Machario cui demonstrati
 sunt homines diuersimode lu-
 dificati in oratiōe et quod ex-
 tra presentabāt intus in corde
 resultabat. **T**ercio
 ludificat et temptat in facto

sia per ymagines somniorū
 per diuersas visiones. Cum
 aut viroꝝ aut mulierū.

An in vitaspatriū legitur q̄
 cum quidam fratres in deser-
 ti abstinentes viderunt visio-
 nes venerunt ad abbate an-
 thonium ut quererent de vi-
 sionibus suis quorum asinus
 mortuus est in via qui preue-
 niens eos dixit eis de morte
 asini sui. Et cum quererent
 quomodo hoc sciret dixit q̄
 dyabolus ei reuelauerat per
 somnium dicen⁹ s: q̄ eorū visio-
 nes non erant dei reuelatio-
 nes sed demonum illusiones

Item legitur in vitaspatri
 q̄ demones quendā fratrem
 sic illudebant q̄ quādoquq̄
 fratres debebant cōmunio-
 nem corpis et sanguinis reci-
 pere apparebant ei demōes
 somniando in specie mulierū
 illudentes et polluentes eum
 Cum aut̄ cōsulerent fratres
 quid super hoc esset faciendū
 inquirentes de statu eius et
 inuenientes q̄ hoc non acci-
 derat ex cibi et potus supflui-
 tate s; ex dyaboli illusionē in-
 dicarunt hoc fieri et cum cō-
 sulisset ei q̄ neq; ppter hāc

Sermo

Quindagesimus

causam cōmunicare dimitte
ret diabol⁹ ei postea nō illu
sit ⁊ ex hoc manifestās qđ id
faciebat vt eum ab omni ho
no impediret. Nec de primo
gradu temptationis quantū
ad vim ymaginatiuā sūm tri
plicem distinctionē phabita
ex qua distinctione similia in
telligi possunt. **E** Se
cundus gradus tēptationis:
est in memoria qñ dyabolus
pcurat qđ in memoriā ve
niant preterite delectatiōes
vel per ymaginatiuā vel ali
ter vel ea que homo audiuit
aut vidit preterito tpe qđ pos
sunt homines mouere ad ali
quod peccatū operis vel de
lectatiōis sicut facit somnia
re esurientem qđ comedit vt
expergefact⁹ magis esuriat
⁊ vigilans qđ appetit ad mē
tem reducat sū illud Ysaie.
xxix. Et erit sicut somniū vi
sionis nocturne. Sic dyabo
lus temptabat filios israhel.
Exo. xvj. dicēs. Utinā mor
tui essemus in egipto quādo
sedebamus sup ollas carniū
⁊ comedebam⁹ panem in sa
turitate. Similiter Num. xj.
Quis dabit nobis ad velle

dum carnes recordamur. pi
scium quos comedebam⁹ in
egipto in mentem nobis ve
niunt cucumeres ⁊ pepones
porri queqz: cepe ⁊ alca: aia
nostra arida est nihil aliū re
spiciunt oculi nostri nisi man
na. Ecce habebant iam nau
seaz in cibo celesti. ex dyabo
lica temptatione Ita ⁊ dyab
olus lepe deuotionis hominū
bus habentib⁹ quasi singula
rem delectationē i rememo
randis beneficijs dei sibi ex
hibitis etiā in peccato existi
tib⁹ abstrahit huiusmodi de
uotionem tanqđ celestem ci
bum ⁊ ingerit eis in memo
riā alias res ex quib⁹ tan
dem eos impedit a deuotio
ne. vel trahit in peccata. redu
cit aut dyabol⁹ ad memoriā
res factas aut mulierū aliqñ
visarū species: sicut faciebat
beato Benedicto. ij. dyalos
gor. Cum aut beatus Be
nedict⁹ fugisset seculū ⁊ esset
solus in heremo tēptauit eū
dyabolus sub specie merule
auis videlicet que vultui ei⁹
oportune insisterat: quaz cū
fugasset: facto signo crucis ea
recedēte subsecuta est mari
i ij

Sermo

Quindecim⁹

ma temptatio carnis de qua
dam multo re quam aliqui in
seculo viderat: ita quod fere di-
cius volebat ad seculum redi-
re: sed subito respectus divina
gratia ad se rediit et nudum se i-
ter vultures et vepres percipiens
per vulnera carnis curatus est
a vulneribus mentis. Item
in vita beati Hieronymi legitur quod
cum ipse esset inuastissima he-
remo adherens terre membra
cuius terre adherentia et per
iunius pallida et quasi mortua et
frigida: et calore solis quasi
exusta sola libidinis tempra-
tio improba cum quiescere
non sinebat: sed cum ipse ibi
esset socius ferarum et scorpi-
orum solus videbatur ei se-
pe quod ipse esset inter choros
psallentium puellarum. Ter-
cius gradus temptationis est.
quod intellectus humanus ac-
cipit a fantasia similitudines
rerum quas ei dyabolus fan-
tasia mediante ministrat: vel
forte quia dyabolus per subtili-
tatem nature sue intellectum
suum formis rerum plenum
humano applicat intellectui
qui est sicut speculum susceptibilis
le omnium formarum que appli-

cantur ei sicut est de duobus
speculis sibi inuicem opposi-
tis: forma que est in uno re-
sultat in alio: sic potest esse in
anima formas et species quas
mittit ei dyabolus presentare
exibet intellectui suo: et intel-
lectum suum quantum potest
applicat humano intellectui
tanquam speculum speculo: ut
in ipso resuletur ita subtiliter
ut videatur homini quod sint cogi-
tationes sue. Unde Cassia-
nus in li. Collationum. Non
est mirum spiritum insensibili-
ter anime coniungi siue con-
iungi ad suadendum que placita
sunt ei. Est enim inter spiritum
et spiritum sic inter homines
quedam similitudo et cognatio
substantie: nunquam autem sibi
ita coniungi possunt simul ut alii
alterius sit capax. Hoc enim
soli deo convenit. Hanc autem
applicationem sui cum anima
forte facit dyabolus quod tem-
prat de rebus pure spiritualibus:
que non apprehendunt yma-
ginationi corporali: ut puta de
fide et spe. etc. Sed
autem temptatio contingere po-
test duobus modis. Uno
modo quando dyabolus tem-

Sermon

Quindecim

præstat sine rationis hominis operæ
ratione ut dicitur in quarto
gradu sequenti. Primo
dyabolus temptat simplices
quando scilicet dyabolus ap-
plicans se intellectui huma-
no cum quadam obscuritate
vmbrosa obscurat et ob nubi-
lat eum ut veniat in maximam
tristitiam vel accidia vel ni-
mium timorem vel obliuio-
nem eorum que sciuit vel que
scire debet sicut fit in energu-
minis qui quodam mente pati-
untur. Unde Cassianus ubi
supra a energumini quidam sic
a demonibus vexatur: ut ea
que gerunt aut locuntur ne-
quaquam intelligant. Quidam
vero noxunt et postea reco-
dantur. Item quorundam in-
tellectum sic obnubilat ut fa-
ciat eos hesitare et in fide et
in his que pertinent ad fidei
alios inducit tantam ama-
ritudinem tristitie vel mero-
ris ut nullam consolationem
recipiant sicut fit quandoque
circa melancholicos et infir-
mos quibus aliquando vide-
tur quod omnes conspirauerint
in mortem ipsorum et illi qui

salutem et pacem eorum toto
posse procurant vident ipsi
onerati. Unde contigit quod alii
qui extreme odiunt personas
persuadentes eis viam salu-
tis etiam conformes dicentes
Ego non possum illum dili-
gere neque bene videre: et ta-
men fatentur ipse nihil mali
michi fecit: ita iudei fuerunt
temptati contra christum qui in
omnibus eis benefecit: et ta-
men non poterant bene vide-
re eum. Item alii sic inuol-
uuntur in omnibus factis et
dictis ut semper timeant se
peccare mortaliter et vix vo-
lunt vel possunt credere vel
fidem adhibere consiliis me-
liorum: alii sic se deo reputant
in omnibus displicere quod in
nullo meritum se habere cre-
dunt vel nunquam posse sa-
lutem acquirere alios in tan-
tam desperationem inducit:
quod ex desperatione seipsum in-
terimunt: submergunt: suffo-
cant: vel suspendunt. Sicut
pater de Ebayn. Juda et Al-
chithophel etc. Quod
modo etiam dyabolus nititur

Sermo

Quindecim⁹

viros sanctos in desperatōz
inducere patet per hoc qd le
gitur in vita beati Anthonij
vbi dicit q cum oraret vidit
se raptuz per aera deduci ab
angelis & vidit infinitos de
mones ei occurrere & pecca
tum adoleſcentie ſibi replica
re & augmētare & eū de hijs
accuſare: & cū econtra ange
li dicerent ea p dei miſericor
diam ſopita: ideo ſi quis ha
berent ex quo factus fuerat
monach⁹ id obicerent & ipſi
multa falſa imponebant: ſed
cum angeli libz conſciencie
vel conſenſus ei⁹ reuoluerēt
& de hijs q obiciebant niſil
inuenirent conſuſi & obmute
ſcentes demones reſceſſerūt
iple aut Anthoni⁹ inuenit ſc
vbi prius erat. Item in vita
beati Berni. legi⁹ q cūz gra
ui inſirmitate laboraz vidit
ſc raptum ante ſummū iudi
cem Qui cum puertaretur af
fuit ſathan multis accuſatio
nibus cum im. pbiſſime pul
ſans: cum aut omia quicūqz
habeat ſathanas ptra ſanctū
dixit niſil perterrit⁹ reſpon
dit bene fateor nō ſum dign⁹
nec p. prijs meritis poſſū ob

tinere regnum celoz ſed du
plici iure obtinuit mihi deus
meus ieſus criſtus heredita
te ſc. patris & merito paſſio
nis altero ſibi contentus eſt
& alterum mihi donat Item
quitquit agant merita michi
miſericordia dei ſuper vitas.
Hoc autē audiens ſathanas
conſuſus reſceſſit. Item in
vita beati Martini legi⁹ q
cum animā ſancti deduceret
angeli in parad. ſum ſc. cele
ſtem occurrerunt infiniti de
mones cum accuſantes & eū
detinere volentes ſed cū ni
hil ſuum inuenirent in eo cō
fuſi reſceſſerunt. Item
aliquos contra caritatē indu
xerunt in amaritudinē odij i
uidie vel rancoris ſic iudeos
dicentes de deo grauiffimus
eſt nobis etiā ad videndum
quoniā p. rarius eſt operib⁹
iſis. Exemplū de hoc habe
mus q aliqui de fide p. tra ſi
dem temptant. Aut quidam
lſatus & bonus religionez in
greſſus in nouiciatu ſuo ſic
fuit temptatus & laqueis dia
boli implicatus vt cogitaret
vtrū mundus eſſet aliud niſi
ſomnium. vtz ipſe animā ha

de S. Anthonij
vita legi⁹

Sermo

Quintus. m.

heretice: et utrum etiam de hijs do-
lebat ad mortem: et per hoc fere
in desperationem cadebat vel ad
sui occisionem videbatur indu-
ci: nisi sanctorum consilio credidisset
dicenti sibi quod ex quo illa
excogitatio que est dyaboli
temptatio sibi displicebat po-
tius erat meritum quam culpa
quam sicut ait Gregorius. Tempta-
tio cui non consentit. non est
peccatum sed materia exercitii
de virtutibus. Item mulier quod
dam nobilis ad hereticum pra-
nitatis inquisitorem accedens
persuadebat ut combureretur tanquam
heretica pessima deterior omni-
bus alijs qui pro infidelitate:
vel heresi concremabantur cum
lacrimis multis asserens quod et
de articulis fidei et de sacra-
mentis pessima cogitaret. in-
quisitor quesivit si hec ei pla-
cebant vel illis acquiescebat
Respondit quod potius vellet esse
mortua et ideo dolebat com-
buri ut ab istis posset penitus
liberari. Cum autem diceretur
ei quod ista contemneret et cor-
suum transferret ad alia co-
gitanda consolationem recipiens
plane fuit ab omnibus liberata
Hec per ordinem. Cuius in spe.

ubi s. **T** Quarta gra-
dus temptationis est dum al-
iquid homo temptatur de fide cau-
sa argumentationis vel ratio-
nationis: puta quod dyabolus per-
roborat per aliqua verba scrip-
turae qui prima fronte vide-
tur fidei repugnare vel per
aliquas naturales et philoso-
phicas rationes impossibiles
esse: sicut fides tenet circa ar-
ticulos fidei et ecclesie sacra-
menta: vel quod in anima est stre-
pitus cogitationum malarum.
ratione dyaboli perurratione
aliter occupata vel non cor-
rigente vel negligente reprae-
mere vel repellere differente
Unde scriptum est Iere. iij. Et
quod morabuntur in te cogi-
tationes noxie. Hinc est quod dia-
bolus quicquid probat aliquibus
verisimilibus rationibus vel au-
toritatibus aliquid in quod debeat
intellectus faciliter assentire
sic ostendit quod rationabile iudi-
cabat quicquid ei suggererat
autoritatibus confirmabat.
Mat. iij. Lu. iij. dicens. Si
filius dei es mitte te deorsum
Scriptum est enim quod angelis
suis man. Et iterum Si filius
dei es dic ut la. etc. Sic etiam

Sermo

Quindecim⁹

legitur in passione Cipriani
 et Justine ubi dyabolus pba
 bat autoritatibus vete. et no
 ui. testamenti matrimonium
 esse melius virginitate. Si
 mile fecit beato Anthonio i
 deserto dumo i specie mulie
 ris cuiusdam magne et nobi
 lis dñe relicte regis cum plu
 rib⁹ virginib⁹ apparuit ostē
 dens se beato Anthonio de
 uotaz neq; respicere debere
 virum in faciem mulieris et
 quomō de⁹ suis meritis sibi
 pcessisset facere miracula sic
 supra aquas ambulare neq;
 mergi: debiles et ifirmos cu
 rare sed nō mortuos suscita
 re. Et tandem sub specie re
 ligionis inducēs Anthoniū:
 vt sibi matrimonio iungere
 tur quatin⁹ sic ambo in ma
 trimonio deo liberi⁹ seruire
 possent quomō etiaz plures
 principes in matrimoniū ha
 bere potuissent sed noluisset:
 q; illoz vita sibi non placuis
 set: sed vita sancti Anthonij
 quem deus sibi ostendisset: p
 babat etiā tunc multis ratio
 nibus matrimonij pualere
 virginitati et autoritatib⁹ in
 cipiens in Gen. Crescite et

multiplicamini. Et iterū: fra
 ter qui adiuvat a fratre qua
 si ciuitas firma. Et iterū: di
 xit ei. Nonne scis q; dñs ea
 dem hora que creauit Adaz
 creauit et Euam Et iterum
 pstat Adam non esse pectū
 a paradiso ppter matrimo
 nium s; ppter inabedienciā.
 et sic de alijs multis sic habe
 tur i miscipula beati Antho
 nij sed licet anthoni⁹ ad hec
 verba mollesceret tñ diuina
 gra tande; nouit esse dyabo
 lum dicens: quia dudū mihi
 cōminatus est dyabol⁹ quia
 p mulierem me decipere vel
 let et Ecce quantum dyabo
 lus nititur homine; deicere
 per peccatum carnis cū mu
 liere Aliud exemplū in hy
 storia iosephat et barlaam di
 citur: q; cum rex armenie nō
 posset iosephat filium suū a
 xpianitatis pposito reuoca
 re p silio Theode. magi. ser
 uientib⁹ qui ei seruiebant ex
 pulsus: posuit cum eo puellas
 speciosissimas q; cor ei⁹ emol
 lissent et ad amorem suū ipm
 allicerent. Theodas etiā ad
 iurans demones qui cum in
 terius inflāmerent et mulier

Sermon

Sebecimus

res exterius inter quas vna nobilior & speciosior ceteris filia regis suadendo em pro mittebat qd fieret cristiana si consentiret ei matrimoniali ter copulari & dyabolo ligua eius volente pbabat auctori tatibus Ecce. & no. testame. oportuni esse modum viuen di adducens verba apostoli bonorabile coniugiu cui ta men Josaphat non assensit. Ecce qualiter dyabolus tem ptat per mulierem tam peri culose tanq ultimo & validis simo temptationis iaculo. sic ergo habetis quatuor gradus temptationis dyaboli grauif simos Rogemus deum vt in temptatiõe nos custodiat

Vigilate & orate ne in tretis i temptatione Adat. xxvj. Luce xxij.

Sermon Sebecimus

In precedentibus sermonibus audistis de multiplici temptatione nobis satis periculosa a carnalibus mundo a de

mone Et singulariter multi plices assucias & versucias demoni apertas & occultas exteriores & interiores vide licet in fantasia siue ymagina tione i intellectu & memoria vt patuit in precedentibus. Nunc videndum est de mul tiplicibus occasionibus temptationis que necessarie sunt nobis fugiende si non volu mus capi siue vinci i tempta tione iuxta verba thematis.

Pro gratia. Ave maria. Vigilate & orate ne intretis in temptationem &c

A circa hec verba thematis est aduertendum: quantum ad occasiones temptationum Ex quo nos ipsi sepe damus demonibus occasiones ad nos temptandū. Ideo necesse est scire quibus modis nos damus dyabolo occasionem ad temptandum nos vt hijs cognitis diligenter caueamus & nos custodiamus sicut patet infra Et ergo in presenti sermone Notandum q multa sunt quibus damus dyabolo occasionem ad temptationem &c

Sermo

Sederimus

Occasiones
temptationis
quas dyabolo
damus

Ociositas

Hec Alincch.

Uana gloria vel laus humana. i spē.
Presumptio siue nimia securitas. mo.
Sōnolēcia siue pigricia li.3.p.j.bi.vij
Nimia implicatio et delectatio frenoz
curiositas vsuū et incautela eoz/emollecō
Honi ppositi fractio et asuete aspiratis
instabilitas hois et motui extroz leuitas

*Ocia si tollas.
Perire libidinis
artus*

*Per periculum a dyabo
lo tentamur*

*Per ocium a
dyabo*

B Prima occasio quā
damus dyabolo ad nos tem
tandū est ociositas quez em̄
non inuenit dyabolus occu
patum i ope diuino libenter
occupat in suo Unde Iero.
Semp aliquid opis sez boni
facito vt te dyabol⁹ inueniat
occupatū Et Gre. Lū ocio
sam animā callidus hostis in
uenit ad eam q̄si occasionib⁹
allocutur⁹ aduenit. An̄ poe
ta Ocia si tollas perire libi
dinis artus Et Adat. xij. dz
q̄ spās immund⁹ inuenit do
mum vacantem et intrat can
dem Et illis infer̄ q̄ per
ocium maxime dam⁹ dyabo
lo occasione temptandi nos
Unde Johā. casshodo. dicit.
Adens ociosi nil aliud cogi
tare nititur qm̄ de ventre et
libidine cuius ratio est. Cor

em̄ euz sit in continuo motu
semper vult circa aliquid oc
cupari etiaz dormiendo et q̄a
cor pronius est ad malum q̄
ad bonū vt patet Gen. viij.
Ideo nisi occupet circa bo
num semper versatur circa
malum vnde ver. Ocia dant
vicia fugiant ergo pcul illa.

Secundo infertur q̄ cūli
bet homini ad vitādum pec
cata et laqcos dyaboli neces
se ē: vt sit i aliquo bono ope
occupatus et maxime tali tē
pore qd̄ requirit ingenium et
aduertēciaz vt studium aut
labor manualis qui aduertē
ciaz requirit Hinc est: q̄ vir
gines et mulieres bonum est
occupari tali labore vbi con
tinua requiritur attentio.
Ideo dicit Iero. in quodaz
pmone Non facile capitur a

Sermo

Sederunt us

dyabolo qui bono vacat ex-
ercicio. Unde legitur de Ti-
to vespasiani filio qd cū vno
die nihil virtuosus egisset cir-
ca horam vespertinam p̄tur-
batus cum suspirio dixit assā-
tibus heu mihi amici mei qz
hanc diem peridi.

Aliqui vero gloriātur de re-
bus spiritualibus v̄pute de
vite bonitate: alij de elemosi-
na et religione siue deuotiōe
Alij de sciēcia et aliāz infor-
matione. Alij de castitate et
corporis castigatione. alij de
ieiunio et abstinentia vellent
em̄ vt alij talia ab eis scirent
et tanto meliores reputaren-
tur vel plus amarentur et sic
de alijs omnium autē illorum
gloria est vana et caduca. Iu-
cta illud primi *Adacha. ij.*
Gloria ei⁹ sterco et vermis
hodie extollitur et cras non
inuenietur quid enim homo
habere potest in mundo de
quo gloriā q̄rat cū nec ad mi-
nutum sit securus de vita: et
si perdit vitā nunquid in om-
nibus perdit gloriā mundi
vtriqz: qualem ergo gloriā
homo habere potest de reb⁹
transitorijs: nam si est in abū-

dancia si in diuicijs et potes-
tate: si i pulcritudine et sanis-
tate et c. Hoc totum habet a
deo. Idco dicit apostolus. j.
ad Cor. iij. Quid habes qd
non accepisti si autē accepisti
quid gloriaris q̄si nō accepe-
ris illa vtile est cogitare cō-
tra vanam gloriā. de reb⁹
transitorijs et temporalibus:
neqz homo gloriari debet de
rebus spūalibus: quia de tali-
bus dicit Saluator *Adath. vj.*
Amen dico vobis recepe-
runt mercedem suā: videlicet
gloriā quā ab omnibus q̄
suerunt et desiderauerunt.
Qualiter autē aliqui querant
vanam gloriā in reb⁹ spūa-
libus bene ostendit. Augusti-
nus in li. de conflictu vicioz
dicens. Inanis gloria dicit
age bonum qd vales: ostēde
cūctis bonum qd agis vt bo-
nus a cunctis dicaris vt san-
ctus et venerabilis ab omni-
bus prediceris vt dei electus
voceris vt nemo te contem-
net: nemo te despiciat s; vni-
uersi tibi debitum honorem
psoluant. Hec Aug⁹. et *Eris*
super *Adatheum* dicit dice-
bāt apud se se vane gloriofi

Sermo

Seberimus

si bene fecerim⁹ cum pauperibus quis illud videt et si viderint non multi vident: et si multi vident pro tpe vident: transit temp⁹ et cum tēpore beneficij memoria: meli⁹ est ergo edificia facere q̄ aspiciant omnes non in hoc tpe solum s; et ipostez. Nec Eri⁹ sed audi quid subiūgat. Quid in sapiens quid tibi pdest post mortem ista memoria si vbi es torquaris et vbi nō es laudaris: q̄ si. d. quid tibi prodest ardere te in inferno et ab hominib⁹ laudari in mūdo: certe nihil sed magis obest quia ex hoc tua pena grauat.

Et illo patet quantū timenda est vana gloria: q̄ aut ipa det occasione temptandi habemus exemplū: de rege ezechia. ij. paralipp. xxxij. Qui gloriabatur de portentu solis eo q̄ sol retrocessit. x. gradibus. Ysido. xxxvij. in signū clemencie et misericordie quā sibi fecerat deus. Et tandem recipiens principes babilonis in legatōe ad ostentationem ostendit eis omnia bona sua. Ysido. xxxix. q̄ erat potens valde. Ioco dicit vbi ē

scōl. paralip. xxxij. Berelict eum dñus vt temptaretur et nota fierent omnia que erāt in corde suo. Ecce Ezechias de elictus est a dño vt temptaretur ppter vanam gloriam quam habuit de spiritu alibus et temporalib⁹ bonis patet ex dictis. Tercio dat occasione temptandi presumptio et nimia securitas: sicut presumptō eorum q̄ sunt in coniugio vel extra qui presumunt se posse continere per se et ex ppria virtute cur tamen non possint nisi deus dederit s̄m illud Sapiē. viij. Scini q̄ aliter non possum esse p̄tinens nisi deus det vñ quanto quis de se p̄fidit aut p̄summit et per hoc magis securum se estimat tanto amplius parat dyabolo locū ad temptandū. An̄ Jero. Tūc maxime oppugnaris cū te impugnare nescis. Ex quo inferi q̄ periculosum est homi valde se putare securū aut p̄fidere de se vel in seipso omni ei p̄fidentia de seipso ē fallax vt p̄z. p quo notādū q̄ multi p̄fici homines p̄fident de seipsis et si peccant vt p̄z infra.

Sermo

Sedecimus

Presumptio siue
confidencia de se
periculosa

De sua fortitudine siue potencia.
De suis diuicijs
De prudentia sua ingenio et sapientia
De sua eloquencia.
De vire sue diuturnitate.
De amicis suis
De sua constancia
De sua iusticia.

B Primi aliqui confi-
dunt siue presumunt de forti-
tudine sua siue potencia qua-
les fuerunt Samson et Alex-
ander magnus. Sampson ei-
confidens et presumens de
sua fortitudine lumen oculo-
rum amisit licet spiritus sancto
inspiratus postea seipsum oc-
cidens de inimicis suis se vin-
dicauit et sic saluatus est vt pa-
tet ad Heb. xj. Ubi apos-
tolum enumerat in cathalo-
go sanctorum. Ista alexander ma-
gnus confidens et presumens
de sua potencia postea in ter-
ram sepultus pedibus suorum
suorum calcatus fuit de quo bñ
dixerunt philo. in eius sepul-
tura. Veri alexander impera-
uit toti mundo: hodie totus
mundus impat ei: quia corpus
suum erat cadaver nulli resiste-
re potens. Alij presumunt in
multitudine diuiciarum suarum quod

in quocumque subito: ne dum illis
sed et vita prouant. Vñ Ba-
ruth. 3. Ubi sunt qui argen-
tum thesaurisunt et aurum in
quo fidunt boies: exterminati
sunt et ad inferos descen-
derunt. Tercij sunt qui con-
fidunt de sua prudentia inge-
nio et sapientia de quorum nu-
mero fuit Salomon qui tñ
postea in senio infatuatus fuit
per mulierem vt ydola adoraret.
3ij. Reg. xj. sic plures de sua
prudencia perfidentes seipsum
decipiunt ex proprijs consilijs
eorum sic Achitophel scđi Re.
xvij. qui consuluit Absolon quomodo
ad se recipe vellet duodecimi-
lia viro- et nocte interficere
dauid patrem eius: sed diuino
uultu dissipatum est consilium
eius per ebriam qui oppositum consi-
luit et achitophel suspensio in-
terijt. vt patet ibidem: quia diuino
iudicio seipsum suspendis

Sermo Sermonius

eo q̄ suum consiliū nō habuit executionem. Ita sepe hodieua die dñs misericorditer dissipat consilia impiorum. Bene ergo fatuus est qui de pprio ingenio cōfidit quasi nō possit impediri. fm illud puerbioꝝ .xxviii: Qui cōfidit in corde suo stultus est. Quartī sunt qui presumunt siue cōfidunt de sua eloquētia sicut cauidici siue aduocati: putantes v̄bis suis alios cape posse: quozū etiā p̄sumptio dei ordinatione sepe dissipatur. Quinti cōfidunt de vite sue diuturnitate q̄lis fuit diues ille Luce. xij. dicens. Anima mea habes multa bona etc. sed dictū est illi. Stulte hac nocte animā tuam repetent a te et q̄ parastitici erunt. Sexti cōfidūt in amicis non attendētes qz tpe prosperitatis sunt multi amici et tpe aduersitatis pauci: fm illō Ecclē. vj. Est amicus mense et non permanet in die necessitatis. Ideo dicitur Jeremie xvij. Maledictus homo qui cōfidit in homine et ponit carnem brachii sui: id est adiutorii sui

Septimi p̄sumunt siue cōfidunt de sua cōstancia sicut sepe virgines et mulieres cōfidētes sic se caste viuere ex ppria v̄tute que grauissime ceciderunt deo permittente. Octauī sunt q̄ cōfidunt de sua iusticia siue de pprijs meritis qualis fuit ille phariseus Luce xvij. Qui gloriabatur in templo dicens. Grās tibi ago: q̄a non sum sicut ceteri hoīm etc. Et ex quo infertur q̄ nullus homo quātūcūqz magni meriti d̄ sua iusticia p̄sumere debet. Et hoc ex triplici causa. Prima q̄a nostre iusticie incerte sūt nullus em̄ p̄ certo scire pōt an opera sua sint iusta vel iniusta quantū ad deum q̄a ne scit homo an odio v̄l amore dignus sit Ecclesia. ix. Ideo dixit Job. Et si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea Job. ix. Et apostolus. j ad Cor. iij. Nihil mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum. Secūda causa q̄a nostre iusticie pure nō sunt semp em̄ habēt aliquo maculis peccati ānerū. Tercia Ysido. lxviij. Facti sumus et

immundus officiosus nos quasi
pamius menstruate omnes
iusticie nostre. Et Eccle. vii
Non est homo iustus in ter
ra qui faciat bonum et non
peccet suple aliquando veni
aliter Ita etiam intelligitur
illud ver. ou. puer. xliiij Sep
cies in die cadit iustus et re
surgit: scilicet peccato veniali
fm Jero. Si ergo omnes iu
sticie nostre sunt impure qd
dicere potest Mundum est
cor meum Durus sum a pec
cato puerbio. xx. Tercia
causa quia nostre iusticie ad
huc non sunt approbat e. sed
adhuc oportet eas adduci ad
examen diuine iusticie: distri
cti iudicii dei. fm illud psal.
Cum accepero tempus iusti
cias ego iudicabo Et Ideo
dicit Job. ix. ca. Si equitas
iudicii queritur apud deum
nemo audeat pro me testimo
nium reddere si iustificare me
voluerit os meum preuenabit
mihi si innocenter me ostende
ro comprobabit prauum. Ecce
si hoc de se dixit Job: quid
dicemus nos miseri peccatores.
nullus ergo debet presumere
vel confidere de se et meritis

sue factis suis. Ex quibus
finaliter habet qd in solo deo
ponenda est confidentia nostra
quia omnis alia confidentia
est vana incerta et periculo
sa vt audistis ex premissis

S Quarto somnolentia
sive pigritia dat dyabolo oc
casionem temptandi hoc be
ne ostendit dominus in eo qd
sepius excitauit apostolos:
et eos hortabatur ad vigilan
dum imminente temptatione
dicens Mat. xxvj. et Mar.
xliij. Luce. xxiij. Vigilate et
orate vt non intretis in tem
pationes. Unde glo. sup illo
ad Roma. iij. Non incubili
bus et impudicijs di. Som
nolentia est ammiculus gula
et luxurie. In somno enim fit
digestio et separatur id qd de
seruit nutritiue potentie ab
eo qd superfluum est qd de ser
uit generatiue ex quo homo
stimulatur ad luxum. Et ad
hoc multum defuit molle stra
mentum ynde fiunt illusiones
Et ideo contra hoc. iacob sup
posuit lapidem capiti et sic me
ruit videre in somnia visio
nes angelorum Gen. xxvij.

S Quinto occasionem

temptandi dyabolo dat nimis
implicatio et delectatio ter-
renorum. In cuius figuram
dicitur. Gen. iii. de serpente
quod supra pectus suum gradit
qui tamen prius solebat ire
erectus ad designandum quod
querit denotare eos qui ad-
heretur terre. Ideo dicit apostolus
I. ad Thim. vi. Qui vo-
lunt diuites fieri incidunt in
temptationem et in laqueum
dyaboli et desideria multa et
nociva que mergunt homi-
nes in interitum et perditionem.

Ex quo clare patet quod licet
sine se diuitie non sunt pecca-
ta tamen veraciter sunt oc-
casiones peccatorum quod
et bene Saluator innuit. Lu-
ce. vi. dicens. Ne vobis diui-
tibus qui habetis hic conso-
lationem vestram. Nullam
enim causam damnationis.
Saluator ibidem ostendit di-
uitibus nisi quia habent hic
consolationem suam propter
ea dicit propheta. Diuitie
si affluant nolite cor appo-
nere: per multas enim tribu-
lationes oportet nos intra-
re regnum dei. Actum. xiiij.
Non per consolationem in

terrenis. Idem dico de filiis
qui et si non habent multas
diuitias neque querunt illas
habeant tamen alias implica-
ti terrenis et mundanis nego-
tiis quod non bene valent insi-
stere spiritualibus. Et ideo
per hoc dant eo amplius dy-
abolo occasionem temptan-
di. Idem. Sexto dat dyabo-
lo occasionem temptandi curi-
ositas sensuum et in cautela
exponendi eos sicut patet in
prima temptatione. Gen. 3.
Vidit mulier quod esset pulchrum
ad vescendum etc. Ecce cuius
non custodiuit oculos suos.
Ita dyna filia Jacob. a sich-
en erat corrupta quia vide-
re voluit mulieres regionis
illius. Gen. xxxiiij. Ita da-
uid ex incauto aspectu tem-
ptatus commisit adulterium
cum Bersabe. Secundi Regum. xj.
Ita hodie incautus aspectus
est occasio viris et mulieri-
bus ad multa peccata et ad
temptationem dyaboli ad aua-
ritiam: ad luxuriam: ad super-
biam: ad gulam et cetera. quia
res vise delectabiles placet.
et placentes concupiscuntur
Ita suo modo incaute

la oculorum est multis occasio q̄ alios indiscrete indiscant et spernūt. Idem de auditu dum quis audit aliorum defectus et peccata et ex hoc male iudicat. Ecce incaute la auditus sibi est occasio et maxime hoc est per illos duos sensus scilicet visum et auditum. Et non nunquā quis gravissime inflammatur per tactum sicut lacius supra dictum est de quinqz sensibus exterioribus. ¶ Septimo dat occasio ē temptandi boni propositi fractio et asperitatis aluete emollitio patet ex illo. Math. iij. Sic vt lapides isti panes fiunt. Nec dixit temptator domino. quasi diceret dura tibi mollifica: aspera: relaxa. hostes enim quando vident aliquam fracturam in muro castri p̄ illam ingredi molliuntur. Unde sup̄ illo. j. pe. v. Tanquā leo rugiens circuit dicit Glo. Nota audet dyabolus ingredi homines duos et asperos asperitate penitentie in volutos sed molles et dissolutos vt aqua p̄z illud experientiam in his qui q̄qz

castigauerunt corpora sua et habenas relaxantes in ieiunio vel oratione postea gravius reptati a dyabolo lapsi sunt. ¶ Octavo dat occasionē retemptandi hominis instabilitas et motuū exteriorum leuitas p̄ que iudicat dyabolus de interiori leuitate et q̄ leuiter poterit hominem ad malū inclinare Si homo est leuis ipse est virtus q̄ cito rapit leuia fm̄ illud. Exodi. x. Ventus vrens leuauit locustas. Et in ps̄. Sicut puluis quē p̄icit ventus a facie terre leuis est et per nature sue leuitatem leuiter facta vlt̄ dicta cognoscit. Unde Dige super illud Job. ij. Circum terram dicit tanquā spiritus volans: ea que dicunt voce extra audies: vel que in operibus sunt cuncta sciens et videns: ea vero que in corde tractantur nescies. Item in collationibz patrum. Iohannes Cassio. ait ipsas cogitantes q̄ ipsi demones ingeruntur suscepte vlt̄ quō suscepte sciūt non p̄ eis anie naturā non p̄ ipsius anie motū in medullis latente sed ex

Sermo

xxij

motibus iudicijque corporis
deprehendunt vtruta si castri
inargias suggerunt suadent
monachum ad fenestras vel
coquinas curiosius aspicere
si viderunt eum de cibo lo-
quentē: fornicationē sugge-
runt: si viderunt eū carne cō-
motum penitenter aspicere
aut loqui: aut aliud tangere.
Et similiter in ceteris vicijs
qualiter etiam aliquādo a vi-
ris prudētibus deprehendit
Cogitationes autē q̄ de inti-
mis anime sensibus nōdum
proderunt adire vel cognos-
cere omnino non possunt.

L Sic ergo habetis
quomō octo modis quis oc-
casionem temptandi dyabo-
lo pare poterit qui modi si-
ue occasiones cuilibet ratio-
nem habenti essent bene psi-
derandi vt illis cognitis ho-
mo diligenti⁹ vigilarz et ora-
ret ne intraret i temptatōez
id est ne a dyabolo caperet i
temptatōne qd vt facere va-
leamus. Implorē⁹ dei ad-
iutorium vt temptationem.
vincamus Amen.

Vigilate et orate ne intre-

tis intemperationem. **Mat.**
xxij. Luce. xxi.

Sermo. xxij.

In precedentibus
sermonibus audi-
stis de multiplici
temptatione et signanter de
varijs laqueis et astucijs dy-
aboli et tandem de hijs que
parit occasionem temptan-
di. Nunc necessarium erit vi-
dere de remedijs contra tem-
ptationes. Et licet summuz
remedium est fugere et vita-
re occasiones dictas in pre-
cedenti sermone attamen ad
huc sunt plura remedia quib-
us se homo iuuare potest i
temptationibus quibus dis-
ligenter consideratis facili-
us euitare pōt laqueos dy-
aboli. Et de illis nunc cogita-
ui dicere in presenti sermo-
ne et insequenti si ad finē il-
la nunc perducere non pote-
ro. Pro gratia Aue maria.

Vigilate et orate etc.

A Circa illa verba Est
notandum q̄ quamuis om-
nipotens deus angelos su-
os nobis deputauit in custo-
diam qui nos in temptatio-
ne adiuvant et hostem repul-

munt tamen ipsi angeli sunt
 prouiores et fortiores ad nos
 iuuandum et custodiendum
 siue fortius nos adiuuant cū
 homo facit debitū suū qm
 si tepidus sit ad resistendum
 vult em dñs ds vt i hoc mū
 do militemus et pugnemus
 contra aduersarios nostros
 carnem mundum et demo
 nem fm illud Job.vij. Adi
 licia est vita hominis super
 terraz Nemo enim coronat
 nisi q legitime certauerit. ij.
 ad Thimothe. ij. Ideo sunt
 considerāda aliqua iuuamē
 ta siue remedia quibus ho
 mo faciendo qd in se est vln
 cere potest temptationem.
 Et licet talia sint multa fm
 Boc. quia wilhelmus paris
 siensis in tractatu suo de vir
 tutibus ponit ad min⁹. xviij
 Et Vincentius in spe. mo
 rali. libro. iij. par. j. distincti.
 vij. de tēptatione ponit qui
 decim tamen ex his omni
 bus ego collegi aliqua q mi
 hi videntur magis conside
 randa et in memoria retinen
 da in quibus etiam alia quā
 tum necesse est videntur cō
 prebendi. Et sunt in nume

ro. xij. per ordinez. Et si for
 te quis diceret dixisti supra
 multas occasiones tempta
 tionum et nunc multa reme
 dia. quis potest singula cape
 re et memorie commendare
 Respondeo q licet bonum
 esset hec singula attēdere et
 retinere attamē non est cui
 libet necesse ad salutem ma
 xime simplicibus et indoctis
 sufficit enim talibus in ge
 nere haurire ex omnibus il
 lis talem doctrinam. vt sint
 cauti ne dent dyabolo occa
 sionem ad temptandum siue
 carni aut mundo. Et si tem
 ptati fuerint q tunc recur
 rant ad remedia infra dicen
 da considerando de illis qui
 considerare possunt. Unde
 quodlibet dicendorum valet
 homini contra temptatōem
 ideo qui non potest cōsidera
 re singula cōsideret saltez ali
 qua puta sex septe quatuor
 tria. ij. vel saltem vnum si a
 deo simplex est sicut oratio
 nem conformē et sic de alijs
 sicut patet infra illa recitan
 do per ordinem primo sum
 matim postea qdlibet in spe
 ciali tractando.

Remedia
contra tempta-
tiones

Virtutes theoloyce fides spes et caritas
Timor mortis ichenne iudicii pncularis et
vniuersalis et dei enim nunc omnia sunt aperta
Consideratio turpitudinis peccati ad quod
quis temptatur et damni sequentis
Consideratio dignitatis humane nature
Virtutis resistendi ad quod mouere debet ex-
empla grauissime temptatorum
Oratio cum inuocatione diuini auxilij
Lectio et recordatio diuine scripture.
Confessio peccatorum vel saltem discreto tem-
pore
Humilitas temptationis reuelatio
Laboris occupatio et rigoris discipline con-
tinuatio
Virtus passionis christi.
Eucharistie sacramentum et nobilitas corone
vincenti temptationem preparata

B Primum ergo reme-
dium quo vincunt temptatio-
nes est ut homo se conuertat ad
virtutes theoloycas fide spes
et caritate. unde de fide dicitur per
apostolum pastor ecclesie. Augu-
stine quia aduersarius vester
dyabolus tamquam leo rugi-
ens circuit querens quem deuo-
ret. Et sequitur. Qui resistite
fortes in fide. per apostolum. Et apo-
stolus ad Ephesios. vi. dicit In
omnibus summentes scutum
fidei in quo possitis omnia re-
la nequissima ignea exting-
uere. Et ad hebreos. xi. San-
cti per fidem vicerunt reges. Si-

des enim habes crucifixum
per vexillo ostendit militi vel
pugili coronam per mercede et
patibulum inferni. Illo modo
ergo temptatus fide se iuuat
credendo quod deus non derelin-
quit suos in temptatione sed
et adiuvat iuxta sententiam
apostoli. i. ad Corin. x. dicen-
tis. Fidelis est deus qui non
paciatur vos temptari super id quod
potestis sed faciet cum temptati-
one etiam puentum ut possi-
tis sustinere Exemplum datur
iulianus pilien. ut scilicet. Si quis
temptatur de uxore proximi sui
talis recurrat ad fidem ipsam

Sermo

xvij

lendo eam q̄ sibi responde-
bit nequa quā illud facias qz
intoxicata z mortifera ē hec
voluptas ne bibetis eam: qz
p hoc inimicus dei constitu-
eris qui a te retrahet auxili-
um suū z sancti angeli eius
contra te mouebunt. *Re-*
currat deniqz id spem diuine
miseriēdīe confidendo de
adiutorio dei fm illud psal.
Ad te domine leuaui animā
meam deus meus in te con-
fido non erubescā. Et iterū
Uniuersi q̄ te expectāt non
confundent zc. Spes em̄
dum p̄sultur dicit. Quid mi-
hi offers in terris caducam
z miserā voluptatē cum ex-
pectez tam grandia in celis.
certe non perbā neqz dimit-
tam illa eterna gaudia pro-
pter hanc quaz mihi offers
falsissimā voluptatē turpissi-
mā z btuissimā. Caris-
tas vero dicit ego dñm deū
meū habeo mihi carūz ideo
p tam vili precio ip̄uz non
vendā aut amittā neqz pro-
pter te miserā voluptatē il-
lum offendā. Adz dicit Lān.
vij. Fortis est vt mors dile-
ctio z sequit̄ ibidē aque mul-

te non poterunt extinguere
caritatē nec flumina obruēt il-
lam. *Un̄ Gre. Qui caritati*
adheret nullo modo potest
subici vanitati. Omnia em̄
vincit amor: teste poeta Sic
em̄ musca non audet inside-
re sup ollā fer uentē: aut sup
scutellam nimis calidā. Ita
dyabolus valde timet tēpta-
re eos qui ardent caritate.
accedit quidē vt musca cir-
cumvolitās sed dñm videt
reliscentiam confusus rece-
dit zc. L. Secundū res
mediū p̄tra tēptatōes est tis-
mor viciū mortis iudiciij p̄ti z
vn̄uer. z iehēne z domi dei
cui nūc om̄ia facta sūt apta.
Un̄ em̄ tēptatus timet ne si
vict⁹ fuerit deū offendat et
sic forte in pctō moriā z dā-
netur z ab hostib⁹ p̄fundat.
pugnat fortiter z de⁹ illū ad-
iuuat fm illud Eccle. xxxij.
Timēti deū nō occurrēt ma-
la sed intēptatōe de⁹ illū cō-
suabit z liberabit a malis: as-
sumat ergo tēptat⁹ mortē p
remediū p̄siderādo q̄ certis-
sima sit mors z hora mortis
pemtus icerta qd̄ et bñ nos
docuit sp̄s sct⁹ p̄ illō Eccl̄i

Sermo

xvii

vij: Ademorare nouissima
tua & in eternum non pecca-
bis Et Socrates dicit. Sū-
ma philoso. ē cogitatio mor-
tis assidua: hoc autem dixit
quoniam philoso. in hoc esse
credidit vix in custodia & o-
fensione a presentib⁹ volup-
tatibus quib⁹ anime inebri-
antur: captiuant. & ab omni
vigore suo cneruant. memo-
ria vero mortis appetitum
huiusmodi voluptatū extin-
git. Ideo dicit. Hiero. in Epi-
stola ad paulinū. Facile con-
temnit omnia qui se semp co-
gitat morturū. Qui em at-
tente cogitat de morte sua p-
quam cum omnia presentia
oportebit derelinquere & ne-
scit quādo: ymo nec ad horā
certus est de vita: merito di-
cet sibi ppi cur volo pro tam
vili et caduca re omnia bona
mea povere & eterna vita ca-
tere ponerem em me p hoc
ad incertam statū: statū vi-
delicet damnatorū & nescio si
vquam exire potero illum
Consideret, etiam tēptatus
quā horrenda erit caro mor-
tua ad quā nunc viuā tantū
affici siue sit ppiā siue alie

na in ea delicias pstituendo
cum bestiis in terris Consi-
deret quale erit cadaver ho-
minis mortui oculi fracti: dē-
tes clausi: aures mor vermi-
bus replēde q. nunc detracti-
onis voces & vana queq; cū
delectatiōe audiunt: dentes
qualiter stringent. qui nunc
gaudet de gula & edacitate.
nares quomodo putrescent
que nunc in vanis delectant
odoribus: oculi q. interiora
capitis flexi q. nunc delectā-
tur aspectibus: labia hore-
bunt: q. in vanis nūc risu dis-
solunt lingua plena sanie: q.
nunc sepe inania & nociua p-
fert: artabit gutt: vter ver-
mibus replebit: & sic totum
corpus quāto fetore et hore-
rore replebit q. nunc bele-
ctat in voluptatib⁹. vbi tunc
superbia: vbi ceruix erecta.
vbi iactantia verborū: vbi or-
nat⁹ vestitū: vbi varietas de-
liciarū: velud somnū omnia
evanuerūt & amatores suum
miserrimūz reliquerunt &c.
Et recitat wilhel. parisiē. q.
hoc remedio vsus fuit qdaz
iuuenis in ptibus Burgun-
dic. Accepit em caluariāz. i.

caput cuiusdā speciose mulieris defuncte: postquā putrefacta fuerat: et caput illud omnino carnibus denudatū se cum deferbat ut quotiens cumq; eum arripet carnis tillatio intueret illud: et propter hoc despiceret pulcritudinem viue carnis quā sciebat cito per mortem et putrefactionē ad illam deformitatem horrificā deuenturam. Hoc autē sepe faciens tante efficacie remediū in illo capite inuenit: quoniam in eo victus erat penitus ardor carnis. Sic ergo propter quomodo timor mortis est contra temptationes

B Suo modo id declarari potest de timore iudicii particularis et vniuersalis. Unde merito timere debet iudiciū particularē: in quo sibi oīa peccata sua que vniquā per totum vitam suā gessit: quantūcūq; horrenda et secreta in facie obijciuntur: eruntq; accusatores demones: testis propria conscientia: et quid dicere possit misera anima. Et si se excusaret non habet expectabitq; sententiam iudicis statim contra se fulminari. In vniuersali vero

iudicio non solum deo scitis et sibi manifesti erunt peccata singula: sed et toti mundo. Quanta tunc erit verecundia horrendorum peccatorum in multis: quod iam incedunt honorabiles et ab omnibus boni iusti et honorabiles volunt dici. Ita et tercio declarandum erit de timore iehēne. Nam consideratio ignis iehēne et infernaliū cruciatuum qui sunt eterni duratione: et intollerabiles acerbitate: qui cum illa attente et iugiter considerat haud dubius de calore illius eterni ignis faciet sibi refrigerium temptationum: puulis enim virga aut flagellum ostenditur ut timore illius a peccatibus et stulticijs deterreantur sic et sibi debet homo per attentam considerationem ostendere infernale carcerē ut deterratur a stulticijs suis: ne presentiat temptationibus ad peccata. **E** Quarto timor dei et verecundia peccatorum debet hominem retrahere ne presentiat temptationi. Ad hoc valet attentata consideratio: quod homo omnes actus suos malos interiores et exteriores et om

nes gestus et motus suos facit in clarissimo aspectu dei angelorum et sanctorum que in oculis vel aspectu vilissimi gratioris facere non auderet. Si ergo vir vel mulier tantum. Timet autem verum recundatur turpia agere coram pessimo homine: quamtomagis in oculis omnia videtis dei nihil turpe aut quod ei displiceat facere debemus. vel etiam cogitare. Illud remedium docet Boetius. in libro de consolatio. philosophie. dicens. Magna nobis est indicta necessitas probitatis. dum omnia agimus in oculis omnia cernentis. Erubescit ergo anima christiana in conspectu sponsi tui domini dei turpe aliquod: aut sibi displicens agere aut etiam cogitare: timezelum ipsius quia non placeat in die vindicte nec acquiescet cuiusquam precibus: nec tunc accipiet pro redemptione dona plurima proverbia. vii. nec putet homo nunc quicquam latere eorum que in ipso sunt aut fiunt cum scriptum sit Sapientia. i. auris celi audit omnia. Et ad hebre.

filij. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Expaucesce ergo. O homo expaucesce oculos et intuitum iudicis qui reddet unicuique iuxta opera sua Sic ergo habetis quadruplicem timorem qui merito debent esse cuiuslibet remedium in temptatione videlicet timorem mortis: iudicij: particularis: et vniuersalis iherusalem et dei omnia cernentis

Et hec de secundo remedio scilicet timore. Tercium remedium est consideratio turpitudinis peccati ad quod quis temptatur et damni sequentis. Recipiamus in exemplum peccatum luxurie si quis ad eam temptatur consideret quam turpe sit nobilissimam. animam ad ymaginem dei formatam tanto fetori subicere valde enim vererendum sibi reputaret. nobilis et famosus miles se vinci a vili persona: et ribaldo aliquo ita et nos valde obprobriosum reputare debemus vincti a rebus qui vilissime sunt respectu hominis: qui tam nobilis est ratione anime valde ergo scandalosum est vin

ei a vino. a carne : a diuitijs :
a dyabolo : a fetorib⁹ luxurie
et ita pōt declarari p singu-
la peccata. Cōsideretqz tem-
ptatus quantū damnum sibi
inde sequat. Non enim solū
ex hoc habet damnum in ani-
ma sed et in corpore : in reb⁹
et honore. Unde p luxuriam
conscientia maculatur. deus
irritatur : corp⁹ debilitat. et
honor hominis cōfunditur.
quia non manet omnino il-
lud peccatū sepultum quin
de se infamiam vt fetore su-
migare faciat et nōnunqz to-
ta hominis substantia ener-
natur. vnde Jero. in quada^m
epistola. Ignis internalis
luxuria : cuius materia gula.
cuius flāma superbia : cuius
scintille praua colloquia : cu-
ius fumus infamia : cuius ci-
nis inopia : cuius finis iebē-
na : quid tunc de illis qui lu-
xuriose viuendo consumunt
ea q in pios vsus cōuerrere
debent vt persone spiritu-
ales et seculares bñ vltra p-
missa obligantur pauperib⁹
ad satisfactionem. quilibet
enim beneficiatus vltra ne-
cessitatem suam residuū ob-

ligatur conuertare. In pios
vsus : adhuc sunt innumera-
bilia damna que homo in-
currit ex peccato de quibus
aliqua dicere satis necesse
esset sed breuitatis gratia tā-
quam alibi dicta nunc tran-
sco illa. **¶** Quartum
remedium est cōsidera-
tio dignitatis et nobilitatis
humane pōitiōis siue huma-
ne nature qui ei intelligit et
diligenter considerat nulla-
tenus intante imundicie clo-
acam peccatorum ipsam fa-
ciliter protjcit : de qua digni-
tate ratione anime dixi. ser.
j. **¶** Ideo ppter huiusmodi
dignitatem humanam vere-
cundissimū debet videri ho-
mini q ipse descēdat ad ope-
ra brutorum et non potius
elcuctur ad opera virtutum
et per hoc ad conuersationē
et intelligentiam angelorum
cum quibus conuenientiam
habet fm partem potiore
scilicet rationem. Rex enim
prepotēs et nobilis valde ve-
recundaretur in operib⁹ su-
torie. In hoc enim vi-
deretur multum degenera-
re a sua nobilitate in com-

parabiliter plus degenerat homo cum se dat ad petulancias brutorum et ad vanitates refugas mundanorum. Attē dat insuper homo christianus quouio consecratus est in baptismo et character christi sibi impressus est propter quod valde verecundum est sibi aliquam de ordinatione, aut turpitudinem permittere fieri in se et in viribus anime sue. Proenim homo resisteret in ecclesia aut alio loco. Consecrato fieri quanto magis homo in se et de se vereri debet huiusmodi: cum sit magis consecratus. Sanctitas quippe christiane anime tanto maior est tantoque venerabilior sanctitate temporalis siue materiali: quanto veritas est prestantior figura. Et quanto res est sublimior suo signo, quia sanctitas que ecclesijs prestat consecratione. Episcopali solus figura est et signum sanctitatis baptismalis cum ergo nemo sit qui non vereatur turpe aliquod in ecclesia committere consecrata propter figuram ipsam et signum sancti-

tatis. quanto fortius propter ipsam veritatem sanctitatis considerator in seipso talia formidare debet. Ad idem facit consideratio ymaginis: dei in nobis: quia ad ymaginem suam fecit deus spiritum nostrum si ergo ymago lignea crucifixa aut ex quo cumque alia materia facta in tanta veneratione et reuerentia est apud unumquemque fidelium sic ut nullus eorum inquinare sordidare putare deiscere vulnerare. aut alio modo irreuerenter eas audeat tractare quid est unicuique nostrum cogitandum aut faciendum de imagine dei viva et vera videlicet anima hominis: certe omni diligentia conandum est ut eam omne mus caritate et omnium virtutum decore et sollicitudine nobis est cauendum ne eam maculemus per peccata et vicia propter quod fortissime est nobis resistendum temptationibus et conandum ad opera virtutum. Ad idem facit consideratio quod fidelis anima est regis regum sponsa soror et filia. Sicut

legitur in libro. Canticorum
 quā sacrilegus ergo aulus est
 siue audax a quam impia te
 meritas est corruptio. ut
 ferialibus eam exponere pol
 lucenda et victori turpitudini
 bus eam p̄stitueret. quocūq;
 modo violandum quis hoc
 duci suo aut. principi facere
 auderet aut p̄ra ipm. etiam
 cogitare. Sic ergo habens
 quartū remedium. p̄ra tem
 ptationes vici dignitate hu
 mane nature. ¶ Quin
 tum remedium est virilitas
 velociter resistendi ad quod
 etiam debent nos mouere ex
 empla multorum sanctorum gra
 uissime temptatorum. Est
 autem optimum resistere a
 principio temptationis. sicut
 illud poete. Principiis ob
 sta sero medicina paratur
 Cum mala prolongas con
 ualuerit moras. Unde quaz
 cito latrunculus incipit intra
 re domum resistendum est si
 bi et non debet homo p̄mit
 tere qd domum effodiat.
 Pugil quam cito videt ad
 uersarium suum velle se per
 cutere obstitit ei. Unde pro
 pheta. Beatus qui tenebit

et allidet puulos suos ad pe
 tras. i. cogitationes ad chris
 tum. Ita qui vult serpentes
 occidere caput eius cito at
 terat id est initium temptati
 onis. Unde Gregorius. Lu
 bicus est antiquus hostis q
 nisi capite teneatur totis vi
 riens illabit. Ideo dicit apo
 stolus ad Ep̄ne. iij. Nolite
 locum dare dyabolo. Et Ia
 cob. quarto. Resistite dyabo
 lo et suget a vobis.

Est tamen aduertendum
 qd quandoq; vincitur temp
 tatio fugiendo et specialiter
 temptatio carnis sicut illud apo
 stoli. i. ad Corinth. vj. Fugite
 fornicationem cum ceteris
 enim vicijs apostolus
 dicit esse luctandum. sed forni
 cationes fugiendam. Unde
 Ecclesiastes. vij. Qui timet
 decum effugiet illam sed mus
 licem per quaz significatur
 concupiscentia carnis optet
 enim fugere omnes occasio
 nes. Temptatio autem de di
 uitijs habendis vincit diu
 tias contempnendo qd fit mo
 lestias patiendo et delicias su
 giendo. Ad hoc ergo nos me
 rito mouere debet exempla

Sermo

xvij

sanctorum ut viriliter et velociter resistamus temptationi que valde multa sunt.

Referam de sancto Hieronimo pauca qualiter temptatus sit sicut de eo dicit Hieronimus in vitalium patrum quod dyabolus sepius sibi nudas mulieres cubanti circumiacere sinxit et multoties ei esurienti largissime apparuere dapces interdum orantem lupo vellulans et vulpecula ganniens transiit psallenti quasi gladiatorum pugna spectaculum prebuit. Et unus quasi interfectus et ante pedes eius corruens sepulturam rogaret. Orabat etiam semel fixo capite in terram. Et cum nunc orare mens quiesceret forte aliud cogitando sicut est humanum statim insiluit dorso eius festinus agitator et latera calcibus ceruicem flagello verberans eia inquit cur dormitas et desuper ridens et subridens an cibum vellet suscipere. Ecce quantum iste sanctus pater temptatus fuit sed viriliter et velociter resistens omnem hanc temptationem ut sumum a se repu-

lit cum tamen tunc erat etatis solum quindecim annorum postea vero ab anno xvi usque ad viginti etatis sue annus estus et pluvias breui turguriculo declinavit quod iunco et carice texerat latitudine pedum quatuor altitudine pedum v. et longitudine paulo amplius quam eius corpus paciebatur ut sepulcrum potius quam domus diceretur eius habitatio super nuda terra. strato iunco usque ad mores cubitavit. Sarcus vero quo semel fuerat indutus nunquam lauit superfluum dicens munus dicias in cilicio querere nec mutavit alteram tunicam nisi cum prior penitus scissa esset tanta vixit abstinentia: ut incredibile videatur postea torcoruscavit miraculum quod ea nullus valde exprimere: fugit de una provincia in aliam ut esset ignotus: ne vana gloria eum occuparet et tempus dyaboli eum prodigerunt. Anno de accidit semel quod infra septem dies ut refert Hieronimus bene 200. milia hominum curaret demoniacus et infirmos etc. Ecce si tanta

in
uen
nos
2
de
W
tus
in
bor
exi
cum
est
lex
cor
die
nib
salu
ti in
cult
cia
loz
dist
uen
rura
vbo
tus
rom
tera
ven
cio
dit
cel
tibu

sustinuit tantus sanctus a in-
uentute deo seruens: quid
nos miseri facere debemus.

Audiat aliud exemplum
de sancto Antonio.

Hic cum esset nobilis ces-
tus a parentibus religiosus
in egipto post mortem am-
borum parentum annorum
existens circiter xvij. seu. xx.
cum sorore puila derelictus
est et domum regebat nec dum
sex confluerant menses re-
cordabatur et aliquando au-
dierat quomodo apostoli om-
nibus relictis secuti fuissent
saluatorem. et quomodo domul-
ti in actibus apostolorum fa-
cultatibus suis venditis pre-
cia eorum ad pedes aposto-
lorum detulerunt egenis
distribuenda talia secum vol-
uens possessionem: quam in
rure habebat tricetera iugera:
vbera et opima vicinis largi-
tus est ne in aliquo sibi vel so-
rori molestia gigneretur ce-
tera que habebat in mobilibus
vendidit et non exiguo pre-
cio aggregato indigentibus de-
dit paruis retribuitis pro ne-
cessitate sororis quam fide-
libus et notis virginibus com-

mendauit et non longe a sua
villula deo seruedi locum sibi
elegit. Et visitans quos sci-
uerat patres illorum virtutes
sectabatur. Cum itaque per
singulos dies animus robo-
raretur et nec cogitaret de di-
uitiis paternis et cognatis
et affinibus sed operaretur
manibus. unde manducaret
et egenis succurreret ita ut
a vicinis et monachis speci-
aliter deicola vocaretur et om-
nibus carus haberetur. Nec
itaque considerans inimicus
christiani nominis dyabolus.
impaciter in eo tantas fe-
rens virtutes suis aggressus
est cum fraudibus.

Primo temptans si ab in-
cepto cum posset reuocare.
immittebat ei memoriam pos-
sessionum: sororis in defensi-
onem: generis nobilitatem.
amorem reatum: seculi glori-
am: esse variam delectatio-
nem et plura similia: postre-
mo virtutis arduum finem.
et maximum puniendi labo-
rem: nec non corporis fragi-
litatem: etatis spatia plura.
primum maximam ei cogitationum
caliginem suscitabat. postquam

autem dyabolus orationib⁹
eius p̄ fidem passionis xpi se
intellexit, elidi nocturnis eū
inquietabat illecebris: iam p̄
cogitationes sordidas: iam
carnem titillando, et inflam-
mando iam p̄ noctes in pul-
chre mulieris vertebatur or-
natū nulla omittens figmen-
ta lasciuie. Anthonius vero
contra sibi proposuit vlti-
ces iehenne flāmas et dolo-
rem vermis recordans et iu-
dicij tormēta p̄siderans ille
sani anime puritatez suabat
quē omnia ad maiorem dy-
boli p̄fusionez fiebant vt ille
qui deo similem se fieri pos-
se putabat ab adolescente vi-
ceretur: postremo dyabolus
videns se victum apparebat
q̄lis est se in vultu: puer hor-
ridus atq; niger: ad ei⁹ se ge-
nua prouoluens et humana
voce flendo dicens. **A**dul-
tos seduxi et plurimos dece-
pi nunc aut vt a ceteris san-
ctis ita et tuo labore sum p̄-
stratus: quē cum interrogas-
set Anthonius quis esset q̄
talita loqueret ait. Ego sum
fornicationis amicus ego mi-
timida turpitudinis arma ad-

uersus adolēcentes suscepi
Hinc et spiritus fornicatois
voco: quantos volentes pu-
dice viuere decepi q̄ in ope
cōsumatos ad pristinas sor-
des redire p̄suasi. Ego sum
propter quem propheta lap-
sos increpat dices. Spiritu
fornicationis seducti estis.
Osee. iij. Et reuera per me
illi fuerunt supplātati. Ego
sum qui et teipsum nūc sepe
reptauī et semp̄ repullus suz
Cum hoc sanctus Anthoni-
us egisset primūz grās agēs
deo tandem maiori audacia
aduersus inimicū ait. **A**dul-
tum ergo despectus multum
q̄ contemptus es nulla michi
nunc de te cura est dominus
michi adiutor et ego exulta-
bo sup̄ inimicos meos et sta-
tim ad voces eius fantasma
q̄ videbat euauit. Et hec
fuit prima victoria Antho-
nij contra dyabolum Ita de
multis alijs sanctis patrib⁹
similia possunt recitari exē-
pla. **R** Sextum remedi-
um contra temptationes est
oratio cum inuocatione di-
uini auxiliij tam propria quā
aliorum bonorū hominū.

Sermo

xvii

Oratio quidam ppria sic docet Saluator Math. xxvj. Vigilate et orate ne intretis in temptationes Et. j. Pe. v. Vigilate quia aduersarius vester dyabolus tanquam leo rugiens querit quem deuoret et c. Evidentissimum exemplum habemus Exodi xvij. de oratione moysi. Prius auxilij et remedij necessitatem sciens ecclesia omni hora dicit: deus adiutorium meum intende Et sepe clamans ad dominum dicit expugna impugnantes me exurge i adiutorium mihi: scit enim viribus suis tot et tantis certaminibus non posse sufficere sed quod scriptum est nisi dominus custodierit ciuitates frustra vigilat qui custodit eas Quod autem oratio bonorum suffragat demones et temptationes eorum patet ex illo Sapient. xvij. Tetigit autem iustos temptatio mortis. Et sequitur: non diu permansit ira tua: prope rans enim homo sine querela deprecari pro populis: proferens seruiculis sue scutum orationis et pincensum deprecationis allegans resistit ire: et finem imposuit necessitati: ostendens

quoniam iustus est famulus Exemplum de hoc in vita marie de Dyaga legitur: quod dyabolus quamdam sanctimonialem simplicem temptauit: ut refert Aina. ubi dicitur. Primo in mundis cogitationibus: et ad ultimum blasphemosis ita quod se omnem amississe fidem credebat et omnino fastidiuit despata: nec confessionem peccatorum poterat facere: nec eucharistiam recipere nec verbum predicationis audire: quam cum alie sanctimoniales adduxissent ad dictam mariam et per illam orassent nec liberationem sic obtinerent. Cogitauit fortiori potentie fortius remedium adhibendum et quod hoc genus demoniorum ut dominus dicit Math. ix. Non eiicitur nisi in ieiunio et oratione fortius se afflixit virginis compatiens per xl. dies nihil manducans nisi bis vel ter in septimana in oratione et lacrimis se maceravit et flicta virgine ille deterritus spiritus cum multa confusione compulsus est ab angelo venire coram ea miserabiliter ut videbatur afflictus: videbatur enim ei quod euominisset omnia in

teriora sua & q̄ portare com
pelleret omnia intestina sua
super humeros suos. Omni
potens cū deus aliqñ vult
ostendi p̄ signa exteriora visi
biliter que sunt inuisibiliter
Rogabat aut̄ eam vt ei⁹ mi
sereretur & ei quantuncunq;
penitentiā inungeret q̄a ad
eam p̄ficiendam cogeretur.
Super hoc aut̄ requisito cō
silio a quodam magistro ei⁹
consiliario qui ei dicebat q̄
in desertum eum mitteret ali⁹
feruentior supueniens dixit
non sic euasurum illum p̄di
ctorem sed mittendus esset in
infernū. Cum aut̄ illa illuc
eum mitteret & sic eum vllū
lato maximo descenderet in
finitū clamorem maligno
rum spiritū ipsa audiuit in
spiritu ad ruinā illius magni
principis: virgo aut̄ predicta
liberata facta cōfessione ani
mo libenti & recepta commu
nionē ad suū monasterium
est reuersa. **Hec Vincē.** vbi
supra. **S** Septimū re
mediū est scripture sacre le
ctio siue recitatio aut medita
tio dñs cū nouit temptato
rem non fortitudine superare

sed auctoritas vincere dicēs
ei. Scriptum est. Nō in solo
pane viuit homo &c. Et iterū
scriptum est. Nō temptabis
dñm deum. **Mat. iiii. & Lu
ce iiii.** Unde **Sapi. v.** Mel
ior est sapientia qm vires et
vir prudēs magis qm fortis.
Et ibidem vii. Sapientia vin
cit maliciā. Iterum ibidez
x. Certamē forte debet ei vt
vinceret & sciret qm poten
tior omniū est sapientia. hoc
venditū iustum non dereli
quit sed a peccatoribus libe
rauit. Unde i diuinis scriptu
ris inueniuntur verba medi
cinalia multifaria cōtra om
nem vexationem spirituale.
Similiter exempla ad hoc s̄
seruiciā cōminationes p̄e
miationes cōmendatiōes et
infinite cōsolationes in tem
ptationibus turbatoz homi
num. **A** Octauū re
mediū est confessio pecca
torum vel saltem reuelatio tē
ptationis alicui discreto. Ad
hoc sunt mlti auctoritates ra
tiones & exempla de quibus
de p̄fessione deo adiuvante di
cam. Referam tamē exem
plum qd dicit Vincē. in spe.

Sermo

xvii

mo. li. 3. par. x. de confes. Clericus quidā dum bene et sancte viueret inuidēs ei dyabolus fortiter impugnauit eum ut caderet qui in aliquod graue et enorme lapsus est peccatum. Cum autem dyabolus vellet eum confundere et assumpta humana specie eum coram suo episcopo accusasset et assignata esset dies in qua que dicebat dyabolus probare deberet afferens cartas suas coram iudice in quibus continebatur locus: tempus et persone quibus scientibus peccauerat. Dicitur autem clericus videns se in periculo positum confessus est omnia dolens et proponens non redire ad peccata. Cum autem esset coram iudice et dyabolus diceret se habere multa contra eum quod poterat probare per scripta et testes reuoluens scripta inuenit ea omnia deleta. Dicens certe hodie erant omnia que habebam contra istum hinc scripta: sed nescio quid hec omnia deleuit et hoc dicto euauit. Clericus autem in secreto confessiois episcopo omnia hec narrauit. Ecce quoniam utile remedium est confessio peccatorum. Quod autem

utile sit temptato per tempore alicui discreto. apire sua temptatio. Habemus de hoc doctrinam in vitali patrum. Ubi quidam senior cuidam a spiritu fornicationis impugnato dixit. Sili ne abscondas cogitationes tuas: ita enim perfusus spiritus immundus discedit a te: nichil enim ita confundit et alludit virtutem demonum: sicut si quis secreta cogitationum reuclauerit sanctis ac bonis patribus siue professori suo discreto etc.

¶ Nonum remedium est cordis humilitas similiter et operis. An sic luctator ad hoc se inclinat ut aduersarium vincat et deiciat: sic humilis dyabolum temptantem vincit. Illius exemplum habemus in vitali patrum. Vidit Antho-nius mundum plenum laqueis dyaboli etc. Et cum quere-ret quis per transire posset: audiuit vocem sibi dicentem: humilitas sola. Item in vitali patrum. Cuidam patri apparuit dyabolus transformatus in angelum lucis. et dixit ad eum Ego sum gabriel angelus missus ad te: ille respondit vide ne ad

alium mittaris: quia nō sum dignus vt angelus mittatur ad me. Itē ibidem cum vel lent demones semel quendā senē seducere Dixerunt vis videre xpm: ait: anathemati so eum de quo dicitis: qz xpo meo credo dicenti. Si dixerint vobis Ecce hic est xpus nolite credere sic p̄z. Mat. xxiiij. Qui tandē confusi disparuerunt Itē iterū de quo dam fratre: qui cum p̄ tribuūm p̄stratus flens orasset: z dicerent ei cogitationes sue qz magnus effectus esset: clamabat dicens. Vbi sunt nūc peccata que ego feci: q̄si diceret peccata mea ostēdūt me miserū. Si autē cogitationes impperabant ei suas negligēcias dicebat: qz ppter paruum seruiciū: dei pietas misericordiam ei faceret cui appaauerunt demones dicētes se turbatos in eo qz cū eum extollerent ipse se dep̄mebat z cum eum dep̄merent ad altū misericordie dei a seēdebat. ¶ Decimū remediū est laboris occupatio z rigoris discipline conuatiō. An homini post la-

plum indictus est labor siue laboris exercitiū Genes. iij. In sudore vultus tui vel. pa. 2. Ideo valde vidēdum est oculum sic s. p̄z ser. xvj. B. Vñ in vitaspaz. Cum temptati ones fornicatiōis impūgnarent quendam fratrem: arte figuli fixit in luto formā mulieris dicens. Ecce vxor tua oportet ergo te in duplo pl⁹ laborare qm ante: vt habebas vt pascas eam qd cū fecisset Sicut tandem de luto formā filie: quā vxor ei peperisset: et sic triplicauit laborem: z sic deinceps vsqz quo deficeret: non valēs in fine tantum laborem sustinere. Videns autē deus eius serues ppositum eum a temptatiōe liberauit. Item Bern. ad fratres de monte dei. id est carthusien. Rusticus habens suos neruos fortes laceratos exteriora non sentit. hoc facit vsus vsus exercitium: exercitium vires in omi labore sumimistrat. Qu autē rigor discipline valeat ptra temptatiōes: id hoc dicit Bernard⁹. Quid mirum si hoste debilitato p disciplinam tu fortior efficie

Sermo

xvii

ris. Ideo sancti terribiliter fuerunt rigidi in custodia discipline sicut patet de sancto Antonio hylarion. anub et ceteris patribus. Legit etiam de sancto Benedicto qd cum sensisset carnis stimulos nudum se piecit inter vepres et viticas: ut ipse vulnera carnis extingueret ardorem metis: Et de beato Francisco legitur: qd cum temptationis motum modicum sensisset cum corda sua durissime se verberans. dicebat corpori suo. eia frater asine sic te decet atteri Sic durum subire flagellum postmodum in ortum exiens se nudum volutabat in nuce: et septem ymages compingens vni dicebat. Ecce ista est vxor tua. Iste quatuor sunt duo filii et due filie. Isti alij duo sunt seruus et ancilla: omnes istos festiaz induere: quia si ergore moriuntur. Si autem tanta sollicitudo te molestat potius vni domino serui. Duo scilicet temptator victus abscellit et vir sanctus sic plene victor extitit. qd nunquam deinceps aliquid tale sensit. Item i vitaspatri legitur: qd dum quis

baz iuuenis graulter temptaret: nec aliquomodo posset flamma ignis extinguere: abbas monasterij precepit cuidam viro graui et aspero: vt cum insequeretur verbis: virgis i iurijs et querimoniis deponeret contra cum: et testes aduersus cum loquerentur. Ideo iuuenis flebat quotidie maxime pro eo: qd nullus ei crederet vel compati videbatur Cum autem post annum interrogaretur quid esset ei. Respondit sic michi non placet viuere: ita nec fornicari. Sic ergo per artem abbatis suppressa libidine: saluatus est. Ecce quantum valet afflictio corporis contra temptationes. Unde dicit wilhelmus parisiensis qd salubre sit tale remedium hora blandientis temptationes apponere. Dicit enim qd suo tempore hoc remedio usus fuit quidam episcopus habens ferrea instrumenta sic aptata vt absque veneratione caro vehementer pungi posset et doloris vehementis molestiam absque ulla sanguinis effusione inferret quod et alios facere docuit pungen-

q; eos tam fortiter vt eos cō
pelleret ad clamorē. Nec du
bitandum est quin satis leui
punctiōe lesione: vñ afflictio
ne huiusmodi temptatio car
nis extinguatur ad horam &
cum iterū surrexit adhibea
tur iterū remedium creden
dum ei est assuefactione hui⁹
remediū hominem multū p
ficere ad domandum carnes
vt rebellare disuolcat: nullū
enim est animal taz insanum
qd non de verberibus etiam
a sua natura & a sua cōsuetu
dine mitefeat. **¶** An
decimū remediū est virt⁹
passionis cristi & sancte cru
cis. Unde hoc signū sancte
crucis & memoria passionis
cristi valde terret demones.
In cuius figura precipit an
gelo Ezechielis nono. Trā
si per mediam ciuitatem ihe
rusalem & signa Thauro su
per frontes virorum gemen
cium & dolencium super cun
ctis ab hominationibus que
sunt in medio eorum Et an
gelis dixit. Transite sequen
tes eum & percutite nō par
cat ocul⁹ vester nec miserea
tur senem adolescentulū par

nulum virginem ac mulierez
interficite omnem autem su
per quem videtis Thau ne
occidatis. Thau est ista hñs
figuram crucis sine capite:
quia non dum fuit apposita
tabula complens crucem in
qua erat titulus cristi descri
ptus quia nondum fuit xpus
passus sed tantum figura pre
cessit. Unde Augustinus su
per Iohannez. Signum cru
cis a nobis expellit extermi
natozem: id est dyabolum: si
tamen cor nostrum xpm ha
beat in habitatozem. Ita de
passione cristi dicit Bernar
dus. Nihil ita repellit impe
tus demonū sicut deuota me
ditatio passionis cristi: nihil
ita medicinale est peccatoz.
nihil ita peccatum interficit.
viciū crucifigit: temptamē
ta extinguit: & omne genus
mali depellit: sicut memoria
passionis xpi. **R** Duo
decimū remedium contra
temptationes est eucaristie
sacramentum & nobilitas co
rone temptationem vincēti
preparata. Vñ refert Vin
cencius in specu. morali. vbi
supra: q; fallax ipe dyabolus

Sermo

xviij

ausus ē temptare et volebat
decipere mulieres sub specie
cristi q̄ post perceptionē cor
poris cristī multum robur vi
te obtinuit. Consideret etiaꝫ
temptatus nobilitatem coro
ne qm̄ de⁹ preparauit certā
tibus et vincētibus cui nulla
molestia huius mundi potest
adequari iuxta verba aposto
li Non sunt condigne passio
nes huius temporis ad futu
ram gloriam q̄ reuelabitur i
nobis ad Romanos viij. Si
enim tot et tanta prelia: dis
crimina et pugnas faciunt et
sustinent pro temporali glo
ria que est momentanea et vi
lissima quid facerent bellato
res spirituales si lucide et ve
raciter attenderent ad coro
nam eterne glorie q̄ eis pro
mittitur in celis. Attendant
ergo cristī fideles quantam
gloriam et honorem consecu
ti sūt victores spirituales cer
tantes contra carnem mun
dum et demonem: ne dum in
alio seculo sꝫ et in hoc mūdo
vbi post mortem suā adhuc
maximis celebratibus cor
luntur et eorum ossa cinguli
viles cappe aut calcei a mūis

danis quasi adorantur: et au
ro vestiuntur eorum ossa que
in hac vita cilicio premeban
tur: gloria autem carnalium
et mundanorum quantuncūq̄
qꝫ diuites deliciosi aut potē
tes fuerunt perijt eꝫ sonitu.
relicto post se timore eterne
damnationis et multiplici de
tractione: et execratione: ab
hijs quos hic oppresserunt:
impediuerūt aut contempse
runt in superbia sua: hec om
nia vel saltem eorum aliqua
si fidelis xpī miles attēderet
hauit dubium potenter cōtra
eres inimicos anime sue mi
litarēt: et eosdem deuinceret
vt eterne glorie coronā inde
sibi acquirere posset: quod et
nobis cōcedere dignet dñs
noster ihesus cristus in secu
la benedictus Amen

l iij

Sermo

xviii

Omne gaudium existimate: fratres mei cum in temptationes varias incideritis Jacobi. i.

Sermo decimus octavus.

In precedentibus sermonibus audistis de multiplici temptatione et fraudibus dyaboli: de multiplici occasione temptationis: de remedijs contra temptationes quibus homo se debet iuvare cum temptatur. Nunc videndum est de multiplici utilitate quam homo consequitur ex temptatione quam utilitate apostolus Jacobus beatus innuit in verbis theomatis dicens omne gaudium existimate etc. quod dicitur gaudere debetis de temptationibus varijs: quia multiplex fructus et utilitas vobis consequitur ex ea.

Pro gratia Ave maria

Omne gaudium existimate fratres etc. ubi supra

A Circa hec verba apostoli est Notandum secundum Augustinum de Ancona quod boni et iusti dum patiuntur vexantur aut turbantur in hoc mundo siue sit in rebus. corpore vel fama: non debent ex hoc indignari si mali in mundo florent et ipsi patiuntur quia ut dicit glosa super verbo theomatis. Non est cristiane dignitatis in temporalibus exaltari: sed potius opprimi. Nam mali nihil habent in celo: boni vero nihil debent habere in mundo. sed propter spem illius boni quicquid hic in via eis contingit de hoc debet semper gaudere. Sic ergo patet quod temptatio cum gaudio est recipienda: sed non est secus appetere temptationes: quia homo timere debet de casu suo. Secundo Notandum secundum Vincen. in specu. mora. lib. 3. par. 1. distin. viij. De temptationibus: quod temptationes sunt homini utiles ad multa: quia multa bona faciunt homini si patienter eas sustinet sicut patet in sequentibus.

Sermo

1 viii

B
Temptatio
multa bo
na facit

Purgat peccata: et negligentiam expellit.
Humiliat hominem dum defectus suos considerat
Instruit temptatum ad cognoscendum se et alios
Deseretur homo per eam multipliciter
Confirmat hominem in amore dei: qui eum
protegit in temptatione
Docet compati proximis per experientiam
am de se receptam
Perficit hominem alia in exemplum.
Glorificat deum et glorificat temptatum a deo

E Prima utilitas
temptationis: quia temptatio
purgat peccata propterea: dicitur
uid in ps. Non solum sustine
bat patienter immo petebat
temptationem dicens Pro
ba me domine et tempta me. qua
liter autem temptari petiue
rit subiungit dicens. Are re
nes meos et cor meum: id est
purga delectationes cordis et
corpis: quoniam misericordia an
oculos meos est: id est scio quia
misericorditer assistis tempta
tis et purgas misericorditer
a peccatis. Ecce faterur ap
te per temptationem purga
ri peccata. Ideo dicit Eccl.
xxxiii. In temptatione deus
timentem se conservabit et
liberabit a malis: quod autem tem
ptatio negligentiam expellit

pater: quia illi qui non sentiunt
contra se hostes frequenter
pigrescunt munire castra sua
Sic et impugna spirituali
qui sentit se quietum a tem
ptatione negligenter agit in
spiritualibus Unde glossa su
per illo ps. Proba me domine
et tempta me dicit. Nisi tem
ptaret negligentes essemus

S Secunda utilitas
est: quia temptatio humiliat
homines dum defectus suos
considerat deo bene tempta
tio est cordis humiliatio et
humilitatis conservatio Un
Grego. dum vicia nos tem
ptant proficientes in nobis
virtutes humiliat et sequitur
temptari permittit dominus
ut dum per temptationem homo
concutitur infirmitate cogit

Sermo

xxviii

nita in deo fortius solidetur
Exemplum in vitaspatrium.
Narrantur quidam pater pa
scalius nomine cuiusdam spiri
tu fornicationis fortiter tem
prato q post quindecim an
nos etatis sue: et postq in cel
la sua manserat i heremo soli
licitus de salute anime sue p
duodecim annos die ac nocte
non cessauit eum impulsu
re spiritus fornicationis. cu
autem crederet se a deo dere
lictum esse eligens magis vo
rari a bestiis qm tam bestia
lem sustinere passionem exi
uit circuiens fere totam soli
tudine et veniens ad spelun
cam leonum nudus se posuit
in ea iacere vt eum venien
tes bestie deuorarent. Cum
autem per totam diem ibi ia
cuisset in nocte venientes leo
et leena adorantes a capite vs
q ad pedes postea receden
tes cesserunt ei. Cum aute
cogitaret q deus ei pepercis
set ad cellam redijt: post pau
cos dies temptatio validior
surrexit: venit dyabolus i spe
cie mulieris siue puelle ethy
opisse quaz aliquando i mes
se viderat: que supra genua

sua stans multus eum ad pec
candum commouit: quam cu
a se repelleret dans ei punga
no alapas i maxillis fugauit
eam et per biennium fetore
manus qua eaz tegerat fer
re non poterat. Cum autem
pre tristitia fere desperaret et
deficeret tabefactus audiuit
vocem dicenti sibi. Vade pa
scali certare propterea pmo
lit et deus temptationes sus
tinere vt non alium de te sa
pias et ne quasi de virtutibus
extollaris et vt infirmitatem
tuam recognoscas. Redijt er
go ad cellam: reliquos paci
ficos habens dies: sicut loq
tur ac. Bene hoc ostendit a
postolus de se ipso dicens se
cunda ad Corintheos. duode
cimo. Ne magnitudo reuela
tionum extollat me: dat⁹ est
mibi stimulus carnis mee an
gel⁹ sathane qui me colaphi
set. Et certissime verum est
q temptatio humiliat: Nam
multi de se maxima sentiunt
et alios temptatos et victos
despiciunt qui tandem modi
ca temptatione corruunt vt
ex tali temptatione humili
res fiant. E. Tercia

phil
strui
gnos
entia
sapi
peri
bom
suaz
ante
man
tos.
ente
defe
Exe
cto
teba
xto.
cum
tem
fueri
nega
muli
quis
quis
ter x
or: et
temp
ergo
fider
temp
mer
nibu
in te

Sermo

xxiii

Utilitas: quia temptatio in-
fruit temptatum ut vere co-
gnoscat se et alios per experi-
entiam facit enim interiorez
sapientiam et exteriorem ex-
perientiam. Ex hoc namqz
homo cognoscit fragilitatez
suaz ut supra dixi sicut aliqui
antequaz temptantur se esti-
mant patientes fortes cau-
tos. castos etc. qui superneni-
ente temptatioe deficiunt et
defectus suos cognoscunt.
Exemplum habemus de san-
cto Petro apostolo qui di-
cebat. *Uatheu* vicelimosce-
ro. Domine parat⁹ sum te-
cum et in carcerem et in mor-
tem ire. Et iterum Si oportu-
erit me mori tecum non te
negabo: qui tñ ad vocē vni⁹
muliercule cristum negavit:
quis autem Petro fidelior
quis eo ferventior: quis eo i-
ter xpi socios et amicos may-
or: et tamen modico impulsu
temptationis cecidit. Quis
ergo nunc audeat de se con-
fidere: quis imminente gravi
temptatione debeat non ti-
mere: nisi iam in temptatio-
nibus sit expert⁹. Suo modo
in temptationibus cognoscit

homo mundi malicias et ve-
monum insidias: astucias et
artes eorum innumeratas qz
non expedit ignorare. Item
per hoc experitur homo dei
misericordiam assistentē sibi.
Hinc est qd propter ignoran-
ciam modoz temptandi mul-
ti ceciderunt et hodie cadunt
propter astucias dyaboli qui
suadet vicia sub specie virtu-
tum et mala sub specie boni.
Et dicit Gregori⁹. in mora.
Ideo dicitur Ecclesi. xxiiiij
Qui non est temptatus quid
scit: vir in multis expert⁹ co-
gitabit multa et qui multa di-
dicit enarrabit intellectum
et statim sequitur qui tempta-
tus non est qualis scit scz de
bello spirituali ad quas scien-
ciam summe valet experien-
cia sicut experientia belli cor-
poralis plus valz qm sola sci-
encia eo qd expertus non ar-
tifex certius operatur qm ar-
tifex nō expertus primo me-
thac. Nec de tercia utilitate.

S.

Sermo

xviii

Quarta utilitas. quia per temptationem homo multipliciter meretur: et sic magna sibi utilitas est meritorum acquisitio et cumulatio quod bene et singulariter ostensum est in Job: cum post temptationes omnia reddita sunt ei duplicia ut patet Job ultimo. Item Seneca vice similes docet. Postquam deus temptaverat Abraham dixit ei. Bene dicam tibi et multiplicabo te. Ista benedictio est meritorum cumlatio. Quia sicut dicitur puerborum decimo. Benedictio domini divites facit. scilicet divitijs meritorum. Exemplum illius habemus in vitaspatz de abbatisa Zara que per viginti tres annos gravissime fuit temptata spiritu fornicationis: nec unquam petijt se semel liberari ab eo: sed semper dicebat da mihi fortitudinem domine deus meus. Item in vitaspatz dicebat abbas Pastor de abbate Jobane brevis quod rogaverat dominus ut auferret ab eo omnes impugnationem ut ipse fecit. Et cum ipse remississet hec cuiusdam seni quod quiesceret securus

ab omni impugnatione et hoc precibus se obtinuisse arguens cum ille senex consuleret ei quod peteret a domino in se moveri pugnam: quia in pugna perficitur anima: quod cum fecisset pugna redijt: nec postea oravit a se auferri pugnam sed quod deus daret ei tollerandi virtutem. Item discipulus cuiusdam senis testabatur graviter et resistebat et se graviter affligebat. Senex videns hoc ait. Vis fili quod rogem dominum ut auferat a te hanc temptationem? Qui respondit non pater: quia sentio in ea anime mee profectum: quia occasione huius amplius ieiuno et oro verum tamen ora pro me ut deus det mihi fortitudinem quod audiens senex commendans eum gavisus est. Ex illis patet quod temptatio valet ad expellendum negligentiam: qui enim non sentiunt contra se hostes frequenter pigrescunt munire castra sua: sic et impugna spirituali qui sentit se quietum a temptatione negligenter agit in spiritualibus. Nec de quarta utilitate. S

prae
amo
pteg
ein
prob
fm
figul
iusto
nis.
mus
gelu
tate
ptus
temp
xij.
dith
plum
raba
tas
et pe
trans
qui
runt
ciam
mura
num
sunt
mine
serva
cum
occu
etern

Sermo

xxij

Quinta utilitas: quia temptatio confirmat homines in amore dei: et deus etiam illi protegit in temptatione: probat enim deus amicos suos ut ap probet et in amore confirmet. **Item** illud **Eccle. xxvij.** **V**ala figuli probat fornax: et homines iustos temptatio tribulationis. **Exemplum** illius habemus in **Thobia.** cui dixit angelus **raphael** postquam a cecitate curavit eum. **Quia** acceptus erat deo necesse fuit ut temptatio probaret te **Thob. xij.** **Et** illa sancta mulier **Judith** adducit **Abraam** in exemplum dicens **Judith viij.** **Abraham** pater noster per multas temptationes probatus est. et per multas tribulationes transierunt fideles: illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore domini et patientia suam: et impetum murmurationis sue contra dominum protulerunt: exterminati sunt etc. **Quod** autem deus homines temptatos protegit et servat habetur **Eccle. xxxij** cum dicit. **Timentes deum non occurrunt mala scilicet futura eterna: et sequitur:** sed in tem

ptatione deus illum servabit et liberabit a malis. **Atque** quod verum est quod mala futura non occurrunt temptato qui bene se habet in temptatione quia licet iusti in presenti patiantur mala presentia et transitoria tamen per hoc ab eternis malis liberantur: immo deus illos conservat ne cadant per impatientiam: et consolatur eos in temptatione. **Nam** quod temptationes sustinent in mundo merentur a deo et angelis visitari et dulciter consolari. **In** huius exemplum legitur **Mat. iij.** quod completa temptatione christi reliquit eum **dyabolus:** et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. **Ad** hoc sunt infinita exempla de sanctis virginibus et martiribus utriusque sexus pro christi nomine occisis. **¶** **S**exta utilitas est proximorum compassio: ut scilicet homo sciat compassi alios in temptationibus eorum. **Multum** enim qui non sunt experti temptationes non sciunt compassi temptatis. **habetur** exemplum in **vitae pa.** **Cum** quidam iuuenis temptatus graviter a spiritu suo

Sermo

xxiiij

nicationis a quodam sene cō-
 silium et solacium requisisset
 Senex iuuenes fere in despe-
 rationem immisit dicens ei
 quod deus operatur eum: et quod non
 erat dignus habitu monachi
 nec societate fratrum suorum.
 quibus verbis commotus redi-
 bat ad seculum: ubi deo pui-
 dente in itinere alius compas-
 sus est ei: et solatus est eum
 et ad monasterium ipsum redu-
 xit. Oravit autem deum ut per-
 mitteret illum senem qui in
 desperationem illum induxit
 temptari: quo facto senex qui
 prius iuueni durissimus erat
 temptationes carnis sustine-
 re non valens ad seculum re-
 dire voluit sed per eundem li-
 beratus. Ex hac enim causa per-
 misit deus beatum Petrum
 temptari: ut ipse futurus pa-
 stor ecclesie disceret peccato-
 ribus misereri. et ob hoc etiam
 dominus temptari voluit ut no-
 bis compati posset secundum illud
 ad hebreos. iij. Non habemus
 pontificem qui non possit com-
 pati infirmitatibus nostris.
 Temptatum autem per omnia
 per similitudinem absque peccato
 didicit ergo Christus per experi-

entiam compati temptatis:
 sicut medicus per simplicem
 noticiam artis sue sicut com-
 pati cum infirmatus sit et vi-
 scit compati per experientiam
 infirmitatis sue. Et hoc dat
 nobis magnam fiduciam ob-
 tinendi misericordiam apud
 deum. Ideo dicit ad hebreos.
 ibidem Adeamus cum fiducia
 ad thronum gratie ut miseri-
 cordiam consequamur: et gra-
 tiam inueniamus in auxilio
 oportuno. ¶ Septima
 utilitas: quia temptatio per-
 ficit hominem alijs in exemplum
 Et ideo non solum patienter
 sed etiam gaudenter debemus
 temptationes sustinere secundum il-
 lud Jacobi. Omne gaudium
 existimate fratres cum in tem-
 ptationes varias incideritis
 scientes quod tribulatio pacien-
 tiam operatur: patientia autem
 opus perfectum habet ut si-
 tis perfecti et integri in nullo
 deficientes. Propter quod
 et beatus Paulus apostolus
 et alij sancti viri gloriabantur
 in temptationibus et tribula-
 tionibus. De Paulo patet
 secunda ad Corinthe. vnde
 primo et duodecimo capitulis

Sermo

lviii

Quod autem temptationes
deus permittit alijs in exem-
plum patet Thobie secundo.
hanc permisit deus tempta-
tionem euenire illi vt postea
ris daretur exemplum paciē-
tie sic et sancti Job et R.

Octauo temptatus deū
glorificat et glorificat ab eo.
Nam qui sustinent patienter
temptationes sicut primos
edificant per exemplum ita
deum glorificant sicut illud. p.
ma Petri primo. In deo ex-
ultabitur modicum: nunc si oportet
contristari in varijs tem-
pationibus et probatio fidei
vestra multo preciosior sit auro
quod per ignem probatur:
inueniatur autem in laudem
et gloriam et honorem in re-
uelationem ihesu christi domi-
ni nostri. Quod autem tales
conuerso glorificentur a deo
patet: quia deus illis in p[re]sen-
ti retribuit: nomen eorum et
famam diuulgando celebre et
honorabile faciendo: sicut di-
citur de Abraham Ecclesia.
xliiij. In temptatione inuen-
tus est fidelis ideo iureiuran-
do dedit illi gloriam in gēte

sua crescere illum Item in
vita beati Anthonij legitur: quod
cum demones diuersimode
eum temptantes fingerent
diuersas voces et similitudi-
nes serpentium et ferarum nec
preualere possent: patefactis
parietibus domus eius attrō-
citer irruentes in eum verbe-
rauerunt eum vsque ad mortem.
Cum autem se eleuans oculis
lo aperiret vidit lucis radi-
um desuper venientes cuius
splendore penitus omnis do-
lor et demones effugabantur
et domus eius et omnis vali-
tudo corporis reparabatur.
Scientes autem dei p[re]sens-
tiam ait. O bone Ihesu ubi
eras ubi eras cum me sic de-
mones flagellarent: quare non
a principio affuisti Respon-
dit. Hic eram sed expectabas
certamen tuum. Nunc autem
quia fideliter dimicasti auxi-
liabor tibi et iubebo te fa-
ciam nominari. Item in fu-
turo deus glorificat tempta-
tos taliter eternaliter Jaco-
bi primo capit. Beatus vir
qui suffert temptationem quo-
niam cum p[er] futu. acci. coronā

Sermo

xviii

vite zc. Et Luce. xxi. Vos estis qui permanistis mecum in temptationibus meis et ego disponam vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum vtriusque et bibatis super mensam meam in regno meo. **L**

Et illis infertur quod licet dyabolus sciat huiusmodi fructus et utilitates temptationis tamen adhuc aliquos multum temptat: alios vero raro temptat. Illos enim raro temptat qui sibi gratis voluntarie servitunt sicut dicit Gregorius. Illos pulsare negligit quos iure quieto possidere se sentit quos vero christo magis servire considerat magis temptationibus verat. Et hoc ex pluribus causis. Primo quia superbus est: Et ideo quando nescit aliquem sibi repugnare tam quasi indignatus insurgit in eum ut vincat sic dicit. Grego. Antiquus hostis tanto gravius contra hominem servit quanto se vallari conspiciat.

Secundo ex eo quod invidus est. Invidia enim quam a principio concepit contra hominem in locum unde cecidit ascendere adhuc in eo manet. Et

ideo quando videt illic bonos tendere nititur eos impedire ut dicit Grego. Tercio secundum Grego. quia propter hoc quod superatus est a sanctis nititur se vindicare. Unde dicit Grego. In hominis fractione durior se exhibet: quantoque ab eo percussus fuerit dolet. Prodest esse adhuc alia causa.

Quarta in ordine spes deperdendi sic raptos facit qui libenter turbant patriam ut plus valeant deprecari. Unde Grego. hoc contra bonos maligni spiritus indefinenter inveniunt: ut quos servire deo in tranquillitate conspiciunt turbant ad voraginem culpe pertrahantur. Quinta potest esse causa quod dyaboli fatigando homines temptationibus intendunt eos impedire in aliis bonis operibus: quod forte tunc facerent alios adiuvando informando vel ad bonum dirigendo. Ideo enim demones graves temptationes aliis ingerunt: ut tantum habeant facere circa se ut aliorum profectibus succurrere non possunt. Unde Grego. Sit plerumque ut hostes callidi dei militem terri-

Sermo

xix

bilis in semetipso temptet
quāto eum preualere in cor
de alieno vident: vt dum illi
ad se tuendū reuocant libe
rius aliena corda inuadant.
sed apud sanctos electos dei
decipiunt. Unde in vita spa
trum legi q̄ dyabolus adiu
ratus cur sanctos fratres se
quenter suis temptatiōib⁹ us
molestaret respondit: vt eos
in suis deuotionib⁹ impedi
ret. Sic ergo habet plures
utilitates temptatiōis dñi
do homo facit q̄ in se est pa
cienter sufferēdo et viriliter
resistēdo: nullus ergo ex hoc
q̄ varijs temptatiōibus im
pulsetur sibi imputare debet
ad malū: neq̄ cogitare debz
q̄ sit datus in prātem demo
nis: sed potius ex hoc debet
gaudere iuxta verbū aposto
li: quia si dyabolus illum cō
prehēdisset plene laqueis su
is: non tantum circa eum tē
ptando laboraret: sic ergo vi
gilemus et laboremus in tē
ptatione vt cum cristo tem
ptato gaudiū ineffabile cō
sequamur Amen.

Beati qui audiūt verbus
dei et custodiūt illud. Lu. xi.

Sermo decimus nonus.

Via a principio hu
ius tractatus de pre
seruatione hominis a
peccato dixi quatuor esse p
cipua ad preseruandū homi
nem a peccato: viz rōnalis
anime dignitas: rationis siue
anime seriosa circūspectio et
discussio: fidelis ipsius impū
gna defensio et verbi dei au
ditio siue lectio. Et tande de
his per ordinē latius sermo
nes plures feci: viz de his q̄
amplius deseruiunt ad pser
uationem anime a peccato et
seriosam eius circūspectiōem
puta custodia cordis: custo
dia lingue: custodia quicq̄ sen
suum exteriorū: et tandem de
pugna in temptatiōem et de
occafionib⁹ remedijs et vti
litatibus eiusde viz latius il
la audistis. Nunc supe est am
plius videre de quarto pser
uante a peccato. viz de ver
bo dei: de quo etiā dixi a p
cipio quomōdū ipsū sit dilige
ter audiendū multiplici rati
one viz ppter eius dignita
tem et preciositates: et ppter
eius sanctitatē et multiplices
utilitatē. Ideo nūc videndū

est specialiter de vtilitatib⁹.
sive fructibus verbi dei. pro
gratia Ave maria.

Beī q̄ audiūt v̄bū dei rē.

A Circa hec verba ihe
matis. Est merito cuilib⁹ ad
ueriendū quantū xp̄us dñs
diliget illos qui diligēt au
diunt verbū dei cū voluntate
mcliorādi vitam suā & se ver
bo dei p̄firmādi: q̄ dicit eos
eē b̄tōs. q̄ d. beati sūt in hac
vita q̄ in hoc se p̄formāt vo
luntati oipotētis dī: & p̄ hoc
tandē acquirūt eternā beati
tudinez in qua clare que hic
diligēt audierūt intelligēt
& se ex hoc b̄tōs esse p̄gnos
cent. At aut tanto ardentiz
ns fideles verbum dei audis

Pascit & sustentat

Dotat & inebriat

Verbū dei, Rigat & fecundat
Sanat & vivificat

Servata casu spūali & natāli

Penetrat & dilatat

Incedit & molliciat & illuminat

Quo ergo v̄bū dei
pascit & sustentat. Sic enim v̄
buz dei est pabul⁹ angeloz
in celo ita verbū dei est pabu
lulū anīaz sc̄tāz in terra. vñ
dñs dixit op̄a coloz: q̄ ieiunaf

ant. Sunt diligenter Notā:
di fructus & vtilitates pue
nientes homini ex hoc q̄ cū
diligentia verbum dei audie
Et licet vtilitates sunt innu
mere siue bona sine numero
qui verbum dei facit in anī
ma sū illud Sapien. vij. ve
nerunt mihi omnia bona. pa
riter cum illa scilicet sapien
tia et innumerabilis bone
stas per man⁹ illius: de mul
tis tamē pauca collegi. ex q̄
buz & alia diligenter atten
dē cognosci possunt. Pre
terea auctoritatē. xij. fructus si
ue vtilitates quos vel quas
verbū dei facit in aīa hoīs il
lud diligēt audietis. Ex vi.
in spe. mora. li. 3. p. 1. d. ix.

Indulgeat & confortat

Erudat & informat

Armat & pugnat

Alaudificat

Impetrat ḡra

tiam in presentī &

gl̄az in fūto

erat hoc cibo. Aludat. iij. nō
in solo pane vivit hō: sed in
omī verbo qd̄ p̄cedit de ore
dei. Sic enī aues pascunt et
nutriūt filios suos cibo quē
cis emittūt de ore suo: sic dñs

mos d
xxvi
escā: q
dñm.
coruo
scit qu
cis p̄
qui nō
q̄d̄iu
albas
eos nō
fles p
bo suo
abicit
natiū
hoies:
credid
raspa.
dat in
p̄med
fructu
tione:
semp
tercij
detrah
ali re
affect
trahū
hoc cī
magd
sic ver
rader
duo si

Sermo

xix

suos de verbo suo. vñ Job.
xxviii. Quis pparat coruo
escā: qñ pulli eius clamāt ad
dñm. vbi dicit. glo. q pullos
coruoz deus rore celesti pa
scit quousqz nigrescāt et de
eis pntes eoz curā habeant
qui nō puidēt eis in aliquo
pbiu vident cos hñe plumas
albas: s; quā cito nigrescunt
eos nō qñ degeneres sed eis
siles pascūt. Sic de⁹ facit v
bo suo pascēdo quos mūdus
abicit fm illud Sapi. xvi. nō
natiuitatis fructus pascunt
hoies: s; fmo m⁹ hos q in te
crediderint pſuat. Vñ in vi
taspa. legit q qdā frater vi
dit in eadē mensa alios mel
pmedētes alios panes alios
fructus z oranti pꝛocuela
tione: vox ait Pꝛimi sunt q
semp orant: alij q gfas agūt
tercij qui murmurāt et cibo
detrahūt. Sic in eodē simōe
alij reficiunt intellectus: alij
affectū alij murmurāt vñ de
trahūt pꝛicatori vel vbo dei
hoc cibo recipiebat Maria
magda. ad pedes dñi audies
sic verba oris ei⁹ et obliuio
traderet cibū ventris. Sic z
duo fratres fecerūt de qbus

in vitaspa. dñ q cum passent
refectōz post ieiuniū inc epe
runt loqui de deo et ita vsqz
incrassinū loquendo de deo
assidue pſeuerauerunt sic q
cibum corpalem obliu sunt.
z mirabant si cōmedissent.

E Scdo verbū dei po
tat z inebriat qz est fons vi
te ad quē serpens venenum
effundēdo cernus cornua de
ponēdo aqila plumas rostrū
z vngues immutādo renouā
tur. Vñ in ps. Queadmodū
desiderat ceruus ad fontes
aquarū zc. Idem renouabit
vt aqle iuuetus tua Et apos
ka. xxi. Ego sicienti dabo de
fonte aq vine gratis hoc aut
totū est intelligendū spūalit
qz vñ dei fons ē cui⁹ vtute
sōito aie spūalit imutant z i
nouant Ita vt ad modū spē
tis malicos⁹ euomat venenū
malicie inobediēs z fbellis
cornua in obedientie ad mo
dum cerui: auarus vngues
tenacitatis z rapine plumas
querelationis antiq ad modū
aqle z rostrū verborū malorū
Nō solū aut vñ dei potat f
eriam potādo inebriat. vñ de
Jere. 23. Factus sum sic vir

ebrius et quasi homo madidus a vino a facie domorum dei. Taliter erant apostoli ebrii qui quasi musto inebriati non poterant se continere ab hominum locutione sed induerunt voces diversarum linguarum verba sua expresserunt. Unde et iudei eos ebrios reputabant sic per actum. Item. Sic inebriati martires se rebus temporalibus denudabant vulnera et cruciatus corporis penibilo reputabant. Immo ad mortem alacriter properabant. Unde Vincetius laurecius barba. Katheria agnes Lucia doro rotheca. Unde apostolus. Item. ad Thimo. j. Scio cui credidi et certus sum quia potes est depositum meum servare etc. Unde Bernardus. Quod talis gustus inebriaverit ad omne opus et ad omnem laborem hylarescit laborat nec lacescit: festinat nec desistit: dolet et non sentit: lacrimat et nescit: irridetur et non aduertit. Ideo de sacra scriptura legitur. Item. j. Meliora sunt verba tua vino. et sequitur verba tua assilata sunt botris. id est duobus testamentis. Et puer. v. Verba eius inebriant te omni tempore. **B**

Tercio verbum dei rigat et fecundat: et sic fructificat et facit mori in pace. Unde Isaias. lvi. Quod admodum ymber et nix descendit de celo et inebriat terram: et infundit eam. Et geminare eam facit et dat semen seminanti: et panem comedit: sic erit verbum quod egredietur de ore meo: ubi in invicem eius effectus notatur. Ad idem deum. xxxij. fluat. ut ros eloquium meum. Deus utinam dura et rebellia corda verbum dei: sic rigaret et mollicaret sicut ros vel ymber terram ad fructificandum: huius figuram habemus. Exo. xvj. et Nume. xj. ubi dicitur quod cum manna descenderet ros pater descendebat. Compat ergo verbum dei semini quia fecundat. Matthe. ij. Semen est verbum dei. Est enim semen totius boni quod et si aliquando latet in corde: tamen post tempus germinat multa calefcit in fructum. Unde dicitur. Item. ubi dicitur. dum quidam argueret quendam ribaldum de hoc quod frequenter habebat sermones Respondit. Et si modo statim non inuitor tamen semen recipio: quia aliquando mollescet in fructum. Et erit

Sermo

rix

mibi domino donante ver-
 buz qđ modo audio causa sa-
 lutis z emendationis. Hoc
 apud multos cōpūm est: qui
 ex verbo dei qđ ante plures
 ānos audierūt cōpuncti sūt:
 qđ autē verbū dei fructificat
 habet ad Col. j. vbi aposto-
 lus dicit sentencialit verbuz
 veritatis z euangelij qđ per-
 uenit ad vos fructificat z cre-
 scit in vobis vt dicit glo. fru-
 ctificat. i. homines fructifi-
 care facit: per bona opera z
 crescit. i. crescere facit aug-
 mento scientie z numero si-
 delium: de hac fructificatiōe
 dicit puerbioz. viij. Adeli-
 or est fructus meus auro: et
 omni lapide precioso: bñ ve-
 rum est: quia omne aurum z
 lapide precioso totius mūdi.
 non possunt tollere vnū pec-
 catū mortale quin poti⁹ cu-
 mulant peccata mortalia: s;
 verbum dei auferet tūbiginē
 peccatoz: z fructū facit bo-
 norum operū: qđ z bene sal-
 uator ostendit. Ad thei. ij.
 dicens: qđ semē verbi dei aliud
 fecit fructum tricesimū: ali-
 ud sexagesimū: z aliud cente-
 simum. Exemplum illud ha-

beremus in vita patruz. Cum
 Effrem esset puer sanct⁹ vi-
 dit sompnia: quod de lingua
 sua exibat vitis totā terram
 implens: cuius fructus quan-
 to amplius comedebant vo-
 lucres celi in tāto magis ab-
 undabant. Item ibidez
 Quidam sanctus vidit ordi-
 nem angelicum descendē-
 tem de celo ferentēz librum
 scriptum totum intus et for-
 ris: z dicebant adinuicēz cui
 tradendus erat z cum multū
 multos nominassent sanctos
 dixerūt vniformiter licz om-
 nes nominati sancti sint Et
 boni non potest tamen tra-
 di nisi Effrem et sic hunc ei
 derulerunt. Senex autēz cui
 facta fuit reuelatio Vidit in
 mane Effrem verba dei do-
 centem: quasi fontem ebuli-
 re z cognouit quia quod vi-
 derat sanctispiritus opere fa-
 ctum erat: huius autem ver-
 ba multum in ecclesia lecta
 fuerunt z fecerunt fructum.
 multum. Simile habem⁹ d. c.
 Isaia propheta cui domin⁹
 dixit Isa. viij. Summe tibi
 librum grandem et scribe in
 eo stilo hominis zc. Qđ au-
 m ij

Sermo

rix

Item verbuz dei facit mori in pace p[er] de Symeone dicen-
te Lu. ij. Nunc dimittis huius
tui dñe scdm verbuz tuuz in
pace etc. Legit etia in vital
patz q cum abbas Abducl
us visitaret quendā frem la-
borantē in extremis: vide-
ret eum horrere et pauere re
mordere p[er]cia ait. Surge da-
tur tibi spaciū trium annoz.
qui statim sanus factus vixit
p[er] tres ānos cum dicto patre
quasi angelus dñi: et cum ex-
pleto hoc tpe predicaret dñs
etis pater de fructib[us] peni-
tentie: frater ille quasi suavi-
ter dormiens migravit ad do-
minum. **E** Quarto ver-
bum dei sanat et viuificat. q
sanet p[er] in ps. Misit deus
verbū suū et sanauit eos. et
Sapient. xvj. Non enim her-
ba neq[ue] malagia sanauit eos
sed omnipotens sermo tuus
qui curat omnia. Qui[us] exem-
plum habemus a xpo q non
alio medicamine herbe: vel
radicis vsus est dominus ad
curatōem infirmoz nisi ver-
bi sui. dixit enim leproso mū-
dare et mundatus est. **Ma-**
th. viij. Ande et centurio dixit
eudic tantū verbum et sana-

bitur puer meus sibi dñm. **E**t
bene sermo dei dicit omni-
potens quia magne virtutis
diceret aliqua confectio de
multis si cum multis sumpti-
bus haberet vnum hominem
ab vno morbo curare. In
vno autem sermone omnes
qui audiunt verbum dei et
obediunt curantur ab omni
infirmitate. spūaliter et aliqñ
do etiam corporaliter et sic
bat in sermonibus apostolo-
rum et dei frequenter dñm
curabant infirmi. Quod au-
tem verbum dei viuificat et
saluat patet ex eo quia dicit
fons vite. p[ro]uerbioz. xvj.
Fons vite erudicio posside-
tis id est cristi: de quo fluunt
quatuor flumina pabuli. id est
quatuor euangelia. **I**deo dñs
p[ro]uerbioz. x. **D**s iusti vena
vite. **E**t Job. v. Omnes qui
in monumentis sunt audient
vocem filij dei et q audierit
viuent. **E**t postea sequenti ca-
pitulo dicit vba que ego lo-
cutus sum vobis spūs et vita
sunt: quia vici p[er]ferunt vitas
nature: gratie et glorie. **M**az
cum dñs suscitauit puellam
adolescentē et lazaru verbo
viuificabit eos: dicēdo laza-

re v
ptin
ture
cam
mal
non
Job
men
bem
De
tuor
vatio
dice
verb
de o
trom
viue
uos
vos
vobis
spiri
facti
nante
acces
qdq
et ecc
ascen
eis cu
tur. **L**
ea et v
p[er] qu
cat et
verbo

re vent foras ad cui⁹ vocem
ptinere surrexit ad vitam na
ture & gratie. Item ad vni
cam vocē eius surgēt omnes
mali solum ad vitam nature
non grē: nec glorie. vbi sup.
Joh. v. Omnes qui in monu
mentis sunt &c. De hoc ha
bem⁹ scriptū Ezech. xxxvij.
De capō pleno ossib⁹ mor
tuorum. vbi dicit. Fili hominis
vaticinare de ossibus istis &
dices eis. Ossa arida audite
verbū domini hec dicit dñs
de ossibus hīs Ecce ego in
tromittam in vos spiritus et
viuetis & dabo sup vos ner
uos & succrescere facias sup
vos carnes & supertendā in
vobis cutem et dabo vobis
spiritū & viuetis Et sequitur.
Factus est aut sonit⁹ ppha
nante me & ecce cōmotio. et
acceſſerūt ossa ad ossa vnū
qđq; adiuncturā suā: & vidi
& ecce sup ea nerui & carnes
ascenderūt et extensa est in
eis cutis deſup &c. Et sequi
tur. Et ingressus est spūs in
ea & vixerūt. Ecce iam satis
p̄t quomō verbū dei vniſi
cat & sanat ad litterā. Nam
verbo dei vi. patz ex pmissis

curati sunt infirmi & suscita
ti sunt mortui. Verbo etiā
dei erit generalis resurrectō
mortuorum vt patet in Eze
chiele loco preallegato

¶ Quinto verbum dei
seruat a casu spiritali. simili
ter a morte naturali. q̄ a spi
rituali patz illud ex precedē
tibus. Vñ in miraculis bea
ti Andree legitur de quodā
Nicolao sene portante euā
geliz in sinu ad scortū post
preconceptam cōtinentiam
qui dum fornicari vellet di
xit ei meretrix egredere se
nex quia angelus domini es
tu ne me ptingas: qui tandē
cogitans se secum hñe euā
gelium abiit ap̄m & penitu
it. legit etiam in cisdēz mira
culis be. andree q̄ cum bea.
andreas fuerit p̄t penbinaz
eiusdēz p̄positi. i. iudicis in
predicatōe sua: dedit ei euā
gelium vt id portaret & vt ei
us mēoria in virtute ipsius a
peccato sibi caueret. Uxor
autem dicti p̄positi adhuc
habēs eam suspectam fecit
eam capi & ad lupanar trahi
et lenonibus tradi vt ab eis
ludificaretur. Et cum

accedebāt ad eam p̄debant vires suas. vnus autē ex eis cum eam vellet violētare illa clamante ad dñm leno suffocat: et angel⁹ dñi ei apparuit p̄fortās eam et liberans. Uxor autē dicti p̄positi balneans se cum adultero suo a dyabolo suffocant: et tñ ad p̄ces dicte mulieris vterq; suū scitat et cōuersi sunt ad dñm. Ecce ex his p̄z q̄uo euāgelium siue verbū dei seruat a casu spiritali. i. a mortalib⁹ peccatis. Ideo dicit p̄pheta in ps̄. Misit deus verbū suū et sanauit eos et eripuit eos de inter. eorum. Et Joh. viij. Veritas liberabit vos etc. Quis etiā in dubitat quin multi audietes verbum dei habentes p̄positū peccādi sepe p̄pungunt celsantes a malo p̄posito et sic per verbū dei p̄seruant ne cadāt. Ideo dixit dñs ad Jeremiam p̄phetam. Noli subtrahere verbū dī si forte audiant et p̄uertant vnusquisq; a via sua mala. Jeremie. lxiij. Quis autē sufficiēter enumerare potest eos quos apli et sancti alij p̄fessores et marti

res p̄verbū dei p̄seruauerūt a ruina spūali. Ideo noluit dñs comeliū instruere p̄ angelū: sed mādauit ei vt accersum Symonem petrū et ille doceret eum et diceret quid eum facere oporteret: et loquēte tñ petro cecidit spūsanctus sup omnes qui audiūt verbum Actū. x. Imo verbum dei non solum seruat a morte spūali: sed etiā a morte reali naturali. Cuius exemplū ponit Vincenti⁹ vbi s̄. dicens. In ciuitate cuiusdam regni erant magne nūdine. filius autē regis iuit cū socijs per nūdinas videre diuersitatez mercū si forte ibi videret qd ei placeret. Et cū p̄transiret vidit domū mirabiliter ornataz et paratā p̄anis sericis et deauratis tñ intus vacuā admiratus intrauit et nihil vidit intra nisi leonez in cathedra sedentē et in manu libz tenentē et legendum: a quo quesuit quid sibi hoc vellet qui respōdit ei qd domus illa erat in qua veniderent p̄ciosiora et vtiliora que essent in nūdinis maxie hominibus qui alios haberēt

regeret et si ipse vellet emere
venderet ei. c. libros. Tunc se
nex scripsit ei in cedula: hoc
in omnibus, factis tuis pides
ra antequam aliquid facias ad
quod finem inde venire vales
as: adiungens quod si hoc semper
haberis pre oculis plus ei va
lere posset quam unum regnum
et cetera. Iuuenis autem mortuo pa
tre rex factus verba illa scri
psit in mensa et maxime in map
pis et alijs rebus quibus vti
poterat. Cum autem barones
eius conspirassent contra eum
fecerunt pactum cum barbi
tonsoze eius quod eum occide
ret. Cum autem hec vellet fa
cere et radendo barbam sibi
guttur amputare legit quod
erat scriptum in mappula et ce
pit stupere: fremere: et treme
re: quod rex advertens fecit eum
tenere et virgere quousque di
ceret veritatem: qui perditores
suos capi fecit: et ipse a mor
te liberatus est. Ideo bene vi
cit de ipsa sapientia siue ver
bo dei. Ierem. 3. Melior est
aquisitio eius negotiatione
auri et argenti. Hec Vincen.
Stat quod illa apparitio domus
et senis fuerit una visio quas

sic ille autor recitat. **S**

Sexto verbum dei penet
trat et dirat in bonis spiritali
bus: quod penetrat partem per illud
apli ad Hebr. iij. Cuius est
fons dei et efficax et penetra
bilior omni gladio ancipiti et
percingens usque ad divisionem
anime et spiritus: et pagum quo
que et medullarum: quod non solum
penetrat corpus et civilis sensus
sed et spiritum usque ad cogita
tiones affectus et intentio
nes: ut patet ex textu recitato
Illius exemplum bene habes
mus in his qui missi fuerunt
ad capiendum christum dominum Job
vij. Nam audientes eius ver
ba ita fuerunt illis penetrati
et capti quod redeuntes iudeis qui
rentibus quod non adduxissent
eum dixerunt. Nunquam sic lo
cutus est homo sicut hic homo lo
quitur. Sic saul audiens propheta
tas mutabatur in virum alterum. 1.
Reg. x. Ita verbum dei penet
trauit et superavit bonos mar
tires quos materialis gladius
superare non potuit. Ita hodie
sepe verbum dei penetrat cor
da peccatorum ut perungantur dato
etiam quod ante hec illi qui inten
derit a peccatis celare et cetera. **Ad**

Sermo

iii

aut verbum dei dicat in bonis spiritualibus patz ex illo p verbi. x. Qui indocti sunt in cordis egestate morient. benedictio autē dñi diuites facit benedictō scz sapie z verbi dei. Et iterū Sapien. vij. Venerūt mihi omnia bona ppter cum illa: quia spūsanctus replet corda audientū z dat bona spūalia. Ideo dicit Actū. x. adhuc loquente petro cecidit spūsanct⁹ sup omnes qui audiebāt verbūz. Propterea Iohānes euāgelista dicit epm esse pauperem z miserū qui caruit his diuitijs. Unde Apocal. iij. Dicis quia diues sum z locupletatus z nullius egeo: z nescis quia tu es miser miserabilis et pauper z cecus et nudus. Et sequit Suadeo tibi emere a me aurū ignitūz et pbatum vt locuples fias zc. Nam verbū dei facit bonum sibi in omnibus sufficere si ei obedit. **P** Secundo verbū dei incēdit molificat z illuminat: qd verbum dei incendat pz in pā. Ignitum eloquiū tuū vehemēter Itēz Eloquiū dei inflāma-

bit eum. Et Iere. xliij. Nūquid verba mea sunt qñ ignis ardens. Ideo dicit de Heli propheta. Ecclesi. xliij. Surrexit helyas ppheta qñ ignit⁹ verba ipsius qñ facula ardebāt. Idē est qd dabat apostolis z alijs xpī discipulis spūsanctus in linguis igneis. Actū. ij. Et brō martīno diuina celebrante apparuit globus igneus super caput eius. Itē de beato dominico legit qd videbat matrem eius pregnantē qd habere in vtero cattulū: facēz in ore portante z inflāmantē totū mundū qd erat signū illi. qd filiū haberet qd lupos. i. hereticos ipugnaret: gregem xpī finiret: ptra dormiētes in vicis latraret z mundū illuminaret z inflāmarz. Sic z verbum dei cor mollicat sibi illud Can. v. Ania mea liqsa: est est vt dilect⁹ locutus est. Exemplū illius in petro qui recordat⁹ verbi iesu audies gallum cantantē fletit amare. Ecce quō verbū xpī molificauit eum qd sonū habuisset in mēoria zc. Itē in vitalpatz dum quidā querent ab

abbate Johāne de duricia
cordis respōdit qđ durius la
pide: qđ mollius aq̃ z tñ gut
ta sepe cadendo lapide pene
trat. Sic verbū dei cor durū
appetit ad timorē dei. Enaz
ponit exemplū de hoīe imu
tato et in lacrimis resolutō.
Lū audiuit verbū yf. primo
lauamini z mundi estote au
serte malū cogitatioz vřaz.
Ita et tercio verbū dei illū
minat mentes hoīm fm illō
p̃s. Lucerna pedibus meis
verbū tuū. Et itez declara
tio sermonū tuoz illuminat
zē. Item pceptuz domini
lucidum illuminans oculos.
Et puer. vi. Lucerna man
datū z lex: lux z via vite: in
p̃p̃etatio discipline. Qui
exemplū habem⁹. Lu. xxiij
quādo discipuli cognouerūt
dn̄m in fractōe panis. Sed
heu multi sūt vt noctue odi
entes lumen fm illud Jo. 3.
Qui male agit odit lucem
Sunt etiam tales vt hely sa
cerdos q̃ non correxīt filios
suos vt debuit: qz non pote
rat videre lucernā dei. j. Rc.
ij. ita d̄ plurib⁹ alijs. I
Octauo verbū dei indub

it̄ z p̃fortat: qz verbū dei in
dulcat siue dulce sit p̃z i p̃s.
Quaz dulcia faucibus meis
eloquia tua. z Lañ. iij. Elo
quium tuum dulce zē. Hāc
dulcedinez non sentiunt qui
habent palatū infectū febre
iniquitatis. Recte sicut Bu
fo non potest sustinere bo
num odorez vince florentis.
sic nec pctōr durus verbum
dei. Sed cōverti volentibus
verbū dei est q̃si mel in ore.
In cuius exemplū volumen
Ezechieli traditū factuz est
in ore eius tanq̃ mel dulce.
Eze. ij. z. 3. z de sc̃to Ambro
sio. Cum esset puulus dor
mies: examen ap̃ū subito ad
uenies faciē eius z os ita cō
pleuit vt quasi in alucolū sit
um intraret: pariter z exiret
que postea euolantes in tan
tam aeris altitudinem sub
leuate sunt vt vix humanis
oculis viderentur per quod
bene ostendebatur qz os su
um erat mellifluum dulcedi
ne verbi dei. de quo miracu
lo pater suus territus valde
mirabatur dicens. Si vix
t̃it infantulus iste aliquid ma
gni erit zē. Hācimus etiam

Sermo

xix

similitudine verbi dei in mā
na celesti quod habuit dulce
dumem et gratum saporē. Im
quod homo afficiebatur in
gustu illius. Habebat enim
omne delectamentum et om
nis saporis suauitatem. Sa
pientie. xvj. Describat eti
am vniuscuiusque voluntati: et
ad quis quisque volebat quer
tebatur. Et dicit Vincentius
vbi supra. Ita verbum dei cui
libet sapit et vult. Im quod
est dispositus et cetera. Ecce
dulcedo verbi dei: quod autem
verbum dei confortat et con
firmat prius in multis qui ver
bo dei confortati sunt spiri
tualiter. Non sicut Helyas
qui confortatus erat in cibo
quem sibi angelus tradidit.
Ita ut in fortitudine cibi ei
usdem ambularet quadragi
ta diebus et xl. noctibus vs
que ad montem dei. Oreb vs
que enim ad caput suum sub
cineritium panem et vas aq
uerit Regum. xix. Sed in
fortitudine verbi dei. et eius
efficacia sepe quis ambulat
per quadraginta annos co
gitans ea que audiuit longe
preteritis temporibus et in

de compungit et ambubat vs.
que ad montem paradisi per vi
am penitentie. Ita sepe ver
bum dei realiter ad istam co
fortat pugnare volentes co
tra fideles: corporaliter: cum vs
delicet audiunt quanti sit me
riti sanguine fundere pro fide
aut in bellum pro fide se of
ferre: vel cum audiunt largissi
mas se ap. ex thesauro eccle
sie indulgentias in quibus au
ditis exultant et gaudent
se posse absoluti a magnis pe
catis et pro hijs satissacere
huius exemplum bene habes
mus in Iuda machabeo. qui
suis verbis confortauit iudeos
contra gentiles. ij. machabeo.
xj. vbi dicit. Et aut macha
beus et qui cum eo erant co
gnouerunt expugnari subsidia.
rogabant dominum cum fletu et la
crimis et omnis reba simul: ut
mitteret eis bonum angelum ad
salutem. Et ipse macha. primus
assumptus armis: ceteros ad
hortatus est simul secum picu
lum subire et ferre auxilium
tribus suis et sequi. Quia pater
anno prederet iherosolimis
apparuit preces eos eques
in veste caduca armis aureis

hast
simu
dem
mis:
besti
ros
Et
de ce
miser
tes
eis. x
tum
vero
eua
os in
ce q
veste
z qu
mo.
plur
ti z
cruc
tent
her
sum
bi
sup
faci
na
si m
or
ten

Sermo

rix

hastam vibrans : tūc omnes
simul benedixerūt misericor
diam dñm z qualuerunt ani
mis : non solum homines s; et
bestias ferocissimas : s; z mu
ros ferreos pati penetrare.
Et sequit; Ibat ergo p̄mpti
de celo habētes adiutores z
miserantē sup eos dñm : leo
num aut more impetu ruen
tes in hostes pstrauerūt ex
eis .xj. milia peditum z equi
tum mille sexingentos : p̄les
vero ex eis vulnerati : nudi
euaferunt z sic vnīuersos ali
os in fugā puerterunt. Ec
ce quomō angelus eques in
veste candida eis apparuit.
z quā fortes facti sunt in ani
mo. Quis autē dubitat qui
plures signati sic sunt p̄forta
ti z p̄fortabuntur hinc est q̄
cruce signati z alij recta in
tentione preliantes contra
hereticos aut alios infideles
sunt multo magis strenui q̄
bij qui p̄cipaliter propter
stipendiu; aut rapinam hoc
faciunt. Cogitant em̄ illi bo
na intentione pugnātes q̄d
si morior tamē pro fide mori
or z sic saluabor : alij v̄o mor
tem timent : habentes mor

dentem cōscientiam de pecc
atis suis z sic de alijs vtinā
omnes hec aduerterent.

R. Mono verbū dei eru
dit z informat s̄m illud apo
stoli ad Ro. xv. Quęcunq;
scripta sunt ad nostrā doctri
nam scripta sunt vt per paci
entia z p̄solatōem scriptura
rum spem habeamus. Et .ij.
ad Thimothe. 3. Om̄is scri
ptura diuinitus inspirata vti
lis est ad docendū : ad arguē
dum : ad corrigendū : et ad
erudiendū in iusticia. Quis
dubitat quin multiplici ver
bum dei erudiat z informet
quā multos qui in sermone
verbu; dei instruunt z infor
mantur qualiter bona face
re : peccata vitare : deū p̄guo
scere : grates pro beneficijs
a deo acceptis sibi ipendere
z se per penitentia ad deum
conuerrere debeant z sic de
alijs multis qui aut sic p̄ ver
bum dei instruuntur z obedi
unt. Beati a spiritusctō dis
cuntur. s̄m illud psal. Beas
tus homo quem tu erudies
ris domine z de lege tua do
cueris cum vt vic; nouicios
et discipulos : facias viros

pfecios et de malis bonos si-
cut et de rudibus piscatorib?
et simplicib? homibus tibi fe-
cisti apostolos verbo tuo op-
time instructos. Ita in vitali
patz multi simplices heremi-
te per vitam bonā in solitu-
dine habitā facti sunt doctis-
simi Sicut sanctus Anthoni-
us hylarion panucius pasun-
cius et alij plures Bene hoc
iterum ostendit propheta di-
cens in psal. Bonū quia hu-
miliasti me ut discam iustifi-
cationes tuas Et iterum. Lucer-
na pedibus meis verbum tuum
et lumen semitis meis. Et iterum.
Declaratio sermonum
tuorum illuminat et intellectum
dat paruulis. Ex his oibus
satis ostendit quomodo verbum
dei crudet et informat. ¶

Decimo verbum dei ar-
mat et pugnat materialiter
et spūaliter tripliciter: quia ar-
mat ut gladius patet per illud
apostoli ad Hebr. iij. Ver-
bum est sermo dei et penetra-
bilior omni gladio ancipiti.
Et ad Ephes. vj. Galeas sa-
lutaris accipite et gladium spi-
ritus quod est verbum dei.
De hoc gladio habemus ex

emplum eligans scđi Mth /
chabcoz. xv. de visione Iu-
de cui apparuit Jeremias
permittens ei victorias et por-
rigens ei gladium antecū di-
cens. Accipite gladium san-
ctum munus a deo in quo
deicies aduersarios etc. quod
et fecit. Et statim añ hoc di-
citur. Armavit Iudas singu-
los non clipeis nō habē mu-
nitione sed sermonibus om-
nipotentis. Secūdo armat
ut clipeus contra temptati-
ones. De hoc iterum in ps.
Scuto circumdabit te veritas
eius. Et prouerbio. xxx.
Omnis sermo domini ignis
tuus clipeus est sperantibus
in se. Tercio pugnat verbum
dei contra malam voluntatem.
Est enim aduersari-
noster cui consentire debe-
mus de quo dicit Saluator.
Mathei. v. Esto consenti-
ens aduersario tuo quaz di-
es in via. Nam verbum dei
aduersatur malis homibus.
hic in via aduersatur etiā bo-
nis quantum ad sensualita-
tem. Ex illis ergo patz
quomodo verbum dei armat
et defendit dominum et pug-

nat contra aduersarios ho-
minis visibiles et inuisibiles
De quo supra latius dictum
est de temptatione sermone
xij. *L. E. S. D.* et sermone
xvij. *Ad.* Dicitur autem be-
ne verbum dei gladius: quia
eo percussus diuiditur a mu-
do. Etiam ex hoc quia per
verbum dei percutitur caro
mundus et dyabolus. appe-
rit enim astutias dyaboli: car-
nem docet calcari: et mundi
contempni. Hunc est quod dum
in libro *Elore* fit disputatio
quid sit fortius: an rex: an vi-
rum: an mulier: an veritas.
Concluditur finaliter veri-
tatem esse fortissimam. ut ha-
betur secundi *Elore*. iij. *Et.*
iiij. Unde ibidem dici-
tur quod dum rex varius fecit
setcenam magnam omnibus
vernaculis suis purpuratis.
pretoribus: consulibus et pre-
fectis ab india usque ad ethi-
opiam centum vigintisepte
prouincijs et cetera.
Et cum manducassent et hi-
bissent faciat reuertebant.
Tunc Varius rex ascen-
dit in cubiculo suo et dormi-
uit et exprofectus habuit

secum tres iuvenes custodes
corporis sui. Et illi tres
dixerunt alter alteri. Dica-
mus unusquisque nostrum ser-
monem qui precellat et cu-
iuscunque apparuerit. Ser-
mo sapientior alterius. Da-
bit illi varius rex dona ma-
gna. Tunc scribentes
singuli verbum suum.

Unus scripsit forte est vi-
rus. Alius scripsit fortior est
rex. Tercius scripsit.
fortiores sunt mulieres su-
per omnia autem vincit ve-
ritas. Et cum surrexerit
rex dederunt illi scripta sua.
qui vocauit omnes magis-
tratus perlarum et medicorum
Et lecta sunt scripta coram
ipsis: quo facto vocati sunt
adolescentes. ut iudicarent
scripta sua. Tunc primus
dixit de vino viri: quantum
preualeat vinum omnibus ho-
minibus qui bibunt illud. se-
ducit mentes. Itemque regis
et orphanum facit mente vanum

Item serui ac liberi pau-
peris et diuitis et omne men-
tem pervertit in securitatem et
iocunditatem: et non meminit
omnes tristitiam: et non meruit

Sermo

xix

regem et magistratū et omnia per talenta facit loqui: et nō meminerūt cū biberint amicitia et fraternitatē: sed post non multū sumunt gladios et cum a vino surrexerint scz ad sobrietatez: nō meminerūt que gesserunt hic primus de vino et hoc in tercio capitulo. **Ad** Tunc scdus de fortitudine regis dicens. Viri non precellūt homines q terrā et mare obtinent et omnia que in eis sunt. Rex aut sup omnia precellit et dominatur eoz: et omnia quecumqz dixerit illis faciūt: et si miserit illos ad bellatores vadunt et demoliunt montes muros et turres iugulant et iugulant et verbuz regis nō pretereūt. Et si vicerint afferunt regi omnia que preda ti sunt. Et ipse vnus solus si dixerit occidere occidunt: si dixerit remitte remittunt: pcutit et percucit: et omnis plebs in circuitu eum custodit etiam si recumbit bibit et dormit et. Tercius de mulieribus et veritate zorobabel vocatus dixit viri nō magnō rex nec multi homines: nec

vinum precellit: quis est ergo qui dominat eoz: nonne mulieres genuerunt regem. Et omnem populū qui dominatur mari et terre: et ex illis nati sunt: et ipsi educauerunt eos qui plantauerūt vineas ex quibus vinum fit: et non possunt homines separari a mulieribz. Si congregauerit aurum et argentū et omnem rem speciosā et viderint mulierem vnā bono habitu et boua specie omnia hec reliquētes intendunt in eam et eam alliciūt magis quā aurum et argentū et omnē rem preciosā. Et relinquit homo patrem et matrem et regionem suā et ad mulierē se iungit et cum ea remittit aniam suā id est vitā suā. Et sequit hinc oportet vos scire: qm mulieres dominantur vestri: nonne doletis. Et accipit homo gladiū suū et vadit i via facere furta et homicidia et mare navigare et flumina et leonem videt et in tenebris ingredit. et cū fecerit furtum fraudē et rapinas amabili sue affert. Et iterū diligīt dō suāz vxores magis

quam
multi
pter su
cti sum
multi
sunt et
mulier
te mib
in pote
nes reg
gere et
concu
iuxta
auferre
piter
et pal
de sim
per bo
tur can
Et si in
ditur de
gratiam
fortiore
et purp
alteru
uit loqu
D viri
licres.
excessu
est curs
nificus
ritas m
uibuz.

Sermo

ix

quam patrem et matrem. Et multi demones facti sunt propter suas uxores et serui facti sunt propter illas. Et multi perierunt et iugulati sunt et peccauerunt propter mulieres. Et nunc credite mihi: quia magnus est rex in potestate sua quoniam omnes regiones verentur tangere eum. Quid etiam tamen concubinam regis sedentes iuxta regem ad dexteram et aufferentem pyadema de capite regis imponentem sibi et palmis cedebat Regem de sinistra manu. Et tu per hoc aperto ore intuebatur eam et si arriserit ei ridet. Et si indignata fuerit ei blanditur donec reconcilietur in gratiam. O viri cur non sunt fortiores mulieres. Tunc rex et purpurati intuebantur in alterutrum: Et tunc inchoauit loqui de veritate dicens. O viri nonne fortes sunt mulieres. Magna est terra: et excelsum est celum: et velox est cursus solis. Nonne magnificus est qui hec facit et veritas magna et fortior per omnia. Omnis terra veri-

tatem inuocat: celum etiam ipsam benedicit et omnia opera mouentur et tremunt eam et non est cum ea quicquam iniquum: iniquus rex: inique mulieres: et iniqui omnes filij hominum: et iniqua omnia illorum opera: et non est in ipsis veritas et in sua iniquitate peribunt: et veritas manet in eternum. Nec est apud eam accipere uxores. personas neque differentias sed que iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis. et omnes benignantur in operibus eius: et non est in iudicio eius iniquitas. sed fortitudo et regnum et potestas. et maiestas. Benedictus deus veritatis et sic co cessante loqui. Omnes populi acclamauerunt et dixerunt. Magna est veritas et preualet. Tunc rex ait illi: pete et si quid vis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi secundum quod inuentus es sapientior proximis et proximis mihi sedebis et cognatus meus vocaberis etc. Ecce iam patet veritatem esse fortissimam per quam homo bene potest

Sermo

xix

se armare et pugnare contra omnes aduersarios suos: talis autem veritas est verbum dei de quo s. **A**ndecio verbum dei mundificat scilicet animam peccatis inquinatam sicut illud Iohannis. xv. Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Et ad Hebre. primo verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens. Exemplum illius habemus in vitaspatru: dum quidam cuiusdam dicenti sibi quid ei valeret audire verbum dei: quia licet illud libenter audiret: tamen cito traderet oblivioni que audiebat: tunc pater tradidit ei colatum vulgariter syb: immundum et fumo nigrum et fulgine plenum. dicens ut in fontem illud immergeret et plenum ei deferret: quod cum attemptaret semper cum aqua plenum extrahere de fonte aqua exiit qui cum videret se non posse in eo aquam deferre rediit tristis: eo quod sepius immergendo inutiliter laborasset. Cui dixit pater. Et si aquam non detulisti tamen colatum

hoc mundasti. Sic est de corpore per quod transit verbum quia per illud mundatur homo in anima: etiam si non retineat: hoc est consolatorum multis non valentibus memorie verbum dei auditum commendare. Si ergo verbum auditum et non retentum taliter mundat quantum tunc mundat animam illorum qui illud auditum retinent. Et diligenter hinc memorie commendant ad emundationem suarum conscientiarum propter illum solum fructum quilibet tanto libentius audire deberet verbum dei.

Duodecimo et ultimo verbum dei impetrat gratiam in presenti et gloriam in futuro. Quod impetret gratiam patet ex premissis: quia mundat animam a maculis peccatorum.

Illud patet multipliciter in actibus apostolorum. ubi ostenditur quod ad predicationem apostolorum plures sunt conuersi: qui acceperunt gratiam spiritus sancti. Sicut patet de cornelio et de his qui cum eo erant. Qui ad predi-

cat
gra
in fi
ban
qua
liter
ne d
Be
dei
dec
ba a
serui
semp
tuam
mus
quida
do fa
in eis
ad qu
Quor
obliu
Tunc
ua val
pleri o
Ad vlt
so q
dixit ill
erat in
sum et p
rum.
nis qu
bum de

cationem Petri acceperunt gratiam spiritus sancti: etiam in signo sensibili: quia loquebantur varijs linguis antequam baptisarentur. Similiter Actuum secundo. Ideo bene dicit Saluator Luce. xj. Beati qui audiunt verbum dei et cetera. Et tercij Regum decimo. Dixit regina Sabab ad Salomonem. Beati serui tui qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Exemplum habemus in vita patrum. Dum quidam audiendo et legendo sacra verba non sentiret in eis profectum: accedens ad quendam senem dixit ei. Quot omnia audita et lecta oblivioni tradebat. Tunc senex habens duo nova vasa precepit alterum impleri oleo plures et refundi. Ad ultimum dixit oleo effuso quod sentiret in utroque. Et dixit ille quod illud vas suavius erat in quo erat oleum effusum et pinguis quam alterum. Sic est cor hominis quod sepe suscipit verbum dei: hoc fit deuotius et

paracius ad omne bonum.

Et valet etiam hoc exemplum ad precedens de mundificatione cordis siue anime. Aliud exemplum quidam pater impetrauit in oratione quod nunquam dormiret in predicatione cum dicerentur nobis verbum edificationis. Cum autem diceretur verbum ociosum aliquod nobis non pertinet ad edificationem statim dormiebat. Cum autem aliquando fratribus loqueretur de diuinis omnes dormierunt. Quod aduertens ex industria inseruit verbum ociosum. et omnes excitati sunt quos arguit ostendens deceptionem dyabolicam.

Item ibidem dicitur quod cum fratres conuenirent ad audiendum verbum dei. Quidam pater vidit pueros ethiopes eorum oculos claudentes et ad dormiendum eos incitantes. Ex his ergo clare patet quod dyabolus multos dormire facit dum audiunt verbum dei ne ipsi compungantur et per compunctionem peccator

impetrent gratiam dei hic in presenti et tandem glori-
am in futuro. Iuxta illud v-
bum saluatoris Joban. viij.
Amen amen dico vobis Si
quis sermonem meum ser-
uauerit non gustabit mortē
in eternum. Sic ergo ha-
betis duodecim notabiles.
fructus verbi dei qui meri-
to quēlibet sane mentis mo-
uere deberent ad diligenter
audiendum verbum dei.
Et si non omnes saltem ali-
quos consequeretur ex fru-
ctibus premissis. Non est
enim possibile aliquem at-
tente audire verbum dei. et
non consequi aliquē ex fru-
ctibus premissis: quia ad mi-
nus penetrat. aut illuminat
erudit vel aliquo modo ma-
didando ad gratiam prepa-
rat et cetera.

P Ex omnibus
premissis et collectis in de-
cemnouem sermonib⁹ quo-
rum aliquos ad populum in
plures distinxī. Habent qua-
tuor a principio huius tra-
ctatuli de preuatiōe homi-
nis a peccato distincta vide-
licet. Primo rationalis

anime dignitas que merito
debet mouere ad cōseruan-
dum animam tam dignā im-
maculatam a peccato.

Secundo rationalis ani-
me discussio siue circumspe-
ctio seriosa: que consistit in
tribus in diligenti custodia
cordis lingue et sensuum ex-
teriorum.

Tercio ipsius anime ra-
tionalis impugna defensio:
Ad quod valet noscere tem-
ptationes carnis mundi. et
demonis. fraudes et astuci-
as dyaboli. occasiones tem-
ptationum. Remedia con-
tra temptationes et utilita-
tes temptationum.

Quarto diuini verbi.
attenta auditio: studium aut
meditatio. Ad quod iterum
mouere debet duodecim fru-
ctus siue utilitates superius
expresse. Quibus omnibus
diligenter cōsideratis haut
dubium homo se cōserua-
re et preseruare potest a pec-
catis ne incidat in laqueum
dyaboli. que per ordinē deo
auxiliante: collegi quantum
ad maiorez partem ex Am-
cētio in speculo morali. pau-

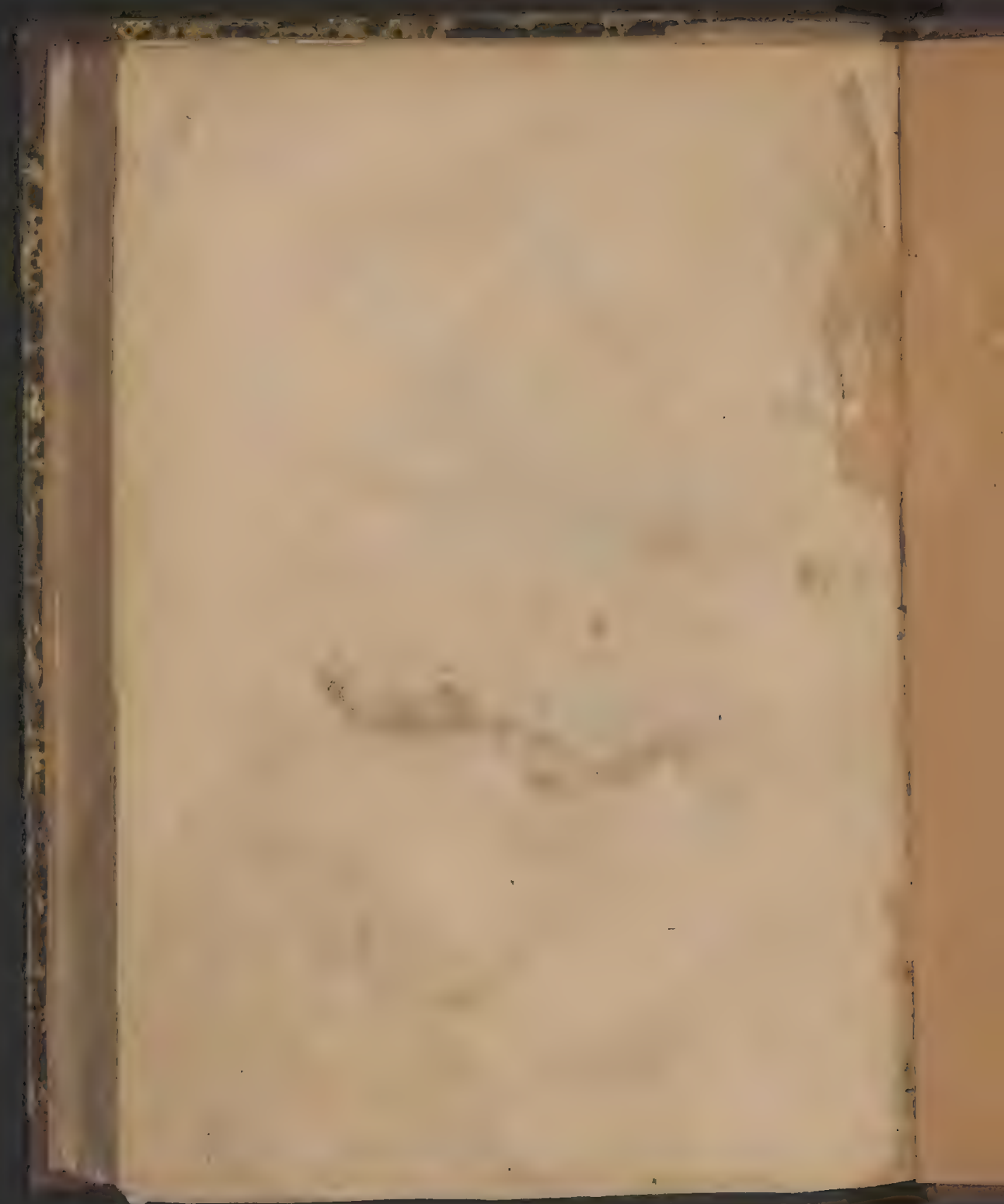
ca ex alijs doctouibus adde
do legentibus et audientib⁹
ad profectum vt hic a pecca
tis purgati siue custoditi per
gratiani. ego cum illis incre
ar adipisci victorie palmam
quā nobis concedere digne
tur dominus noster iesus cri
stus in secula benedictus.
Amen.

Collecti sunt Sermo
nes isti per Paulum ruan
artum ⁊ sacre pagine in di
gnum p̄fessorem. Anno do
mini Millelmo quadringē
tesimo sexagesimo octauo. ⁊
finiti Anno Sexagesimo nono. tunc
Patauie predica
torem ⁊ ad populū p̄ aduen
tum ⁊ tempus sequens pro
nunciati. Vret pius lector ⁊
auditor horū p̄ eo.

Impressum per Jo
hannem Schopler
In Aldonaci.

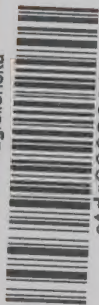
BIBLIOTHECA
MUSEI
CRACOVENSIS

219

Biblioteka Jagiellońska

stdr0009206

